

1959. IV. TÖRVÉNY
a Magyar Köztársaság Polgári Törvénykönyvéről¹

(A hatálybalépéséről és a végrehajtásáról szóló 1960: 11. és az 1978: 2. törvényerejű rendelettel egységes szerkezetben.)

[A **vastag** betűs szedés az 1959. évi IV. törvény (**Ptk.**), a normál betűs szedés a Polgári Törvénykönyv hatálybalépéséről és végrehajtásáról szóló 1960: 11. törvényerejű rendelet² (Ptké.), a *dőlt* betűs szedés a Polgári Törvénykönyv módosításáról és egységes szövegéről szóló 1977: IV. törvény hatálybalépéséről és végrehajtásáról szóló 1978: 2. törvényerejű rendelet³ (*Tvr.*) szövege.]

ELSŐ RÉSZ

BEVEZETŐ RENDELKEZÉSEK

A törvény célja

Ptk.1. § (1)⁴ Ez a törvény az állampolgárok, valamint az állami, önkormányzati, gazdasági és társadalmi szervezetek, továbbá más személyek vagyoni és egyes személyi viszonyait szabályozza. Az e viszonyokat szabályozó más jogszabályokat — ha eltérően nem rendelkeznek — e törvénnyel összhangban, e törvény rendelkezéseire figyelemmel kell értelmezni.

(2) A törvény rendelkezéseit a Magyar Köztársaság gazdasági és társadalmi rendjével összhangban kell értelmezni.

A Ptk. értelmezése

Ptké.5. § (1) A Ptk. rendelkezéseit a hatálybalépése előtti bírói gyakorlatban kialakult jogelvek szerint nem lehet értelmezni.

(2) A Ptk. hatálybalépésével hatályát veszti

a) a Legfelsőbb Bíróság valamennyi polgári jogi tartalmú, kötelező erejű iránymutató döntése (elvi döntés, elvi megállapítás),

b) a Legfelsőbb Bíróság által hatályában fenntartott valamennyi polgári jogi tartalmú teljes ülési határozat, jogegységi döntvény és elvi határozat,

c) valamennyi polgári jogi tartalmú kollégiumi állásfoglalás.

(3) Az előző bekezdés nem vonatkozik az *a)*–*b)* pontokban felsorolt azokra a döntésekre, amelyek a Ptk. által nem szabályozott, illetőleg külön szabályozásra fenntartott intézményhez (pl. nemzetközi magánjog, szerzői, találmányi jog), vagy olyan jogszabályhoz kapcsolódnak, amelynek hatályát ez a törvényerejű rendelet nem érinti.

(4) A Központi Gazdasági Döntőbizottság elvi határozatainak érvényét a Ptk. hatálybalépése nem érinti. A Ptk. rendelkezéseivel ellentétes jogszabályon alapuló elvi határozatok azonban a Ptk. hatálybalépésével hatályukat veszítik.⁵

Ptké.6. §⁶

¹ A kihirdetés napja: 1959. augusztus 11. A hatálybalépés napja : 1960. május 1. A törvényt az 1977: IV. törvény a módosításokkal egységes szerkezetbe foglalta, ezért a jegyzetben csak az ezt követő módosításokat közöljük.

² A kihirdetés napja: 1960. április 12.

³ A kihirdetés napja: 1978. február 1.

⁴ A Ptk. 1. §-ának (1) bekezdése az 1993: XCII. törvény 1. §-ával megállapított szöveg.

⁵ A Központi Gazdasági Döntőbizottság 1973. január 1-jével megszűnt.

⁶ A Ptké. 6. §-át az 1978: 2. törvényerejű rendelet 25. § (1) bekezdés a) pontja hatályon kívül helyezte.

Ptk.2. § (1) A törvény védi a személyek vagyoni és személyhez fűződő jogait, továbbá törvényes érdekeit.

(2) A törvény biztosítja a személyeknek az őket megillető jogok szabad gyakorlását, e jogok társadalmi rendeltetésének megfelelően.

Ptk.3. § (1) A törvény védi a tulajdonnak az Alkotmányban elismert valamennyi formáját.⁷

(2)–(3)⁸

A jogok gyakorlása és a kötelezettségek teljesítése

Ptk.4. § (1)⁹ A polgári jogok gyakorlása és a kötelezettségek teljesítése során a felek a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megfelelően, kölcsönösen együttműködve kötelesek eljárni.

(2)–(3)¹⁰

(4) Ha ez a törvény szigorúbb követelményt nem támaszt, a polgári jogi viszonyokban úgy kell eljárni, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. Saját felróható magatartására előnyök szerzése végett senki sem hivatkozhat. Aki maga sem úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható, a másik fél felróható magatartására hivatkozhat.

Ptk.5. § (1) A törvény tiltja a joggal való visszaélést.

(2)¹¹ Joggal való visszaélésnek minősül a jog gyakorlása, ha az a jog társadalmi rendeltetésével össze nem férő célra irányul, különösen ha a nemzetgazdaság megkárosítására, a személyek zaklatására, jogaik és törvényes érdekeik csorbítására vagy illetéktelen előnyök szerzésére vezetne.

(3) Ha a joggal való visszaélés jogszabály által megkívánt nyilatkozat megtagadásában áll, és ez a magatartás nyomós közérdeket vagy különös méltánylást érdemlő magánérdeket sért, a bíróság a fél jognyilatkozatát ítéletével pótolhatja, feltéve, hogy az érdeksérelem másképpen nem hárítható el. A jognyilatkozat pótlására különösen akkor kerülhet sor, ha a jognyilatkozat megtételét illetéktelen előny juttatásától tették függővé.

Ptk.6. § A bíróság a kárnak egészben vagy részben való megtérítésére kötelezheti azt, akinek szándékos magatartása más jóhiszemű személyt alapos okkal olyan magatartásra indított, amelyből őt önhibáján kívül károsodás érte.

Ptk.7. § (1)¹² A törvényben biztosított jogok védelme az állam minden szervének kötelessége. Érvényesítésük – ha törvény másképpen nem rendelkezik – bírósági útra tartozik.

(2)¹³ Bírósági peres eljárás helyett a felek választottbírói eljárást köthetnek ki, ha legalább a felek egyike gazdasági tevékenységgel hivatásszerűen foglalkozó személy, a jogvita e tevékenységével kapcsolatos, és a felek az eljárás tárgyáról szabadon rendelkezhetnek.

MÁSODIK RÉSZ

A SZEMÉLYEK

I. Cím

AZ EMBER MINT JOGALANY

⁷ Lásd az 1949: XX. törvényt.

⁸ A Ptk. 3. §-ának (2) és (3) bekezdését az 1991: XIV. törvény 15. §-a (3) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte.

⁹ A Ptk. 4. §-ának (1) bekezdése a 2006: III. törvény 2. §-ával megállapított szöveg. E módosító törvény 16. § (2) bekezdése alapján a rendelkezést a 2006. március 1. napját követően kötött szerződésekre kell alkalmazni.

¹⁰ A Ptk. 4. §-ának (2) és (3) bekezdését az 1991: XIV. törvény 15. §-a (3) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte.

¹¹ A Ptk.-ban a „népgazdaság” kifejezést „nemzetgazdaság”-ra változtatta az 1991: XIV. törvény 16. §-ának (4) bekezdése.

¹² A Ptk. 7. §-a az 1991: XIV. törvény 15. § (2) bekezdése szerint módosított szöveg, az eredeti 7. § szövegének jelölését (1) bekezdésre változtatta az 1993: XCII. törvény 2. §-a.

¹³ A Ptk. 7. § (2) bekezdését az 1993: XCII. törvény 2. §-a iktatta a szövegbe, egyidejűleg a § eredeti szövegének jelölését (1) bekezdésre változtatva, a (2) bekezdés szövege az 1994: LXXI. törvény 65. §-ával megállapított szöveg.

I. Fejezet

A jogképesség

Ptk.8. § (1) A Magyar Köztársaságban minden ember jogképes: jogai és kötelességei lehetnek.

(2) A jogképesség az életkorra, nemre, fajra, nemzetiséghez vagy felekezethez tartozásra tekintet nélkül egyenlő.

(3) A jogképességet korlátozó szerződés vagy egyoldalú nyilatkozat semmis.

Ptk.9. § A jogképesség az embert, ha élve születik, fogamzásának időpontjától kezdve illeti meg. A fogamzás időpontjának a születéstől visszafelé számított háromszázadik napot kell tekinteni; bizonyítani lehet azonban, hogy a fogamzás korábban vagy később történt. A születés napja a határidőbe beleszámít.

Ptké.76. § A fogamzás időpontját a gyermek érdeke ellenére csak akkor lehet bizonyítani, ha a fogamzás a Ptk. hatálybalépése után történt.

Ptk.10. § A gyermek részére már megszületése előtt gondnokot kell kirendelni, ha ez jogainak megóvása¹⁴ érdekében szükséges, különösen ha a gyermek és törvényes képviselője között érdekellentét van.

A méhmagzat gondnoka

Ptké.7. § (1) Méhmagzat részére a gondnokot a gyámhatóság rendeli ki.

(2)¹⁵ A gondnokrendelést bármelyik szülő vagy nagyszülő, az ügyész, illetőleg az anya lakóhelye szerint illetékes községi, városi, fővárosi kerületi jegyző kérheti. Gondnokrendelésnek hivatalból is helye van.

(3) A gondnok abban az ügyben, amelyben kirendelték, olyan jogkörrel jár el, mint a gyám.

II. Fejezet¹⁶

A cselekvőképesség

Ptk.11. § (1) Cselekvőképes mindenki, akinek cselekvőképességét a törvény nem korlátozza vagy nem zárja ki.

(2) Aki cselekvőképes, maga köthet szerződést vagy tehet más jognyilatkozatot.

(3) A cselekvőképességet korlátozó szerződés vagy egyoldalú nyilatkozat semmis.

A kiskorúság miatti korlátozott cselekvőképesség, illetve cselekvőképtelenség

Ptk.12. § Kiskorú az, aki a tizennyolcadik életévét még nem töltötte be, kivéve, ha házasságot kötött. A házasságkötés nem jár a nagykorúság megszerzésével, ha a házasságot a bíróság a cselekvőképesség hiánya vagy a kiskorúság miatt szükséges gyámhatósági engedély hiánya miatt nyilvánította érvénytelennek.

Ptké.77. § A házasságkötés a Ptk. hatálybalépése előtt kötött házasságnál sem jár a nagykorúság megszerzésével, ha a bíróság a házasságot a cselekvőképesség hiánya vagy a kiskorúság okából szükséges gyámhatósági engedély miatt érvénytelennek nyilvánítja.

¹⁴ Lásd az 1952. évi IV., az 1997: XXXI. törvényt és a 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendeletet.

¹⁵ A Ptké. 7. §-ának (2) bekezdése az 1991: XX. törvény 48. §-ának (1) bekezdése szerint módosított szöveg.

¹⁶ A Ptk. II. fejezete a 2001. évi XV. törvény 1. §-ával megállapított szöveg, az alkalmazás tekintetében lásd e módosító törvény 6–7. §-át.

Ptk.12/A. § (1) Korlátozottan cselekvőképes az a kiskorú, aki a tizennegyedik életévét már betöltötte és nem cselekvőképtelen.

(2) A korlátozottan cselekvőképes kiskorú nyilatkozatának érvényességéhez – ha jogszabály kivételt nem tesz – törvényes képviselőjének beleegyezése vagy utólagos jóváhagyása szükséges. Ha a korlátozottan cselekvőképes kiskorú cselekvőképessé válik, maga dönt a függő jognyilatkozatainak érvényességéről.

(3) A korlátozottan cselekvőképes kiskorú a törvényes képviselőjének közreműködése nélkül is

a) tehet olyan személyes jellegű jognyilatkozatot, amelyre jogszabály feljogosítja;

b) megkötheti a mindennapi élet szokásos szükségleteinek fedezése körébe tartozó kisebb jelentőségű szerződéseket;

c) rendelkezik munkával szerzett keresményével; keresménye erejéig erre kötelezettséget vállalhat;

d) megköthet olyan szerződéseket, amelyekkel kizárólag előnyt szerez.

(4) A törvényes képviselő a korlátozottan cselekvőképes kiskorúnak – a d) pontban foglaltak szerint – ígért vagy adott ajándékot a gyámhatóság engedélyével visszautasíthatja. Ha a gyámhatóság a törvényes képviselő visszautasító nyilatkozatát nem hagyja jóvá, ez a határozata a törvényes képviselő elfogadó nyilatkozatát pótolja.

(5) A törvényes képviselő a korlátozottan cselekvőképes kiskorú nevében maga is tehet jognyilatkozatokat, kivéve azokat, amelyeknél a jogszabály a korlátozottan cselekvőképes kiskorú saját nyilatkozatát kívánja meg, illetve amelyek a munkával szerzett keresményre vonatkoznak.

Ptk.12/B. § (1) Cselekvőképtelen az a kiskorú, aki a tizennegyedik életévét nem töltötte be.

(2) Cselekvőképtelen az a tizennegyedik életévét már betöltött kiskorú is, akit a bíróság cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezett. A gondnokság alá helyezési eljárásra a 15. § rendelkezései megfelelően irányadók. A gondnokság hatálya a nagykorúság elérésével áll be, de a kiskorú már a határozat jogerőre emelkedésével cselekvőképtelenné válik.

Ptk.12/C. § (1) A cselekvőképtelen kiskorú jognyilatkozata semmis; nevében a törvényes képviselője jár el.

(2) Nem lehet semmisnek tekinteni a cselekvőképtelen kiskorú által kötött és már teljesített csekély jelentőségű szerződéseket, amelyek megkötése a mindennapi életben tömegesen fordul elő, és különösebb megfontolást nem igényel.

Ptk.12/D. § A törvényes képviselőnek a kiskorú személyét és vagyonát érintő jognyilatkozata megtétele során a korlátozott cselekvőképességű, illetve az ítélőképessége birtokában lévő cselekvőképtelen kiskorú véleményét figyelembe kell vennie.

A korlátozottan cselekvőképes és a cselekvőképtelen kiskorúakra vonatkozó közös szabályok

Ptk.13. § (1) A törvényes képviselő jognyilatkozatainak érvényességéhez a gyámhatóság jóváhagyása szükséges, ha a jognyilatkozat

a) a kiskorút megillető tartásról történő lemondásra,

b) a kiskorút örökösödési jogviszony alapján megillető jogokra vagy kötelezettségre; külön is visszautasítható vagyontárgyak öröklésének visszautasítására,

c) a kiskorú ingatlan tulajdonának átruházására vagy bármely módon történő megterhelésére vonatkozik, ide nem értve azt az esetet, amikor az ingatlan ellenérték nélküli megszerzésével egyidejűleg kerül sor haszonélvezet alapítására,

d) a kiskorú külön jogszabály alapján beszolgáltatott vagyonára,

e) a kiskorú olyan egyéb vagyontárgyára, illetve vagyoni értékű jogára vonatkozik, amelynek értéke meghaladja a külön jogszabályban meghatározott összeget.

(2) Bírósági vagy közjegyzői határozattal elbírált jognyilatkozat érvényességéhez a gyámhatóság jóváhagyása nem szükséges.

Ptk.13/A. § (1) A kiskorú még a gyámhatóság jóváhagyásával sem tehet érvényesen olyan jognyilatkozatot, amellyel ajándékoz, idegen kötelezettségért megfelelő ellenérték nélkül felelősséget vállal, vagy amellyel jogokról ellenérték nélkül lemond.

(2) Ez a szabály nem gátolja a korlátozottan cselekvőképes kiskorút a munkával szerzett keresményével való rendelkezésben, és nem zárja ki a szokásos mértékű ajándékozást.

Ptk.13/B. § (1) A korlátozott cselekvőképességen és a cselekvőképtelenségen alapuló semmisségre csak annak érdekében lehet hivatkozni, akinek cselekvőképessége korlátozott vagy hiányzik.

(2) Aki cselekvőképességét illetően a másik felet megtéveszti, ezért felelősséggel tartozik, és felelőssége alapján a szerződés teljesítésére is kötelezhető.

A cselekvőképesség korlátozása és kizárása gondnokság alá helyezéssel

Ptk.14. § (1) Korlátozottan cselekvőképes az a nagykorú, akit a bíróság ilyen hatállyal gondnokság alá helyezett.

(2) A gondnokság alá helyezést a nagykorú személy házastársa, egyeneságbeli rokona, testvére, a gyámhatóság és az ügyész kérheti.

(3) Ha a gondnokság alá helyezés szükségességéről a gyámhatóság tudomást szerez, a gondnokság alá helyezési eljárást meg kell indítania, ha ezt a (2) bekezdésben meghatározott közeli hozzátartozó a gyámhatóságnak a perindítás szükségességéről való tájékoztatását követő 60 napon belül nem teszi meg.

(4) Cselekvőképességet korlátozó gondnokság alá a bíróság azt a nagykorú személyt helyezi, akinek az ügyei viteléhez szükséges belátási képessége a pszichés állapota, szellemi fogyatkozása vagy szenvedélybetegsége miatt – általános jelleggel, illetve egyes ügycsoportok vonatkozásában – tartósan vagy időszakonként visszatérően nagymértékben csökkent.

(5) Ha a belátási képesség korlátozottsága csak részleges, a gondnokolt minden olyan ügyben önállóan érvényes jognyilatkozatot tehet, amely ügycsoport tekintetében a bíróság a cselekvőképességet korlátozó ítéletben a gondnokolt cselekvőképességét nem korlátozza.

(6) A bíróság különösen a következő ügycsoportok tekintetében korlátozhatja a gondnokság alá helyezett személy teljes cselekvőképességét:

1. társadalombiztosítási, szociális és munkanélküli ellátás igénylése, illetve az azzal, valamint a munkaviszonyból és munkaviszony jellegű jogviszonyból származó, a 14/B. § (2) bekezdés c) pontjában foglalt mértéket meghaladó jövedelemmel való rendelkezés;

2. ingó és ingatlan vagyonnal kapcsolatos rendelkezési jog;

3. családjogi jognyilatkozatok megtétele

a) a házassági vagyonjoggal kapcsolatos jognyilatkozat,

b) a származás megállapításával kapcsolatos nyilatkozat megtétele,

c) a gyermeke nevének meghatározása és annak megváltoztatása,

d) a gyermekének örökbefogadásához való hozzájárulás;

4. tartási kötelezettséggel kapcsolatos vagyoni döntés meghozatala;

5. a lakásbérlettel kapcsolatos jognyilatkozat megtétele (a szerződés megkötése, illetve felbontása);

6. örökösödési ügyek;

7. bentlakásos szociális intézetben történő elhelyezéssel kapcsolatos jognyilatkozatok;

8. az egészségügyi ellátással összefüggő jogok gyakorlása;

9. tartózkodási hely meghatározása.

Ptk.14/A. § (1) A bíróságnak a cselekvőképesség korlátozását kimondó ítéletében rendelkeznie kell a gondnokság alá helyezés kötelező felülvizsgálata iránti eljárás megindításának időpontjáról, mely nem lehet későbbi, mint az ítélet jogerőre emelkedésétől számított öt év.

(2) A felülvizsgálati eljárást a gyámhatóságnak kell megindítania. A kereseti kérelem a gondnokság alá helyezés megszüntetésére, annak hatályában való fenntartására, a cselekvőképességet korlátozó gondnokság cselekvőképességet kizáró gondnoksággá változtatására, a cselekvőképességet kizáró gondnokság cselekvőképességet korlátozó gondnokság alá helyezésre történő módosítására, illetve cselekvőképességet korlátozó

gondnokság esetén a gondnokolt által önállóan nem gyakorolható jogkörök módosítására irányulhat.

Ptk.14/B. § (1) A korlátozottan cselekvőképes személy jognyilatkozata általános jelleggel, illetve a bíróság ítéletében meghatározott ügycsoportok tekintetében – a (2) bekezdésben foglaltak kivételével – csak akkor érvényes, ha azt a gondnoka beleegyezésével vagy utólagos jóváhagyásával tette. A gondnokolt és gondnoka közötti vita esetén a gyámhatóság dönt. Ha a korlátozottan cselekvőképes személy cselekvőképessé válik, maga dönt a függő jognyilatkozatainak érvényességéről.

(2) A korlátozottan cselekvőképes személy a gondnoka közreműködése nélkül is

a) tehet olyan személyes jellegű jognyilatkozatot, amelyre a jogszabály feljogosítja;¹⁷

b) megkötheti a mindennapi élet szokásos szükségleteinek fedezése körébe tartozó kisebb jelentőségű szerződéseket;

c) rendelkezik a munkaviszonyból, munkaviszony jellegű jogviszonyból, társadalombiztosítási, szociális és munkanélküli ellátásból származó jövedelme 50%-ával; annak erejéig kötelezettséget is vállalhat;

d) megköthet olyan szerződéseket, amelyekkel kizárólag előnyt szerez.

(3) A korlátozottan cselekvőképes gondnokolt közokiratban feljogosíthatja a gondnokát – annak hozzájárulása esetén – arra, hogy helyette és nevében – általános jelleggel – eljárjon, jognyilatkozatot tegyen, kivéve a (2) bekezdésben meghatározott jognyilatkozatokat, illetve azokat, amelyeknél jogszabály a korlátozottan cselekvőképes személy saját nyilatkozatát kívánja meg.

(4) A gondnokolt a (3) bekezdés szerinti általános felhatalmazást teljes bizonyítóerejű magánokirattal – a gondnok egyidejű tájékoztatása mellett – bármikor visszavonhatja.

(5) Azonnali intézkedést igénylő esetben, illetve külön törvényben foglaltak szerint a gondnok a (3) bekezdésben meghatározott megállapodás hiányában is eljárhat a korlátozottan cselekvőképes gondnokolt helyett.

Tvr.10. § A törvényes képviselő jognyilatkozatával és a gyámhatóság jóváhagyásával kapcsolatos szabályokat csak a törvény hatálybalépése után tett jognyilatkozatokra lehet alkalmazni.¹⁸

Ptk.15. § (1) Cselekvőképtelen az a nagykorú, akit a bíróság cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezett.

(2) A gondnokság alá helyezést a nagykorú személy házastársa, egyeneságbeli rokona, testvére, a gyámhatóság és az ügyész kérheti.

(3) Ha a gondnokság alá helyezés szükségességéről a gyámhatóság tudomást szerez, a gondnokság alá helyezési eljárást meg kell indítania, ha ezt a (2) bekezdésben meghatározott közeli hozzátartozó a gyámhatóságnak a perindítás szükségességéről való tájékoztatást követő 60 napon belül nem teszi meg.

(4) A cselekvőképességet kizáró gondnokság alá a bíróság azt a nagykorú személyt helyezi, akinek ügyei viteléhez szükséges belátási képessége – pszichés állapota vagy szellemi fogyatkozása miatt – tartósan teljes mértékben hiányzik.

(5) A bíróságnak a cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezést kimondó ítéletében rendelkeznie kell a 14/A. § szerinti felülvizsgálatról, kivéve, ha az érintett személy belátási képességének hiánya véglegesnek tekinthető. Erről az igazságügyi orvosszakértőnek szakértői véleményében nyilatkoznia kell.

Ptk.15/A. § (1) A cselekvőképtelen személy jognyilatkozata – a (2) bekezdésben foglalt kivétellel – semmis; nevében gondnoka jár el. A gondnoknak a véleménynyilvánításra képes gondnokolt kívánságát, kéréseit – pl. a tartózkodási helyére vonatkozóan – a döntések meghozatala előtt meg kell hallgatnia és lehetőség szerint figyelembe kell vennie. Ha a gondnok e kötelezettségét folyamatosan megszegi, ez a 19/C. § (2) bekezdésében foglaltak szerinti elmozdítását vonhatja maga után.

¹⁷ Lásd a Ptk. 85. § (1) bekezdését, 219. § (1) bekezdését, 623. § (2) bekezdését, 624. § (2) bekezdését.

¹⁸ A Tvr. 10. §-ának rendelkezéseit 1978. március 1-jétől, az 1977: IV. törvény hatálybalépésétől kell alkalmazni.

(2) A cselekvőképtelen személy maga is megkötheti azokat a csekély jelentőségű szerződéseket, amelyek a mindennapi életben tömegesen fordulnak elő, és különösebb megfontolást nem igényelnek.

*A cselekvőképességet korlátozó és a cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezettetre
vonatkozó
közös szabályok*

Ptk.16. § (1) A cselekvőképtelen személy gondnoka, korlátozott cselekvőképesség esetén pedig az érintett személy és gondnoka jognyilatkozatainak érvényességéhez a gyámhatóság jóváhagyása szükséges, ha a jognyilatkozat a gondnokolt

- a) tartására,**
- b) örökösödési jogviszony alapján megillető jogára vagy kötelezettségére,**
- c) ingatlanulajdonának átruházására vagy bármely módon történő megterhelésére vonatkozik, ide nem értve azt az esetet, amikor az ingatlan ellenérték nélküli megszerzésével egyidejűleg kerül sor haszonélvezet alapítására,**
- d) a 20/B. § alapján beszolgáltatott vagyonára,**
- e) vagyonának mértékétől függően a gondnokot kirendelő határozatban megállapított összeget, de legalább 50 000 Ft-ot meghaladó értékű egyéb vagyontárgyára, vagyoni értékű jogára vonatkozik.**

(2) A gyámhatóság kivételesen indokolt esetben hozzájárulhat

a) a cselekvőképtelen személy gondnoka, korlátozott cselekvőképesség esetén pedig a gondnokolt és a gondnok közös kérelmére a gondnokság alá helyezett személy leszármazójának önálló háztartás alapításához, fenntartásához, illetve más létfontosságú célja eléréséhez a gondnokság alatt álló vagyonának terhére; a támogatás mértéke a leszármazó kötelesrészét nem haladhatja meg;

b) a korlátozottan cselekvőképes gondnokolt és gondnoka közös kérelmére a gondnokolt által történő – az a) pontban foglaltak alá nem tartozó – ajándékozáshoz vagy jogokról ellenérték nélkül lemondásához, illetve közcélra történő felajánlásához, feltéve, hogy a jogügylet a gondnokolt megélhetését nem veszélyezteti.

(3) Nincs szükség a gyámhatóság jóváhagyására

- a) bírósági vagy közjegyzői határozattal elbírált jognyilatkozat érvényességéhez,
- b) ha a bíróság ítéletében a cselekvőképességet korlátozó gondnokság alá helyezett személy cselekvőképességét az (1) bekezdésben meghatározott jognyilatkozatok tekintetében nem korlátozta.

Ptk.16/A. § (1) A korlátozott cselekvőképességen és a cselekvőképtelenségen alapuló semmisségre csak annak érdekében lehet hivatkozni, akinek a cselekvőképessége korlátozott vagy hiányzik.

(2) Aki cselekvőképességét illetően a másik felet megtéveszti, ezért felelősséggel tartozik, és felelőssége alapján a szerződés teljesítésére is kötelezhető.

Cselekvőképtelenség gondnokság alá helyezés nélkül

Ptk.17. § (1) Gondnokság alá helyezés nélkül is cselekvőképtelen az, aki olyan állapotban van, hogy ügyei viteléhez szükséges belátási képessége – tartósan vagy a jognyilatkozata megtételekor átmenetileg – teljesen hiányzik.

(2) A gondnokság alá helyezés nélkül cselekvőképtelen személy jognyilatkozata – a (3) bekezdésben foglalt kivétellel – semmis.

(3) A gondnokság alá helyezés nélkül is cselekvőképtelen nagykorú személy jognyilatkozatát – a végintézkedése kivételével – cselekvőképtelenség miatt nem lehet semmisnek tekinteni, ha tartalmából és körülményeiből arra lehet következtetni, hogy a jognyilatkozat a fél cselekvőképessége esetében is indokolt lett volna.

Zárlat elrendelése és ideiglenes gondnokrendelés

Ptk.18. § (1) Ha cselekvőképességet korlátozó vagy kizáró gondnokság alá helyezés iránti perindítás indokolt, és az érintett személy vagyonának védelme sürgős intézkedést igényel, a gyámhatóság a vagyona zárlatot rendel el, és ezzel egyidejűleg zárgondnokot rendel ki. A zárlatot elrendelő határozat ellen nincs helye fellebbezésnek.

(2) A zárlatra, illetve a zárgondnok működésére a bírósági végrehajtásról szóló törvény biztosítási intézkedések végrehajtására vonatkozó fejezetének a rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

Ptk.18/A. § (1) A gyámhatóság kivételesen, azonnali intézkedést igénylő esetben ideiglenes gondnokot rendelhet annak a nagykorú személynek, akinek az ügyei viteléhez szükséges belátási képessége – pszichés állapota vagy szellemi fogyatkozása miatt – tartósan teljes mértékben hiányzik, és az érdekeinek védelme más módon – elsősorban zárlat elrendelésével – nem lehetséges. Az ideiglenes gondnokot kirendelő határozat ellen nincs helye fellebbezésnek.

(2) A gyámhatóság az ideiglenes gondnokot kirendelő határozatában megjelöli, hogy az ideiglenes gondnok a 14. § (6) bekezdésében meghatározott ügycsoportok közül melyekben járhat el az érintett személy helyett.

Ptk.18/B. § A gyámhatóságnak a zárlat elrendelését, illetve az ideiglenes gondnokrendelést követő 8 napon belül a gondnokság alá helyezési pert meg kell indítania, a bíróságnak pedig legkésőbb a keresetlevél benyújtásától számított 30 napon belül a zárlatot, illetve az ideiglenes gondnokrendelést hivatalból felül kell vizsgálnia.

A gondnok kirendelése

Ptk.19. § (1) A bíróság által gondnokság alá helyezett személy részére a gondnokot a gyámhatóság rendeli ki. A gondnokrendelés részletes szabályait külön jogszabály határozza meg.¹⁹

(2) Gondnok lehet minden cselekvőképes, nagykorú személy. Gondnokul csak az rendelhető ki, aki a gondnoki tisztséget vállalja.

Ptk.19/A. § (1) Gondnokká – ha ez az érdekeivel nem ellentétes – a gondnokság alá helyezett által még cselekvőképes állapotában közokiratban kijelölt vagy a gondnokság alá helyezést követően megnevezett személyt, ha ez nem lehetséges, akkor elsősorban együttélő házastársát kell kirendelni. Ha ilyen nincs, vagy a házastárs kirendelése veszélyeztetné a gondnokság alatt álló érdekeit, a gyámhatóság gondnokul olyan személyt rendel ki, aki a gondnokság ellátására az összes körülmények figyelembevételével alkalmasnak mutatkozik.

(2) A gondnok kirendelésénél az arra alkalmas személyek közül a szülőket, illetve a szülők által – a haláluk esetére – közokiratban vagy végrendeletben megnevezett személyt, ilyenek hiányában más hozzátartozókat – akik szükség esetén a személyes gondoskodást is el tudják látni – előnyben kell részesíteni.

(3) Ha a gondnok az (1)–(2) bekezdésben foglaltak szerint nem rendelhető ki, a gondnokolt számára hivatásos gondnokot kell kirendelni. Hivatásos gondnok csak büntetlen előéletű személy lehet. Hivatásos gondnokul a fogyatékosokkal, szenvedélybetegekkel vagy pszichiátriai betegekkel foglalkozó társadalmi szervezet (pl. egyesület) által a tagjai közül ajánlott személy is kirendelhető.

(4) Nem lehet gondnokul kirendelni azt, akinek a személye ellen a gondnokság alá helyezett kifejezetten tiltakozik.

Ptk.19/B. § (1) A gondnokolt részére kivételesen több gondnok is kirendelhető. Többes gondnokrendelésre akkor kerülhet sor, ha

a) a gondnokság alá helyezett személy mindkét szülője, illetve két közeli hozzátartozója vállalja a gondnokságot, vagy

b) a gondnokolt vagyonának kezelése, illetve egyes más ügyeinek intézése külön szakértelmet igényel.

¹⁹ Lásd a 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet Hatodik Részének rendelkezéseit.

(2) Az (1) bekezdés *b*) pontjában meghatározott esetben a gyámhatóságnak meg kell határoznia a gondnokok feladatkörének pontos megoszlását.

(3) A gondnok kirendelése mellett a gyámhatóság a gondnokolt részére helyettes gondnokot is rendelhet. A helyettes gondnok dönthet a távollévő vagy más okból ténylegesen akadályozott gondnok helyett a gondnokoltat érintő, azonnali intézkedést igénylő ügyekben.

Ptk.19/C. § (1) A gyámhatóság a gondnokot a tisztségéből felmenti, ha

a) a gondnokság alá helyezést a bíróság megszüntette,

b) a gondnokolt meghalt,

c) a gondnok fontos okból a felmentését kéri,

d) utóbb keletkezik olyan kizáró ok, amely a gondnok kirendelésének is akadályát jelentette volna.

(2) A gyámhatóság a gondnokot tisztségéből elmozdítja – azonnali intézkedést igénylő esetben ezt megelőzően a gondnokot a tisztségéből felfüggeszti –, ha a gondnok a kötelezettségét nem teljesíti vagy olyan cselekményt követ el, amellyel a gondnokolt érdekeit súlyosan sérti vagy veszélyezteti.

(3) Ha a gyámhatóság a gondnokot a tisztségéből az (1) bekezdés *b*) pontjában meghatározott okból menti fel, ezzel egyidejűleg a gondnokolt haláláról a gondnokság alá helyezést elrendelő bíróságot értesítenie kell, a halál tényének a gondnokoltak névjegyzékébe történő bejegyzés végett.

Tvr.10. § A törvényes képviselő jognyilatkozatával és a gyámhatóság jóváhagyásával kapcsolatos szabályokat csak a törvény hatálybalépése után tett jognyilatkozatokra lehet alkalmazni.²⁰

A gondnok tevékenysége

Ptk.20. § (1) A gondnok – általános jelleggel, illetve a cselekvőképességet korlátozó ítéletben meghatározott ügyekben – a gondnokság alá helyezett személy vagyonának kezelője és törvényes képviselője.

(2) A gondnok indokolt esetben – vállalása esetén – a gondnokság alá helyezett gondozását is ellátja.

Ptk.20/A. § A gondnok tevékenységét a gyámhatóság felügyeli. A gondnok a működéséről, illetve a gondnokolt állapotáról a gyámhatóság felhívására bármikor, egyébként pedig évente köteles beszámolni a gyámhatóságnak.

Ptk.20/B. § A gondnok köteles a gyámhatóság felhívására beszolgáltatni a gondnokolt pénzét, értékpapírjait, valamint értéktárgyait, ha azokat – figyelemmel a 20/C. §-ban foglaltakra is – a rendes vagyonkezelés szabályai szerint folyó kiadásokra készen tartani nem kell. A gyámhatósághoz beszolgáltatott vagyonnal való rendelkezéshez a gyámhatóság jóváhagyása szükséges.

Ptk.20/C. § A gondnok vagyonkezelésének a gondnokolt jólétét kell szolgálnia. A gondnok köteles a gondnokolt személyes kívánságait meghallgatni, és a vagyon állagától függően a jogos igényeket lehetőség szerint teljesíteni.

Ptk.20/D. § (1) A gondnok a vagyon kezeléséről – a (2) bekezdésben foglalt kivétellel – évente köteles számadást adni a gyámhatóságnak. Ha a gondnok a gondnokolt közeli hozzátartozója és a gondnokolt vagyoni viszonyai rendes számadást nem tesznek szükségessé, a gyámhatóság egyszerűsített számadást is engedélyezhet.

(2) A hivatásos gondnok kivételével a gondnok nem köteles éves számadásra, ha a gondnokoltnak nincsen vagyona és a munkaviszonyból származó jövedelmének, nyugdíjának, egyéb járadékának havi összege nem haladja meg a külön jogszabályban meghatározott mértéket.

²⁰ A Tvr. 10. §-ának rendelkezéseit 1978. március 1-jétől, az 1977: IV. törvény hatálybalépésétől kell alkalmazni.

(3) Ha a gondnokolt gazdálkodó szervezet tagja (részvényese), a gondnoknak a gondnokolt vagyoni hozzájárulása 50%-át, de legalább 100 000 Ft-ot meghaladó mértékű kötelezettségvállalásához a gyámhatóság jóváhagyását kell kérnie. Ha a gazdálkodó szervezet a számviteli törvény szerinti beszámoló készítésére köteles, a beszámolót a gondnoknak az éves számadás során a gyámhatósághoz be kell nyújtania.

(4) A gyámhatóság a gondnokot az (1) és (3) bekezdésben meghatározottakon kívül – indokolt esetben – eseti számadásra kötelezheti. Eseti számadás előírásának a gondnokolt kérésére is helye lehet.

(5) A gondnok vagyonkezelésének részletes szabályait külön jogszabály határozza meg.

A gondnokság alá helyezés megszüntetése, illetve módosítása

Ptk.21. § (1) A cselekvőképességet érintő gondnokságot a bíróság megszünteti, ha elrendelésének oka már nem áll fenn.

(2) A gondnokság alá helyezés megszüntetése iránt maga a gondnokság alatt álló, házastársa, egyeneságbeli rokona, testvére, a gondnok, a gyámhatóság és az ügyész indíthat keresetet.

(3) A gondnokság alá helyezés megszüntetése iránti perindításnak a 14/A. § szerinti kötelező felülvizsgálat időpontja előtt is helye van.

(4) A (2) bekezdésben felsoroltak a gondnokság alá helyezés megszüntetésén kívül kérhetik cselekvőképességet korlátozó gondnokság esetén azon ügycsoportok módosítását, amelyek vonatkozásában a bíróság a gondnokolt cselekvőképességét korlátozta, a cselekvőképességet korlátozó gondnokság cselekvőképességet kizáró gondnoksággá változtatását, illetve a cselekvőképességet kizáró gondnokság cselekvőképességet korlátozó gondnokság alá helyezésre történő módosítását is.

Cselekvőképességet érintő gondnokság

Ptké.8–13. §²¹
Ptké.14. §²²

III. Fejezet

A jogképesség megszűnése; a holtak nyilvánítás

Ptk.22. § A jogképesség a halállal szűnik meg.

Ptk.23. § Az eltűnt személyt bírósági határozattal holtak lehet nyilvánítani, ha eltűnésétől számítva öt év eltelt anélkül, hogy életben létére utaló bármilyen adat ismeretes volna.²³

Ptk.24. § (1) A bíróság a halál napját a körülmények mérlegelése alapján állapítja meg.

(2) Ha a körülmények mérlegelése nem vezet eredményre, a halál időpontja az eltűnést követő hónap tizenötödik napja.

Ptk.25. § (1) A holtak nyilvánított személyt az ellenkező bizonyításáig halottnak kell tekinteni.

(2) Ha bebizonyosodik, hogy a holtak nyilvánított a határozatban alapul vett időpontnál korábban vagy később tűnt el, de a holtak nyilvánítás feltételei egyébként fennállanak, a bíróság a holtak nyilvánító határozatot megfelelően módosítja. A jogkövetkezmények ilyen esetben a módosított határozat szerint alakulnak.

(3) Ha bebizonyosodik, hogy a holtak nyilvánított a határozatban alapul vett időpontnál később tűnt el, és a holtak nyilvánítás feltételei nem állnak fenn, a bíróság a holtak nyilvánító határozatot hatályon kívül helyezi. A határozat alapján beállott jogkövetkezmények – ha jogszabály kivételt nem tesz – semmisek.

(4) Ha a holtak nyilvánított előkerül, a határozat hatálytalan, és az annak alapján beállott jogkövetkezmények – ha jogszabály kivételt nem tesz – semmisek.

²¹ A Ptké. 8–13. §-át a 2001. évi XV. törvény 9. §-a hatályon kívül helyezte.

²² A Ptké. 14. §-át az 1978: 2. törvényerejű rendelet 25. §-a (1) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte.

²³ Lásd az 1/1960. (IV. 13.) IM rendeletet.

Holtnak nyilvánítás

Ptk.15. § Felhatalmazást kap az igazságügyminiszter, hogy a holtnak nyilvánítási eljárást, valamint a halál tényének bírósági megállapításával kapcsolatos kérdéseket rendelettel szabályozza.²⁴

II. Cím²⁵

AZ ÁLLAM MINT JOGALANY

IV. Fejezet

A jogképesség

Ptk.26–27. §

III. Cím

A JOGI SZEMÉLYEK

V. Fejezet

A jogképesség; a jogi személy létrejötte és megszűnése

Ptk.28. § (1)²⁶ Az állam — mint a vagyoni jogviszonyok alanya — jogi személy. Az államot a polgári jogviszonyokban – ha jogszabály ettől eltérően nem rendelkezik – a pénzügyminiszter képviseli; ezt a jogkörét más állami szerv útján is gyakorolhatja, vagy más állami szerve ruházhatja át.²⁷

(2)²⁸ A kártérítési, megtérítési és kártalanítási kötelezettség, valamint a jóhiszemű személyek irányában vállalt szerződéses kötelezettség az államot költségvetési fedezet hiányában vagy az e célra biztosított költségvetési fedezetet meghaladó mértékben is terheli.

(3)²⁹ Erre irányadó jogszabályok szerint jogi személyek az állami, önkormányzati, gazdasági, társadalmi és más egyéb szervezetek.³⁰

(4)³¹ A jogi személy jogképes. Ha jogszabály eltérően nem rendelkezik, jogképessége kiterjed mindazokra a jogokra és kötelezettségekre, amelyek jellegüknél fogva nem csupán az emberhez fűződhetnek.

Ptk.29. § (1) A jogi személy létrejöttének és megszüntetésének feltételeit a jogszabály a jogi személy egyes fajtáihoz képest állapítja meg. Jogi személyt jogszabály is létesíthet.

(2) A jogi személy létesítéséről szóló jogszabályban, határozatban vagy okiratban meg kell állapítani a jogi személy nevét, tevékenységét, székhelyét és – ha erről külön jogszabály nem rendelkezik – képviselőjét.

²⁴ Végrehajtására lásd az 1/1960. (IV. 13.) IM rendeletet.

²⁵ A Ptk. „II. Cím Az állam mint jogalany”, „IV. fejezet A jogképesség” szövegrészeket, valamint a Ptk.26–27. §-t az 1998: XXXIII. törvény 60. §-a 1998. április 1-jével hatályon kívül helyezte.

²⁶ A Ptk. 28. §-ának (1) bekezdése az 1997: CXLIV. törvény 303. §-ának (1) bekezdésével megállapított, valamint az 1998: XL. törvény 2. §-a szerint módosított szöveg. A bekezdést második mondatral kiegészítette az 1998: XXXIII. törvény 59. §-a.

²⁷ Lásd a 45/2002. (XII. 25.) PM rendeletet.

²⁸ A Ptk. 28. §-ának új (2) bekezdését a 2003: LV. törvény 9. §-a iktatta be, egyidejűleg az eredeti (2)–(3) bekezdés számozását (3)–(4) bekezdésre változtatva. E módosító törvény 11. § (2) bekezdése alapján a rendelkezést a 2003. július 19-ét követő kötelezettségvállalásokra kell alkalmazni.

²⁹ A Ptk. 28. §-ának (2) bekezdése az 1991: XIV. törvény 3. §-ával megállapított szöveg, számozását (3) bekezdésre változtatta a 2003: LV. törvény 9. §-a.

³⁰ A Ptk.28. § (1)–(2) bekezdése tekintetében lásd még az 1978: 8. törvényerejű rendelet 2. §-át.

³¹ A Ptk. 28. §-ának (3) bekezdése az 1991: XIV. törvény 3. §-ával megállapított szöveg, számozását (4) bekezdésre változtatta a 2003: LV. törvény 9. §-a.

(3) A jogi személy nevében aláírásra a jogi személy képviselője jogosult. Ha nem ő az aláíró, és jogszabály a nyilatkozat érvényességéhez írásbeli alakot kíván, két képviseleti joggal felruházott személy aláírása szükséges. A bankszámla felett való rendelkezéshez minden esetben két képviseleti joggal felruházott személy aláírása szükséges. Jogszabály ezektől a rendelkezésektől eltérhet.³²

(4) Ha jogszabály a jogi személy létrejöttét nyilvántartásba vételhez köti, a bejegyzett körülmények megváltoztatása harmadik személyek irányában csak akkor hatályos, ha a változást a nyilvántartásba bevezették.³³

Ptk.30. § (1) Ha a jogszabály vagy – annak felhatalmazása alapján – az alapító határozat vagy okirat másként nem rendelkezik, a jogi személy szervezeti egysége (gyáregysége, fiókja, telepe, üzeme, irodája, helyi kirendeltsége vagy csoportja, alapszerve, szakosztálya stb.) nem jogi személy.

(2) A szervezeti egység vezetője az egység rendeltetészerű működése által meghatározott körben a jogi személy képviselőjeként jár el. Jogszabály, alapító határozat vagy okirat ettől eltérően rendelkezhet.

VI. Fejezet

A jogi személyek egyes fajtáira vonatkozó külön rendelkezések³⁴

1. Az állami vállalat³⁵

Ptk.31. § (1)³⁶ Az állami vállalat jogi személy.

(2) Az állami vállalat a rábízott vagyonnal – törvényben meghatározott módon és felelősséggel – önállóan gazdálkodik.

(3) Az állami vállalat kötelezettségeiért a rábízott vagyonnal felel.

(4) Az állam jogszabályban meghatározott módon irányítja, illetőleg felügyeli a vállalat gazdálkodását és más tevékenységét.

(5) Az állami vállalat nevében rendszerint a vállalat tevékenységére kell utalni. A vállalat nevét úgy kell megállapítani, hogy az más gazdálkodó szervezetektől való megkülönböztetésre alkalmas legyen.

(6)³⁷ Az állami vállalatot az igazgató képviseli. E jogkörét esetenként vagy az ügyek meghatározott csoportjára nézve a vállalat dolgozójára ruházhatja át.

Ptk.32. §³⁸ (1) Az állami vállalat általános vezetését ellátja

a) a vállalati tanács, vagy

b) a vállalat dolgozóinak közgyűlése vagy küldöttgyűlése, illetőleg

c) az igazgató.

(2) A testületi hatáskörbe nem tartozó ügyekben az igazgató önállóan és egyéni felelősséggel jár el.

(3) Az állami vállalat kezelésében levő vagyont nem lehet elvonni; jogszabály ettől eltérően rendelkezhet.

Ptk.33. §³⁹ Az állami vállalatra vonatkozó részletes szabályokat külön törvény állapítja meg.⁴⁰

³² Lásd még az 1978: 8. törvényerejű rendelet 3. §-át.

³³ Lásd a Ptk. 54. § (3) bekezdését, 58. § (3) bekezdését, az 1989: II. törvényt, az 1990: IV. törvényt, az 1997: LXXXII. törvényt, az 1997: CXLV. törvényt, az 1999: CXXI. törvényt, a 2000: CXLI. törvényt, a 2004: I. törvényt, a 2006: V. törvényt, a 2006: X. törvényt.

³⁴ A Ptk. VI. fejezet eredeti 39–74. §-ainak a számozását 34–69. §-okra változtatta az 1984: 33. törvényerejű rendelet 3. §-a.

³⁵ A Ptk. „1. Az állami vállalat” című rész §-ainak szövege az 1984: 33. törvényerejű rendelet 2. §-ával megállapított szöveg.

³⁶ A Ptk. 31. §-a (1) bekezdésének első mondatát az 1993: XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte.

³⁷ A Ptk. 31. §-ának (6) bekezdését az 1985: 25. törvényerejű rendelet 7. §-a iktatta be.

³⁸ A Ptk. 32. §-a az 1984: 33. törvényerejű rendelet 2. §-ával megállapított szöveg.

³⁹ A Ptk. 33. §-a az 1984: 33. törvényerejű rendelet 2. §-ával megállapított szöveg.

⁴⁰ Lásd az 1977: VI. törvényt, a 33/1984. (X. 31.) MT rendeletet.

Állami vállalat

Ptké.16–17. §⁴¹

2. A tröszt

Ptk.34. § (1) Az alapító szerv a felügyelete alá tartozó több vállalat gazdaságos működésének és fejlesztésének előmozdítására és e vállalatok irányítására trösztöt hozhat létre. A tröszt és a keretében működő vállalatok jogi személyek.

(2) A tröszt alapító határozatában fel kell sorolni a tröszt keretében működő vállalatokat.

(3) A trösztre vonatkozó részletes szabályokat külön törvény állapítja meg.⁴²

3. Egyéb állami gazdálkodó szerv

Ptk.35. § Ha a jogszabály másként nem rendelkezik, az állami vállalatra vonatkozó szabályok irányadók az egyéb állami gazdálkodó szerv jogi személyiségére is.

4. Költségvetési szerv⁴³

Ptk.36. § (1) A költségvetési szerv jogi személy.

(2) A költségvetési szerv képviselőjét a szerv vezetője látja el, aki e jogkörét esetenként vagy az ügyek meghatározott csoportjára nézve a szerv dolgozójára ruházhatja át.

Az állami költségvetési szervek képviselője

Ptké.18. §⁴⁴

Ptké.19. §⁴⁵

Ptk.37. § (1) A költségvetési szervet a költségvetését meghaladó mértékben is terheli a kártérítési, megtérítési és kártalanítási kötelezettség, valamint az a kötelezettség, amelyet jóhiszemű személyek irányában vállalt.

(2) Ilyen esetben a költségvetési fedezetről a költségvetési gazdálkodás szabályai szerint kell gondoskodni.

5. A szövetkezet

Ptk.38. §⁴⁶ A szövetkezet az alapszabályban meghatározott összegű részjegytőkével alapított, a nyitott tagság és a változó tőke elvei szerint működő, jogi személyiséggel rendelkező szervezet, amelynek célja a tagjai gazdasági, valamint más társadalmi (kulturális, oktatási, szociális, egészségügyi) szükségletei kielégítésének elősegítése.

Ptk.39–50. §⁴⁷

Ptk.51. § A szövetkezetre vonatkozó részletes szabályokat külön törvény állapítja meg.⁴⁸

⁴¹ A Ptké. 16–17. §-át hatályon kívül helyezte az 1984: 33. törvényerejű rendelet 28. §-a.

⁴² Lásd az 1977: VI. törvényt és a 33/1984. (X. 31.) MT rendeletet.

⁴³ A Ptk. VI. fejezetének 4. címe az 1993: XCII. törvény 40. §-ának (5) bekezdése szerint módosított szöveg.

⁴⁴ A Ptké.18. §-át az 1993: XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének b) pontja hatályon kívül helyezte.

⁴⁵ A Ptké. 19. §-át hatályon kívül helyezte az 1971: 31. törvényerejű rendelet 16. §-a.

⁴⁶ A Ptk. 38. §-a a 2006: X. törvény 108. §-ával megállapított szöveg.

⁴⁷ A Ptk. 39–50. §-át az 1992: II. törvény 62. §-a (1) bekezdésének 1. pontja hatályon kívül helyezte.

6. A jogi személyiségű gazdasági társaság⁴⁹

Ptk.52. § (1) Az állam, a jogi személyek, a jogi személyiség nélküli gazdasági társaságok és a természetes személyek üzletszerű közös gazdasági tevékenység folytatására vagy annak elősegítésére saját cégnévvel rendelkező gazdasági társaságot alapíthatnak.

(2)⁵⁰ Jogi személyként működő gazdasági társaság: a közös vállalat, a korlátolt felelősségű társaság és a részvénytársaság.

(3)⁵¹

Ptk.53. § (1)⁵²

(2)⁵³ A közös vállalat a tagok által alapított olyan gazdasági társaság, amely kötelezettségeiért elsősorban vagyonával felel. Ha a vállalat vagyona a tartozásokat nem fedezi, a tagok a vállalat tartozásaiért együttesen – vagyoni hozzájárulásuk arányában – kezesként felelnek.

(3)⁵⁴ A korlátolt felelősségű társaság olyan gazdasági társaság, amely előre meghatározott összegű törzsbetétekből álló törzstőkével (jegyzett tőkével) alakul, és amelynél a tag kötelezettsége a társasággal szemben csak törzsbetétenek szolgáltatására és a társasági szerződésben esetleg megállapított egyéb vagyoni hozzájárulás szolgáltatására terjed ki. A társaság kötelezettségeiért – törvényben meghatározott kivétellel – a tag nem felel.

(4)⁵⁵ A részvénytársaság olyan gazdasági társaság, amely előre meghatározott számú és névértékű részvényekből álló alaptőkével (jegyzett tőkével) alakul, és amelynél a tag (részvényes) kötelezettsége a részvénytársasággal szemben a részvény névértékének vagy kibocsátási értékének szolgáltatására terjed ki. A részvénytársaság kötelezettségeiért – törvényben meghatározott kivétellel – a részvényes nem felel.

Ptk.54. §⁵⁶ (1) A gazdasági társaság alapításához társasági szerződés (alapító okirat); részvénytársasági formában működő gazdasági társaság esetében pedig alapszabály (alapító okirat) szükséges.

(2) A társasági szerződésben meg kell határozni:

- a) a társaság cégnevét és székhelyét,
- b) a társaság tagjait, nevük (cégnévük) és lakóhelyük (székhelyük) – kivéve az alapszabályban a részvényeseket – feltüntetésével,
- c) a társaság tevékenységi körét,
- d) a társaság jegyzett tőkéjét, a jegyzett tőke (a tagok vagyoni hozzájárulása) rendelkezésre bocsátásának módját és idejét,
- e) a cégjegyzés módját,
- f) a vezető tisztségviselők nevét és lakóhelyét,
- g) a gazdasági társaság időtartamát, ha a társaságot határozott időre alapítják, valamint
- h) mindazt, amit a gazdasági társaságokról szóló törvény az egyes társasági formáknál kötelezően előír.

(3) A gazdasági társaság a cégjegyzékbe való bejegyzéssel, a bejegyzés napjával jön létre.

Ptk.55. §⁵⁷ A közös vállalatnál az igazgató, korlátolt felelősségű társaságnál az ügyvezető, míg részvénytársaságnál az igazgatóság tagjai képviselik a gazdasági társaságot harmadik személyekkel szemben, valamint bíróságok és hatóságok előtt.

⁴⁸ Lásd a 2006: X. törvényt.

⁴⁹ A Ptk. VI. fejezetének 6. címe és az 52-56. § az 1988: XXV. törvény 1. §-ával megállapított szöveg.

⁵⁰ A Ptk.52. §-ának (2) bekezdéséből az „egyesülés” szövegrészt az 1997: CXLIV. törvény 320. §-ának a) pontja hatályon kívül helyezte.

⁵¹ A Ptk. 52. §-ának (3) bekezdését – az 1998: XXXIII. törvény 74. §-ának (5) bekezdésével módosított – 1997: CXLIV. törvény 320. §-ának a) pontja hatályon kívül helyezte.

⁵² A Ptk. 53. §-ának (1) bekezdését az 1997: CXLIV. törvény 320. §-ának a) pontja hatályon kívül helyezte.

⁵³ A Ptk. 53. §-a (2) bekezdésének első mondata az 1997: CXLIV. törvény 303. §-ának (2) bekezdésével megállapított szöveg.

⁵⁴ A Ptk. 53. §-ának (3) bekezdése az 1997: CXLIV. törvény 303. §-ának (3) bekezdésével megállapított szöveg.

⁵⁵ A Ptk. 53. §-ának (4) bekezdése az 1997: CXLIV. törvény 303. §-ának (4) bekezdésével megállapított szöveg.

⁵⁶ A Ptk. 54. §-a az 1997: CXLIV. törvény 303. §-ának (5) bekezdésével megállapított szöveg.

⁵⁷ A Ptk.55. §-ából az „Az egyesülésnél és” szövegrészt az 1997: CXLIV. törvény 320. §-ának a) pontja hatályon kívül helyezte.

Ptk.56. §⁵⁸ (1) A gazdasági társaság megszűnik, ha
a) a társasági szerződésben (alapszabályban) meghatározott időtartam eltelt, vagy más megszűnési feltétel megvalósult;
b) elhatározza jogutód nélküli megszűnését;
c)⁵⁹ elhatározza jogutódlással történő megszűnését (átalakulását);
d) tagjainak száma – a korlátolt felelősségű társaságot és a részvénytársaságot kivéve – egy főre csökken, és törvényben meghatározott határidőn belül nem jelentenek be a cégbíróságnál új tagot;
e) a cégbíróság megszűntnek nyilvánítja;
f) a cégbíróság hivatalból elrendeli törlését;⁶⁰
g) a bíróság felszámolási eljárás során megszünteti;⁶¹
h) a gazdasági társaságról szóló törvénynek az egyes társasági formákra vonatkozó szabályai azt előírják.
(2) A gazdasági társaságra vonatkozó részletes szabályokat külön törvény állapítja meg.⁶²

7. Közhasznú társaság⁶³

Ptk. 57. §⁶⁴ (1) A közhasznú társaság közhasznú – a társadalom közös szükségleteinek kielégítését nyereség- és vagyonszerzési cél nélkül szolgáló – tevékenységet rendszeresen végző jogi személy. A közhasznú társaság üzletszerű gazdasági tevékenységet a közhasznú tevékenység elősegítése érdekében folytathat; a társaság tevékenységéből származó nyereség nem osztható fel a tagok között.

(2) A közhasznú társaságra az e törvényben meghatározott eltérésekkel a gazdasági társaságokról szóló törvénynek a gazdasági társaságokra irányadó közös szabályait, valamint a korlátolt felelősségű társaságra vonatkozó szabályait kell megfelelően alkalmazni.

(3) A társasági szerződésben meg kell határozni a közhasznú társaság által végzett közhasznú tevékenységet és – szükség szerint – az általa folytatott üzletszerű gazdasági tevékenységet. A társasági szerződésben meg kell határozni a társaság megszűnése esetén a 60. § (3) bekezdésében meghatározott vagyon közhasznú célra való fordításának módját is.

Ptk. 58. §⁶⁵ (1) Közhasznú társaság alapítható úgy is, hogy az egyes jogi személyek vállalata – ideértve azt a vállalatot is, amelynek cégnevében az intézet megjelölés szerepel –, illetve a gazdasági társaság közhasznú társasággá alakul át. Ebben az esetben a közhasznú társaság válik az egyes jogi személyek vállalata (intézete), illetve a gazdasági társaság jogutódjává.

(2) A közhasznú társaságnak az (1) bekezdés szerinti alapítására megfelelően alkalmazni kell a gazdasági társaságok átalakulására vonatkozó szabályokat, kivéve, ha a jogelőd korlátolt felelősségű társaság, amelyből a társasági szerződés megfelelő módosításával hozható létre közhasznú társaság.

(3) A közhasznú társaság a cégjegyzékbe való bejegyzéssel, a bejegyzés napjával jön létre.

(4) A közhasznú társaság elnevezést – vagy annak „kht.” rövidítését – a társaság cégnevében fel kell tüntetni.

(5) A közhasznú társaság tagjait nyilvános felhívás útján is lehet gyűjteni.

Ptk. 59. §⁶⁶ (1)⁶⁷ A közhasznú társaság taggyűlésének kizárólagos hatáskörébe tartozik az olyan szerződés jóváhagyása, amelyet a társaság a társadalmi közös szükséglet kielégítéséért

⁵⁸ A Ptk. 56. §-a az 1988: XXV. törvény 1. §-ával megállapított szöveg.

⁵⁹ A Ptk. 56. §-a (1) bekezdésének c) és d) pontját az 1997: CXLIV. törvény 303. §-ának (6) bekezdése állapította meg, mely egyidejűleg új f) pontot iktatott be, s az eredeti f) és g) pont jelölését g) és h) pontra változtatta.

⁶⁰ Lásd az 1997: CXLV. törvényt, a 2006: V. törvényt.

⁶¹ Lásd az 1991: IL. törvényt.

⁶² Lásd az 1997: CXLIV. törvényt, a 2006: IV. törvényt.

⁶³ A Ptk. VI. fejezetének 7. pontját (címét és 57–60. §-át) az 1993: XCII. törvény 3. §-a iktatta be, s egyidejűleg a fejezet korábbi 7. pontjának számozását 8. pontra változtatta. A 7. pontot (57–60. §) újonnan megállapította az 1997: CXLIV. törvény 304. §-ának (1) bekezdése.

⁶⁴ A Ptk. 57. §-át a 2006: IV. törvény 367. § 1. pontja hatályon kívül helyezi 2009. július 1. napjával.

⁶⁵ A Ptk. 58. §-át a 2006: IV. törvény 367. § 1. pontja hatályon kívül helyezi 2009. július 1. napjával.

⁶⁶ A Ptk. 59. §-át a 2006: IV. törvény 367. § 1. pontja hatályon kívül helyezi 2009. július 1. napjával.

felelős szervvel köt a közhasznú tevékenység folytatásának feltételeiről. A szerződést a megkötésétől számított harminc napon belül a cégbírószágon letétbe kell helyezni.

(2) A közhasznú társaságnál felügyelő bizottság létrehozása és könyvvizsgáló választása kötelező. Ha a felügyelő bizottság a közhasznú tevékenység folytatásának feltételeiről kötött szerződés megszegését észleli, köteles haladéktalanul összehívni a közhasznú társaság taggyűlését.

(3)⁶⁸

Ptk.60. §⁶⁹ (1) Közhasznú társaság gazdasági társasággá nem alakulhat át, csak közhasznú társasággal egyesülhet, illetve csak közhasznú társaságokká válhat szét. Az egyesülésre, illetve szétválásra a gazdasági társaságokra vonatkozó törvény rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell.

(2) A cégbírószágon a közhasznú társaságot – megszűnése esetén – törli a cégjegyzékből, a társaság a törléssel szűnik meg.

(3) Közhasznú társaság jogutód nélkül történő megszűnése esetén a társaság tagjai részére a tartozások kiegyenlítését követően csak a törzsbetétjeik alapítás kori értéke adható ki, az ezt meghaladóan megmaradó vagyont közhasznú célra kell fordítani.

8. Az egyesület és a köztestület⁷⁰

Ptk. 61. § Az egyesület olyan önkéntesen létrehozott, önkormányzattal rendelkező szervezet, amely az alapszabályában meghatározott célra alakul, nyilvántartott tagsággal rendelkezik, és céljának elérésére szervezi tagjai tevékenységét. Az egyesület jogi személy.

Ptk. 62. § (1) Az egyesület alapszabályában rendelkezni kell az egyesület nevééről, céljáról és székhelyéről, valamint szervezetéről.

(2) Az egyesület a bírósági nyilvántartásba vételével jön létre.

(3) Az egyesület a vagyonával önállóan gazdálkodik. Egyesület elsődlegesen gazdasági tevékenység folytatására nem alapítható.

(4) Az egyesület tartozásaiért saját vagyonával felel. A tagok — a tagdíj megfizetésén túl — az egyesület tartozásaiért saját vagyonukkal nem felelnek.

Ptk. 63. § Az egyesület megszűnik, ha

a) feloszlását vagy más egyesülettel való egyesülését a legfelsőbb szerve kimondja;

b) az arra jogosult szerv felosztatja, illetőleg megszűnését megállapítja.

Ptk. 64. § Az egyesülési jog alapján létrehozott társadalmi szervezetekre e törvény alkalmazásakor az egyesületre vonatkozó szabályok az irányadók.⁷¹

Ptk. 65. § (1) A köztestület önkormányzattal és nyilvántartott tagsággal rendelkező szervezet, amelynek létrehozását törvény rendeli el. A köztestület a tagságához, illetőleg a tagsága által végzett tevékenységhez kapcsolódó közfeladatot lát el. A köztestület jogi személy.

(2) Köztestület különösen a Magyar Tudományos Akadémia, a gazdasági, illetve a szakmai kamara.

(3) Törvény meghatározhat olyan közfeladatot, amelyet a köztestület köteles ellátni. A köztestület a közfeladat ellátásához szükséges — törvényben meghatározott — jogosítványokkal rendelkezik, és ezeket öngazgatása útján érvényesíti.

⁶⁷ A Ptk. 59. §-ának (1) bekezdése a 2003: XXIV. törvény 15. § (1) bekezdésével megállapított szöveg, e módosító törvény 38. § (2) bekezdése alapján a közhasznú tevékenység folytatásának feltételeiről kötött szerződést a 2003. június 9-én a cégjegyzékbe már bejegyzett vagy bejegyzés alatt álló közhasznú társaság a cégjegyzékben vezetett adatai első változásakor, de legkésőbb 2003. december 31-ig köteles a cégbírószágon letétbe helyezni.

⁶⁸ A Ptk. 59. §-ának (3) bekezdését a 2003: XXIV. törvény 34. § d) pontja hatályon kívül helyezte.

⁶⁹ A Ptk. 60. §-át a 2006: IV. törvény 367. § 1. pontja hatályon kívül helyezi 2009. július 1. napjával.

⁷⁰ A Ptk. VI. fejezete 8. pontja (címe és 61–65. §-a) az 1993: XCII. törvény 3. §-ával megállapított szöveg. Azok az egyesületek, amelyeknek a neve a „kamara” szót tartalmazza, vagy más köztestületi formára utal, 1995. december 31-ig kötelesek alapszabályuknak az egyesület nevére vonatkozó rendelkezését e törvény rendelkezéseire figyelemmel módosítani. [1993: XCII. törvény 40. § (7) bekezdés]

⁷¹ Lásd az 1989: II. törvényt.

(4) Törvény előírhatja, hogy valamely közfeladatot kizárólag köztestület láthat el, illetve, hogy meghatározott tevékenység csak köztestület tagjaként folytatható.

(5) A köztestület által ellátott közfeladatokkal kapcsolatos adatok közérdekűek.

(6) A köztestületre — ha törvény eltérően nem rendelkezik — az egyesületre vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

A sportági országos szakszövetség

Ptk.66. §⁷² (1) A sportági országos szakszövetség (a továbbiakban: szakszövetség) önkormányzattal és nyilvántartott tagsággal rendelkező szervezet, amelyet a sportágban működő sportszervezetek hozhatnak létre a külön jogszabályban meghatározott feltételekkel.

(2) A szakszövetség a külön jogszabályban és az alapszabályában meghatározott feladatokat lát el. A szakszövetség jogi személy.

(3) Törvény meghatározhat olyan feladatot, amelyet kizárólag a szakszövetség láthat el. A szakszövetség a feladatai ellátásához szükséges – törvényben meghatározott – jogosítványokkal rendelkezik és ezeket öngazgatása útján gyakorolja.

(4) A szakszövetségre – ha törvény eltérően nem rendelkezik – az egyesületre vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

Ptk.67—69. §⁷³

9. Egyes jogi személyek vállalata⁷⁴

Ptk.70. § (1)⁷⁵ A helyi önkormányzat, továbbá a szövetkezetek országos érdekképviseleti szerve, az egyesület vállalatot hozhat létre. A vállalat jogi személy.

(2)⁷⁶ Egyesület esetében feltétel, hogy a vállalat létesítését az egyesület alapszabálya megengedje.

Ptk.71. § (1) A vállalatot létesítő okiratban meg kell állapítani – a 29. § (2) bekezdésében meghatározott tényeken és körülményeken kívül – a létesítő jogi személy nevét, a vállalat induló vagyonát, továbbá a jogszabályban előírt egyéb tényeket és körülményeket.

(2) A vállalat nevében utalni kell a tevékenységére; nevét úgy kell meghatározni, hogy az a vállalatnak más gazdálkodó szervezettől való megkülönböztetésére alkalmas legyen.

(3)⁷⁷ A vállalat a cégjegyzékbe való bejegyzéssel jön létre, és a cégjegyzékből való törléssel szűnik meg.

Ptk.72. § (1) A vállalat tevékenységi körét a létesítő jogi személy – a jogszabályok keretei között – állapítja meg, s biztosítja a tevékenység ellátásához szükséges vagyont.

(2) A létesítő jogi személy részesedhet a vállalatnak az állami költségvetéssel szemben fennálló kötelezettségei teljesítése után fennmaradó nyereségéből; a részesedés mértékét a létesítő okirat állapítja meg.

(3) A létesítő jogi személy a vállalat kötelezettségeiért kezességet felel.

(4)⁷⁸ A vállalat igazgatóját a létesítő jogi személy nevezi ki és menti fel, valamint gyakorolja a munkaviszonyában az egyéb munkáltatói jogokat.

⁷² A Ptk. új 66. §-át, valamint az azt megelőző címet a 2000: CXLV. törvény 99. §-a iktatta be.

⁷³ A Ptk. 67-69. §-át az 1989: II. törvény 27. §-a hatályon kívül helyezte.

⁷⁴ A Ptk. VI. fejezete 9. Címét és a 70—73. §-át az 1984: 33. törvényerejű rendelet 3. §-a iktatta be a törvénybe. Lásd az 1990: IV. törvény 18. §-ának (2) bekezdését.

⁷⁵ A Ptk.70. §-ának (1) bekezdése az 1991: XX. törvény 47. §-ának (1) bekezdésével megállapított, valamint az 1993: XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének a) pontja szerint módosított szöveg.

⁷⁶ A Ptk. 70. §-ának (2) bekezdése az 1989: II. törvény 28. §-a (2) bekezdésének, valamint az 1993: XCII. törvény 40. §-a (5) bekezdésének megfelelően módosított szöveg. Az Alkotmánybíróság 12/1995. (II. 22.) AB határozatával a 70. § (2) bekezdésének első mondatát, valamint a második mondat „további” szövegrészét megsemmisítette.

⁷⁷ A Ptk.71. §-ának (3) bekezdéséből az „a létesítő okirat keltének napjára visszamenő hatállyal” szövegrészt az 1997: CXLIV. törvény 320. §-ának a) pontja hatályon kívül helyezte.

(5) A létesítő szerv előírhatja, hogy a vállalat általános vezetését – a kinevezett igazgató mellett – vezetőtestület látja el. A vezetőtestület létesítésének rendjét, létszámát, döntési jogkörét a létesítő okiratban kell meghatározni, s ezt, valamint a működésével kapcsolatos egyéb kérdéseket a szervezeti és működési szabályzatnak is tartalmaznia kell.

(6) A létesítő jogi személy a vállalatot megszüntetheti.

(7)⁷⁹ Ha a vállalat jogutód nélkül megszűnik — a felszámolás esetét kivéve —, végelszámolásnak van helye. A végelszámolás módjára az állami vállalatokról szóló többször módosított 1977. évi VI. törvényben foglaltak az irányadók azzal az eltéréssel, hogy a megmaradó vagyon a létesítő szervet illeti meg.

Ptk.73. § (1) Az igazgató képviseli a vállalatot harmadik személyekkel szemben, valamint bíróságok és más hatóságok előtt; e jogkörét esetenként vagy az ügyek meghatározott csoportjára nézve a vállalat dolgozóira ruházhatja át. A képviseleti, illetőleg az aláírási jogosultságot a képviseleti könyvben kell nyilvántartani.

(2) A vállalat szervezeti és működési szabályzatát az igazgató állapítja meg. Ebben gondoskodnia kell a vállalat tevékenységének ellátására legmegfelelőbb szervezet kialakításáról.

10. A leányvállalat⁸⁰

Ptk.74. § (1) Jogszabályban meghatározott gazdálkodó szervezetek, illetőleg gazdasági tevékenységet is folytató más jogi személyek leányvállalatot hozhatnak létre. A leányvállalat jogi személy.

(2) A leányvállalatot létesítő okiratnak – a 29. § (2) bekezdésében és a 71. § (1) bekezdésében meghatározott tényeken és körülményeken kívül – tartalmaznia kell a leányvállalat és a létesítő szerv együttműködésének módját, valamint azokat a jogokat és kötelezettségeket, amelyek a létesítő szervet és a leányvállalatot az együttműködés során megilletik, illetőleg terhelik.

(3) A leányvállalatra az egyes jogi személyek vállalatára vonatkozó szabályokat azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy a leányvállalat létesítéséhez – jogszabály eltérő rendelkezése hiányában – a pénzügyminiszter előzetes egyetértése nem szükséges.

(4) A leányvállalatra vonatkozó további szabályokat külön jogszabály állapítja meg.⁸¹

11. Az alapítvány⁸²

Ptk.74/A. § (1)⁸³ Magánszemély, jogi személy és jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság (a továbbiakban együtt: alapító) — tartós közérdekű célra — alapító okiratban alapítványt hozhat létre. Alapítvány elsődlegesen gazdasági tevékenység folytatása céljából nem alapítható. Az alapítvány javára a célja megvalósításához szükséges vagyont kell rendelni. Az alapítvány jogi személy.

(2)⁸⁴ Az alapítvány a bírósági nyilvántartásba vételével jön létre. A nyilvántartásba vétel nem tagadható meg, ha az alapító okirat az e törvényben meghatározott feltételeknek megfelel. Az alapítvány tevékenységét a nyilvántartásba vételről szóló határozat jogerőre emelkedése napján kezdheti meg.

(3)⁸⁵ A nyilvántartásba vétel után az alapító az alapítványt nem vonhatja vissza.

⁷⁸ A Ptk. 72. §-a (4) bekezdésének második mondatát az 1992: XXII. törvény 203. §-a (3) bekezdésének c) pontja hatályon kívül helyezte.

⁷⁹ A Ptk. 72. §-ának (7) bekezdését az 1991: IL. törvény 83. §-ának e) pontja iktatta a szövegbe.

⁸⁰ A Ptk. VI. fejezet 10. címét és a 74. §-át az 1984: 33. törvényerejű rendelet 3. §-a iktatta be a törvénybe.

⁸¹ Lásd a leányvállalatról szóló 65/1984. (XII. 28.) MT rendeletet.

⁸² A Ptk. VI. fejezet 11. címét és 74/A–74/F. §-át az 1987: 11. törvényerejű rendelet 1. §-a iktatta a törvénybe. Az 1993: XCII. törvénynek az alapítványra vonatkozó rendelkezései 1994. január 1-jén léptek hatályba.

⁸³ A Ptk. 74/A. §-ának (1)–(2) bekezdése az 1993: XCII. törvény 4. §-ának (1) bekezdésével megállapított szöveg.

⁸⁴ A Ptk. 74/A. § (2) bekezdésének utolsó mondatát a 2001: CVI. törvény 2. § (1) bekezdése iktatta a szövegbe.

⁸⁵ A Ptk. 74/A. §-ának (3)–(4) bekezdése az 1990: I. törvény 1. §-ával megállapított szöveg.

(4)⁸⁶ Az alapítványt annak székhelye szerint illetékes megyei bíróság, illetőleg a Fővárosi Bíróság (a továbbiakban együtt: bíróság) veszi nyilvántartásba. A nyilvántartásba vételre irányuló kérelmet a bírósághoz az alapító nyújtja be. A kérelemhez csatolni kell az igazságügy-miniszter rendeletében meghatározott okiratokat.

(5)⁸⁷ A bíróság a nyilvántartásba vételről nemperes eljárásban határoz. A bíróság a nyilvántartásba vételről szóló határozatát az ügyészségnek is kézbesíti.

(6)⁸⁸ Az alapítvány a nyilvántartásból való törléssel szűnik meg. A törlésre megfelelően alkalmazni kell az alapítvány nyilvántartásba vételére vonatkozó szabályokat.

Ptk.74/B. § (1) Az alapító okiratban meg kell jelölni az alapítvány

- a) nevét;
- b) célját;
- c) céljára rendelt vagyont és annak felhasználási módját;
- d) székhelyét.

(2) Az alapító okiratban az alapító rendelkezhet az alapítványhoz való csatlakozás lehetőségéről és egyéb feltételekről is.

(3)⁸⁹ Az alapító az alapító okiratban az alapítvány szervezeti egységét jogi személynek nyilváníthatja, ha a szervezeti egységnek önálló ügyintéző és képviseleti szerve van, valamint, ha rendelkezik a működéséhez szükséges, az alapítvány céljára rendelt vagyomból elkülönített vagyonnal.

(4) Ha az alapító az alapítványhoz való csatlakozást megengedi (nyílt alapítvány), az alapítványhoz — az alapító okiratban meghatározott feltételek mellett — bárki csatlakozhat. Nyílt alapítvány alapításakor az alapítvány rendelkezésére legalább olyan mértékű vagyont kell bocsátani, amely a működése megkezdéséhez feltétlenül szükséges.

(5) Az alapító az alapító okiratot indokolt esetben — az alapítvány nevének, céljának és vagyonának sérelme nélkül — módosíthatja. A módosításra egyebekben az alapítvány nyilvántartásba vételére vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

(6) Az alapítvány gazdálkodására az egyesület gazdálkodására vonatkozó szabályok [62. § (3) bek.] az irányadók.

Ptk.74/C. § (1)⁹⁰ Az alapító — az alapító okiratban — kijelölheti a kezelő szervet, illetőleg ilyen célra külön szervezetet is létrehozhat. A kezelő szerv (szervezet) az alapítvány képviselője. Az alapító az alapító okiratban úgy is rendelkezhet — a (3) bekezdésben foglalt követelmény keretei között —, hogy a kezelő szerv (szervezet) vagy annak tagja kijelölése meghatározott időtartamra vagy feltétel bekövetkezéséig áll fenn. E rendelkezés azonban az időtartam lejártá, illetve a feltétel bekövetkezése esetén is csak az új kezelő szerv (szervezet), illetve az új tag kijelölésének bírósági nyilvántartásba vételével egyidejűleg válik hatályossá.

(2)⁹¹ A bíróság köteles kezelő szerv (szervezet) kijelöléséről gondoskodni, ha erről az alapító nem rendelkezett, illetőleg a kezelő szerv (szervezet) a feladat ellátását nem vállalja.

(3)⁹² Nem jelölhető ki, illetve nem hozható létre olyan kezelő szerv (szervezet), amelyben az alapító — közvetlenül vagy közvetve — az alapítvány vagyonának felhasználására meghatározó befolyást gyakorolhat.

(4)⁹³ Ha az alapító az alapítvány kezelésére külön szervezetet hoz létre, az alapító okiratban rendelkeznie kell annak összetételéről és meg kell jelölnie az alapítvány képviselőjére jogosult személyt, ha pedig a képviselőre többen jogosultak, úgy a képviseleti jog gyakorlásának módját, illetőleg terjedelmét is. A képviseleti jog korlátozása jóhiszemű harmadik személy irányában hatálytalan. Az alapító az alapító okiratban úgy is rendelkezhet, hogy a kezelő szerv (szervezet) az alapítvány alkalmazottjának képviseleti jogot biztosíthat, megjelölve a képviseleti jog gyakorlásának módját, illetőleg terjedelmét.

⁸⁶ A Ptk. 74/A. § (4) bekezdésének harmadik mondata a 2001: CVI. törvény 2. § (2) bekezdésével megállapított szöveg.

⁸⁷ A Ptk. 74/A. §-ának (5) bekezdése az 1993: XCII. törvény 4. §-ának (2) bekezdésével megállapított és a 2001: CVI. törvény 8. § (1) bekezdése szerint módosított szöveg.

⁸⁸ A Ptk. 74/A. §-ának (6) bekezdését az 1993: XCII. törvény 4. §-ának (3) bekezdése iktatta a szövegbe.

⁸⁹ A Ptk. 74/B. §-ának (3)–(6) bekezdését az 1993: XCII. törvény 5. §-a iktatta a szövegbe.

⁹⁰ A Ptk. 74/C. § (1) bekezdésének utolsó két mondatát a 2001: CVI. törvény 3. § (1) bekezdése iktatta a szövegbe.

⁹¹ A Ptk. 74/C. §-ának (2) bekezdése az 1990: I. törvény 4. §-ának megfelelően módosított szöveg.

⁹² A Ptk. 74/C. §-ának (3)–(5) bekezdését az 1993: XCII. törvény 6. §-a iktatta a szövegbe, s egyidejűleg a korábbi (3) bekezdés számozását (6) bekezdésre változtatta.

⁹³ A Ptk. 74/C. § (4) bekezdésének utolsó mondatát a 2001: CVI. törvény 3. § (2) bekezdése iktatta a szövegbe.

(5) A kezelő szerv (szervezet) vagy annak tisztségviselője (tagja) által a feladatkörének ellátása során harmadik személynek okozott kárért az alapítvány felelős. A tisztségviselő (tag) az általa e minőségében az alapítványnak okozott kárért a polgári jog általános szabályai szerint felel.

(6)⁹⁴ Ha a kezelő szerv (szervezet) tevékenységével az alapítvány célját veszélyezteti, az alapító a kijelölést visszavonhatja és kezelőként más szervet (szervezetet) jelölhet ki.

(7)⁹⁵ Az alapító az alapító okiratban az e törvényben biztosított jogainak gyakorlására – különösen halála, megszűnése esetére – maga helyett más személyt is kijelölhet. E személyre az alapítóra vonatkozó rendelkezések az irányadók. A kijelölést a nyilvántartásba vétel után az alapító nem vonhatja vissza. Alapító vagy a jogainak gyakorlására kijelölt más személy hiányában – a kezelő szerv (szervezet) vagy az ügyészség erre vonatkozó bejelentése alapján – az alapítói jogosultságok a bíróságot illetik meg.

Ptk.74/D. §⁹⁶ Ha az alapítvány létrehozása végrendeletben történt, arról a bíróságot értesíteni kell; ezt az alapítványt közérdekű meghagyásnak kell tekinteni, amennyiben létrehozása nem felel meg a törvényben meghatározott feltételeknek.

Ptk.74/E. § (1)⁹⁷ A bíróság az alapítványt a nyilvántartásból törli, ha az alapító okiratban meghatározott

a) cél megvalósult;

b) idő eltelt;

c) feltétel bekövetkezett.

(2) Az alapítványt akkor is törölni kell a nyilvántartásból, ha a bíróság az alapítványt megszünteti vagy más alapítvánnyal való egyesítését rendeli el.

(3)⁹⁸ A bíróság az ügyész keresete alapján az alapítványt megszünteti, ha céljának megvalósítása lehetetlenné vált, illetőleg ha jogszabály-változás folytán a bejegyzést meg kellene tagadnia. A bíróság az alapító kérelme alapján az alapítványt megszünteti, ha az alapítvány céljainak megvalósítása lehetetlenné vált.

(4)⁹⁹ A bíróság az alapítványt megszüntetheti, ha a kezelő szerv (szervezet) tevékenységével az alapítvány célját veszélyezteti és az alapító – a bíróság felhívása ellenére – a kijelölést nem vonja vissza és kezelőként más szervet (szervezetet) nem jelöl ki.

(5)¹⁰⁰ A megszünt alapítvány vagyonát – az alapító okirat eltérő rendelkezése hiányában – a bíróság hasonló célú alapítvány támogatására köteles fordítani.

(6)¹⁰¹ A bíróság az érdekelt alapítók közös kérelmére – új alapítvány létrehozása vagy más alapítványhoz való csatlakozás céljából – elrendelheti az alapítványok egyesítését, ha ez az érintett alapítványok céljainak megvalósításával összhangban áll. Az alapítványok egyesítésére irányuló kérelemhez az új, illetőleg a megfelelően módosított – a megszünt alapítvány jogutódlásáról is rendelkező – alapító okiratot is csatolni kell, egyebekben a bíróság eljárására az alapítvány nyilvántartásba vételére vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.

Ptk.74/F. §¹⁰² (1) Az alapítvány működése felett az ügyészség a reá irányadó szabályok szerint törvényességi felügyeletet gyakorol.

(2) Ha az alapítvány működésének törvényessége másképp nem biztosítható, az ügyész a bírósághoz fordulhat. A bíróság határidő kifizetésével kötelezi az alapítvány kezelőjét, hogy az alapítvány jogszabálynak megfelelő működését állítsa helyre. A határidő eredménytelen eltelté után a bíróság az alapítványt megszünteti.

74/G. §¹⁰³

⁹⁴ A Ptk. 74/C. § (6) – korábban (3) – bekezdése az 1990: I. törvény 4. §-ának és a 2001: CVI. törvény 8. § (1) bekezdésének megfelelően módosított szöveg, számozását az 1993: XCII. törvény 6. §-a állapította meg.

⁹⁵ A Ptk. 74/C. § (7) bekezdését a 2001: CVI. törvény 3. § (3) bekezdése iktatta a szövegbe.

⁹⁶ A Ptk. 74/D. §-a az 1990: I. törvény 4. §-ának megfelelően módosított szöveg.

⁹⁷ A Ptk. 74/E. §-ának (1)–(2) bekezdése az 1993: XCII. törvény 7. §-ának (1) bekezdésével megállapított szöveg.

⁹⁸ A Ptk. 74/E. §-ának (3) bekezdése az 1990: I. törvény 2. §-ával megállapított szöveg, második mondatát a 2001: CVI. törvény 4. § (1) bekezdése iktatta a szövegbe.

⁹⁹ A Ptk. 74/E. §-ának (4) bekezdése az 1990: I. törvény 4. §-ának megfelelően módosított szöveg.

¹⁰⁰ A Ptk. 74/E. §-ának (5) bekezdése az 1990: I. törvény 4. §-ának megfelelően módosított szöveg.

¹⁰¹ A Ptk. 74/E. §-ának (6) bekezdését az 1993: XCII. törvény 7. §-ának (2) bekezdése iktatta be, második mondata a 2001: CVI. törvény 4. § (2) bekezdésével megállapított szöveg.

¹⁰² A Ptk. 74/F. §-a az 1990: I. törvény 3. §-ával megállapított szöveg.

¹⁰³ A Ptk. 74/G. §-át az 1993: XCII. törvény 8. §-a iktatta be, hatályon kívül helyezte a 2006: LXV. törvény 1. § (1) bekezdése azzal, hogy azok a szervezetek, amelyek közalapítvány létrehozására 2006. augusztus 24. napja

12. Az egyesülés¹⁰⁴

74/H. § (1) Az egyesülés a tagok által gazdálkodásuk eredményességének előmozdítására és gazdasági tevékenységük összehangolására, valamint szakmai érdekeik képviselésére alapított jogi személyiséggel rendelkező kooperációs társaság. Az egyesülés saját nyereségre nem törekszik, vagyonát meghaladó tartozásaiért a tagok korlátlanul és egyetemlegesen felelnek.

(2) Az egyesülés az összehangolási feladatok teljesítését segítő egyéb szolgáltatási és közös gazdálkodási tevékenységet is végezhet.

(3) Az egyesülés a cégjegyzékbe való bejegyzéssel, a bejegyzés napjával jön létre.

(4) Az „egyesülés” elnevezést a kooperációs társaság cégnevében fel kell tüntetni.

(5) Az egyesülésre vonatkozó részletes szabályokat külön törvény állapítja meg.

Ptké.91. § A Ptk. hatálybalépésekor még fennálló alapítványokra a korábbi jogszabályokat kell alkalmazni.

Ptké.91/A. §¹⁰⁵ (1) Az alapítvány nyilvántartásba vételére irányuló hiányos kérelem benyújtása esetén a kérelem érkezésétől számított harminc napon belül postára adott, vagy a kérelmezőnek átadott végzésben a bíróság hiánypótlásra hívja fel a kérelmezőt. A hiánypótlásra megfelelő – legfeljebb negyvenöt napos – határidőt kell biztosítani, amely kérelemre, indokolt esetben tizenöt nappal meghosszabbítható. A hiánypótlás késedelmes vagy hiányos teljesítése miatt igazolási kérelemnek nincs helye. Ha a hiánypótlási határidőt elmulasztották, vagy a hiánypótlást hiányosan, illetve hibásan terjesztették elő, a bíróság a kérelmet végzéssel elutasítja.

(2)¹⁰⁶ A bíróság legkésőbb a kérelem érkezésétől számított hatvan napon belül köteles dönteni a nyilvántartásba vételről vagy a kérelem elutasításáról. E határidő számításakor a hiánypótlásra felhívó végzés postára adásától (átadásától) a hiányok pótlásáig, illetőleg a hiánypótlás elmaradása esetén a hiánypótlásra biztosított határidő lejártáig eltelt idő nem vehető figyelembe.

(3) Ha a bíróság a (2) bekezdés szerinti döntési kötelezettségének határidőn belül nem tesz eleget, a bíróság vezetőjének a határidő lejártát követő nyolc napon belül meg kell tennie a szükséges intézkedéseket a kérelem elbírálása érdekében.

(4) Ha a kérelem elbírálására a (3) bekezdésben foglaltak alapján nem került sor, a nyilvántartásba vétel a (2) bekezdésben meghatározott határidő leteltét követő kilencedik napon a kérelem szerinti tartalommal létrejön.

(5)¹⁰⁷ A nyilvántartásba bejegyzett adatok változását – a változástól számított hatvan napon belül – a bíróságnak be kell jelenteni, a bejelentésre az (1)–(4) bekezdésben foglaltakat kell megfelelően alkalmazni.

(6) A nyilvántartás tartalmazza az igazságügy-miniszter rendeletében meghatározott adatokat, köztük az alapítvány kezelő szerve (szervezete) tagjainak, valamint az alapítvány képviselőjének nevét, lakóhelyét. A nyilvántartás fennálló, illetve törölt adatai, valamint a bírósághoz benyújtott iratok

előtt a Ptk. 74/G. §-a alapján jogosultak voltak, alapítványt a fenti időpontot követően sem alapíthatnak, ahhoz nem csatlakozhatnak és annak alapítói joga gyakorlására nem jelölhetők ki. A 2006. augusztus 24. napja előtt nyilvántartásba vett közalapítvány működésére vonatkozóan lásd még ez utóbbi módosító törvény 1. § (2)–(6) bekezdését.

¹⁰⁴ A Ptk. VI. fejezetének 12. pontját, címét és 74/H. §-át az 1997: CXLIV. törvény 304. §-ának (2) bekezdése iktatta a szövegbe.

¹⁰⁵ A Ptké. 91/A. §-át a 2001: CVI. törvény 6. §-a iktatta be.

¹⁰⁶ A 2001: CVI. törvény 8. § (3) bekezdése alapján a 2002. január 1-jét megelőzően benyújtott, alapítvány nyilvántartásba vételére irányuló, a 2002. január 1-jén még el nem bírált kérelemről a bíróságnak – a kérelem benyújtásakor hatályos jogszabályoknak megfelelően – a 2002. január 1-jét követő 90 napon belül döntenie kell. Ha a bíróság e döntési kötelezettségének nem tesz eleget, a bíróság vezetőjének a határidő lejártát követő nyolc napon belül meg kell tennie a szükséges intézkedéseket. A pártok működését segítő tudományos, ismeretterjesztő, kutatási, oktatási tevékenységet végző alapítványok nyilvántartásba vételénél alkalmazandó eltérő szabályokról lásd a 2003: XLVII. törvény 5. § (6) bekezdését.

¹⁰⁷ A 2001: CVI. törvény 8. § (3) bekezdése alapján a 2002. január 1-jét megelőzően benyújtott, alapítvány nyilvántartásban szereplő adatai változásának nyilvántartásba vételére irányuló, a 2002. január 1-jén még el nem bíralt kérelemről a bíróságnak – a kérelem benyújtásakor hatályos jogszabályoknak megfelelően – a 2002. január 1-jét követő 90 napon belül döntenie kell. Ha a bíróság e döntési kötelezettségének nem tesz eleget, a bíróság vezetőjének a határidő lejártát követő nyolc napon belül meg kell tennie a szükséges intézkedéseket.

nyilvánosak – ideértve a még el nem bírált kérelmet és mellékleteit is – azokat bárki megtekintheti és azokról feljegyzést készíthet.

(7) A bíróság az alapítvány adatait számítógépen rögzíti.

IV. Cím

A SZEMÉLYEK POLGÁRI JOGI VÉDELME

VII. Fejezet

A személyhez és a szellemi alkotásokhoz fűződő jogok

A személyhez fűződő jogok

Ptk.75. § (1) A személyhez fűződő jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani. E jogok a törvény védelme alatt állnak.

(2) A személyhez fűződő jogok védelmére vonatkozó szabályokat a jogi személyekre is alkalmazni kell, kivéve ha a védelem – jellegénél fogva – csak a magánszemélyeket illeti meg.

(3) A személyhez fűződő jogokat nem sérti az a magatartás, amelyhez a jogosult hozzájárult, feltéve, hogy a hozzájárulás megadása társadalmi érdeket nem sért vagy veszélyeztet. A személyhez fűződő jogokat egyébként korlátozó szerződés vagy egyoldalú nyilatkozat semmis.

Ptk.76. §¹⁰⁸ A személyhez fűződő jogok sérelmét jelenti különösen az egyenlő bánásmód követelményének megsértése, a lelkiismereti szabadság sérelme és a személyes szabadság jogellenes korlátozása, a testi épség, az egészség, valamint a becsület és az emberi méltóság megsértése.

Ptk.77. § (1) Mindenkinek joga van a névviseléshez.

(2) Tudományos, irodalmi, művészi vagy egyébként közszerepléssel járó tevékenységet – mások jogainak és törvényes érdekeinek sérelme nélkül – felvett névvel is lehet folytatni.

(3) A jogi személy nevének különböznie kell azoknak a korábban nyilvántartásba vett jogi személyeknek a nevével, amelyek hasonló működési körben és azonos területen tevékenykednek.

(4) A névviselési jog sérelmét jelenti különösen, ha valaki jogtalanul más nevét használja, vagy jogtalanul máséhoz hasonló nevet használ. A tudományos, irodalmi vagy művészi tevékenységet folytató – ha neve összetéveszthető a már korábban is hasonló tevékenységet folytató személy nevével – az érintett személy kérelmére saját nevét is csak megkülönböztető toldással vagy elhagyással használhatja e tevékenység gyakorlása során.

Ptk.78. § (1) A személyhez fűződő jogok védelme kiterjed a jóhírnév védelmére is.

(2) A jóhírnév sérelmét jelenti különösen, ha valaki más személyre vonatkozó, azt sértő, valótlan tényt állít, híresztel, vagy való tényt hamis színben tüntet fel.

Ptk.79. § (1) Ha valakiről napilap, folyóirat (időszaki lap), rádió, televízió vagy filmhíradó valótlan tényt közöl vagy híresztel, illetőleg való tényeket hamis színben tüntet fel – a törvényben biztosított egyéb igényeken kívül –, követelheti olyan közlemény közzétételét, amelyből kitűnik, hogy a közlemény mely tényállításai valótlan, mely tényeket tüntet fel hamis színben, illetőleg melyek a való tények (helyreigazítás).

(2) A helyreigazítást napilap esetében az erre irányuló igény kézhezvételét követő nyolc napon belül, folyóirat, illetőleg filmhíradó esetében a legközelebbi számban azonos módon, rádió, illetőleg televízió esetében pedig – ugyancsak nyolc napon belül – a sérelmes közléssel azonos napszakban kell közölni.

Ptk.80. § (1) A személyhez fűződő jogok megsértését jelenti a más képmásával vagy hangfelvételével kapcsolatos bármiféle visszaélés.

(2) Képmás vagy hangfelvétel nyilvánosságra hozatalához – a nyilvános közszereplés kivételével – az érintett személy hozzájárulása szükséges.

(3) Az eltűnt, valamint a súlyos bűncselekmény miatt büntető eljárás alatt álló személyről készült képmást (hangfelvételt) nyomós közérdekből vagy méltánylást érdemlő magánérdekből a hatóság engedélyével szabad felhasználni.

¹⁰⁸ A Ptk. 76. §-a a 2003: CXXV. törvény 37. §-ával megállapított szöveg.

Tvr.2. § Az eltűnt, illetőleg a büntetőeljárás alatt álló személyről készült képmás vagy hangfelvétel felhasználását az eltűnt személy felkutatását vagy körözését elrendelő, illetőleg az a hatóság engedélyezheti, amely előtt a büntetőeljárás folyik.

Ptk.81. §¹⁰⁹ (1) Személyhez fűződő jogokat sért, aki a levéltitkot megsérti, továbbá aki a magántitok vagy üzleti titok birtokába jut, és azt jogosulatlanul nyilvánosságra hozza vagy azzal egyéb módon visszaél.

(2) Üzleti titok a gazdasági tevékenységhez kapcsolódó minden olyan tény, információ, megoldás vagy adat, amelynek nyilvánosságra hozatala, illetéktelenek által történő megszerzése vagy felhasználása a jogosult jogszerű pénzügyi, gazdasági vagy piaci érdekeit sértené vagy veszélyeztetné, és amelynek titokban tartása érdekében a jogosult a szükséges intézkedéseket megtette.

(3) Nem minősül üzleti titoknak az állami és a helyi önkormányzati költségvetés, illetve az európai közösségi támogatás felhasználásával, költségvetést érintő juttatással, kedvezményrel, az állami és önkormányzati vagyon kezelésével, birtoklásával, használatával, hasznosításával, az azzal való rendelkezéssel, annak megterhelésével, az ilyen vagyont érintő bármilyen jog megszerzésével kapcsolatos adat, valamint az az adat, amelynek megismerését vagy nyilvánosságra hozatalát külön törvény közérdekből elrendeli. A nyilvánosságra hozatal azonban nem eredményezheti az olyan adatokhoz – így különösen a technológiai eljárásokra, a műszaki megoldásokra, a gyártási folyamatokra, a munkaszervezési és logisztikai módszerekre, továbbá a know-how-ra vonatkozó adatokhoz – való hozzáférést, amelyek megismerése az üzleti tevékenység végzése szempontjából aránytalan sérelmet okozna, feltéve, hogy ez nem akadályozza meg a közérdekből nyilvános adat megismerésének lehetőségét.

(4) Az, aki az államháztartás valamely alrendszerével pénzügyi, illetve üzleti kapcsolatot létesít, kérésre köteles a jogviszonnyal összefüggő és a (3) bekezdés alapján közérdekből nyilvános adatokra vonatkozóan tájékoztatást adni. A felvilágosítás oly módon is történhet, hogy az adatokat a honlapon vagy a hirdetményi lapban teszik közzé. A felvilágosítás megtagadása esetén, vagy ha a felvilágosítást kérő szerint a tájékoztatás nem kielégítő, a törvényességi felügyelet gyakorlására jogosult szerv eljárása kezdeményezhető.

Ptk.82. § A törvény védi a magánlakáshoz és a jogi személy céljaira szolgáló helyiségekhez fűződő jogot.

Ptk.83. § (1)¹¹⁰ A számítógéppel vagy más módon történő adatkezelés és adattfeldolgozás a személyhez fűződő jogokat nem sértheti.

(2)¹¹¹ A nyilvántartott adatokról tájékoztatást – az érintett személyen kívül – csak az arra jogosult szervnek vagy személynek lehet adni.

(3) Ha a nyilvántartásban szereplő valamely tény vagy adat nem felel meg a valóságnak, az érintett személy a valótlan tény vagy adat helyesbítését külön jogszabályban meghatározott módon követelheti.

Tvr.3. §¹¹²

Ptk.84. § (1) Akit személyhez fűződő jogában megsértének, az eset körülményeihez képest a következő polgári jogi igényeket támaszthatja:

- a) követelheti a jogsértés megtörténtének bírósági megállapítását;
- b) követelheti a jogsértés abbahagyását és a jogsértő eltiltását a további jogsértéstől;
- c) követelheti, hogy a jogsértő nyilatkozattal vagy más megfelelő módon adjon elégtételt, és hogy szükség esetén a jogsértő részéről vagy költségén az elégtételnek megfelelő nyilvánosságot biztosítsanak;
- d) követelheti a sérelmes helyzet megszüntetését, a jogsértést megelőző állapot helyreállítását a jogsértő részéről vagy költségén, továbbá a jogsértéssel előállott dolog megsemmisítését, illetőleg jogsértő mivoltától megfosztását;
- e) kártérítést követelhet a polgári jogi felelősség szabályai szerint.

¹⁰⁹ A Ptk. 81. §-a a 2003: XXIV. törvény 16. §-ával megállapított szöveg.

¹¹⁰ A Ptk. 83. §-ának (1) bekezdése az 1992: LXIII. törvény 33. §-ával megállapított szöveg.

¹¹¹ A Ptk. 83. §-a (2) bekezdésének második mondatát az 1993: XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte.

¹¹² A Tvr. 3. §-át az 1993: XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének c) pontja hatályon kívül helyezte.

(2) Ha a kártérítés címén megítélhető összeg nem áll arányban a felróható magatartás súlyosságával, a bíróság a jogsértőre közérdekű célra fordítható bírságot is kiszabhat.

(3)¹¹³ E szabályok irányadók akkor is, ha a jogsértés tilos reklám közzétételével történt.

Ptk.85. § (1) A személyhez fűződő jogokat – a (2) és a (3) bekezdésben foglalt kivételekkel – csak személyesen lehet érvényesíteni. A korlátozottan cselekvőképes személy a személyhez fűződő jogai védelmében maga is felléphet.

(2) A cselekvőképtelen személyhez fűződő jogok védelmében törvényes képviselője, az ismeretlen helyen távollevő személyhez fűződő jogok védelmében pedig hozzátartozója vagy gondnoka léphet fel.

(3) Meghalt személy emlékének megsértése miatt bírósághoz fordulhat a hozzátartozó, továbbá az a személy, akit az elhunyt végrendeleti juttatásban részesített. Ha a meghalt személy (megszűnt jogi személy) jó hírnevét sértő magatartás közérdekbe ütközik, a személyhez fűződő jog érvényesítésére az ügyész is jogosult.

(4) Ha a jogsértést valószínűsítették, és a késedelem jóvá nem tehető kárral járhat, a bíróság ideiglenes intézkedést tehet; ennek során elrendelheti a jogsértés eszközének bírósági zár alá vételét is.

A szellemi alkotásokhoz fűződő jogok

Ptk.86. § (1) A szellemi alkotás a törvény védelme alatt áll.

(2)¹¹⁴ A védelmet – e törvény rendelkezésein kívül – az alkotások meghatározott fajtáira, valamint egyes rokon tevékenységekre a szerzői, az iparjogvédelmi (a szabadalmi, a védjegy-, eredetmegjelölés-, származásjelzés- és mintaoltalom), valamint a hangfelvételek előállítóit védő jogszabályok határozzák meg.¹¹⁵

(3) A törvény védi azokat a szellemi alkotásokat is, amelyekről a külön jogszabályok nem rendelkeznek, de amelyek társadalmilag széles körben felhasználhatók és még közkinccsé nem váltak.

(4) A személyeket védelem illeti meg a vagyoni értékű gazdasági, műszaki és szervezési ismereteik és tapasztalataik tekintetében is. A védelmi idő kezdetét és tartamát jogszabály határozza meg.

Tvr.4. § (1) A személyeket a vagyoni értékű gazdasági, műszaki és szervezési ismereteik és tapasztalataik tekintetében a megkezdett vagy tervbe vett hasznosítás esetén a közkinccsé válásig illeti meg a védelem.

(2)¹¹⁶

Ptk.87. § (1) Akinek szellemi alkotáshoz fűződő jogát megsértik – a külön jogszabályban meghatározott védelmen kívül – a személyhez fűződő jogok megsértése esetén irányadó polgári jogi igényeket támaszthatja.

(2) A külön jogszabályok hatálya alá nem tartozó szellemi alkotásokat és a személyek vagyoni értékű gazdasági, műszaki, szervezési ismereteit és tapasztalatait érintő védelem körében a jogosult azt is követelheti, hogy az eredményeit elsajátító vagy felhasználó személy részeltesse őt az elért vagyoni eredményben.

HARMADIK RÉSZ

A TULAJDONJOG

¹¹³ A Ptk. 84. § (3) bekezdését az 1997: LVIII. törvény 23. §-ának b) pontja iktatta a szövegbe.

¹¹⁴ A Ptk. 86. § (2) bekezdése a 2003: CII. törvény 111. § (1) bekezdésének a) pontja szerint módosított szöveg.

¹¹⁵ Lásd az 1975. évi 18. törvényerejű rendeletet, az 1982. évi 1. törvényerejű rendeletet, az 1991: XXXVIII. törvényt, az 1995: XXXIII. törvényt, az 1997: XI. törvényt, az 1998: XLIV. törvényt, az 1999: LXXVI. törvényt, a 2001: XLVIII. törvényt.

¹¹⁶ A Tvr.4. §-ának (2) bekezdését az 1993: XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének c) pontja hatályon kívül helyezte.

I. Cím
A TULAJDONJOG ÁLTALÁNOS SZABÁLYAI
VIII. Fejezet

Ptk.88–90. §¹¹⁷

Ptk.91. §¹¹⁸

Ptk.92–93. §¹¹⁹

IX. Fejezet

A tulajdonjog tárgyai

Ptk.94. § (1) Minden birtokba vehető dolog tulajdonjog tárgya lehet.

(2) Ha a törvény kivételt nem tesz, a tulajdonjog szabályait megfelelően alkalmazni kell a pénzre és az értékpapírokra, valamint a dolog módjára hasznosítható természeti erőkre.

Ptk.95. § (1) A tulajdonjog kiterjed mindarra, ami a dologgal olyképpen van tartósan egyesítve, hogy az elválasztással a dolog vagy elválasztott része elpusztulna, illetőleg az elválasztással értéke vagy használhatósága számottevően csökkenne (alkotórész).

(2) A tulajdonjog kétség esetén kiterjed arra is, ami nem alkotórész ugyan, de a dolog rendeltetésszerű használatához vagy épségben tartásához rendszerint szükséges, vagy azt elősegíti (tartozék).

Ptk.96. § A föld tulajdonjoga a föld méhének kincseire és a természeti erőforrásokra nem terjed ki.

Ptk.97. § (1) Az épület tulajdonjoga a földtulajdonost illeti meg.

(2)¹²⁰ Az építkezőt illeti meg az épület tulajdonjoga, ha törvény vagy a földtulajdonossal kötött írásbeli megállapodás így rendelkezik.

Tvr.11. § Az épület tulajdonjogára vonatkozó rendelkezéseket a törvény hatálybalépésekor már meglévő épületek tekintetében is alkalmazni kell.¹²¹

(3) A földtulajdonost az épületre, az épület tulajdonosát pedig a földre elővásárlási jog illeti meg.

Ptk.98. § Az épület tulajdonjogára vonatkozó rendelkezéseket a Ptk. hatálybalépésekor idegen földön már meglévő épületek tekintetében is alkalmazni kell.

X. Fejezet

A tulajdonjog tartalma és védelme

A birtoklás joga

Ptk.98. § A tulajdonost megilleti a birtoklás joga és a birtokvédelem.

A használat és a hasznok szedésének joga

¹¹⁷ A Ptk. 88–90. §-át, valamint a VIII. fejezet címét és alcímeit az 1991: XIV. törvény 15. §-a (3) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte.

¹¹⁸ A Ptk. 91. §-át és az előtte levő címet az 1986: 34. törvényerejű rendelet mellékletének c) pontja hatályon kívül helyezte.

¹¹⁹ A Ptk.92–93. §-át az 1991: XIV. törvény 15. §-a (3) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte.

¹²⁰ A Ptk.97. §-ának (2)–(3) bekezdése az 1991: XIV. törvény 5. §-ával megállapított szöveg.

¹²¹ A Tvr. 11. §-a tekintetében a hatálybalépés napja: 1978. március 1.

Ptk.99. § A tulajdonos jogosult a dolgot használni és a dologból folyó hasznokat szedni, viseli a dologgal járó terheket és a dologban beállott azt a kárt, amelynek megtérítésére senkit sem lehet kötelezni.

Ptk.100. § A tulajdonos a dolog használata során köteles tartózkodni minden olyan magatartástól, amellyel másokat, különösen szomszédait szükségtelenül zavarná, vagy amellyel jogaik gyakorlását veszélyeztetné.

Ptk.101. § (1) A tulajdonos nem foszthatja meg a szomszédos épületet a szükséges földtámasztól anélkül, hogy más megfelelő rögzítésről ne gondoskodnék.

(2) A tulajdonos a földjére áthajló ágakról lehullott gyümölcsöket megtarthatja, ha azokat a fa tulajdonosa fel nem szedi; az áthajló ágak és átnyúló gyökerek levágására nem jogosult, kivéve ha azok a föld rendes használatában gátolják, és a fa tulajdonosa azokat felhívás ellenére sem távolítja el.

Ptké.20. § A közterületre áthajló ágakról lehulló gyümölcsöket - ha azokat a fa tulajdonosa fel nem szedi - bárki felszedheti.

Ptk.102. § (1) Ha közérdekű munkálatok elvégzése, állatok befogása, az áthajló ágak gyümölcsének összegyűjtése, az ágak és gyökerek eltávolítása céljából vagy más fontos okból szükséges, a tulajdonos kártalanítás ellenében köteles a földjére való belépést megengedni.

(2) A tulajdonos a szomszédos földet kártalanítás ellenében használhatja, amennyiben ez a földjén való építkezéshez, bontási, átalakítási vagy karbantartási munkálatok elvégzéséhez szükséges.

Ptk.103. § (1) Ha a földeket kerítés (sövény) vagy mezsgye választja el egymástól, ennek használatára a szomszédok közösen jogosultak.

(2) A fenntartással járó költségek a szomszédokat olyan arányban terhelik, amilyen arányban őket a jogszabály a kerítés létesítésére kötelezi. Ha jogszabály erről nem rendelkezik, a költségek őket a határolt földhosszúság arányában terhelik.

Ptk.104. § (1) A föld határvonalán álló fa vagy bokor és annak gyümölcse egyenlő arányban a szomszédokat illeti. A fenntartással járó költségeket a szomszédok ugyanilyen arányban viselik.

(2) Ha a határvonalon álló fa vagy bokor valamelyik föld rendeltetésszerű használatát gátolja, a föld tulajdonosa követelheti, hogy azt közös költségen távolítsák el.

Ptk.105. § A tilosban talált állatot a föld használója mindaddig visszatarthatja, amíg az általa okozott kárt tulajdonosa meg nem téríti.

Ptk.106. § A törvénynek a szomszédjogra vonatkozó rendelkezéseitől jogszabály vagy a felek megállapodása eltérhet.

Ptké.21. §¹²² A Ptk.-nak a szomszédjogra vonatkozó rendelkezéseitől eltérő szabályokat a települési önkormányzat rendelete is megállapíthat.

Ptk.107. § (1) Másnak életét, testi épségét vagy vagyonát közvetlenül fenyegető és más módon el nem hárítható veszély (szükséghelyzet) esetében a tulajdonos köteles tűrni, hogy dologát a szükséghelyzet megszüntetése végett a szükséges mértékben igénybe vegyék, felhasználják, illetőleg abban kárt okozzanak. Más vagyonát fenyegető szükséghelyzet esetében ez a kötelezettség a tulajdonost csak akkor terheli, ha a fenyegető kár előreláthatóan jelentős mértékben meghaladja azt a kárt, amely a tulajdonost a behatás következtében érheti.

(2) A tulajdonos a szükséghelyzetbe került személytől kártalanítást, attól pedig, aki a szükséghelyzet megszüntetése során indokolatlanul nagy kárt okozott, kártérítést követelhet.

(3) Ha több személy életét vagy vagyonát fenyegető veszélyt egyes veszélyeztetett tárgyak feláldozásával hárítanak el, az ebből eredő kárt, amennyiben e tárgyak feláldozása szükséges volt, veszélyeztetett érdekeik arányában valamennyien viselik; ezt a szabályt kell alkalmazni a veszély elhárítására fordított szükséges költség megosztására is.

Ptk.108. § (1)¹²³ Az ingatlan tulajdonosa tűrni köteles, hogy az erre külön jogszabályban feljogosított szervek — a szakfeladataik ellátásához szükséges mértékben — az ingatlant időlegesen használják, arra használati jogot szerezzenek, vagy a tulajdonjogát egyébként

¹²² A Ptké.21. §-a az 1991: XX. törvény 48. §-ának (2) bekezdésével megállapított szöveg.

¹²³ A Ptk.108. §-ának (1) bekezdése az 1991: XIV. törvény 6. §-ával megállapított szöveg.

korlátozzák. Ebben az esetben az ingatlan tulajdonosát az akadályoztatás (korlátozás) mértékének megfelelő kártalanítás illeti meg.¹²⁴

(2) Ha a használat vagy egyéb korlátozás az ingatlan rendeltetésszerű használatát megszünteti vagy jelentős mértékben akadályozza, a tulajdonos az ingatlan megvásárlását, illetőleg kisajátítását kérheti.

(3) A tulajdonjog gyakorlásával kapcsolatos termelési, építésügyi, egészségügyi, vízügyi és egyéb előírásokat külön jogszabályok tartalmazzák.¹²⁵

Ptk.109. § (1) Ha a tulajdonos jóhiszeműen földjének határain túl építkezett, a szomszéd – választása szerint – követelheti, hogy a túlépítő

a) a beépített rész használatáért és a beépítéssel okozott értékcsökkenésért adjon kártalanítást,

b) a beépített részt vásárolja meg, ha a föld megosztható, vagy

c) az egész földet vásárolja meg.

(2) A szomszéd az egész földjének a megvásárlását akkor követelheti a túlépítőtől, ha

a) a föld fennmaradó része a túlépítés következtében használhatatlanná válik,

b) a földdel kapcsolatos valamely jog vagy foglalkozás gyakorlása a túlépítés következtében lehetetlenné vagy számottevően költségesebbé válik.

Ptk.110. § (1) Ha a túlépítő rosszhiszemű volt, vagy ha a szomszéd a túlépítés ellen olyan időben tiltakozott, amikor a túlépítőnek az eredeti állapot helyreállítása még nem okozott volna aránytalan károsodást, a szomszéd a 109. § (1) bekezdésében meghatározottakon kívül – választása szerint – követelheti, hogy a túlépítő

a) saját földjét és az épületet a gazdagodás megtérítése ellenében bocsássa tulajdonába, vagy

b) az épületet bontsa le.

(2) A szomszéd az épület lebontását akkor követelheti, ha ez az okszerű gazdálkodás követelményeivel nem ellenkezik. A lebontás és az eredeti állapot helyreállításának költségei a túlépítőt terhelik; megilleti azonban a beépített anyag elvitelének a joga.

Ptk.111. § (1) A bíróság a túlépítés következményeit a szomszéd választásától eltérően is megállapíthatja; nem alkalmazhat azonban olyan megoldást, amely ellen mindkét fél tiltakozik.

(2)¹²⁶

Ptké.79. § A túlépítésre, a beépítésre, valamint a ráépítésre vonatkozó rendelkezéseket csak akkor lehet alkalmazni, ha az építkezés a Ptk. hatálybalépése után történt.

A rendelkezési jog

Ptk.112. § (1) A tulajdonost megilleti az a jog, hogy a dolog birtokát, használatát vagy hasznai szedésének jogát másnak átengedje, a dolgot biztosítékul adja vagy más módon megterhelje, továbbá hogy a tulajdonjogát másra átruházza vagy azzal felhagyjon.

(2) Az ingatlan tulajdonjogával felhagyni nem lehet.

Ptk.113. §¹²⁷ Ha az épület tulajdonjoga a földtulajdonost illeti meg, az épület tulajdonjogát csak a föld tulajdonjogával együtt lehet átruházni és megterhelni.

Ptk.114. § (1) Ha jogszabály vagy bírósági határozat a rendelkezés jogát kizárja vagy korlátozza, az e tilalommal, illetőleg korlátozással ellentétes rendelkezés semmis.

(2) Az elidegenítés és terhelés jogát szerződéssel csak a tulajdonjog átruházása alkalmával lehet korlátozni vagy kizárni és csak abból a célból, hogy a tilalom az átruházónak vagy más személynek a dologra vonatkozó jogát biztosítsa. Ingatlan esetében az ingatlan-nyilvántartásban azt a jogot is fel kell tüntetni, amelynek biztosítására a tilalom szolgál.

(3) A szerződéssel kikötött elidegenítési és terhelési tilalomba ütköző rendelkezés semmis, feltéve hogy

¹²⁴ Lásd az 1995: LVII. törvényt, az 1997: LXXVIII. törvényt, a 2001: CX. törvényt, a 2003: XLII. törvényt, a 2003: C. törvényt.

¹²⁵ Lásd az 1995: LVII. törvényt, az 1997: LXXVIII. törvényt, a 2001: CX. törvényt.

¹²⁶ A Ptk.111. §-ának (2) bekezdését az 1991: XIV. törvény 15. §-ának (3) bekezdése hatályon kívül helyezte.

¹²⁷ A Ptk.113. §-ának második mondatát az 1991: XIV. törvény 15. §-ának (3) bekezdése hatályon kívül helyezte.

- a) a tilalmat az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezték,
- b) a rendelkezésre jogot alapító személy egyébként rosszhiszemű volt, vagy
- c) a rendelkezés ellenérték nélkül történt.

A tulajdonjog védelme

Ptk.115. § (1) A tulajdonjogi igények nem évülnek el.

(2) A tulajdonos a birtokvédelem szabályai szerint önhatalommal is kizárhat vagy elháríthat minden olyan jogellenes beavatkozást vagy behatást, amely tulajdonjogának gyakorlását akadályozza, korlátozza vagy lehetetlenné teszi.

(3) A tulajdonos követelheti a jogellenes beavatkozás vagy behatás megszüntetését, ha pedig a dolog a birtokából kikerült, követelheti a visszaadását.

Ptk.116. § (1) Ha az ingatlantulajdonos a tulajdonjogot ingatlan-nyilvántartáson kívül szerezte, igényt tarthat arra, hogy tulajdonjogát az ingatlan-nyilvántartás feltüntesse.

(2) Az ingatlan-nyilvántartás – ha jogszabály kivételt nem tesz – a tulajdonjog és más jogosultságok fennállását hitelesen tanúsítja.

(3) Az ingatlan-nyilvántartás részletes szabályait külön jogszabály tartalmazza.¹²⁸

XI. Fejezet

A tulajdonjog megszerzése

Tulajdonszerzés átruházással

Ptk.117. § (1) Átruházással – ha a törvény kivételt nem tesz – csak a dolog tulajdonosától lehet a tulajdonjogot megszerezni.

(2) A tulajdonjog megszerzéséhez az átruházásra irányuló szerződésen vagy más jogcímen felül a dolog átadása is szükséges. Az átadás a dolog tényleges birtokba adásával vagy más olyan módon mehet végbe, amely kétségtelenné teszi, hogy a dolog az átruházó hatalmából a tulajdonjog megszerzőjének hatalmába került.

(3) Ingatlan tulajdonjogának az átruházásához az erre irányuló szerződésen vagy más jogcímen felül a tulajdonosváltásnak az ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzése is szükséges.

(4) Többszöri eladás esetén az a vevő követelheti a tulajdonjognak az ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzését, aki elsőnek jóhiszeműen birtokba lépett, ha pedig ilyen nincs, a korábbi vevő, kivéve ha a későbbi vevő tulajdonjogát az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezték. Ezt a rendelkezést kell alkalmazni többszöri ajándékozás esetén is.

Ptk.118. § (1) Kereskedelmi forgalomban eladott dologon a jóhiszemű vevő akkor is tulajdonjogot szerez, ha a kereskedő nem volt tulajdonos.

(2) Kereskedelmi forgalmon kívül is tulajdonjogot szerez az, aki a dolgot jóhiszeműen és ellenszolgáltatás fejében olyan személytől szerzi meg, akire azt a tulajdonos bízta. A tulajdonos azonban a dolgot az első szerzéstől számított egy éven belül az ellenszolgáltatás megtérítése fejében visszaválthatja. A felek jogviszonyára egyébként a jogalap nélküli jóhiszemű birtoklás szabályai irányadók.

Ptk.119. § Akire pénzt vagy bemutatóra szóló értékpapírt ruháznak át, tulajdonossá lesz akkor is, ha az átruházó nem volt tulajdonos.

Tulajdonszerzés hatósági határozattal és árverés útján

Ptk.120. § (1) Aki a dolgot hatósági határozat vagy árverés útján jóhiszeműen szerzi meg, tulajdonossá válik, tekintet nélkül arra, hogy korábban ki volt a tulajdonos. Ez a rendelkezés ingatlan árverése esetére nem vonatkozik.

¹²⁸ Lásd az 1997: CXLI. törvényt és a 109/1999. (XII. 29.) FVM rendeletet.

(2) Ha az állam bírósági vagy más hatósági határozattal kártalanítás nélkül szerez tulajdont, a tulajdon értékének erejéig felel a volt tulajdonosnak a tulajdonszerzésekör jogszabály, bírósági és más hatósági határozat vagy visszterhes szerződés alapján jóhiszemű személlyel szemben fennálló kötelezettségéért. Az állam felelőssége azonban csak akkor áll fenn, ha a volt tulajdonosnak egyéb lefoglalható vagyontárgyára vezetett végrehajtás eredménytelen volt.

(3) Az állam tulajdonszerzése nem érinti az ingatlan-nyilvántartásba jóhiszemű harmadik személy javára bejegyzett jogokat.

Az elbirtoklás

Ptk.121. § (1)¹²⁹ Elbirtoklás útján megszerzi a dolog tulajdonjogát, aki a dolgot sajátjaként ingatlan esetében tizenöt, más dolog esetében pedig tíz éven át szakadatlanul birtokolja.

(2) Aki bűncselekménnyel vagy egyébként erőszakos vagy alattomos úton jutott a dolog birtokához, elbirtoklás útján nem szerez tulajdonjogot.

(3)¹³⁰

(4) Az ingatlan tulajdonjogát elbirtoklás útján akkor sem lehet megszerezni, ha az elbirtoklás feltételei csak a föld egy részére vonatkozólag állnak fenn, és a föld nem osztható meg.

(5) Ha az elbirtokló a tulajdonjogát az ingatlan-nyilvántartásba nem jegyezteti be, a tulajdonszerzésre nem hivatkozhat azzal szemben, aki az ingatlanon az ingatlan-nyilvántartásban bízva ellenérték fejében jogot szerzett.

Ptk.122. § Az új birtokos saját elbirtoklásának idejéhez hozzászámíthatja azt az időt, amely elődjének birtoklása idején már elbirtoklási időnek minősült.

Ptk.123. § Ha a tulajdonos menthető okból nincs abban a helyzetben, hogy tulajdonosi jogait gyakorolhassa, az akadály megszűnésétől számított egy évig az elbirtoklás akkor sem következik be, ha egyébként az elbirtoklási idő már eltelt, vagy abból egy évnél kevesebb volna hátra.

Ptk.124. § (1) Az elbirtoklás megszakad, ha

a) a tulajdonos a birtokost a dolog kiadására írásban felszólítja vagy eziránt bírósághoz fordul,

b) a tulajdonos a dologgal rendelkezik (112. §),

c) a birtokos a birtokot akaratan kívül elveszti, és azt egy éven belül nem szerzi vissza, illetőleg egy éven belül nem kéri a bíróságnál, hogy a dolog újabb birtokosa a dolgot adja vissza.

(2) Ha az elbirtoklás megszakad, a birtoklásnak addig eltelt ideje nem vehető figyelembe, és az elbirtoklás a megszakadást okozó körülmény elmúltával újból kezdődik.

Ptké.80. § A Ptk. hatálybalépésekor folyamatban lévő elbirtoklás esetében a jogszerzéshez további tíz év szükséges, kivéve ha az elbirtoklási időből ennél kevesebb van hátra. Az elbirtoklásnak a Ptk. hatálybalépését megelőzően bekövetkezett nyugvására és megszakadására a korábbi jogot kell alkalmazni.

A termékek, a termények és a szaporulat elsajátítása

Ptk.125. § (1) Akinek más dologán olyan joga van, amely őt a termékek, a termények vagy a szaporulat tulajdonbavételére jogosítja – ha ezek tulajdonjogát korábban nem szerezte meg –, az elválással tulajdonjogot szerez. Ha a jogosultnak nincs birtokában az a dolog, amelyből a termék, a termény vagy a szaporulat származik, a birtokba vétellel válik tulajdonossá.

(2) Ha valakinek az a joga, amely őt a termékek, a termények vagy a szaporulat tulajdonbavételére jogosítja, megszűnik, mielőtt ezeken tulajdonjogot szerzett volna, követelheti, hogy a tulajdonos a termékeket, a terményeket, illetőleg a szaporulatot munkája arányában és máshonnan meg nem térülő költségei erejéig elsősorban természetben szolgáltassa ki.

¹²⁹ A Ptk. 121. §-ának (1) bekezdése a 2001: XIX. törvény 1. §-ával megállapított szöveg.

¹³⁰ A Ptk.121. §-ának (3) bekezdését az 1991: XIV. törvény 15. §-ának (3) bekezdése hatályon kívül helyezte.

(3)¹³¹ A jóhiszemű birtokos addig az időpontig, amíg rosszhiszeművé nem válik, vagy a dolgot tőle a bíróság vagy a községi (városi, fővárosi kerületi) jegyző előtt vissza nem követelik, az elválással tulajdonjogot szerez a dolog termékein, terményein és szaporulatain.

A növedék

Ptk.126. § A föld tulajdonosa megszerzi mindazoknak a dolgoknak a tulajdonjogát, amelyek utóbb váltak a föld alkotórészévé (növedék). Ezt a szabályt a termékre, a terményre és a szaporulatra nem lehet alkalmazni, ha az valamely jogviszony alapján mást illet.

A gazdátlan javak elsajátítása

Ptk.127. §¹³² Ha a dolognak nincs tulajdonosa, azon birtokbavétellel bárki tulajdonjogot szerezhet.

Méhraj befogása

Ptké.22. § Ha a tulajdonos a kirepült méhraját két napon belül nem fogja be, azon birtokbavétellel bárki tulajdonjogot szerezhet.

A vadak, a halak tulajdonjogának megszerzése

Ptk.128. § (1)¹³³ A vadak, továbbá a folyóvizekben és a természetes tavakban élő halak, valamint más hasznos víziállatok – ha törvény eltérően nem rendelkezik – az állam tulajdonában vannak.

(2) A vadászterületen elejtett, elfogott, illetőleg elhullott vad a vadászatra jogosult tulajdonába kerül.

(3)¹³⁴ A halászati jog gyakorlására jogosult által kifogott hal és más hasznos víziállat tulajdonjogát – ha törvény eltérően nem rendelkezik – a halászati jog gyakorlására jogosult szerzi meg. A nem a jogosult által kifogott hal, valamint más hasznos víziállat – ha törvény eltérően nem rendelkezik – a halászati jog gyakorlására jogosult tulajdonába kerül.

Ptké.23. §¹³⁵

A találás

Ptk.129. § (1)¹³⁶ Ha valaki feltehetően más tulajdonában lévő dolgot talál, és annak tulajdonjogára igényt tart, megszerzi a tulajdonjogot, ha

a) mindent megtett, amit a jogszabály annak érdekében ír elő, hogy a dolgot a tulajdonosa visszakaphassa, és

b) a tulajdonos a találástól számított egy éven belül a dologért nem jelentkezett.

¹³¹ A Ptk. 125. §-ának (3) bekezdése az 1991: XX. törvény 47. §-ának (2) bekezdése szerint módosított szöveg.

¹³² A Ptk.127. §-a az 1991: XIV. törvény 7. §-ával megállapított szöveg.

¹³³ A Ptk. 128. §-ának (1) bekezdése az 1997: XLI. törvény 53. §-a (3) bekezdésének a) pontjával megállapított szöveg.

¹³⁴ A Ptk. 128. §-ának (3) bekezdése az 1997: XLI. törvény 53. §-a (3) bekezdésének b) pontjával megállapított szöveg.

¹³⁵ A Ptké. 23. §-t az 1997: XLI. törvény 53. §-a (2) bekezdésének b) pontja hatályon kívül helyezte.

¹³⁶ A Ptk.129. §-ának (1) bekezdése az 1991: XIV. törvény 8. §-ával megállapított szöveg.

(2) Nem szerez tulajdonjogot a találó, ha a dolgot a közönség számára nyitva álló hivatali, vállalati vagy más épületben vagy helyiségben, továbbá közforgalmú közlekedési és szállítási vállalat szállítóeszközén találta. Ilyen esetben a dolgot a hivatal vagy a vállalat három hónapi őrizet után értékesítheti; a tulajdonos a találást követő egy éven belül követelheti a dolog, illetve a vételár kiadását.

Ptk.130. § Ha a talált dolog nagyobb értékű, és annak tulajdonjogát a találó nem szerzi meg, a találó méltányos összegű találódíjra jogosult, feltéve, hogy megtett mindent, amit a jogszabályok előírnak avégből, hogy a tulajdonos a dolgot visszakaphassa.

Ptk.131. § Ha a talált dolog tulajdonosa az egyévi határidőn belül nem jelentkezik, és a dolgon a találó sem szerez tulajdonjogot, a tulajdonjog, illetőleg a dolog értékesítéséből befolyt vételár az államot illeti.

Ptk.132. § (1) Ha valaki olyan értékes dolgot talált, amelyet ismeretlen személyek elrejtettek, vagy amelynek tulajdonjoga egyébként is feledésbe ment, köteles azt az államnak felajánlani.

(2) Ha az állam a dologra nem tart igényt, az a találó tulajdonába megy át; ellenkező esetben a találó a dolog értékéhez mérten megfelelő díjra jogosult.

(3) Ha az (1) bekezdésben megjelölt talált tárgy muzeális vagy műemléki értékű, annak tulajdonjoga az államot illeti meg. Az ilyen tárgyak találásához kapcsolódó eljárás szabályait, valamint a találónak járó díj mértékét külön jogszabály állapítja meg.

A feldolgozás és az egyesítés

Ptk.133. § (1) Aki idegen dolog feldolgozásával vagy átalakításával a maga számára jóhiszeműen új dolgot állít elő, a dolog tulajdonosának választása szerint köteles a dolog értékét megtéríteni, vagy munkája értékének megtérítése ellenében az új dolog tulajdonjogát átengedni.

(2) Ha a munka értéke a feldolgozott vagy átalakított dolog értékét lényegesen meghaladja, a dolog tulajdonosát választási jog nem illeti, csupán a dolog értékének megtérítését követelheti.

(3) Ha a feldolgozó vagy átalakító rosszhiszemű volt, a választás joga minden esetben az anyag tulajdonosát illeti; ha az anyag tulajdonosa az új dolog tulajdonjogát választja, csak gazdagodását köteles megtéríteni.

Ptk.134. § (1) Ha több személy dolgai úgy egyesülnek vagy vegyülnek, hogy azokat csak aránytalan károsodás vagy aránytalan költsékezés árán vagy egyáltalán nem lehet szétválasztani, közös tulajdon keletkezik. Ha a tulajdonosok bármelyike a közös tulajdont nem kívánja, az, akinek dolga az egyesülés előtt nagyobb értékű volt, választhat, hogy a dolgot a többi tulajdonos kártalanítása ellenében tulajdonába veszi vagy kártalanítás ellenében azoknak átengedi.

(2) A választási jog nem illeti meg azt, aki az egyesülést vagy vegyülést rosszhiszeműen maga idézte elő. Ilyen esetben a rosszhiszemű volt tulajdonos csak a gazdagodás megtérítését követelheti.

Ptk.135. § (1)¹³⁷

(2) Ha az átalakított, feldolgozott, egyesült vagy összevegyült dolog tulajdonjogára egyik fél sem tart igényt, azt értékesíteni kell, és a vételárat a jogosultak között megfelelő arányban fel kell osztani.

(3) Ilyen esetben azt a felet, aki csak gazdagodása mértékéig igényelhet megtérítést, a vételárból legfeljebb a teljes kártalanításra jogosultak kielégítése után fennmaradó összeg illeti meg.

Ptk.136. § (1) Ha valaki idegen anyaggal saját földjére vagy a használatában álló földre épít, beépítéssel megszerzi az anyag tulajdonjogát, de az anyag értékét köteles megtéríteni.

(2)¹³⁸

Ptk.137. § (1) Ha valaki anélkül, hogy erre jogosult lenne, idegen földre épít, az épület tulajdonjogát a földtulajdonos szerzi meg, köteles azonban gazdagodását a ráépítőnek megfizetni. A bíróság a földtulajdonos kérelmére a ráépítőt kötelezheti a földnek, illetőleg – ha a föld megosztható – a föld megfelelő részének a megvásárlására.

¹³⁷ A Ptk.135. §-ának (1) bekezdését az 1991: XIV. törvény 15. §-a (3) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte.

¹³⁸ A Ptk.136. §-ának (2) bekezdését az 1991: XIV. törvény 15. §-a (3) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte.

(2) A ráépítő szerzi meg a földnek, illetőleg a föld megfelelő részének tulajdonjogát, ha az épület értéke a földnek, illetőleg a föld megfelelő részének értékét lényegesen meghaladja. A bíróság a földtulajdonos kérelmére azt is megállapíthatja, hogy a ráépítő csak az épület tulajdonjogát szerezte meg, ebben az esetben a ráépítőt a földön használati jog illeti meg.

(3) Ha valaki a más tulajdonában levő épületet bővíti, ahhoz hozzáépít vagy azt átépíti, vagy ha az idegen földön már épület áll, a ráépítéssel – a felek eltérő megállapodása hiányában – közös tulajdon keletkezik. A ráépítő tulajdoni hányadát az egész ingatlan értékéből a ráépített részre eső érték aránya alapján kell megállapítani.

(4) A ráépítő tulajdonszerzésére vonatkozó szabályokat [(2)–(3) bekezdés] nem lehet alkalmazni, ha a ráépítő rosszhiszemű volt, vagy ha a földtulajdonos a ráépítés ellen olyan időben tiltakozott, amikor a ráépítőnek az eredeti állapot helyreállítása még nem okozott volna aránytalan károsodást.

Ptk.138. § (1) Ha a ráépítő szerzi meg a földnek, illetőleg a föld megfelelő részének tulajdonjogát, köteles annak forgalmi értékét a földtulajdonosnak megtéríteni; ha pedig a ráépítő földhasználati jogot szerzett, a föld használatáért köteles ellenértéket fizetni. Ha a ráépítő nem szerzi meg az egész föld tulajdonjogát, a ráépítéssel okozott értékcsökkenésért is köteles a földtulajdonosnak kártalanítást fizetni.

(2)¹³⁹

(3) A ráépítésre egyébként a túlépítés szabályait kell megfelelően alkalmazni.

Ptk.79. § A túlépítésre, a beépítésre, valamint a ráépítésre vonatkozó rendelkezéseket csak akkor lehet alkalmazni, ha az építkezés a Ptk. hatálybalépése után történt.

XII. Fejezet

A közös tulajdon

Ptk.139. § (1) A tulajdonjog ugyanazon a dolgon meghatározott hányadok szerint több személyt is megillet.

(2) Kétség esetén a tulajdonostársak tulajdoni hányada egyenlő.

Ptk.140. § (1) A tulajdonostársak mindegyike jogosult a dolog birtoklására és használatára; e jogot azonban az egyik tulajdonostárs sem gyakorolhatja a többiek jogainak és a dologhoz fűződő törvényes érdekeinek sérelmére.

(2) A birtoklás, a használat, a hasznosítás, valamint a rendes gazdálkodás körét meg nem haladó kiadások kérdésében a tulajdonostársak – ha a törvény másként nem rendelkezik – szótöbbséggel határoznak; minden tulajdonostársnak tulajdoni hányada arányában van szavazati joga.

Ptk.141. § A dolog hasznai a tulajdonostársakat tulajdoni hányaduk arányában illetik meg; ilyen arányban terhelik őket a dolog fenntartásával járó és a dologgal kapcsolatos egyéb kiadások, a közös tulajdoni viszonyból eredő kötelezettségek, és ugyanilyen arányban viselik a dologban beállott kárt is.

Ptk.142. § Az állag megóvásához és fenntartásához feltétlenül szükséges munkálatokat bármelyik tulajdonostárs jogosult elvégezni; az ilyen kiadások ráeső részét mindegyik tulajdonostárs viselni köteles. Ilyen kiadások előtt azonban a tulajdonostársakat a lehetőség szerint értesíteni kell.

Ptk.143. § (1) Ha a törvény szótöbbséges határozatot kíván meg, és a határozat az okszerű gazdálkodást sérti, vagy a kisebbség jogos érdekeinek lényeges sérelmével jár, a kisebbség a határozatot a bíróságnál megtámadhatja. A megtámadás a határozat végrehajtását nem gátolja, a bíróság azonban indokolt esetben a végrehajtást felfüggesztheti.

(2) Ezt a szabályt kell alkalmazni akkor is, ha a tulajdonostársak között vitás, hogy a tervezett munkálat feltétlenül szükséges-e az állag megóvásához és fenntartásához.

(3) Ha a törvény szótöbbséggel hozott határozatot kíván meg, és ilyen határozat nincs, a birtoklás, a használat vagy a hasznosítás kérdésében bármelyik tulajdonostárs kérelmére a bíróság határoz.

Ptk.144. § A tulajdonostársak egyhangú határozata szükséges

a) a rendes gazdálkodás körét meghaladó kiadásokhoz,

¹³⁹ A Ptk. 138. § (2) bekezdését az Alkotmánybíróság 29/1992. (V. 19.) AB határozatával megsemmisítette.

b) az egész dolog feletti tulajdonjog átruházásához, az egész dolog hasznélvezetbe vagy használatba adásához, biztosítékul lekötéséhez vagy más módon való megterheléséhez.

Ptk.145. § (1) Saját tulajdoni hányadával bármelyik tulajdonostárs rendelkezhet.¹⁴⁰

(2) A tulajdonostárs tulajdoni hányadára a többi tulajdonostársat harmadik személlyel szemben elővásárlási, előbérleti, illetőleg előhasznóbérleti jog illeti meg.

(3)¹⁴¹ A külön jogszabályokban más személy részére biztosított elővásárlási jog – ha törvény kivételt nem tesz – megelőzi a tulajdonostárs elővásárlási jogát.¹⁴²

Elővásárlási jog közös tulajdonban álló házingatlanra

Ptké.24. § Kisebb házingatlanban fennálló állami tulajdoni illetőség elidegenítése esetén a tulajdonostársat elővásárlási jog csak akkor illeti meg, ha a bérlő a külön jogszabályban biztosított elővásárlási jogával nem él.

Ptké.24/A. §¹⁴³

Ptk.146. § A tulajdonjog védelmében bármelyik tulajdonostárs önállóan is felléphet.

A közös tulajdon megszüntetése

Ptk.147. § A közös tulajdon megszüntetését bármelyik tulajdonostárs követelheti; az e jogról való lemondás semmis.

Ptk.148. § (1) A közös tulajdon tárgyait elsősorban természetben kell megosztani.

(2) A közös tulajdon tárgyait vagy azok egy részét – ha ez a tulajdonostársak körülményeire tekintettel indokolt – megfelelő ellenérték fejében a bíróság egy vagy több tulajdonostárs tulajdonába adhatja. Ehhez a tulajdonjogot megszerző tulajdonostárs beleegyezése szükséges, kivéve, ha a bíróság a közös tulajdonban álló ingatlanrészt az abban lakó tulajdonostárs tulajdonába adja, és ez nem sérti a bennlakó méltányos érdekeit.

(3) Ha a közös tulajdon más módon nem szüntethető meg, illetőleg a természetbeni megosztás jelentékeny értékcsökkenéssel járna, vagy gátolná a rendeltetésszerű használatot, a közös tulajdon tárgyait értékesíteni kell, és a vételárat kell a tulajdonostársak között megfelelően felosztani. A tulajdonostársakat az elővásárlási jog harmadik személlyel szemben az értékesítés során is megilleti.

(4) A bíróság nem alkalmazhatja a közös tulajdon megszüntetésének olyan módját, amely ellen valamennyi tulajdonostárs tiltakozik.

A társasháztulajdon

Ptk.149. § (1) Épületen úgy is lehet közös tulajdont létesíteni, hogy az épület meghatározott részei – elsősorban a lakások – a tulajdonostársak külön tulajdonában vannak (társasháztulajdon).

(2) A társasháztulajdon létesítéséhez a tulajdonostársak alapító okiratba foglalt megállapodása és a társasháztulajdonnak az ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzése szükséges.

(3) A közös tulajdonnak a társasháztulajdonná való átalakítását bármelyik tulajdonostárs kérelmére a bíróság is elrendelheti. Ebben az esetben az alapító okiratot a bíróság ítélete pótolja.

(4) A társasháztulajdonra a közös tulajdon szabályait a külön jogszabályban meghatározott eltérésekkel kell alkalmazni.¹⁴⁴

¹⁴⁰ Lásd a 39/1992. (VII. 16.) AB határozatot.

¹⁴¹ A Ptk. 145. §-ának (3) bekezdése a 2002: XXIII. törvény 28. § (1) bekezdésével megállapított szöveg.

¹⁴² Lásd a 39/1992. (VII. 16.) AB határozatot.

¹⁴³ A Ptké. 24/A. §-át az 1978: 2. törvényerejű rendelet 25. §-a (1) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte.

¹⁴⁴ Lásd a 2003: CXXXIII. törvényt.

XIII. Fejezet
A használati jogok

Ptk.150-154. §¹⁴⁵

A földhasználat

Ptk.155. §¹⁴⁶ Ha az épület tulajdonjogát az építkező szerzi meg [97. § (2) bek., 137. § (2) bek.], az épület tulajdonosát az épület fennállásáig a földre (földrésztletre) használati jog illeti meg.

Tvr.11. § Az épület tulajdonjogára vonatkozó rendelkezéseket a törvény hatálybalépésekor már meglévő épületek tekintetében is alkalmazni kell.¹⁴⁷

Ptk.156. §¹⁴⁸ (1) A megállapodáson vagy bírósági határozaton alapuló földhasználati jogánál fogva az épület tulajdonosa jogosult a föld (földrésztlet) használatára és hasznai szedésére, valamint köteles viselni az ennek fenntartásával járó terheket.

(2) Az épület tulajdonjának örökléssel vagy átruházással történő megszerzése esetén az épület új tulajdonosát a földhasználati jog változatlan feltételekkel illeti meg.

A hasznélvezet és a használat

Ptk.157. § (1) Hasznélvezeti jogánál fogva a jogosult a más személy tulajdonában álló dolgot birtokában tarthatja, használhatja és hasznait szedheti.

(2) A hasznélvezeti jog fennállása alatt a tulajdonos a birtoklás, a használat és a hasznok szedésének jogát csak annyiban gyakorolhatja, amennyiben a hasznélvező e jogokkal nem él.

(3) A hasznélvezeti jog a dolog tulajdonosának személyében beállott változásra tekintet nélkül fennmarad.

(4) A hasznélvezeti jog korlátozott időre és legfeljebb a jogosult élete végéig állhat fenn.

Ptk.158. § (1) Szerződés alapján hasznélvezet azzal keletkezik, hogy a dolgot átadják, az ingatlanra vonatkozó hasznélvezeti jogot pedig az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzik.

(2) Ha az ingatlanon jogszabálynál, bírósági vagy hatósági rendelkezésnél fogva keletkezik hasznélvezet, a hasznélvezeti jogot az ingatlan-nyilvántartásba be kell jegyezni; ha ez elmarad, a hasznélvezet a dolognak csak rosszsziszemű vagy olyan megszerzőjével szemben érvényesíthető, aki a dologért ellenszolgáltatást nem adott.

Ptk.159. § (1) A hasznélvező jogának gyakorlásában a rendes gazdálkodás szabályai szerint köteles eljárni. Viseli a dolog fenntartásával járó terheket a rendkívüli javítások és helyreállítások kivételével; terhelik azok a kötelezettségek, amelyek a dolog használatával kapcsolatosak, és köteles viselni a dologhoz fűződő közterheket.

(2) A hasznélvező a hasznélvezeti jogot nem ruházhatja át, de annak gyakorlását átengedheti. Ellenérték fejében a hasznélvezeti jog gyakorlását csak akkor lehet átengedni, ha a tulajdonos – azonos feltételek mellett – a dolog használatára nem tart igényt.

(3) A hasznélvező köteles a tulajdonost a dolgot fenyegető veszélyről és a beállott kárról értesíteni – ideértve azt az esetet is, ha őt harmadik személy a hasznélvezet gyakorlásában akadályozza –, köteles továbbá tőrni, hogy a tulajdonos a veszély elhárítására, illetőleg a kár következményeinek megszüntetésére a szükséges intézkedéseket megtegye.

(4) A hasznélvezet megszűntével a hasznélvező köteles a dolgot visszaadni. A hasznélvező felelős a dologban bekövetkezett károkért, kivéve, ha bizonyítja, hogy úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. A rendeltetésszerű használatból járó értékcsökkenést a hasznélvező nem köteles megtéríteni.

¹⁴⁵ A Ptk. XIII. fejezetének „A tartós földhasználat” címét és a 150–154. §-át az 1987: 11. törvényerejű rendelet 7. §-ának (1) bekezdése hatályon kívül helyezte.

¹⁴⁶ A Ptk.155. §-a az 1991: XIV. törvény 9. §-ával megállapított szöveg.

¹⁴⁷ A Tvr. 11. §-a tekintetében a törvény hatálybalépése 1978. március 1.

¹⁴⁸ A Ptk. 156. §-a az 1987: 11. törvényerejű rendelet 2. §-ával megállapított szöveg.

Ptk.160. § A haszonélvező a haszonélvezet keletkezésekor meglévő elhasználható dolgokkal, gazdasági felszereléssel és állatállománnyal a rendes gazdálkodás által indokolt mértékben rendelkezhet; a haszonélvezet megszűnésekor azonban köteles ezeket pótolni, ha pedig ez nem lehetséges, értéküket megtéríteni.

Ptk.161. § (1) A tulajdonos jogosult a haszonélvezet gyakorlását ellenőrizni.

(2) Ha a haszonélvező a dolgot rendeltetésének meg nem felelő módon használja, rongálja, vagy a dolognak a haszonélvezet megszűntével való visszaadását egyébként veszélyezteti, és a tulajdonos tiltakozása nem vezetett eredményre, a tulajdonos biztosítékot követelhet.

(3) Ha a haszonélvező nem ad biztosítékot, a bíróság a tulajdonos kérelmére a haszonélvezeti jog gyakorlását biztosíték adásáig felfüggesztheti.

(4) A tulajdonost ezek a jogok azzal szemben is megilletik, akinek a haszonélvező a haszonélvezet gyakorlását átengedte.

Ptk.162. § (1) A haszonélvező a rendkívüli javítási vagy helyreállítási munkálatokat elvégeztetheti, ha felszólításra a tulajdonos azokat nem végzi el.

(2) A haszonélvezet megszűntekor a haszonélvező követelheti a tulajdonostól a szükséges költségek megtérítését, levonva azokból az időközi értékcsökkenésnek megfelelő összeget. Ha a tulajdonos gazdagodása az így megállapított összeget meghaladja, a különbözetet is köteles megtéríteni.

Ptk.163. § (1) Ha a dolog egészben vagy jelentős részben elpusztul, a tulajdonos nem köteles azt helyreállítani.

(2) Ha a tulajdonos a dolgot helyreállítja, a haszonélvezeti jog feléled, de a tulajdonos kérheti a helyreállításra fordított összeghez mért korlátozását.

(3) Ha a tulajdonos a dolgot nem állítja helyre, a haszonélvezet megszűnik; ha azonban a haszonélvezet tárgya helyébe más dolog lép, a haszonélvezet erre terjed ki. Ha a dolog helyébe pénzösszeg lépett, a haszonélvező az összegnek a dolog helyreállítására vagy pótlására fordítását is követelheti.

Ptk.164. § (1) A kamatozó vagy más hasznot hajtó jog haszonélvezetére a dolgok haszonélvezetének szabályait kell megfelelően alkalmazni.

(2) Haszonélvezettel terhelt jogot a haszonélvezetre kiterjedő hatállyal csak a haszonélvező hozzájárulásával lehet szerződéssel megszüntetni, vagy a haszonélvező hátrányára megváltoztatni.

Ptk.165. § (1) A használat jogánál fogva a jogosult a dolgot a saját, valamint együttélő családtagjai szükségleteit meg nem haladó mértékben használhatja és hasznait szedheti. A használat jogának gyakorlása másnak nem engedhető át.

(2) Egyebekben a használat jogára a haszonélvezet szabályait kell alkalmazni.

Ptké.80. § A Ptk. hatálybalépésekor folyamatban lévő elbirtoklás esetében a jogszerzéshez további tíz év szükséges, kivéve, ha az elbirtoklási időből ennél kevesebb van hátra. Az elbirtoklásnak a Ptk. hatálybalépését megelőzően bekövetkezett nyugvására és megszakadására a korábbi jogot kell alkalmazni.

A telki szolgalom

Ptk.166. § (1) Telki szolgalom alapján valamely ingatlan mindenkori birtokosa más ingatlanát meghatározott terjedelemben használhatja, vagy követelheti, hogy a szolgálommal terhelt ingatlan birtokosa a jogosultságából egyébként folyó valamely magatartástól tartózkodjék.

(2) Telki szolgálmat átjárás, vízellátás és vízvezetés, pince létesítése, vezetékoszlopok elhelyezése, épület megtámasztása céljára vagy a jogosult számára előnyös más hasonló célra lehet alapítani.

Ptk.167. § Ha valamely föld nincs összekötve megfelelő közúttal, a szomszédok kötelesek túrni, hogy a jogosult földjeiken átjárjon.

Ptké.80. § A Ptk. hatálybalépésekor folyamatban lévő elbirtoklás esetében a jogszerzéshez további tíz év szükséges, kivéve, ha az elbirtoklási időből ennél kevesebb van hátra. Az elbirtoklásnak a Ptk. hatálybalépését megelőzően bekövetkezett nyugvására és megszakadására a korábbi jogot kell alkalmazni.

Ptk.168. § (1) A telki szolgálat létesítésére az ingatlan hasznélvezetének alapítására vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.

(2) Elbirtoklással szerzi meg a telki szolgálatot az ingatlan birtokosa, ha a másik ingatlan használata ellen annak birtokosa tíz éven át nem tiltakozott. Szívességéből vagy visszavonásig engedett jog gyakorlása nem vezet elbirtoklásra.

(3) A telki szolgálat önállóan forgalom tárgya nem lehet.

Ptk.169. § (1) A telki szolgálat gyakorlása során a szolgálommal terhelt ingatlan birtokosának érdekeit kímélve kell eljárni.

(2) Ha a telki szolgálat gyakorlása valamely berendezés vagy felszerelés használatával jár, a fenntartás költségei a szolgálat jogosultját és kötelezettjét – ellenkező megállapodás hiányában – olyan arányban terhelik, amilyen arányban a berendezést vagy felszerelést használják.

Ptk.170. § (1) A bíróság a telki szolgálatot megszüntetheti vagy gyakorlását felfüggesztheti, ha az a jogosult ingatlanának rendeltetészerű használatához nem szükséges.

(2) A szolgálat megszűnik, ha a jogosult azt tíz éven át nem gyakorolta – bár ez módjában állt –, vagy eltúrte, hogy gyakorlásában akadályozzák.

Használati jog alapítása

Ptk.171. § (1) Ingatlanra közérdekből a külön jogszabályban feljogosított szervek javára – államigazgatási szerv határozatával – szolgálatot vagy más használati jogot lehet alapítani. A használati jog alapításáért kártalanítás jár.

(2) A használati jog alapításának eseteit, továbbá a kártalanítás szabályait külön jogszabály állapítja meg.

II. Cím

A KÖZTULAJDONRA VONATKOZÓ KÜLÖN SZABÁLYOK¹⁴⁹

XIV. Fejezet

Az állami tulajdonjog¹⁵⁰

Az állami tulajdon tárgyai¹⁵¹

Ptk.172. § ¹⁵² Ha törvény eltérően nem rendelkezik, kizárólag az állam tulajdonában vannak

- a) a föld méhének kincsei,
- b)¹⁵³ a felszín alatti vizek, felszín alatti vizek természetes víztartó képződményei, folyóvizek és természetes tavak, valamint ezek medre,
- c) a folyóvíz elhagyott medre és a folyóvízben újonnan keletkezett sziget,
- d)¹⁵⁴ az országos közutak, az országos törzshálózati vasúti pályák, a nemzetközi kereskedelmi repülőtér, továbbá az ország területe feletti légtér,
- e)¹⁵⁵ a távközlésre felhasználható frekvenciák,
- f)¹⁵⁶ a hírközlő hálózatok működéséhez, hírközlési szolgáltatások nyújtásához, illetőleg hírközlő hálózatok és szolgáltatások együttműködéséhez szükséges azonosítók és ezek tartományai.

¹⁴⁹ A Ptk. II. Címének szövege az 1991: XIV. törvény 15. §-ának (2) bekezdése szerint megállapított szöveg.

¹⁵⁰ A Ptk. XIV. fejezetének első címe az 1991: XIV. törvény 15. §-ának (2) bekezdése szerint megállapított szöveg.

¹⁵¹ A Ptk. 172–176. §-ai előtti cím az 1991: XIV. törvény 15. §-ának (2) bekezdése szerint módosított szöveg.

¹⁵² A Ptk. 172. §-a az 1991: XIV. törvény 10. §-ával megállapított szöveg.

¹⁵³ A Ptk.172. §-ának b) pontja az 1995: LVII. törvény 45. §-ának (3) bekezdésével megállapított szöveg.

¹⁵⁴ A Ptk. 172. §-ának d) pontja a 2005: CLXXXIII. törvény 91. §-ával megállapított szöveg.

¹⁵⁵ A Ptk.172. §-ának e) pontja az 1992: XXV. törvény 1. §-a szerint módosított szöveg.

g)¹⁵⁷

Ptk.173. § (1) Forgalmképtelenek

a) a kizárólag állami tulajdonban álló dolgok,

b)¹⁵⁸ törvényben meghatározott más dolgok.

(2) A forgalmképtelen dolgok elidegenítése semmis.

Gazdálkodás az állami tulajdonnal

Ptk.174. §¹⁵⁹ A kizárólag állami tulajdonban álló dolog birtokát, használatát, hasznai szedésének jogát az állam — törvényben szabályozott módon — másnak átengedheti.

Ptk.175. §¹⁶⁰ Az állam az egyes vagyontárgyait másra bízhatja, ebben az esetben — a jogszabályok rendelkezéseinek megfelelően — ez utóbbi gyakorolja a tulajdonost a polgári jogi kapcsolatokban megillető jogokat, és teljesíti a tulajdonos ilyen kötelezettségeit.¹⁶¹

Ptk.176. §¹⁶²

A kisajátítás¹⁶³

Ptk.177. §¹⁶⁴ (1) Ingatlant kivételesen, közérdekből – törvényben megállapított esetekben, módon és célokra — lehet kisajátítani. A kisajátított ingatlanért teljes, feltétlen és azonnali kártalanítás jár.

(2) A kisajátítás részletes szabályairól külön törvény rendelkezik.¹⁶⁵

Ptk.178. §¹⁶⁶

Az állami tulajdon védelme¹⁶⁷

Ptk.179–180. §¹⁶⁸

Ptk.181. § (1) Aki az állami tulajdon védelmére vagy széles körben fenyegető veszély elhárítására irányuló célszerű tevékenysége folytán károsodik, kártalanításra tarthat igényt, kivéve, ha ez a tevékenység munkaköréből folyó közvetlen kötelessége volt. Ha e tevékenysége során életét veszti, mindazokról gondoskodni kell, akiket eltartott, illetőleg akiknek eltartására törvénynél fogva köteles lett volna, feltéve, hogy a tartásra rászorulnak.¹⁶⁹

(2) Ezek az igények függetlenek attól, hogy a károsodás üzemi balesetnek minősül-e, vagy hogy a károsult károsodásának elhárítása érdekében úgy járt-e el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.

(3) Kártalanításra az állami tulajdon kezelője, ha pedig a károsodás széles körben fenyegető veszély elhárításával kapcsolatban állt elő, az állam köteles.

¹⁵⁶ A Ptk. 172. §-ának f) pontját az 1995: LXXI. törvény 6. § (1) bekezdésének b) pontja hatályon kívül helyezte, újonnan a 2001: XL. törvény 108. § (1) bekezdése iktatta be.

¹⁵⁷ A Ptk. 172. §-ának g) pontját az 1995: LXXI. törvény 6. § (1) bekezdésének b) pontja hatályon kívül helyezte.

¹⁵⁸ A Ptk. 173. §-a (1) bekezdésének b) pontja az 1991: XIV. törvény 11. §-ával megállapított szöveg.

¹⁵⁹ A Ptk.174. §-a és a fölötte levő cím az 1991: XIV. törvény 12. §-ának (1) bekezdésével megállapított szöveg.

¹⁶⁰ A Ptk.175. §-a az 1991: XIV. törvény 12. §-ának (2) bekezdésével megállapított szöveg.

¹⁶¹ Lásd az 1977: VI. törvény 28. §-át, valamint az 1992: XXXVIII. törvényt, az 1994: XL. törvényt és az 1995: XXXIX. törvényt.

¹⁶² A Ptk. 176. §-át az 1991: XIV. törvény 15. §-a (3) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte.

¹⁶³ Lásd az Alkotmány 13. § (2) bekezdését.

¹⁶⁴ A Ptk. 177. §-a az 1991: XX. törvény 47. §-ának (3) bekezdésével megállapított szöveg.

¹⁶⁵ Lásd az 1976: 24. törvényerejű rendeletet és a 33/1976. (IX. 5.) MT rendeletet.

¹⁶⁶ A Ptk.178. §-át az 1992: XII. törvény 2. §-a hatályon kívül helyezte.

¹⁶⁷ Az alcím az 1991: XIV. törvény 15. §-ának (2) bekezdése szerint módosított szöveg.

¹⁶⁸ A Ptk.179–180. §-át az 1991: XIV. törvény 15. §-a (3) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte.

¹⁶⁹ Lásd az 1996: XXXI. törvényt.

XV. Fejezet

Ptk.182—186. §¹⁷¹

III. Cím

A BIRTOK

XVI. Fejezet

A birtok és a birtokvédelem

A birtok

Ptk.187. § (1) A birtokot megszerzi, aki a dolgot magához veszi, vagy akinek az más módon hatalmába kerül (birtokos).

(2) Birtokos az is, akitől a dolog időlegesen más személy hatalmába kerül, valamint az, akinek a földjén használati jog áll fenn.

A birtokvédelem

Ptk.188. § (1) Ha a birtokost birtokától jogalap nélkül megfosztják, vagy birtoklásában zavarják (tilos önhatalom), birtokvédelem illeti meg.

(2) A birtokost a birtokvédelem mindenkiel szemben megilleti, annak kivételével, akitől a birtokot tilos önhatalommal szerezte meg.

(3) A birtokos jogcíme szerint részesül birtokvédelemben azzal szemben is, akitől a birtokát származtatja, illetőleg akinek a birtokát időlegesen átengedte.

Ptk.189. § (1) Közös birtok esetén a birtokvédelem mindegyik birtokost önállóan megilleti, és követelheti a dolognak közös birtokba bocsátását.

(2) A közös birtokosok – egymás közötti viszonyuk alapján – egymással szemben is jogosultak birtokvédelemre.

Ptk.190. § (1) A birtokos a birtoka ellen irányuló támadást – a birtok megvédéséhez szükséges mértékben – önhatalommal is elháríthatja.

(2) Az elvesztett birtok visszaszerzése érdekében önhatalmúlag csak akkor lehet fellépni, ha más birtokvédelmi eszközök igénybevételevel járó idővesztés a birtokvédelmet meghiúsítaná.

Ptk.191. § (1)¹⁷² Akit birtokától megfosztanak vagy birtoklásában zavarnak, a jegyzőtől egy éven belül kérheti az eredeti birtokállapot helyreállítását vagy a zavarás megszüntetését.

(2)¹⁷³

(3)¹⁷⁴ A jegyző az eredeti birtokállapotot helyreállítja, és a birtoksértőt e magatartásától eltiltja, kivéve ha nyilvánvaló, hogy az, aki birtokvédelemért folyamodott, nem jogosult a birtoklásra, illetőleg birtoklásának megzavarását tűrni volt köteles. Határozatot hozhat továbbá a jegyző a hasznok, károk és költségek kérdésében is.

(4)¹⁷⁵ A jegyző határozata ellen államigazgatási úton jogorvoslatnak helye nincs; a birtoklás kérdésében hozott határozatot három napon belül végre kell hajtani.

Ptk.192. § (1)¹⁷⁶ Az a fél, aki a jegyző határozatát sérelmesnek tartja, a határozat kézbesítésétől számított tizenöt napon belül a bíróságtól kérheti a határozat megváltoztatását.

¹⁷⁰ A Ptké. 25. §-át az 1978: 2. törvényerejű rendelet 25. §-a (1) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte.

¹⁷¹ A Ptk. XV. fejezetét (182–186. §-át) az 1991: XIV. törvény 15. §-a (3) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte.

¹⁷² A Ptk. 191. §-ának (1) bekezdése az 1991: XX. törvény 47. §-ának (4) bekezdése szerint módosított szöveg.

¹⁷³ A Ptk. 191. § (2) bekezdését az 1981: 25. törvényerejű rendelet 24. §-a hatályon kívül helyezte.

¹⁷⁴ A Ptk. 191. §-ának (3) bekezdése az 1991: XX. törvény 47. §-ának (5) bekezdése szerint módosított szöveg.

¹⁷⁵ A Ptk. 191. §-ának (4) bekezdése az 1991: XX. törvény 47. §-ának (5) bekezdése szerint módosított szöveg.

¹⁷⁶ A Ptk. 192. §-ának (1) bekezdése az 1991: XX. törvény 47. §-ának (5) bekezdése szerint módosított szöveg.

(2) A birtokos az eredeti birtokállapot helyreállítását vagy a zavarás megszüntetését egy év eltelte után közvetlenül a bíróságtól kérheti. A birtokos közvetlenül a bírósághoz fordulhat akkor is, ha az ügyben a birtokláshoz való jogosultság is vitás.

(3) A bíróság a birtokperben való jogosultság alapján dönt; a békés birtoklásban megzavart fél jogosultságát vélelmezni kell.

Birtokvédelem

Ptké.26. § (1)¹⁷⁷ A birtokvita eldöntésére a községi, városi, fővárosi kerületi jegyző (a továbbiakban: jegyző) illetékes.

(2)¹⁷⁸ A jegyzőnek a birtoklás kérdésében hozott határozatát annak meghozatalától számított legkésőbb három napon belül végre kell hajtani akkor is, ha az érdekelt fél keresetet indított. A határozat végrehajtásáról a jegyző gondoskodik.

Ptké.27. § (1)¹⁷⁹ A hasznok, károk és költségek kérdésében hozott határozat végrehajtása a birtokvitában eljáró jegyző székhelye szerint illetékes helyi bíróság hatáskörébe tartozik.

(2) A hasznok, károk és költségek kérdésében hozott határozat alapján végrehajtásnak nincs helye akkor, ha az érdekelt fél akár ebben a kérdésben, akár a birtoklás kérdésében keresetet indított.

(3) A bíróság a hasznok, károk és költségek kérdésében akkor is határoz, ha az érdekelt fél csak a birtoklás kérdésében indított keresetet.

(4) A bíróság elrendelheti a birtoklás kérdésében hozott határozat végrehajtásának felfüggesztését, ha a rendelkezésre álló adatok alapján a határozat megváltoztatása várható.

Ptké.28. § (1)¹⁸⁰ A jegyző határozatát meghozatala után haladéktalanul írásban közölni kell.

(2) A határozatot sérelmesnek tartó fél az ellenérdekű fél ellen a határozat kézbesítésétől számított tizenöt napon belül indíthat keresetet. A határidő elmulasztása esetén igazolásnak van helye; az igazolás felől a bíróság dönt.

(3)¹⁸¹ A keresetlevelet akár a jegyzőnél, akár e szerv székhelye szerint illetékes helyi bíróságnál be lehet nyújtani. A jegyző a keresetlevelet az ügyre vonatkozó iratokkal együtt három napon belül köteles a helyi bírósághoz áttenni.

(4) Ha a keresetlevelet a helyi bíróságnál nyújtották be, a helyi bíróság az államigazgatási iratok beszerzése iránt intézkedik.

Ptké.29. §¹⁸²

Ptké.31. §¹⁸³

Birtoklás jogalap nélkül

Ptk.193. § (1) Aki jogalap nélkül van a dolog birtokában, köteles a dolgot a birtoklásra jogosultnak kiadni.

(2) A birtokos a dolog kiadását megtagadhatja, amíg a birtoklással kapcsolatosan őt megillető igényeket ki nem elégítik; jogállására a felelős őrzés szabályai irányadók. Nem tagadhatja meg a dolog kiadását az a birtokos, aki a dolgot bűncselekménnyel vagy egyébként erőszakos vagy alattomos úton szerezte meg.

¹⁷⁷ A Ptké. 26. §-ának (1) bekezdése az 1991: XX. törvény 48. §-ának (3) bekezdésével megállapított szöveg.

¹⁷⁸ A Ptké. 26. §-ának (2) bekezdése az 1991: XX. törvény 48. §-ának (4) bekezdése szerint módosított szöveg.

¹⁷⁹ A Ptké.27. §-ának (1) bekezdése az 1978: 2. törvényerejű rendelet 25. §-ának (3) bekezdésével megállapított és az 1991: XX. törvény 48. §-ának (4) bekezdése szerint módosított szöveg.

¹⁸⁰ A Ptké.28. §-ának (1) bekezdése az 1991: XX. törvény 48. §-ának (4) bekezdése szerint módosított szöveg.

¹⁸¹ A Ptké.28. §-ának (3) bekezdése az 1991: XX. törvény 48. §-ának (4) bekezdése szerint módosított szöveg.

¹⁸² A Ptké. 29. §-át a 2005: LXXXIII. törvény 339. § 1. pontja hatályon kívül helyezte.

¹⁸³ A Ptké. 31. §-át az 1978: 8. törvényerejű rendelet 40. §-ának (2) bekezdése hatályon kívül helyezte.

Ptk.194. § (1) A birtokos, aki a dolog kiadására köteles, követelheti a dologra fordított szükséges költségei megtérítését – a dolog fenntartásával rendszerint együttjáró kisebb kiadások kivételével –, továbbá elviheti az általa létesített berendezési és felszerelési tárgyakat.

(2) A birtokos jóhiszemősége esetén a hasznokkal nem fedezett hasznos költségei megtérítését is követelheti, rosszhiszemősége esetén pedig a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint követelhet megtérítést.

(3) Az elvitel jogát csak az állag sérelme nélkül lehet gyakorolni.

Ptk.195. § (1) A birtokos köteles a jogosultnak kiadni a dolog meglevő hasznait, kivéve, ha ellenszolgáltatás fejében jutott birtokához és jóhiszemű volt.

(2) A jóhiszemű birtokos az addig terjedő időre, amíg a birtokot tőle a jegyző, illetőleg a bíróság előtt vissza nem követelik, a hasznokért és a károkért nem felelős. A visszakövetelés idejétől kezdve – ha nem vált nyilvánvalóan rosszhiszeművé – felelősségére az általános szabályok, használati és a hasznok szedésére vonatkozó jogára pedig a felelős őrzés szabályai az irányadók.

(3) A rosszhiszemű birtokos köteles megfizetni azoknak a hasznoknak az értékét, amelyeket elfogyasztott vagy beszedni elmulasztott, továbbá felelős a dologban bekövetkezett mindazokért a károkért, amelyek a jogosultnál nem következtek volna be.

A felelős őrzés

Ptk.196. § (1) Aki a dolgot más érdekében anélkül tartja magánál, hogy arra külön jogviszonyról fogva jogosult vagy köteles volna, a dolog őrizetéről a jogosult költségére és veszélyére mindaddig köteles gondoskodni, amíg az a dolgot át nem veszi (felelős őrzés). A felelős őrző a dolgot költségei megtérítéséig visszatarthatja.

(2) A felelős őrzés tartama alatt a felelős őrző a dolgot nem használhatja, kivéve amennyiben a használat a dolog fenntartásához szükséges. Ha a dolgot e tilalom ellenére mégis használja, a jogosulttal szemben minden olyan kárért felel, amely enélkül nem következett volna be.

(3) A felelős őrző köteles a dolog meglevő hasznait kiadni, és az elfogyasztott vagy beszedni elmulasztott hasznok értékét – az őrzésből folyó igényei beszámításával – megtéríteni.

Ptk. 197. § (1)¹⁸⁵ Ha a jogosult a dolgot megfelelő határidő alatt felszólításra nem szállítja el, és annak máshol való elhelyezése aránytalan nehézséggel vagy a költségek előlegezésével járna, a felelős őrző a dolgot értékesítheti vagy felhasználhatja.

(2) A gyorsan romló dolgot – amennyiben lehetséges – értékesíteni kell, illetőleg fel kell használni.

(3) Az értékesítésből befolyt összeg, illetőleg a felhasznált dolog ellenértéke a jogosultat illeti meg.

Ptké.81. § A felelős őrzésre vonatkozó rendelkezéseket a Ptk. hatálybalépése előtt keletkezett tényállásokra csak a Ptk. hatálybalépésétől kezdve kell alkalmazni.

NEGYEDIK RÉSZ

A KÖTELMELMI JOG

I. Cím

A SZERZŐDÉS

XVII. Fejezet

Általános szabályok

¹⁸⁴ A Ptké. 30. §-át az 1978: 2. törvényerejű rendelet 25. § (1) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte.

¹⁸⁵ A Ptk.197. §-ának (1) bekezdése az 1991: XIV. törvény 13. §-ával megállapított szöveg.

Ptk.198. § (1) A szerződésből kötelezettség keletkezik a szolgáltatás teljesítésére, és jogosultság a szolgáltatás követelésére.

(2) Jogszabály szerződés kötését kötelezővé teheti.¹⁸⁶

(3) Szolgáltatásra irányuló kötelezettség és jogosultság jogszabályból vagy hatósági rendelkezésből szerződéskötés nélkül is keletkezhet, ha a jogszabály vagy a törvényes jogkörében eljáró hatóság így rendelkezik, és a kötelezettet, a jogosultat és a szolgáltatást kellő pontossággal meghatározza. Ebben az esetben – jogszabály vagy hatóság eltérő rendelkezése hiányában – a szerződésre vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.¹⁸⁷

Ptk.199. § Egyoldalú nyilatkozatból csak a jogszabályban megállapított esetekben keletkezik jogosultság a szolgáltatás követelésére; az egyoldalú nyilatkozatokra – ha a törvény kivételt nem tesz – a szerződésre vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

Ptk.200. § (1) A szerződés tartalmát a felek szabadon állapíthatják meg. A szerződésekre vonatkozó rendelkezésektől egyező akarral eltérhetnek, ha jogszabály az eltérést nem tiltja.¹⁸⁸

(2)¹⁸⁹ Semmis az a szerződés, amely jogszabályba ütközik, vagy amelyet jogszabály megkerülésével kötöttek, kivéve ha ahhoz a jogszabály más jogkövetkezményt fűz. Semmis a szerződés akkor is, ha nyilvánvalóan a jóerkölcsbe ütközik.

Ptk.201. § (1) A szerződéssel kikötött szolgáltatásért – ha a szerződésből vagy a körülményekből kifejezetten más nem következik – ellenszolgáltatás jár.

(2) Ha a szolgáltatás és ellenszolgáltatás között anélkül, hogy az egyik felet az ajándékozás szándéka vezetné, a szerződés megkötésének időpontjában feltűnően nagy az értékkülönbség, a sérelmet szenvedő fél a szerződést megtámadhatja.¹⁹⁰

Ptk.202. § Ha a szerződő fél a szerződés megkötésekor a másik fél helyzetének kihasználásával feltűnően aránytalan előnyt kötött ki, a szerződés semmis (uzsorás szerződés).

Ptk.203. § (1) Az a szerződés, amellyel harmadik személy igényének kielégítési alapját részben vagy egészben elvonták, e harmadik személy irányában hatálytalan, ha a másik fél rosszhiszemű volt, vagy reá nézve a szerződésből ingyenes előny származott.

(2)¹⁹¹ Ha valaki hozzátartozójával vagy olyan jogi személlyel, amellyel való viszonyában többségi befolyás áll fenn, továbbá ha a jogi személy a tagjával vagy vezető tisztségviselőjével, illetve annak hozzátartozójával köt ilyen szerződést, a rosszhiszeműséget, illetve az ingyenességet vélelmezni kell. Ugyancsak vélelmezni kell a rosszhiszeműséget, illetve az ingyenességet azonos természetű vagy jogi személy befolyása alatt működő jogi személyek egymás közötti szerződéskötése esetén, akkor is, ha közvetlen vagy közvetett többségi befolyás nem áll fenn.

(3) Az a fél, aki a szerződésből származó ingyenes előnytől fel nem róható módon elesett, a harmadik személy irányában nem felel.

Ptk.204. § (1) Bírósági úton nem lehet érvényesíteni.

a) a játékból vagy fogadásból eredő követeléseket, kivéve, ha a játékot vagy fogadást állami engedély alapján bonyolítják le;

b) a kifejezetten játék vagy fogadás céljára ígért vagy adott kölcsönből eredő követeléseket;

c) azokat a követeléseket, amelyeknek állami szerv útján való érvényesítését jogszabály kizárja.

(2) A bírósági úton nem érvényesíthető követelés biztosítására kötött szerződés semmis; az önkéntes teljesítést azonban nem lehet visszakövetelni.

(3) Azt, hogy a követelés bírósági úton nem érvényesíthető, hivatalból kell figyelembe venni. Ezt a rendelkezést – ha jogszabály másként nem rendelkezik – az elévült követelésekre nem lehet alkalmazni.

¹⁸⁶ Lásd az 1978: 8. törvényerejű rendeletet, a 20/1981. (VI. 19.) MT rendeletet, az 1988: I. törvényt, a 43/1991. (VII. 12.) AB határozatot, az 1995: XLII. törvényt, az 1995: LVII. törvényt, az 1995: XCVII. törvényt, az 1996: I. törvényt, a 10/1997. (I. 28.) Korm. rendeletet, az 50/1998. (III. 27.) Korm. rendeletet, a 2000: XLIII. törvényt, a 2001: CX. törvényt, a 180/2002. (VII. 23.) Korm. rendeletet, a 2003: XLII. törvényt, a 2003: LX. törvényt, a 111/2003. (VII. 29.) Korm. rendeletet, a 277/2003. (XII. 24.) Korm. rendeletet, a 190/2004. (VI. 8.) Korm. rendeletet, a 2004: CV. törvényt, a 2005: XVIII. törvényt, a 157/2005. (VIII. 15.) Korm. rendeletet, a 2005: CLXXXIII. törvényt.

¹⁸⁷ Lásd az 1978: 8. törvényerejű rendelet 4. §-át.

¹⁸⁸ Lásd az 1978: 8. törvényerejű rendelet 5. §-át.

¹⁸⁹ A Ptk. 200. §-ának (2) bekezdése az 1991: XIV. törvény 14. §-ával megállapított szöveg.

¹⁹⁰ Lásd az 1978: 8. törvényerejű rendelet 6. §-át.

¹⁹¹ A Ptk. 203. § (2) bekezdése a 2006: IV. törvény 338. § (1) bekezdésével megállapított szöveg.

XVIII. Fejezet

A szerződés megkötése

A szerződési akarat és kifejezése

Ptk.205. §¹⁹² (1) A szerződés a felek akaratának kölcsönös és egybehangzó kifejezésével jön létre.

(2) A szerződés létrejöttéhez a feleknek a lényeges, valamint a bármelyikük által lényegesnek minősített kérdésekben való megállapodása szükséges. Nem kell a feleknek megállapodniuk olyan kérdésekben, amelyeket jogszabály rendez.¹⁹³

(3) A felek a szerződés megkötésénél együttműködni kötelesek, és figyelemmel kell lenniük egymás jogos érdekeire. A szerződéskötést megelőzően is tájékoztatniuk kell egymást a megkötendő szerződést érintő minden lényeges körülményről.

(4) Ha a szerződéskötési kötelezettség esetében a szerződési nyilatkozatok eltérnek egymástól, a felek kötelesek álláspontjaik egyeztetését megkísérelni.

Ptk.205/A. §¹⁹⁴ (1) Általános szerződési feltételnek minősül az a szerződési feltétel, amelyet az egyik fél több szerződés megkötése céljából egyoldalúan, a másik fél közreműködése nélkül előre meghatároz, és amelyet a felek egyedileg nem tárgyaltak meg.

(2) Az általános szerződési feltételt használó felet terheli annak bizonyítása, hogy a szerződési feltételt a felek egyedileg megtárgyalták. Ezt a szabályt kell megfelelően alkalmazni abban az esetben is, ha a felek között vitás, hogy a fogyasztói szerződésben a fogyasztóval szerződő fél által egyoldalúan, előre meghatározott szerződési feltételt a felek egyedileg megtárgyalták-e.

(3) Az általános szerződési feltételnek minősítés szempontjából közömbös a szerződési feltételek terjedelme, formája, rögzítésének módja, és az a körülmény, hogy a feltételek a szerződési okiratba szerkesztve vagy attól elválasztva jelennek meg.

Ptk.205/B. §¹⁹⁵ (1) Az általános szerződési feltétel csak akkor válik a szerződés részévé, ha alkalmazója lehetővé tette, hogy a másik fél annak tartalmát megismerje, és ha azt a másik fél kifejezetten vagy ráutaló magatartással elfogadta.

(2) Külön tájékoztatni kell a másik felet arról az általános szerződési feltételről, amely a szokásos szerződési gyakorlattól, a szerződésre vonatkozó rendelkezésektől lényegesen vagy valamely korábban a felek között alkalmazott kikötéstől eltér. Ilyen feltétel csak akkor válik a szerződés részévé, ha azt a másik fél – a külön, figyelemfelhívó tájékoztatást követően – kifejezetten elfogadta.

Ptk.205/C. §¹⁹⁶ Ha az általános szerződési feltétel és a szerződés más feltétele egymástól eltér, az utóbbi válik a szerződés részévé.

Ptk.206. § (1) A szerződéskötési kötelezettség körében, ha a felek nem állapodnak meg, a bíróság – jogszabály eltérő rendelkezése hiányában – a szerződést létrehozhatja és tartalmát megállapíthatja. Nem hozza létre a bíróság a szerződést, ha a szerződéskötésre kötelezett fél bizonyítja, hogy a szerződés teljesítésére nem képes, vagy a szerződés teljesítése nemzetgazdasági érdeket sértene.

(2) A szerződéskötési kötelezettség körében a bíróság a szerződést nemzetgazdasági érdekből is módosíthatja, megszüntetheti, felbonthatja vagy hatályában fenntarthatja.

(3)¹⁹⁷

¹⁹² A Ptk. 205. §-a a 2006: III. törvény 3. § (1) bekezdésével megállapított szöveg. E módosító törvény 16. § (2) bekezdése alapján a rendelkezést a 2006. március 1. napját követően kötött szerződésekre kell alkalmazni.

¹⁹³ Lásd az 1978: 8. törvényerejű rendelet 5. §-át.

¹⁹⁴ A Ptk. 205/A. §-át a 2006: III. törvény 3. § (2) bekezdése iktatta be. E módosító törvény 16. § (2) bekezdése alapján a rendelkezést a 2006. március 1. napját követően kötött szerződésekre kell alkalmazni.

¹⁹⁵ A Ptk. 205/B. §-át a 2006: III. törvény 3. § (2) bekezdése iktatta be. E módosító törvény 16. § (2) bekezdése alapján a rendelkezést a 2006. március 1. napját követően kötött szerződésekre kell alkalmazni.

¹⁹⁶ A Ptk. 205/C. §-át a 2006: III. törvény 3. § (2) bekezdése iktatta be. E módosító törvény 16. § (2) bekezdése alapján a rendelkezést a 2006. március 1. napját követően kötött szerződésekre kell alkalmazni.

¹⁹⁷ A Ptk.206. §-ának (3) bekezdését az 1993: XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte.

(4)¹⁹⁸ Ha a felek megállapodása valamely nem lényeges kérdésre nem terjed ki, és a kérdést jogszabály vagy más kötelező rendelkezés sem rendezi, a bíróság a szerződést – a szerződés céljának és tartalmának figyelembevételével – a forgalmi szokások alapján kiegészítheti.

Ptk.207. § (1) A szerződési nyilatkozatot vita esetén úgy kell értelmezni, ahogyan azt a másik félnek a nyilatkozó feltehető akaratára és az eset körülményeire tekintettel a szavak általánosan elfogadott jelentése szerint értenie kellett.

(2)¹⁹⁹ Ha az általános szerződési feltétel, illetve a fogyasztói szerződés tartalma az (1) bekezdésben foglalt szabály alkalmazásával nem állapítható meg egyértelműen, a feltétel meghatározójával szerződő fél, illetve a fogyasztó számára kedvezőbb értelmezést kell elfogadni.

(3)²⁰⁰ Nem alkalmazható a (2) bekezdésben foglalt értelmezési szabály a 209/B. §, valamint a 301/A. § (5) és (6) bekezdése alapján indított eljárásokban vitatott kikötés, illetve általános szerződési feltétel tekintetében.

(4)²⁰¹ Ha valaki jogáról lemond, vagy abból enged, nyilatkozatát nem lehet kiterjesztően értelmezni.

(5)²⁰² A felek titkos fenntartása vagy rejtett indoka a szerződés érvényessége szempontjából közömbös.

(6)²⁰³ A színlelt szerződés semmis; ha pedig az más szerződést leplez, a szerződést a leplezett szerződés alapján kell megítélni.

Ptké.31/A. §²⁰⁴

Az előszerződés

Ptk.208. §²⁰⁵ (1) A felek megállapodhatnak abban, hogy későbbi időpontban egymással szerződést kötnek (előszerződés). Az előszerződést a szerződésre előírt alakban kell megkötni. Az előszerződés alapján a felek kötelesek a szerződést megkötöni.

(2) Jogszabály előszerződés kötését kötelezővé teheti.

(3) A szerződés megkötésének elmaradása esetén a bíróság bármelyik fél kérelmére a szerződést létrehozhatja és tartalmát megállapíthatja. A bíróság a szerződést akkor is létrehozhatja, ha az előszerződés a szerződés lényeges kérdéseiben való megállapodást nem tartalmazza, feltéve, hogy a nemzetgazdaság és a felek érdekeinek figyelembevételével, a felek tárgyalásai, korábbi szerződésai és az eset összes körülményei alapján a szerződés tartalma meghatározható.

(4) A bíróság a szerződést kivételesen az előszerződésben megállapított feltételek módosításával is létrehozhatja, ha ezt nemzetgazdasági érdek vagy a felek különös méltánylást érdemlő érdeke indokolja.

(5) A szerződés megkötését bármelyik fél megtagadhatja, ha bizonyítja, hogy az előszerződés létrejötte után beállott körülmény folytán a szerződés teljesítésére nem képes, illetőleg a

¹⁹⁸ A Ptk. 206. §-ának (4) bekezdése az 1991: XIV. törvény 15. §-a (3) bekezdésének b) pontja szerint módosított szöveg.

¹⁹⁹ A Ptk.207. §-ának (2) bekezdését az 1997: CXLIX. törvény 2. §-a iktatta be, egyidejűleg az eredeti (2)–(4) bekezdés számozását (3)–(5) bekezdésre változtatta. A (2) bekezdés a 2006: III. törvény 4. § (1) bekezdésével megállapított szöveg. Ez utóbbi módosító törvény 16. § (2) bekezdése alapján a rendelkezést a 2006. március 1. napját követően kötött szerződésekre kell alkalmazni.

²⁰⁰ A Ptk. 207. §-ának új (3) bekezdését a 2006: III. törvény 4. § (2) bekezdése iktatta be, egyidejűleg az eredeti (3)–(5) bekezdés számozását (4)–(6) bekezdésre változtatva. E módosító törvény 16. § (2) bekezdése alapján a rendelkezést a 2006. március 1. napját követően indított eljárásokban kell alkalmazni.

²⁰¹ A Ptk. 207. §-a (3) – eredeti (2) – bekezdésének számozását a 2006: III. törvény 4. § (2) bekezdése (4) bekezdésre változtatta.

²⁰² A Ptk. 207. §-a (4) – eredeti (3) – bekezdésének számozását a 2006: III. törvény 4. § (2) bekezdése (5) bekezdésre változtatta.

²⁰³ A Ptk. 207. §-a (5) – eredeti (4) – bekezdésének számozását a 2006: III. törvény 4. § (2) bekezdése (6) bekezdésre változtatta.

²⁰⁴ A Ptké. 31/A. §-át az 1978: 2. törvényerejű rendelet 25. §-a (1) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte.

²⁰⁵ Lásd az 1978: 8. törvényerejű rendelet 7. §-át.

szervződés megkötése nemzetgazdasági érdeket sértene, vagy ha e körülmény alapján a szerződés megkötése után elállásnak vagy felmondásnak lenne helye.

(6) Az előszerződésre egyébként az annak alapján megkötendő szerződésre vonatkozó szabályok megfelelően irányadók.

A szerződési feltételek tisztességtelensége²⁰⁶

Ptk.209. §²⁰⁷ (1) Tisztességtelen az általános szerződési feltétel, illetve a fogyasztói szerződésben egyedileg meg nem tárgyalta szerződési feltétel, ha a feleknek a szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a szerződési feltétel támasztójával szerződést kötő fél hátrányára állapítja meg.

(2) A feltétel tisztességtelen voltának megállapításakor vizsgálni kell a szerződéskötéskor fennálló minden olyan körülményt, amely a szerződés megkötésére vezetett, továbbá a kikötött szolgáltatás természetét, az érintett feltételnek a szerződés más feltételeivel vagy más szerződésekkel való kapcsolatát.

(3) Külön jogszabály meghatározhatja azokat a feltételeket, amelyek a fogyasztói szerződésben tisztességtelennek minősülnek, vagy amelyeket az ellenkező bizonyításáig tisztességtelennek kell tekinteni.

(4) A tisztességtelen szerződési feltételekre vonatkozó rendelkezések nem alkalmazhatók a főszolgáltatást megállapító, illetve a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás arányát meghatározó szerződési kikötésekre.

(5) Nem minősülhet tisztességtelennek a szerződési feltétel, ha azt jogszabály állapítja meg, vagy jogszabály előírásának megfelelően határozzák meg.

Ptk.209/A. §²⁰⁸ (1) Az általános szerződési feltételként a szerződés részévé váló tisztességtelen kikötést a sérelmet szenvedett fél megtámadhatja.

(2) Fogyasztói szerződésben az általános szerződési feltételként a szerződés részévé váló, továbbá a fogyasztóval szerződő fél által egyoldalúan, előre meghatározott és egyedileg meg nem tárgyalta tisztességtelen kikötés semmis. A semmisségre csak a fogyasztó érdekében lehet hivatkozni.

Ptk.209/B. §²⁰⁹ (1)²¹⁰ Az általános szerződési feltételként a fogyasztói szerződés részévé váló tisztességtelen kikötés 209/A. § (2) bekezdése szerinti érvénytelenségének megállapítását a külön jogszabályban meghatározott szervezet is kérheti a bíróságtól. A bíróság a tisztességtelen kikötés érvénytelenségét a kikötés alkalmazójával szerződő valamennyi félre kiterjedő hatállyal megállapítja.

(2)²¹¹ A külön jogszabályban meghatározott szervezet kérheti továbbá az olyan általános szerződési feltétel tisztességtelenségének megállapítását, amelyet fogyasztókkal történő szerződéskötések céljából határoztak meg és tettek nyilvánosan megismerhetővé, akkor is, ha az érintett feltétel még nem került alkalmazásra.

²⁰⁶ A Ptk. 209. §-át megelőző alcím a 2006: III. törvény 5. § (1) bekezdésével megállapított szöveg.

²⁰⁷ A Ptk. 209. §-a a 2006: III. törvény 5. § (2) bekezdésével megállapított szöveg. E módosító törvény 16. § (2) bekezdése alapján a rendelkezést a 2006. március 1. napját követően kötött szerződésekre kell alkalmazni.

²⁰⁸ A Ptk. 209/A. §-át az 1997: CXLIX. törvény 4. §-a iktatta be, szövegét a 2006: III. törvény 5. § (2) bekezdése állapította meg. Ez utóbbi módosító törvény 16. § (2) bekezdése alapján a rendelkezést a 2006. március 1. napját követően kötött szerződésekre kell alkalmazni.

²⁰⁹ A Ptk. 209/B. §-át az 1997: CXLIX. törvény 4. §-a iktatta be, szövegét a 2006: III. törvény 5. § (2) bekezdése állapította meg. Ez utóbbi módosító törvény 16. § (2) bekezdése alapján a rendelkezést a 2006. március 1. napját követően kötött szerződésekre kell alkalmazni.

²¹⁰ A Ptk. 209/B. §-ának (1) bekezdését a 2006: III. törvény 16. § (2) bekezdése alapján a 2006. március 1. napját követően kötött szerződésekre kell alkalmazni.

²¹¹ A Ptk. 209/B. §-ának (2) bekezdését a 2006: III. törvény 16. § (2) bekezdése alapján a 2006. március 1. napját követően nyilvánosan megismerhetővé tett, illetve alkalmazásra ajánlott általános szerződési feltételek tekintetében kell alkalmazni.

(3)²¹² A bíróság a (2) bekezdés szerinti eljárásban, ha megállapítja a sérelmes általános szerződési feltétel tisztességtelenségét, azt alkalmazása esetére (a jövőre nézve) – a kikötés nyilvánosságra hozójával szerződő valamennyi félre kiterjedő hatállyal – érvénytelenné nyilvánítja. A tisztességtelen szerződési feltétel alkalmazója köteles a fogyasztó igényét az ítélet alapján kielégíteni. A bíróság ítéletében továbbá eltiltja a tisztességtelen általános szerződési feltétel nyilvánosságra hozóját a feltétel alkalmazásától.

(4)²¹³ Az (2) bekezdés szerinti per az ellen is megindítható, aki a fogyasztókkal történő szerződéskötések céljából meghatározott és megismerhetővé tett tisztességtelen általános szerződési feltétel alkalmazását nyilvánosan ajánlja. A bíróság, ha megállapítja a sérelmes általános szerződési feltétel tisztességtelenségét, azt – alkalmazása esetére – érvénytelenné nyilvánítja, és eltilt az alkalmazásra ajánlástól.

Ptk.209/C–209/D. §²¹⁴

Tvr.5. §²¹⁵ Fogyasztói szerződés megkötésénél alkalmazott vagy e célból nyilvánosan megismerhetővé tett általános szerződési feltétel érvénytelenségének, illetve tisztességtelenségének megállapítását, valamint a tisztességtelen általános szerződési feltétel alkalmazásától és alkalmazásra ajánlásától való eltiltást kérheti a bíróságtól

a) az ügyész,

b) a miniszter, az országos hatáskörű szerv, továbbá központi hivatal vezetője,

c) a jegyző és a főjegyző,

d) a gazdasági, szakmai kamara, érdekképviseleti szervezet,

e) fogyasztói érdekek képviseletét ellátó társadalmi szervezet, valamint

f) az Európai Gazdasági Térség bármely tagállamának joga alapján létrejött azon minősített szervezet – az általa védett fogyasztói érdekek védelme körében –, amely a fogyasztók védelme céljából a jogsértéstől eltiltó határozatokról szóló 98/27/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 4. cikkének (3) bekezdése alapján az Európai Unió Hivatalos Lapjában közzétett jegyzéken szerepel, feltéve, hogy az általános szerződési feltétel alkalmazója, nyilvánosságra hozója, illetve alkalmazásra ajánlója a Magyar Köztársaság területén fejti ki tevékenységét.

*Tvr.12. § A sérelmet szenvedett fél a szerződést e címen csak akkor támadhatja meg, ha annak megkötése a törvény hatálybalépése után történt.*²¹⁶

Tvr.5/A. §²¹⁷

Tvr.5/B. §²¹⁸ (1) Ha a bíróság a tisztességtelen általános szerződési feltétel érvénytelenségét a feltétel alkalmazójával szerződő valamennyi félre kiterjedő hatállyal megállapítja, az igény érvényesítőjének kérelmére ítéletében elrendelheti, hogy a kikötés alkalmazója saját költségére a kikötés érvénytelenségének megállapítására vonatkozó közlemény közzétételéről gondoskodik. A közlemény szövegéről és a közzététel módjáról a bíróság dönt. A közleménynek tartalmaznia kell az érintett kikötés pontos meghatározását, tisztességtelenségének megállapítását, valamint az e jellegét alátámasztó érveket. Közzététel alatt érteni kell különösen az országos napilapban és az internet útján történő nyilvánosságra hozatalt.

²¹² A Ptk. 209/B. §-ának (3) bekezdését a 2006: III. törvény 16. § (2) bekezdése alapján a 2006. március 1. napját követően nyilvánosan megismerhetővé tett, illetve alkalmazásra ajánlott általános szerződési feltételek tekintetében kell alkalmazni.

²¹³ A Ptk. 209/B. §-ának (4) bekezdését a 2006: III. törvény 16. § (2) bekezdése alapján a 2006. március 1. napját követően nyilvánosan megismerhetővé tett, illetve alkalmazásra ajánlott általános szerződési feltételek tekintetében kell alkalmazni.

²¹⁴ A Ptk. 209/C–209/D. §-át az 1997: CXLIX. törvény 4. §-a iktatta be, hatályon kívül helyezte a 2006: III. törvény 16. § (3) bekezdésének a) pontja.

²¹⁵ A Tvr. 5. §-a a 2006: III. törvény 10. § (2) bekezdésével megállapított szöveg. E módosító törvény 16. § (2) bekezdése alapján a rendelkezést a 2006. március 1. napját követően indított eljárásokban kell alkalmazni.

²¹⁶ A Tvr. 12. §-a tekintetében a törvény hatálybalépése 1978. március 1.

²¹⁷ A Tvr. 5/A., 5/B. és 5/C. §-át az 1997: CXLIX. törvény 11. §-a (3) bekezdésének b) pontja iktatta be, hatályon kívül helyezte a 2006: III. törvény 16. § (3) bekezdésének b) pontja.

²¹⁸ A Tvr. 5/B. §-át az 1997: CXLIX. törvény 11. §-a (3) bekezdésének b) pontja iktatta be, szövegét a 2006: III. törvény 11. §-a állapította meg. Ez utóbbi módosító törvény 16. § (2) bekezdése alapján a rendelkezést a 2006. március 1. napját követően indított eljárásokban kell alkalmazni.

(2) Az (1) bekezdést megfelelően alkalmazni kell abban az esetben is, ha a bíróság szerződésben még nem alkalmazott általános szerződési feltétel tisztességtelenségét állapítja meg. A közzétételről az érintett általános szerződési feltétel nyilvánosságra hozójának, illetve alkalmazásra ajánlójának kell saját költségére gondoskodnia.

A jogválasztás korlátozása²¹⁹

Tvr.5/C. §²²⁰ (1)²²¹ Ha a felek a magyar nemzetközi magánjog szabályai szerint a fogyasztói szerződésükre külföldi jogot választottak, e jogválasztás ellenében is a magyar jog fogyasztóvédelmi szerződési szabályait kell alkalmazni, feltéve, hogy a nemzetközi magánjogról szóló 1979. évi 13. törvényerejű rendelet 28/A. §-ának alkalmazása – jogválasztás hiányában – a magyar jog alkalmazására vezetne.

(2)²²² Ha egy szerződés vagy a nyilvánosan megismerhetővé tett, illetve alkalmazásra ajánlott általános szerződési feltétel az Európai Gazdasági Térség valamelyik államával szoros kapcsolatban áll, harmadik ország jogának a felek által a szerződésre irányadó jogként való választása érvénytelen annyiban, amennyiben e harmadik ország joga az említett államnak a 93/13/EGK tanácsi irányelvet, vagy az 1999/44/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvet átültető jogszabálya eltérést nem engedő rendelkezésével ellentétes. Az érintett kérdésben a felek által választott jog helyett az említett állam jogát kell a szerződésre alkalmazni.

A tévedés, a megtévesztés, a fenyegetés

Ptk.210. § (1) Aki a szerződés megkötésekor valamely lényeges körülmény tekintetében tévedésben volt, szerződési nyilatkozatát megtámadhatja, ha tévedését a másik fél okozta vagy felismerhette.

(2) Jogi kérdésben való tévedés címén a szerződési nyilatkozatot akkor lehet megtámadni, ha a tévedés lényeges volt, és munkakörében eljáró jogi szakértő a feleknek együttesen adott a jogszabályok tartalmára nézve nyilvánvalóan téves tájékoztatást.

(3) Ha a felek a szerződéskötéskor ugyanabban a téves feltevésben voltak, a szerződést bármelyikük megtámadhatja.

(4) Akit a másik fél megtévesztéssel vagy jogellenes fenyegetéssel vett rá a szerződés megkötésére, a szerződési nyilatkozatot megtámadhatja. Ezt a szabályt kell alkalmazni akkor is, ha a megtévesztés vagy fenyegetés harmadik személy részéről történt, és erről a másik fél tudott vagy tudnia kellett.

(5) Ingyenes szerződés esetében tévedés, megtévesztés vagy fenyegetés címén a szerződést akkor is meg lehet támadni, ha e körülményeket a másik fél nem ismerhette fel.

A szerződés létrejötte

Ptk.211. § (1) Aki szerződés kötésére ajánlatot tesz, ajánlatához kötve marad, kivéve, ha kötöttségét az ajánlat megtételekor kizárta.

(2) Az ajánlattevő kötöttségének idejét meghatározhatja. Ennek hiányában jelenlevők között vagy telefonon tett ajánlat esetében az ajánlati kötöttség megszűnik, ha a másik az ajánlatot nyomban el nem fogadja. Távollevőnek tett ajánlat esetében az ajánlati kötöttség annak az időnek elteltével szűnik meg, amelyen belül az ajánlattevő – tekintettel az ajánlatban megjelölt szolgáltatás jellegére és az ajánlat elküldésének módjára – a válasz megérkezését rendes körülmények között várhatta. Jogszabály az ajánlati kötöttség idejét eltérően is szabályozhatja.

²¹⁹ A Tvr. 5/C. §-át megelőző alcímet a 2006: III. törvény 12. § (1) bekezdése iktatta be.

²²⁰ A Tvr. 5/C. §-át az 1997: CXLIX. törvény 11. §-a (3) bekezdésének b) pontja iktatta be.

²²¹ A Tvr. 5/C. §-a eredeti szövegének jelölését a 2006: III. törvény 12. § (2) bekezdése (1) bekezdésre változtatta.

²²² A Tvr. 5/C. §-ának (2) bekezdését a 2006: III. törvény 12. § (2) bekezdése iktatta be, egyidejűleg a § eredeti szövegének jelölését (1) bekezdésre változtatva. E módosító törvény 16. § (2) bekezdése alapján a rendelkezést a 2006. március 1. napját követően kötött szerződésekre kell alkalmazni.

Ptk.212. § (1) A jogosult – a szükséges adatok közlésével és a szükséges okiratok megküldésével – ajánlattételre felhívhatja azt, akit szerződéskötési kötelezettség terhel (kötelezett). A kötelezettnek a felhívás kézhezvételétől számított harminc napon belül kell az ajánlatát megtennie.

(2) Ha az ajánlati felhívás nem tartalmazza az ajánlattételhez szükséges adatokat, illetve okiratokat, a kötelezett a felhívás kézhezvételétől számított tizenöt napon belül köteles kérni azok pótlását. Ebben az esetben az ajánlattételi határidő a hiányok pótlásától számít.

(3) A határidőket jogszabály vagy – ha a jogszabály lehetővé teszi – a felek közös megállapodással eltérően is megállapíthatják.

Ptk.213. § (1) A szerződés jelenlevők között abban az időpontban jön létre, amikor az ajánlatot elfogadják, távollevők között pedig akkor, amikor az elfogadó nyilatkozat az ajánlattevőhöz megérkezik.

(2) Az ajánlattól eltérő tartalmú elfogadást új ajánlatnak kell tekinteni.

(3) Ha a szerződés távollevők között jön létre, a szerződés létrejöttének helye az ajánlattevő lakóhelye, illetve székhelye (telephelye).

Ptk.214. § (1) A szerződési nyilatkozat, ha azt szóban vagy szóbeli üzenettel tették, a másik fél tudomásszerzésével válik hatályossá; az írásban vagy távirati úton közölt nyilatkozat hatályosságához pedig az szükséges, hogy az a másik félhez megérkezzen.

(2) A még hatályossá nem vált nyilatkozatot vissza lehet vonni. A visszavonó nyilatkozatnak legkésőbb a visszavont nyilatkozattal egy időben kell a másik félhez érkeznie, illetőleg tudomására jutnia.

(3) Ha mindkét fél gazdálkodó szervezet, az ellenszolgáltatást (vétélár, díj) vállaló fél a nyilatkozatát a szerződés létrejöttéig visszavonhatja, a másik fél költségeit azonban meg kell térítenie.

(4) Ha az elfogadó idejében megtett nyilatkozata az ajánlattevőhöz elkésve érkezik, az ajánlattevő köteles a másik felet haladéktalanul értesíteni arról, hogy a szerződés nem jött létre. Ha ezt elmulasztja, a szerződés létrejön.

Ptk.215. § (1) Ha a szerződés létrejöttéhez harmadik személy beleegyezése vagy hatósági jóváhagyás szükséges, ennek megtörténteig a szerződés nem jön létre, de a felek nyilatkozatukhoz kötve vannak. Kötöttségétől bármelyik fél szabadul, ha az általa a másik féllel közölt megfelelő határidőn belül a harmadik személy a beleegyezés, illetőleg a hatóság a jóváhagyás felől nem nyilatkozik.

(2) A beleegyezés, illetőleg a jóváhagyás megtörténtevel a szerződés – ha jogszabály kivételt nem tesz – megkötésének időpontjától kezdődő hatállyal jön létre.

(3) Beleegyezés, illetőleg jóváhagyás hiányában a szerződésre az érvénytelenség jogkövetkezményeit kell alkalmazni.

A szerződés alakja

Ptk.216. § (1) Szerződést jogszabály ellenkező rendelkezése hiányában akár szóban, akár írásban lehet kötni. A szerződési akaratot ráutaló magatartással is kifejezésre lehet juttatni.

(2) A nyilatkozattétel elmulasztása – ha az nem ráutaló magatartás – csak akkor minősül elfogadásnak, ha ezt jogszabály rendeli, vagy ha a felek ebben megállapodtak.

Ptk.217. § (1) Jogszabály a szerződésre meghatározott alakot szabhat. Az alakiság megsértésével kötött szerződés – ha jogszabály másként nem rendelkezik – semmis.

(2) A felek által kikötött alak csak akkor feltétele a szerződés érvényességének, ha kifejezetten ebben állapodtak meg. Ilyen esetben a teljesítésnek vagy egy részének elfogadásával a szerződés akkor is érvényessé válik, ha az alakiságot mellőzték.

Ptk.218. § (1) Ha jogszabály vagy megállapodás írásbeli alakot rendel, legalább a szerződés lényeges tartalmát írásba kell foglalni.

(2) Ha az írásbeli alakot jogszabály rendeli, és a szerződő fél nem tud vagy nem képes írni, a szerződés érvényességéhez közokirat vagy teljes bizonyító erejű magánokirat szükséges.

(3) Ha jogszabály vagy a felek megállapodása a szerződés érvényességét megszabott alakhoz köti, az ilyen alakban kötött szerződés megszüntetése vagy felbontása is csak a megszabott alakban érvényes. A szerződésnek a megszabott alak mellőzésével történt megszüntetése vagy felbontása is érvényes, ha az annak megfelelő tényleges állapot a felek egyező akaratából létrejött.

A szerződés alakja

Ptké.37. §²²³

Ptké.38. § (1) Ha az okiratot több példányban állítják ki, a szerződés akkor is érvényes, ha mindegyik fél csak a másik félnek szánt példányt írja alá.

(2)²²⁴ Ha jogszabály a szerződés érvényességéhez írásbeli alakot rendel, jogszabály eltérő rendelkezése hiányában írásbeli alakban létrejött szerződésnek kell tekinteni a levélváltás, a táviratváltás, valamint a távgépírón és telefax útján történt üzenetváltás, továbbá a külön törvényben meghatározott maradandó eszközzel tett nyilatkozatváltás – így különösen fokozott biztonságú elektronikus aláírással aláírt okirat – útján létrejött megegyezést.

(3)²²⁵ Ha a szerződésre a felek megállapodása rendel írásbeli alakot, a felek megállapodása kiterjedhet arra is, hogy az írásba foglalás követelményét a (2) bekezdés szerinti módok közül melyik alkalmazásával kell teljesíteni.

(4)²²⁶ A közokirat minden más alakszerűséget pótol.

XIX. Fejezet

A képviselő

Ptk.219. § (1) Más személy (képviselő) útján is lehet szerződést kötni, vagy más jognyilatkozatot tenni, kivéve, ha jogszabály szerint a jognyilatkozat csak személyesen tehető meg. Cselekvőképes személyt korlátozottan cselekvőképes személy is képviselhet.

(2) A képviselő cselekménye által a képviselt válik jogosítottá, illetőleg kötelezetté.

Ptk.220. § (1) Áru adásvételével vagy egyéb szolgáltatás nyújtásával rendszeresen foglalkozó jogi személynek az ügyfélforgalom számára nyitvaálló helyiségeiben dolgozó alkalmazottat és tagot – amennyiben jogszabály eltérően nem rendelkezik, vagy a körülményekből más nem következik – az ott szokásos szerződések megkötésénél és lebonyolításánál a jogi személy képviselőjének kell tekinteni.

(2) Az alkalmazott és a tag jogkörének korlátozása harmadik személlyel szemben hatálytalan, kivéve, ha a korlátozásról tudott vagy tudomást szerezhetett volna.

(3) E rendelkezések megfelelően irányadók a magánszemély alkalmazottjára is.

Ptk.221. § (1) Aki képviseleti jogkörét jóhiszeműen túllépi, vagy anélkül, hogy képviseleti joga volna, más nevében szerződést köt, és eljárását az, akinek nevében eljár, nem hagyja jóvá, köteles a vele szerződő félnek a szerződés megkötéséből eredő kárát megtéríteni. A bíróság azonban a szerződés megkötéséből eredő kár megtérítése alól mentesítheti, különösen ha korábban képviselő volt, és képviseleti jogának megszűnéséről a szerződéskötéskor hibáján kívül nem tudott.

(2) A rosszhiszemű álképviselő teljes kártérítéssel tartozik.

(3) A képviselő nem járhat el, ha a szemben álló vagy ellentétesen érdekelt fél ő maga vagy olyan személy, akit ugyancsak ő képvisel. Ha a képviselő jogi személy, a képviselt kifejezett engedélye alapján érdekellentét esetében is eljárhat.

A meghatalmazás

Ptk.222. § Képviseleti jogot – a törvényen, a hatósági rendelkezésen és az alapszabályon alapuló képviseleten felül – a képviselőhöz, a másik félhez vagy az érdekelt hatósághoz intézett nyilatkozattal (meghatalmazás) lehet létesíteni.

²²³ A Ptké. 37. §-át az 1974: III. törvény 29. §-ának (5) bekezdése hatályon kívül helyezte.

²²⁴ A Ptké. 38. §-ának (2) bekezdése a 2004: CXIX. törvény 1. §-ával megállapított szöveg.

²²⁵ A Ptké. 38. §-a új (3) bekezdését a 2001: XXXV. törvény 28. § (2) bekezdése iktatta a szövegbe, egyidejűleg az eredeti (3) bekezdés számozását (4) bekezdésre változtatva.

²²⁶ A Ptké. 38. §-a eredeti (3) bekezdésének számozását (4) bekezdésre változtatta a 2001: XXXV. törvény 28. § (2) bekezdése.

Ptk.223. § (1) A meghatalmazáshoz olyan alakszerűségek szükségesek, amelyeket jogszabály a meghatalmazás alapján kötendő szerződésre előír. Az általános meghatalmazás csak írásban érvényes.

(2) A meghatalmazás eltérő kikötés hiányában visszavonásig érvényes; visszavonása jóhiszemű harmadik személy irányában csak akkor hatályos, ha azt vele közölték. A visszavonás jogáról érvényesen nem lehet lemondani.

(3) A meghatalmazás bármelyik fél halálával megszűnik.

Ügyeinek vitelében akadályozott személy képvisellete

Ptk.224. § (1) A gyámhatóság kérelemre gondnokot rendel annak, akit körülményei ügyeinek vitelében akadályoznak, különösen, ha ismeretlen helyen tartózkodik, vagy ismert helyen tartózkodik ugyan, de visszatérésében gátolva van.²²⁷

(2) A gondnokrendelés a gondnokolt személy cselekvőképességét nem érinti.

(3) A gondnok képviseleti jogkörében kezeli a gondnokolt vagyont, és ellátja azokat a feladatokat, amelyeket külön jogszabály rá bíz. A távollevő gondnoka ezenfelül – a gyámhatóság előzetes hozzájárulásával – minden olyan intézkedést megtehet, amivel a gondnokolt személyt károsodástól óvja meg. A halaszthatatlanul sürgős intézkedéshez a gyámhatóság hozzájárulása nem szükséges; erről azonban – mihelyt lehet – a gyámhatóságnak be kell számolni.

Ptké.39. § A gondnokrendelést bármely érdekelt és bármely hatóság kérheti, és annak hivatalból is helye van.

Ptké.40. § Az ügyeinek vitelében akadályozott személy gondnokának kirendelésére ennek a törvényerejű rendeletnek a gondnokság alá helyezett személy gondnokára vonatkozó rendelkezéseit (11. §) kell megfelelően alkalmazni.

Ptké.41. §²²⁸

Ptké.42. § (1) A gondnokot a gyámhatóság felmenti, ha a gondnokrendelés célja megvalósult, vagy annak oka megszűnt.

(2) A gondnok működésére, felmentésére és elmozdítására a gyámra vonatkozó szabályokat is megfelelően alkalmazni kell.²²⁹

Az eseti gondnokság

Ptk.225. § (1) Ha a szülő, a gyám vagy a gondnok akár jogszabály vagy a gyámhatóság rendelkezése folytán, akár érdekellentét vagy más tényleges akadály miatt nem járhat el, a gyámhatóság eseti gondnokot rendel.

(2) Eseti gondnokot kell rendelni akkor is,

a) ha sürgősen kell intézkedni, és a cselekvőképtelen vagy korlátozottan cselekvőképese személynek nincs törvényes képviselője, vagy annak személye nem állapítható meg, továbbá

b) ha az ismeretlen, távollevő vagy ügyeinek vitelében egyébként akadályozott személy jogainak megóvása érdekében szükséges.

(3) Az eseti gondnok az ügyben olyan jogkörrel jár el, mint a gyám, illetőleg a gondnok.

(4) A szülői felügyeletet gyakorló szülő, a gyám és a gondnok jogköre nem terjed ki azokra az ügyekre, amelyeknek ellátására eseti gondnokot rendeltek.

Ptké.43. § (1) A gondnokrendelést bármely érdekelt és bármely hatóság kérheti, és annak hivatalból is helye van.

(2) A szülő, a gyám, illetőleg a gondnok – eseti gondnok kirendelése céljából – köteles a gyámhatóságnak haladéktalanul jelentést tenni, ha akár jogszabály, akár a gyámhatóság rendelkezése folytán, akár pedig tényleges akadály miatt nem járhat el.

Ptké.44. §²³⁰

²²⁷ Lásd a 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet 173. §-át.

²²⁸ A Ptké. 41. §-át a 2001. évi XV. törvény 9. §-a helyezte hatályon kívül.

²²⁹ Lásd a 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendeletet.

A szerződés tartalma és tárgya

Ptk.226. § (1) Jogszály meghatározhatja a szerződés egyes tartalmi elemeit, és kimondhatja, hogy ezek a szerződésnek akkor is részei, ha a felek eltérően rendelkeznek.

(2)²³² Jogszály a hatályba lépése előtt megkötött szerződések tartalmát csak kivételesen változtathatja meg. Ha a szerződés megváltozott tartalma bármelyik fél lényeges jogos érdekeit sérti, a fél kérheti a bíróságtól a szerződés módosítását, vagy – ha jogszály másképpen nem rendelkezik – a szerződéstől elállhat.²³³

(3)²³⁴ Hatósági ár megállapítására külön törvény szerint kerülhet sor.

(4)–(5)²³⁵

Ptk.227. § (1) A szerződésben kikötött szolgáltatás valamely dolog adására, tevékenységre, tevékenységtől való tartózkodásra vagy más magatartásra irányulhat.

(2) A lehetetlen szolgáltatásra irányuló szerződés semmis.

A feltétel és időhatározás

Ptk.228. § (1) Ha a felek a szerződés hatályának beálltát bizonytalan jövőbeni eseménytől tették függővé (felfüggesztő feltétel), a szerződés hatálya e feltétel bekövetkeztével áll be.

(2) Ha a felek a szerződés hatályának megszűntét tették bizonytalan jövőbeni eseménytől függővé (bontó feltétel), a feltétel bekövetkeztével a szerződés hatálya megszűnik.

(3) Az érthetetlen, ellentmondó, jogellenes vagy lehetetlen feltétel semmis; az ilyen feltétellel kötött szerződésre a részleges érvénytelenség szabályait (239. §) kell alkalmazni.

Ptk.229. § (1) Amíg a feltétel bekövetkezése függőben van, egyik fél sem tehet semmit, ami a feltétel bekövetkezése, illetőleg meghiúsulása esetére a másik fél jogát csorbítja vagy meghiúsítja. Ez a szabály harmadik személy jóhiszeműen és ellenérték fejében szerzett jogát nem érinti.

(2) A feltétel bekövetkezésére vagy meghiúsulására nem alapíthat jogot az, aki azt felróhatóan maga idézte elő.

(3) A feltételre vonatkozó szabályokat megfelelően alkalmazni kell arra az esetre is, ha a felek a szerződés hatályának beálltát vagy megszűntét valamely időponthoz kötötték.

A vagylagos szolgáltatás

Ptk.230. § (1) Ha a felek a szerződés tárgyaként több szolgáltatást úgy jelöltek meg, hogy a szolgáltatások közül választani lehet, a választás joga – ha jogszály kivételt nem tesz – a kötelezettet illeti. A kötelezettnek ez a joga a bírósági határozattal kitűzött teljesítési határidő elteltével a jogosultra száll át.

(2) Ha a jogosult választhatna, de a választással késedelembe esik, e joga a kötelezetre száll át.

A pénztartozás. A kamat

Ptk.231. § (1) Pénztartozást – ellenkező kikötés hiányában – a teljesítés helyén érvényben levő pénznemben kell megfizetni.

²³⁰ A Ptké. 44. §-át a 2001. évi XV. törvény 9. §-a hatályon kívül helyezte.

²³¹ A Ptké. 45. §-át a 2001. évi XV. törvény 9. §-a hatályon kívül helyezte.

²³² A Ptk. 226. § (2) bekezdésének utolsó mondatát az 1990: LXXXVII. törvény 22. § (3) bekezdése hatályon kívül helyezte.

²³³ Lásd a 32/1991. (VI. 6.) AB határozatot.

²³⁴ A Ptk. 226. § (3) bekezdése az 1990: LXXXVII. törvény 22. § (2) bekezdésével megállapított szöveg.

²³⁵ A Ptk. 226. § (4)-(5) bekezdését az 1990: LXXXVII. törvény 22. § (3) bekezdése hatályon kívül helyezte.

(2) Más pénznemben vagy aranyban meghatározott tartozást a fizetés helyén és idején érvényben levő árfolyam (ár) alapulvételével kell átszámítani.

(3)²³⁶

Ptk.232. § (1)²³⁷ A szerződéses kapcsolatokban – ha jogszabály kivételt nem tesz – kamat jár. Magánszemélyek egymás közti szerződési viszonyában kamat csak kikötés esetében jár.

(2)²³⁸ A kamat mértéke – ha jogszabály kivételt nem tesz – megegyezik a jegybanki alapkamattal. A fizetendő kamat számításakor az érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamat irányadó az adott naptári félév teljes idejére.

(3)²³⁹ A felek által túlzott mértékben megállapított kamatot a bíróság mérsékelheti.

Ptké.46. §²⁴⁰

Ptké.82. § A kamat mértékére vonatkozó rendelkezéseket a Ptk. hatálybalépése előtt keletkezett jogviszonyból eredő kamatkövetelésre nem lehet alkalmazni.

A harmadik személy javára szóló szerződés

Ptk.233. § (1) Ha a felek harmadik személy részére teljesítendő szolgáltatásra kötöttek szerződést, e harmadik személy csak akkor válik közvetlenül jogosulttá, ha a felek ezt kifejezetten kikötötték.

(2) A harmadik személy a javára kikötött joggal attól kezdve rendelkezik, hogy a szerződésről őt valamelyik fél értesítette; ha a jogot visszautasítja, azzal a javára szerződött fél rendelkezik.

(3) A kötelezett a szerződésből folyó kifogásait a harmadik személlyel szemben is érvényesítheti.

XXI. Fejezet

A semmisség és a megtámadhatóság

Ptk.234. § (1) A semmis szerződés érvénytelenségére – ha a törvény kivételt nem tesz – bárki határidő nélkül hivatkozhat. A semmisség megállapításához külön eljárásra nincs szükség.

(2) Ha valamely semmis szerződés más szerződés érvényességi kellekeinek megfelel, ez utóbbi érvényes, kivéve, ha ez a felek feltehető szándékával ellenkezik.

Ptk.235. § (1) A megtámadható szerződés a megtámadás következtében megkötésének időpontjától kezdődő hatállyal érvénytelenné válik.

(2) Megtámadásra a sérelmet szenvedett fél és az jogosult, akinek a megtámadáshoz érdeke fűződik.

Ptk.236. § (1) A megtámadást egy éven belül írásban kell a másik féllel közölni, majd a közlés eredménytelensége esetében haladéktalanul a bíróság előtt érvényesíteni.

(2) A megtámadási határidő megkezdődik

a) a tévedés, megtévesztés felismerésekor;

b) jogellenes fenyegetés esetében a kényszerhelyzet megszűntekor;

c)²⁴¹ a felek szolgáltatásainak feltűnő aránytalansága vagy tisztességtelen szerződési feltétel [209/A. § (1) bekezdés, 301/A. § (4) bekezdés] esetén a sérelmet szenvedő fél teljesítésekor –

²³⁶ A Ptk. 231. § (3) bekezdését a 2001: XCIII. törvény 6. § (1) bekezdésének n) pontja hatályon kívül helyezte.

²³⁷ A Ptk.232. §-a (1) bekezdése második mondatának „kamatos kamatot érvényesen nem lehet kikötni” szövegrészét az Alkotmánybíróság 61/1993. (XI. 29.) AB határozatával megsemmisítette.

²³⁸ A Ptk. 232. §-ának (2) bekezdése a 2002: XXXVI. törvény 1. §-ával megállapított szöveg, e módosító törvény 28. § (4) bekezdése alapján a Magyar Köztársaságnak az Európai Unióhoz való csatlakozásáról szóló nemzetközi szerződést kihirdető törvény hatálybalépésével egyidejűleg lép hatályba. A rendelkezést a hatálybalépést követően kötött szerződésekre kell alkalmazni.

²³⁹ A Ptk. 232. §-ának (3) bekezdése az 1995: CXXI. törvény 79. §-ának (1) bekezdésével megállapított szöveg, melyet 1996. január 1. után keletkezett jogviszonyból eredő kamatkövetelésekre kell alkalmazni.

²⁴⁰ A Ptké. 46. §-a az 1978: 8. törvényerejű rendelet 40. §-ának (2) bekezdése folytán hatályát veszítette.

²⁴¹ A Ptk. 236. §-a (2) bekezdésének c) pontja a 2006: III. törvény 6. §-ával megállapított szöveg. E módosító törvény 16. § (2) bekezdése alapján a rendelkezést a 2006. március 1. napját követően kötött szerződésekre kell alkalmazni.

részletekben történő teljesítésnél az első teljesítéskor –, illetve, ha ő a teljesítéskor kényszerhelyzetben volt, ennek megszűntekor.

(3) A megtámadási határidőre az elévülés nyugvásának és megszakadásának szabályai megfelelően irányadók. A megtámadásra jogosult a szerződésből eredő követeléssel szemben kifogás útján megtámadási jogát akkor is érvényesítheti, ha a megtámadási határidő már eltelt.

(4) A megtámadás joga megszűnik, ha a megtámadásra jogosult a megtámadási határidő megnyílta után a szerződést írásban megerősíti, vagy a megtámadásról egyébként írásban lemond.

Ptké.83. § (1) A Ptk. hatálybalépése előtt létrejött szerződést a Ptk. hatálybalépésétől számított egy éven belül akkor is meg lehet támadni, ha a megtámadási határidő a Ptk. szerint már eltelt.

(2) Ezt a szabályt nem lehet alkalmazni, ha a megtámadási jog az érvényesítésével való indokolatlan késlekedés miatt a Ptk. hatálybalépése előtt megszűnt.

Ptk.237. § (1) Érvénytelen szerződés esetében a szerződéskötés előtt fennállott helyzetet kell visszaállítani.

(2)²⁴² Ha a szerződéskötés előtt fennállott helyzetet nem lehet visszaállítani, a bíróság a szerződést a határozathozatalig terjedő időre hatályossá nyilvánítja. Az érvénytelen szerződést érvényessé lehet nyilvánítani, ha az érvénytelenség oka – különösen uzsorás szerződés, a felek szolgáltatásainak feltűnő aránytalansága esetén az aránytalan előny kiküszöbölésével – megszüntethető. Ezekben az esetekben rendelkezni kell az esetleg ellenszolgáltatás nélkül maradó szolgáltatás visszatérítéséről.

(3) Uzsorás szerződés esetén a bíróság egészben vagy részben elengedheti a visszatérítést, ha az a sérelmet szenvedő felet részletfizetés engedélyezése esetén is súlyos helyzetbe hozná; a sérelmet okozó fél viszont a kapott szolgáltatásból az aránytalan előnynek megfelelő részt a sérelmet szenvedő félnek köteles visszatéríteni.

(4)²⁴³ A bíróság az ügyész indítványára az állam javára ítélni meg azt a szolgáltatást, amely a tiltott, a jóerkölcsbe ütköző szerződést kötő, a megtévesztő vagy jogtalanul fenyegető, továbbá az egyébként csalárd módon eljáró félnek járna vissza. Uzsorás szerződés esetén a sérelmet okozó félnek visszajáró szolgáltatást az állam javára meg kell ítélni. Az államnak járó juttatásokat rendszerint pénzben kell megítélni.

Szolgáltatásnak az állam javára való megítélése

Ptké.32. § (1) A bíróság köteles az ügyészt értesíteni, ha az iratok vagy a tárgyalás adatai alapján feltehető, hogy szolgáltatásnak (vagyoni előnynek) az állam javára való megítélésére kerül sor.

(2) Az ügyész az indítványt haladéktalanul, legkésőbb azonban az értesítés kézbesítésétől számított tizenöt napon belül köteles megtenni.

(3) Az ügyész nyilatkozata előtt az értesítés kézbesítésétől számított tizenöt napon belül a per szünetelésének vagy a pert befejező határozat hozatalának nincs helye.

Ptké.33. § Uzsorás szerződés esetében a bíróság a sérelmet szenvedő félnek a visszatérítést akkor is elengedheti, ha az ügyész a szolgáltatásnak az állam javára való megítélését indítványozza.

Ptké.34. § Ha a Ptk. 237. §-ának (1) bekezdésében és a 361. §-ának (3) bekezdésében szabályozott esetekben az ügyész a visszajáró szolgáltatásnak (vagyoni előnynek) az állam javára csak részben való megítélését indítványozza, a bíróságot az indítvány csak annyiban köti, hogy az abban megjelölnél nagyobb összeget az állam javára nem ítélni meg.

Ptké.35. § A szolgáltatásnak (vagyoni előnynek) az állam javára való megítélését nem akadályozza az, hogy a szolgáltatást a sérelmet okozó fél már megkapta, illetőleg a vagyoni előnyt a gazdagodást előidéző fél már visszakapta.

Ptké.36. § Az állam javára megítélt szolgáltatások behajtásával és elszámolásával kapcsolatos pénzügyi kérdéseket a pénzügyminiszter az igazságügyminiszterrel egyetértésben szabályozza.

Ptké.36/A. §²⁴⁴ Az ügyész keresetet indíthat a semmis szerződéssel a közérdekben okozott sérelem megszüntetése érdekében a szerződés semmisségének megállapítása iránt.

²⁴² A Ptk. 237. §-a (2) bekezdésének második mondata az 1997: CXLIX. törvény 6. §-ával megállapított szöveg.

²⁴³ A Ptk.237. §-ának (4) bekezdése az 1991: XIV. törvény 15. §-ának (2) bekezdése szerint módosított szöveg.

²⁴⁴ A Ptké.36/A. §-át az 1995: LX. törvény 33. §-ának (6) bekezdése iktatta a szövegbe.

Ptk.238. § (1) Érvénytelen szerződés érvényessé nyilvánítása esetén a szerződő felek a szerződésszegésért úgy felelnek, mintha a szerződés kezdettől fogva érvényes lett volna.

(2) Aki érvénytelen szerződés fennálltában jóhiszeműen bízott, a felektől a szerződés megkötéséből eredő kárának megtérítését követelheti; ha azonban az érvénytelenség az egyik fél magatartására vezethető vissza, a bíróság a másik fél marasztalását mellőzi. Ha a felek valamelyike a harmadik személlyel szemben rosszhiszemű volt, teljes kártérítéssel tartozik akkor is, ha az érvénytelenség nem az ő magatartására vezethető vissza. Ezt a kártérítést a bíróság a szerződés teljes vagy részleges hatályban tartása útján is nyújthatja.

Ptk.239. §²⁴⁵ (1) A szerződés részbeni érvénytelensége esetén az egész szerződés csak akkor dől meg, ha a felek azt az érvénytelen rész nélkül nem kötötték volna meg. Jogszabály ettől eltérően rendelkezhet.

(2) Fogyasztói szerződés részbeni érvénytelenség esetén csak akkor dől meg, ha a szerződés az érvénytelen rész nélkül nem teljesíthető.

XXII. Fejezet

A szerződés módosítása. A tartozáselismerés

Módosítás szerződéssel, illetőleg egyezséggel

Ptk.240. § (1) Ha jogszabály kivételt nem tesz, a felek közös megegyezéssel módosíthatják a szerződés tartalmát, vagy megváltoztathatják kötelezettség-vállalásuk jogcímét.

(2) A tartalmában vagy jogcímében megváltoztatott szerződésnek a módosítással nem érintett része változatlan marad. A kötelezettség biztosítására szolgáló zálogjog és kezesség fennmarad, de a zálogkötelezett és a kezes helyzete hozzájárulásuk nélkül nem válhat súlyosabbá, és a módosítást megelőzően keletkezett kifogásaik is fennmaradnak.

(3) A szerződést egyezséggel is lehet módosítani. Egyezés esetén a felek a szerződésből eredő vitás vagy bizonytalan kérdéseket közös megegyezéssel úgy rendezik, hogy kölcsönösen engednek egymásnak.

(4) Az egyezséggel való szerződésmódosítás érvényességét nem érinti a feleknek olyan körülményre vonatkozó tévedése, amely közöttük vitás volt, vagy amelyet bizonytalannak tartottak. Ez arra az esetre is áll, ha az egyezés megkötése után előkerült bizonyítékokkal a vitát vagy a bizonytalanságot el lehetett volna háritani.

Szerződésmódosítás bírósági úton

Ptk.241. § A bíróság módosíthatja a szerződést, ha a felek tartós jogviszonyában a szerződéskötést követően beállott körülmény folytán a szerződés valamelyik fél lényeges jogos érdekét sérti.

A tartozáselismerés

Ptk.242. § (1) A tartozás elismerése a tartozás jogcímét nem változtatja meg, de az elismerőt terheli annak bizonyítása, hogy tartozása nem áll fenn, bírósági úton nem érvényesíthető, vagy a szerződés érvénytelen.

(2) A tartozáselismerés a másik félhez intézett írásbeli nyilatkozattal történik.

²⁴⁵ A Ptk. 239. §-a a 2006: III. törvény 7. §-ával megállapított szöveg. E módosító törvény 16. § (2) bekezdése alapján a rendelkezést a 2006. március 1. napját követően kötött szerződésekre kell alkalmazni.

XXIII. Fejezet

A szerződést biztosító mellékkötelezettségek

A foglaló

Ptk.243. § (1) A szerződés megkötésekor a kötelezettségvállalás jeléül foglalót lehet adni.

(2) A szerződés megkötésekor átadott pénzüsszeget vagy más dolgot csak akkor lehet foglalónak tekinteni, ha ez a rendeltetése a szerződésből kétségtelenül kitűnik.

Ptk.244. § Ha a szerződést teljesítik, a foglalót a szolgáltatás ellenértékébe be kell számítani, ha pedig a foglaló a beszámításra nem alkalmas, vagy a szerződés olyan okból szűnik meg, amelyért egyik fél sem felelős, vagy mindkét fél felelős, a foglaló visszajár.

Ptk.245. § (1) A teljesítés megghiúsulásáért felelős személy az adott foglalót elveszti, a kapott foglalót kétszeresen köteles visszatéríteni.

(2) A foglaló visszaköveteléséről való lemondás, illetőleg a foglaló kétszeres visszatérítése a szerződésszegés következményei alól nem mentesít; a kártérítésbe azonban a foglaló értéke beszámít.

(3) A túlzott mértékű foglalót a bíróság mérsékelheti.

A kötbér

Ptk.246. § (1) A kötelezett meghatározott pénzüsszeg fizetésére kötelezheti magát arra az esetre, ha olyan okból, amelyért felelős, nem, vagy nem szerződésszerűen teljesít (kötbér). Kötbért csak írásban lehet érvényesen kikötni. Kötbér után kamat kikötése semmis.

(2) A kötbért a jogosult akkor is követelheti, ha kára nem merült fel. Érvényesítheti a kötbért meghaladó kárát és a szerződésszegésből eredő egyéb jogait is. A szerződésszegéssel okozott kárának megtérítését az erre vonatkozó szabályok szerint akkor is követelheti, ha kötbérigényét nem érvényesítette.²⁴⁶

(3) A nemteljesítés esetére kikötött kötbér érvényesítése a teljesítés követelését kizárja. A késedelem vagy a hibás teljesítés esetére kikötött kötbér megfizetése nem mentesít a teljesítés alól.

(4)²⁴⁷

Ptké.46/A. §²⁴⁸

Ptk.247. § (1) A túlzott mértékű kötbér összegét a bíróság mérsékelheti.

(2) A pénztartozás késedelmes fizetése esetére kikötött kötbérre a késedelmi kamat szabályait kell alkalmazni.

(3) Bírósági úton nem érvényesíthető követelés biztosítására kikötött kötbért bírósági úton nem lehet érvényesíteni.

Ptké.88. § Az a megítélt kötbérkövetelés, amelynek elévülése a Ptk. hatálybalépésekor folyamatban van, a Ptk. hatálybalépésétől számított hat hónapon belül akkor is érvényesíthető, ha az elévülési időből ennél kevesebb van hátra.

A jótállás

Ptk.248. §²⁴⁹ (1) Aki a szerződés hibátlan teljesítéséért szerződés vagy jogszabály alapján jótállásra köteles, ennek időtartama alatt a felelősség alól csak akkor mentesül, ha bizonyítja,

²⁴⁶ Lásd az 1978: 8. törvényerejű rendelet 10. §-át.

²⁴⁷ A Ptk.246. §-ának (4) bekezdését az 1993: XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte.

²⁴⁸ A Ptké. 46/A. §-a az 1978: 8. törvényerejű rendelet 40. §-ának (2) bekezdése folytán hatályát veszítette.

²⁴⁹ A Ptk. 248. §-a a 2002: XXXVI. törvény 2. §-ával megállapított szöveg, e módosító törvény 28. § (3) bekezdése alapján rendelkezéseit a 2003. július 1-jét követően kötött szerződésekre kell alkalmazni.

hogy a hiba oka a teljesítés után keletkezett. A jótállás a jogosultnak a törvényből eredő jogait nem érinti.

(2) A jótállás a kötelezettet a jótállási kötelezettséget keletkeztető szerződésben vagy jogszabályban²⁵⁰, továbbá a szolgáltatásra vonatkozó reklámban foglalt feltételek szerint terheli.

(3) Fogyasztói szerződés esetében a jótállási nyilatkozatnak tartalmaznia kell a jótállás kötelezettjének nevét és címét, a jótállás tartalmát, időtartamát, területi hatályát és a belőle eredő jogok érvényesítésének módját; utalnia kell továbbá arra, hogy a jótállás a fogyasztónak a törvényből eredő jogait nem érinti. A jótállási nyilatkozatot a fogyasztó kérésére írásban vagy más maradandó eszközzel rögzíteni kell, és a fogyasztó rendelkezésére kell bocsátani. Jótállást kötelezően előíró jogszabály a jótállási nyilatkozatra vonatkozóan további követelményeket állapíthat meg. Az e bekezdésben meghatározott feltételek nemteljesülése nem érinti a jótállási kötelezettségvállalás érvényességét.

(4) A jogosult a jótállási határidő alatt bármikor közölheti kifogását a kötelezettel.

(5) A törvénynek a szavatossági jogok gyakorlására vonatkozó szabályait a jótállási jogok gyakorlásánál megfelelően alkalmazni kell.

A bankgarancia

Ptk.249. § A bank kötelezettséget vállalhat arra, hogy meghatározott feltételek – így különösen bizonyos esemény beállta vagy elmaradása, illetőleg okmányok benyújtása – esetében és határidőn belül a kedvezményezettnek a megállapított összeghatárig fizetést fog teljesíteni.

A jogvesztés kikötése

Ptk.250. § (1) A felek írásban megállapodhatnak abban, hogy a szerződésszegésért felelős fél elveszít valamely jogot vagy kedvezményt, amely őt a szerződés alapján megilletné.

(2) Ha a jogvesztés a kötelezettet túlságosan sújtaná, a bíróság a joghátrányt mérsékelheti.

A ZÁLOGJOG²⁵¹

1. Közös szabályok

Általános rendelkezések

Ptk.251. § (1) Zálogjog alapján a jogosult a pénzben meghatározott vagy meghatározható követelésének biztosítására szolgáló zálogtárgyból – törvény eltérő rendelkezése hiányában – más követeléseket megelőző sorrendben kielégítést kereshet, ha a kötelezett nem teljesít. Bírósági úton nem érvényesíthető követelés zálogjoggal biztosítása semmis.

(2) Zálogjog jövőbeli vagy feltételes követelés biztosítására is alapítható.

(3) A zálogtárggyal való felelősség terjedelme ahhoz a követeléshez igazodik, amelynek biztosítására a zálogtárgy szolgál. Kiterjed a kamatokra, a követelés és a zálogjog érvényesítésének költségeire, továbbá a zálogtárgyra fordított szükséges költségekre is.

²⁵⁰ Lásd a 17/1999. (II. 5.) Korm. rendeletet, a GK 72. számú állásfoglalást, a 151/2003. (IX. 22.) Korm. rendeletet, a 181/2003. (XI. 5.) Korm. rendeletet, a 249/2004. (VIII. 27.) Korm. rendeletet, a 370/2004. (XII. 26.) Korm. rendeletet.

²⁵¹ A Ptk. 251-269. §-a a 2000: CXXXVII. törvény 1. §-ával megállapított szöveg, e módosító törvény 6. § (1) bekezdése alapján a 2001. szeptember 1-je után megkötött zálogszerződésekre kell alkalmazni.

(4) A követelés átszállásával a zálogjog is átszáll az új jogosultra. A zálogjogot – törvény eltérő rendelkezése hiányában – csak a követeléssel együtt lehet átruházni.

A zálogjog tárgya

Ptk.252. § (1) Zálogjog tárgya lehet minden birtokba vehető dolog, átruházható jog vagy követelés.

(2) A zálogjog – a felek megállapodásától függően – a zálogtárgy hasznaira is kiterjedhet. Ha azonban a zálogtárgy nincs a jogosult birtokában, a zálogjog nem terjed ki az elvált termésre, kivéve, ha a zálogtárgyat már a termés elválása előtt végrehajtás alá vonták.

Ptk.253. § (1) Ha a zálogjog ugyanannak a követelésnek biztosítására több zálogtárgyat terhel, kétség esetén minden zálogtárgy az egész követelés biztosítására szolgál.

(2) Ha a zálogtárgyak több személy tulajdonában vannak és jogviszonyukból más nem következik, egymás közti viszonyukban a zálogtárgyak értékének arányában kötelesek helytállni. Akinek terhére ezt az arányt meghaladó kielégítés történik, a többi tulajdonostól a többlet arányos megtérítését követelheti.

A zálogjog keletkezése

Ptk.254. § (1) Zálogjog szerződés, jogszabály vagy bírósági és – ha jogszabály így rendelkezik – más hatósági határozat alapján keletkezhet.

(2) A zálogszerződést írásban kell megkötöni. Egyes zálogtárgyak meghatározott módon történő elzálogosításához jogszabály további alakszerűségi követelményeket fűzhet.²⁵²

A zálogjog érvényesítése

Ptk.255. § (1) A zálogtárgyból való kielégítés – ha jogszabály kivételt nem tesz – bírósági határozat alapján végrehajtás útján történik.

(2) Semmis a kielégítési jog megnyílta előtt létrejött az a megállapodás, amely szerint a jogosult a kötelezettség teljesítésének elmulasztása esetén megszerzi a zálogtárgy tulajdonjogát.

Ptk.256. § (1) A kielégítési jogot – ha törvény eltérően nem rendelkezik – a zálogtárgyra az elzálogosítás után szerzett jogok nem érintik. Ha ugyanazt a zálogtárgyat több zálogjog terheli, törvény eltérő rendelkezésének hiányában a kielégítés joga a jogosultakat zálogjoguk keletkezésének sorrendjében (rangsor) illeti meg.

(2) Ha a zálogjog több dolgot terhel, a jogosult határozhatja meg a kielégítési jog érvényesítésének sorrendjét. Az értékesítés azonban csak annyi zálogtárgyra terjedhet ki, amennyi a kielégítéshez szükséges.

Ptk.257. § (1) A felek – a legalacsonyabb eladási ár, illetve ennek számítási módja és a zálogjogosult kielégítési jogának megnyíltától számított határidő meghatározásával – írásban a kielégítési jog megnyílta előtt is megállapodhatnak a zálogtárgy közös értékesítésében. Ha a megállapodásban meghatározott határidő alatt, illetve feltételek mellett a zálogtárgyat nem sikerült értékesíteni, a közös értékesítésre irányuló megállapodás hatályát veszti.

(2) Ha a zálogtárgynak hivatalosan jegyzett piaci ára van, vagy ha a jogosult záloghitel nyújtásával üzletszerűen foglalkozik – a zálogjoggal biztosított követeléseit tekintetében ideértve minden hitelintézetet –, a felek az (1) bekezdésben foglalt feltételekkel abban is megállapodhatnak, hogy a jogosult a zálogtárgyat bírósági végrehajtás mellőzésével maga is értékesítheti.

(3) Ha a (2) bekezdés alkalmazásának nincs helye, vagy azt a felek alkalmazni nem kívánják, úgy az (1) bekezdésben foglalt feltételekkel megállapodhatnak abban, hogy a jogosult a zálogtárgy értékesítésére záloghitel nyújtásával, illetve árverés szervezésével üzletszerűen vagy hivatalból foglalkozó személynek megbízást adhat.

²⁵² Lásd a 150/2001. (IX. 1.) Korm. rendeletet.

Ptk.258. § (1) A zálogtárgy értékesítésére vagy az erre irányuló megbízás kiadására feljogosított [257. § (2)–(3) bek.] e joga alapján – a zálogtárgy tulajdonosa helyett és nevében eljárva – jogosult a zálogtárgy tulajdonjogának átruházására. Ha a zálogtárgy nincs a birtokában, az értékesítés céljából annak kiadását kérheti.

(2) A zálogtárgy értékesítése előtt a kötelezettet értesíteni kell az értékesítés módjáról, helyéről és idejéről.

(3) A zálogtárgy értékesítésének bevétele a jogosultat illeti meg, de köteles a kötelezettel elszámolni, és a követelését, annak járulékait, valamint az értékesítéssel kapcsolatos költségeket meghaladó bevételt kiadni. Semmis a zálogjog megszűnése előtt kötött az a megállapodás, amely a jogosultat az elszámolási kötelezettség alól mentesíti.

(4) Jogszabály a bírósági végrehajtás mellőzésével történő értékesítés módjára vonatkozóan további szabályokat is megállapíthat.²⁵³

A zálogjog megszűnése

Ptk.259. § (1) Ha a zálogtárgy tulajdonosa, valamint a követelés kötelezettje (személyes kötelezett) különböző személy és a jogosult a zálogtárgyból kielégítést kapott, a zálogjog megszűnik, a követelés pedig egyéb biztosítékaival együtt a kielégítés erejéig a tulajdonosra száll át.

(2) Ha a jogosultat egyébként nem a személyes kötelezett elégíti ki, a zálogjog a követelés, illetőleg a kielégítés alapján keletkező megtérítési igény erejéig a kielégítő személyre száll át. Ez a személy követelheti a zálogtárgy átadását, illetőleg a zálogjognak javára való bejegyzéséhez szükséges nyilatkozat kiadását.

(3) A zálogjog megszűnik, ha a követelés megszűnik, vagy a zálogjog átruházása nélkül átszáll, kivéve, ha a törvény rendelkezése értelmében a zálogjog a megtérítési követelés biztosítására fennmarad.

(4) Megszűnik a zálogjog abban az esetben is, ha a zálogjogosult a zálogtárgy tulajdonjogát; vagy a zálogtárgy tulajdonosa a zálogjoggal biztosított követelést megszerzi, a zálogjog azonban – ha a követelést megszerző tulajdonos nem személyes kötelezett – a rangsorban hátrább álló zálogjogosultak irányában fennmarad.

(5) A zálogjog megszűnik, ha törvény a végrehajtási vagy más eljárás körében így rendelkezik.

Ptk.260. § (1) A zálogjog megszűnik akkor is, ha a zálogtárgy elpusztul.

(2) Ha a zálogtárgy elpusztulásáért vagy értékcsökkenéséért a tulajdonos felelős, továbbá, ha a zálogtárgyat biztosítékadási kötelezettség alapján kötötték le, és a kárért a jogosult nem felelős, a tulajdonostól, illetőleg a biztosíték adására kötelezettől megfelelő új zálogtárgyat vagy az értékcsökkenésnek megfelelő további fedezetet lehet követelni.

(3) A zálogtárgy elpusztulásának, illetőleg értékcsökkenésének pótlására szolgáló biztosítási összeg, kártérítés vagy más érték a zálogtárgy helyébe lép, illetőleg a zálogfedezet kiegészítésére szolgál. Jelzálogjog esetében mind a tulajdonos, mind a jogosult ennek az értéknek a zálogtárgy helyreállítására fordítását követelheti.

(4) Ha a zálogtárgyat károsodás elhárítása érdekében értékesítik, a vételár a zálogtárgy helyébe lép. Az értékesítéshez – ha ennek elháríthatatlan akadálya nincs – a tulajdonos beleegyezése szükséges.

A zálogtárgy értékesítése

Ptké.47. §²⁵⁴ (1) A Magyar Országos Közjegyzői Kamaránál (a továbbiakban: Kamara) vezetett nyilvántartás közhitelűen tartalmazza a nyilvántartásba bejegyzett ingó dolgot, illetve vagyont terhelő zálogjogot alapító zálogszerződés létrejöttét. E nyilvántartásba (a továbbiakban: zálogjogi nyilvántartás) bárki betekinhet.

²⁵³ Lásd a 12/2003. (I. 30.) Korm. rendeletet.

²⁵⁴ A Ptké. 47. §-a a 2000: CXXXVII. törvény 2. § (1) bekezdésével megállapított szöveg, e módosító törvény 6. § (1) bekezdése alapján a 2001. szeptember 1-je után megkötött zálogszerződésekre kell alkalmazni.

(2) Az ellenkező bizonyításáig vélelmezni kell annak jóhiszeműségét, aki a zálogjogi nyilvántartásban bízva ellenérték fejében szerez jogot. A Ptk. 262. §-ának (6) bekezdésében meghatározott esetekben jogot szerző harmadik személy rosszhiszeműségét azonban önmagában nem alapozza meg az a körülmény, hogy e személy a nyilvántartásba történő betekintéssel az oda bejegyzett adat, jog vagy tény fennállásáról tudomást szerezhetett volna.

(3) A zálogjogi nyilvántartást a Kamara a székhelyén vezeti. A nyilvántartás részeként rögzíti a jogszabállyal létesített közjegyzői állások törzsadatait és az azokban beállott változásokat. A nyilvántartás vezetése – ideértve a nyilvántartási adatok archiválását is – számítógép útján, az adatbiztonsági követelményeknek megfelelően történik.

(4) A zálogjogi nyilvántartásba történő bejegyzés alapjául – ha jogszabály másképp nem rendelkezik – a közjegyzői okiratba foglalt zálogszerződés, vagy a zálogjogviszony létesítésére irányuló bírósági vagy más hatósági határozat (a továbbiakban: okirat) adatai szolgálnak.

(5) A zálogjogi nyilvántartás az okirat adatai közül a következőket tartalmazza:

a) a zálogkötelezett, továbbá – ha az nem azonos a zálogkötelezettel – a biztosított követelés kötelezettje (személyes kötelezett) és a zálogjogosult

1. természetes személy esetén: családi és utóneve, előző neve, születési ideje és – hozzájárulásával – lakcíme,

2. jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság esetén: elnevezése, székhelye és azonosító adatai (cégjegyzékszám, ennek hiányában adószáma),

3. egyéb szervezet esetén annak azonosító adatai;

b) a zálogtárgy megjelölése;

c) a biztosított követelés jogcíme, pénzneme, lejárat, összege, illetve legmagasabb összege;

d) a bejegyzés alapjául szolgáló okirat megnevezése, kiállítója, kelte, ügyszám, valamint a bejegyző közjegyző neve, székhelye és törzsszáma;

e) a zálogjog keletkezésének és módosulásának időpontja, ha ez a bejegyzés napjától eltér;

f) a törölt zálogjog ranghelyének fenntartása, illetve a ranghellyel való rendelkezés jogáról történő lemondás;

g) a zálogjog érvényesítésére irányuló, illetve a zálogkötelezettséget egyébként érintő bírósági vagy más hatósági eljárás megindításának időpontja, az eljárást elrendelő vagy azt folytató hatóság megnevezése és ügyszám;

h) a vagyont terhelő zálogjog átalakítása.

(6) A bejegyzésben a zálogtárgyat az okirat, illetve annak melléklete szerint, vagy az okiratban, illetve annak mellékletében foglaltakra utalással kell rögzíteni. Vagyont terhelő zálogjog esetén, ha az a zálogkötelezett egész vagyonát terheli, az okiratban ezt, a vagyon meghatározott részét terhelő zálogjog esetében pedig az okiratban vagy annak mellékletében – szabatos körülírással – a vagyon e meghatározott körét kell feltüntetni.

Ptké.47/A. §²⁵⁵ (1) A zálogjog alapításának, változásainak és a zálogjogviszonyhoz kapcsolódó egyéb adatoknak a zálogjogi nyilvántartásba történő bejegyzéséről a közjegyző kérelemre – elektronikus adatátvitel útján – gondoskodik. A bejegyzés megtörténtéről és a bejegyzett adatokról a közjegyző a jelen lévő félnek azonnal, erre vonatkozó külön kérelem nélkül tanúsítványt ad. A nyilvántartásból az adatokat a zálogjog megszűnését követően haladéktalanul törölni kell. A bejegyzésre, illetve a bejegyzett adatok törlésére közjegyzői okirat alapján az okratszerkesztő közjegyző, egyéb esetben bármely közjegyző illetékes.

(2) Ha valamely bejegyzés alapjául a jogszabály szerint közokiratba nem foglalt jognyilatkozat is elegendő, azt olyan teljes bizonyító erejű magánokiratba kell foglalni, amelyen a nyilatkozattevő fél aláírásának valódiságát közjegyző tanúsítja. Nem jegyezhető be a változás, ha az ilyen okiratnak olyan alaki vagy tartalmi hiányossága van, amely miatt az abban foglalt jognyilatkozat nyilvánvalóan érvénytelen, vagy a bejegyzési kérelem az annak tartalmát meghatározó jogszabály rendelkezéseinek egyéb okból nem felel meg.

(3) Ha a zálogjog alapítására vonatkozó bejegyzésnek nyilvántartásból való törlését nem a zálogkötelezett kéri, erről a zálogkötelezettet a közjegyző azzal értesíti, hogy az értesítés kézhezvételétől számított 30 napon belül a törölt zálogjog ranghelyén a közjegyzőnél új zálogjogot alapíthat, vagy a törléstől számított egyévi időtartamra a ranghely fenntartásának bejegyzését kérheti. Ha a zálogkötelezett ilyen kérelmet határidőn belül nem terjeszt elő, vagy bejelenti, hogy e jogával nem él, a közjegyző a bejegyzés törlése iránt intézkedik.

²⁵⁵ A Ptké. 47/A. §-át a 2000: CXXXVII. törvény 2. § (2) bekezdése iktatta a szövegbe, e módosító törvény 6. § (1) bekezdése alapján a 2001. szeptember 1-jét követően megkötött zálogszerződésekre kell alkalmazni.

(4) A közjegyző a kérelem tárgyában – a mellékelt okiratok alapján, egyéb bizonyítás feltétele nélkül – végzéssel határoz. A kérelemnek helyt adó határozat ellen fellebbezésnek nincs helye. A határozatban foglaltak bejegyzéséről a közjegyző a határozat meghozatalával egyidejűleg intézkedik, és a nyilvántartás megváltozott tartalmáról szóló tanúsítványt a végzéssel együtt kézbesíti a feleknek. E szabályokat megfelelően alkalmazni kell abban az esetben is, ha a közjegyző a bejegyzésről szóló határozatát kijavítja vagy kiegészíti.

(5) A közjegyző eljárására egyebekben – ha az eljárásra irányadó szabályokból vagy az eljárás nemperes jellegéből más nem következik – a Polgári perrendtartás rendelkezéseit kell alkalmazni.

(6) A zálogjogi nyilvántartás vezetésére vonatkozó részletes szabályokat az igazságügy-miniszter rendeletben állapítja meg.²⁵⁶

Ptké. 48. §²⁵⁷ (1) Ha a zálogkötelezettel szemben felszámolási eljárás vagy a zálogtárgyra is kiterjedő bírósági végrehajtás folyik, a jogosult a Ptk. 257. §-ában foglalt megállapodás szerinti jogait – felszámolási eljárás esetében a felszámolást elrendelő végzés közzétételétől, bírósági végrehajtás esetében pedig a zálogtárgy lefoglalásától kezdve – nem gyakorolhatja, kielégítést a felszámolási eljárás, illetve a bírósági végrehajtás körében és annak szabályai szerint kaphat.

(2) Ha a zálogjog a zálogtárgynak felszámolási vagy végrehajtási eljárás keretében történő értékesítésével megszűnik, a zálogjogosult az eljárásra irányadó szabályok szerint – az értékesítés során befolyt vételár tekintetében – gyakorolhatja kielégítési jogát.

(3) Lakóingatlan elzálogosítása esetén – ha a felek eltérően nem állapodnak meg – a zálogjogosult a zálogjoga érvényesítése során az ingatlan kiürített állapotban való értékesítését követelheti.

(4) A Ptk. 257. §-a (3) bekezdésének alkalmazásában a felszámoló és az önálló bírósági végrehajtó árverés szervezésével hivatalból foglalkozó személynek minősül.

2. Zálogjog dolgokon

Jelzálogjog

Ptk.261. § (1) Jelzálogjog esetén a zálogtárgy a zálogkötelezett birtokában marad, aki jogosult a dolog rendeltetésszerű használatára, hasznosítására, köteles azonban annak épségét megőrizni. Ha a kötelezett vagy harmadik személy a zálogtárgy épségét veszélyezteti, a jogosult kérheti a veszélyeztető cselekmény megtiltását és a veszély elhárításához szükséges intézkedések elrendelését.

(2) Ha a zálogtárgy állagának romlása a követelés kielégítését veszélyezteti, a jogosult kérheti a zálogtárgy helyreállítását vagy a veszélyeztetés mértékének megfelelő biztosíték adását. Ha a kötelezett a jogosult felhívásának megfelelő határidőn belül nem tesz eleget, a jogosult kielégítési jogát gyakorolhatja.

(3) Nem lehet jelzálogjogot alapítani a dolog egy részén, közös tulajdonban álló dolognak a kötelezett tulajdonában lévő egész tulajdoni illetősége azonban zálogba adható. Ingatlan esetében jelzálogjog csak az ingatlan-nyilvántartásban önálló egységként nyilvántartott egész ingatlanra, illetőleg annak a kötelezett tulajdonában lévő egész tulajdoni illetőségére létesíthető

Ptk.262. § (1) Ingatlant csak jelzálogjog alapítása útján lehet elzálogosítani. Ingatlanra vonatkozó jelzálogjog alapításához az erre irányuló szerződésen felül a jelzálogjognak az ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzése szükséges.

(2) Más dolgot terhelő jelzálogjog alapításához – ha jogszabály eltérően nem rendelkezik – a zálogszerződés közjegyzői okiratba foglalása és a jelzálogjognak a Magyar Országos Közjegyzői Kamaránál külön törvény rendelkezései szerint vezetett nyilvántartásba (zálogjogi nyilvántartás) való bejegyzése szükséges. Ha a zálogjog több zálogtárgyat terhel, továbbá, ha a zálogtárgy egyedi megjelölése nem lehetséges, a zálogtárgy, illetve a zálogtárgyak köre fajta és mennyiség szerint vagy körülírással is meghatározható.

(3) Az (1)–(2) bekezdés szerinti nyilvántartásba (nyilvántartás) történő bejegyzésben – a nyilvántartásra irányadó szabályok szerinti egyéb adatok mellett – fel kell tüntetni a követelés összegét (jövőbeli követelések esetén a biztosítani kívánt legmagasabb összeget), valamint annak járulékait, ez utóbbiak a zálogszerződés tartalmára utalással is megjelölhetők. A

²⁵⁶ Lásd a 11/2001. (IX. 1.) IM rendeletet.

²⁵⁷ A Ptké. 48. §-a a 2000: CXXXVII. törvény 2. § (3) bekezdésével megállapított szöveg, e módosító törvény 6. § (1) bekezdése alapján a 2001. szeptember 1-jét követően megkötött zálogszerződésekre kell alkalmazni.

követelés csökkenése vagy megszűnése a bejegyzés tartalmára tekintet nélkül kihat a zálogjogra.

(4) A tulajdonos az ingatlan-nyilvántartásban azt is feljegyeztetheti, hogy az ingatlant egy éven belül a feljegyzésben meghatározott összegnél nem nagyobb összeg erejéig jelzálogjoggal kívánja megterhelni. Ha a jelzálogjog bejegyzését a feljegyzésben meghatározott határidő alatt kéri, a bejegyzett jelzálogjog a feljegyzés rangsorban elfoglalt helyéhez (ranghely) igazodó ranghelyet kap.

(5) A zálogjogi nyilvántartásba bejegyzett jelzálogjog tárgya lehet – a rendelkezési jog megszerzésétől függő hatállyal – olyan dolog is, amelyre a zálogkötelezett a zálogszerződés megkötése után szerez rendelkezési jogot. Az ilyen zálogjog ranghelyét a bejegyzésének időpontja határozza meg, e szabályra azonban nem lehet hivatkozni azzal szemben, akinek javára a rendelkezési jog korábbi jogosultja alapított zálogjogot.

(6) A zálogjogi nyilvántartásba bejegyzett jelzálogjog megszűnik, ha a zálogtárgyat kereskedelmi forgalomban vagy rendes gazdálkodás körében jóhiszemű vevő részére értékesítik. Megszűnik továbbá abban az esetben is, ha a jóhiszemű vevő a mindennapi élet szokásos tárgyai körébe tartozó dolog tulajdonjogát visszterhesen szerzi meg.

Ptk.263. § (1) Ha a felek olyan követeléseket biztosítanak jelzálogjoggal, amelyek a zálogszerződésben meghatározott jogviszonyból vagy jogcímen keletkeznek, illetve keletkezhetnek, a bejegyzésnek a jogviszonyt vagy jogcímet és azt a legmagasabb összeget is tartalmaznia kell, amelyen belül a zálogjogosult a zálogtárgyból kielégítést kereshet (keretbiztosítéki jelzálogjog).

(2) Ha a jogviszonyba új kötelezett lép a keretbiztosítéki jelzálogjog a jogviszonyból korábban létrejött követeléseken felül azoknak a követeléseknek is biztosítékául szolgál, amelyek a jogviszonyból az új kötelezett terhére keletkeztek.

(3) A kötelezett – ha a zálogszerződésben meghatározott jogviszony megszűnt, és abból eredő, vagy a zálogszerződésben meghatározott jogcímen keletkezett követelésből származó tartozása nem áll fenn – követelheti, hogy a jogosult a keretbiztosítéki jelzálogjogáról mondjon le.

Ptk.264. § (1) A jelzálogjog megszűnik akkor is, ha a követelés elévül.

(2) A tulajdonos a megszűnő jelzálogjog ranghelyén és a megszűnés terjedelmében a bejegyzett zálogjog törlésével egyidejűleg, annál nem terhesebb új jelzálogjogot alapíthat, vagy a törölt bejegyzés ranghelyét egy év tartamára fenntarthatja. A tulajdonos erről a jogáról harmadik személlyel vagy a lemondással érintett ranghelyet követő ranghelyen bejegyzett zálogjogosulttal szemben mondhat le. Ilyen esetben a tulajdonos a ranghellyel kapcsolatos jogait csak annak hozzájárulásával gyakorolhatja, akivel szemben arról lemondott.

Kézizálogjog

Ptk.265. § (1) Kézizálogjog létrejöttéhez az erre irányuló zálogszerződésen felül a zálogtárgy átadása is szükséges. Az átadás harmadik személy (zálogtartó) kezéhez is történhet. Kereskedelmi forgalomban jóhiszeműen akkor is lehet zálogjogot szerezni, ha az, aki a zálogtárgyat adta, nem volt tulajdonos.

(2) Kézizálogjog sem a dolog egy részén, sem annak tulajdoni illetőségén nem szerezhető. Nem lehet kézizálogjog tárgya olyan dolog sem, amelyre vonatkozóan ezt jogszabály kizárja.

(3) A kézizálogjog jogosultja a zálogtárgyat köteles épségben megőrizni, és a zálogjog megszűnésekor azt a zálogkötelezettnek visszaadni.

(4) A jogosult a zálogtárgyat külön rendelkezés hiányában nem használhatja, és nem hasznosíthatja, de természetes hasznait jogosult és köteles beszedni. A hasznok elsősorban a szükséges költségek fedezésére szolgálnak. A jogosult a hasznokról elszámolni köteles.

(5) Ha a zálogtárgy állagának romlásától vagy értékének lényeges csökkenésétől lehet tartani, a kötelezett vagy a tulajdonos más megfelelő biztosíték felajánlása mellett a zálogtárgy visszaadását kérheti.

(6) A kézizálogjog megszűnik, ha a kézizálogjog jogosultja a zálogtárgyat a tulajdonosnak visszaadja. Megszűnik akkor is, ha a jogosult a birtokából akaratán kívül kikerült zálogtárgyat egy éven belül nem szerzi vissza, és evégből bírósághoz sem fordul.

3. Vagyont terhelő zálogjog

Ptk.266. § (1) A jogi személy, illetve jogi személyiség nélküli gazdasági társaság vagyonának egészén vagy annak önálló gazdasági egységként működtethető részén (vagyon) az ezt alkotó dolgok, jogok és követelések (vagyontárgy) meghatározása nélkül – a zálogszerződés közjegyzői okiratba foglalásával és a zálogjognak a zálogjogi nyilvántartásba való bejegyzésével – vagyont terhelő zálogjog alapítható. Ez a zálogjog a zálogszerződés megkötése után a kötelezett vagyonába kerülő vagyontárgyra is kiterjed, attól az időponttól kezdve, hogy azon a kötelezett rendelkezési jogot szerez, megszűnik azonban, ha a vagyontárgy a kötelezett vagyonából kikerül.

(2) A vagyont terhelő zálogjog jogosultja a kielégítési jogának megnyíltával a zálogkötelezett vagyonából a vagyon egységének fenntartása mellett kereshet kielégítést, de a vagyont terhelő zálogjogot a zálogkötelezethez intézett írásbeli nyilatkozattal az abban meghatározott vagyontárgyakat terhelő zálogjoggá is átalakíthatja. Az átalakító jognyilatkozat az általa létesítendő zálogjogok létrejöttéhez a zálogszerződésen felül szükséges további feltételeket nem pótolja.

(3) Vagyont terhelő zálogjoga, illetve az átalakító jognyilatkozattal létesített zálogjoga alapján a jogosult a vagyont terhelő zálogjog bejegyzésének időpontja szerinti ranghelyen gyakorolhatja kielégítési jogát. E rendelkezésre azonban nem hivatkozhat azzal szemben, aki a vagyonba tartozó valamely vagyontárgyon

- a) annak a vagyonba kerülését megelőzően zálogjogot,
- b) a zálogjogi nyilvántartáson kívüli más nyilvántartásba bejegyzett jelzálogjogot,
- c) kereskedelmi forgalomban jóhiszeműen kézizálogjogot, illetve jogot vagy követelést terhelő zálogjogot szerzett.

(4) Az elzálogosított vagyon – kielégítést veszélyeztető mértékű – csökkenése esetén a zálogjogosult az átalakító jognyilatkozatot a kielégítési jogának megnyílt előtt is megteheti.

(5) Az elzálogosított vagyon – kielégítést veszélyeztető mértékű – csökkenéséről a kötelezett a jogosultat értesíteni köteles. A felek szerződésükben a vagyon csökkenésének kielégítést veszélyeztető mértékét is meghatározhatják. Megállapodhatnak továbbá abban is, hogy a zálogjogosult a kötelezett gazdálkodását ellenőrizheti.

(6) A vagyont terhelő zálogjogra egyebekben a jelzálogjog szabályait kell alkalmazni.

4. Zálogjog jogon és követelésen

Ptk.267. § (1) Jogon vagy követelésen az erre irányuló szerződéssel alapítható zálogjog. E zálogjog a zálogkötelezett javára jövőben keletkező jogokra és követelésekre is kiterjedhet. A zálogjog tárgyát képező jogok vagy követelések körülírással is meghatározhatók. Ha a jog vagy követelés fennállását közhiteles nyilvántartás tanúsítja, és az erről szóló jogszabály elzálogosításukat e nyilvántartásba való bejegyzéshez köti, a zálogjog e nyilvántartásba való bejegyzéssel jön létre. Zálogjog osztható követelés meghatározott részén is keletkezhet.

(2) A zálogjog érvényesítéséhez a jog vagy követelés kötelezettjét a zálogjog megalapításáról értesíteni kell. A zálogjogosult a zálogkötelezettől a zálogjog érvényesítéséhez szükséges okiratok átadását követelheti.

(3) A jogot vagy követelést terhelő zálogjog kötelezettje – a zálogjogra kiterjedő hatállyal – csak a jogosult hozzájárulásával tehet olyan jognyilatkozatot, amely a jogosult kielégítési alapját megszünteti, vagy hátrányosan változtatja meg. Ezt a szabályt a bankszámlaszereződés alapján fennálló számlakövetelés elzálogosítása esetén a számlatulajdonos bankszámla feletti rendelkezési joga tekintetében csak akkor kell alkalmazni, ha azt a felek a zálogszerződésben kifejezetten kikötötték.

Ptk.268. § (1) Ha az elzálogosított követelés a zálogtárgyból való kielégítési jog megnyílt előtt válik esedékessé, az elzálogosított követelést annak kötelezettje – a zálogszerződés eltérő rendelkezése hiányában – csak a zálogjogosult és a követelés jogosultja kezéhez együttesen teljesítheti, a pénzkövetelést azonban mindkét jogosult javára bírósági letétbe helyezéssel kell teljesíteni, ha bármelyikük ezt kívánja. Ha az elzálogosított követelés valamely dolog szolgáltatására irányul és a felek megállapodása szerint a zálogjogosultat megilleti a

szolgáltatandó dolog birtoklásának joga, a követelés kötelezettje csak a zálogjogosultnak teljesíthet.

(2) Ha az elzálogosított követelés a zálogtárgyból való kielégítési jog megnyíltja után válik esedékessé, és azt a zálogjog érvényesítése során nem értékesítették, e követelést annak kötelezettje – a zálogszerződés eltérő rendelkezése hiányában – csak a zálogjogosultnak teljesítheti.

(3) Ha az elzálogosított követelést a zálogjogosult kezéhez kell teljesíteni, a teljesített pénzkövetelésre az óvadékra irányadó szabályokat, a teljesítés egyéb tárgyára pedig a kézizálogjog szabályait kell alkalmazni.

(4) Ha az elzálogosított követelés esedékessége vagy a jog gyakorlása e követelés jogosultjának jognyilatkozatától vagy általa teljesíthető feltételtől függ, kielégítési jogának megnyíltja után e jognyilatkozatot a zálogjogosult is megteheti, illetve teljesítheti az esedékesség bekövetkezéséhez szükséges feltételt.

(5) Ha a zálogtárgy jog vagy követelés, a zálogjogra vonatkozó közös szabályok alkalmazása során a zálogtárgy tulajdonosán a jog vagy követelés jogosultját, a zálogtárgy tulajdonjogán pedig a jogot vagy követelést kell érteni.

5. Önálló zálogjog

Ptk.269. § (1)Zálogjog úgy is alapítható, hogy az a zálogtárgyat személyes követelés nélkül terhelje. Ilyen esetben a zálogjogosult – a zálogszerződésben meghatározott összeg, valamint annak járulékai erejéig – kizárólag a zálogjoggal terhelt zálogtárgyból kereshet kielégítést.

(2) A zálogjogosult kielégítéséhez – ha a felek másként nem állapodnak meg – az önálló zálogjognak a zálogkötelezett vagy a zálogjogosult általi felmondása szükséges, a felmondás ideje – eltérő megállapodás hiányában – hat hónap.

(3) Az önálló zálogjog átruházható. A zálogkötelezett az önálló zálogjog alapjául szolgáló jogviszonyból eredő jogait és kifogásait csak az önálló zálogjog közvetlen megszerzője vagy ennek olyan jogutódja ellen érvényesítheti, aki az önálló zálogjogot ingyenesen szerezte, vagy a szerzéskor az annak alapjául szolgáló jogviszonyt ismerte.

(4) Az önálló zálogjog – ranghelyének megtartása mellett – követelést biztosító zálogjoggá, ez utóbbi pedig önálló zálogjoggá a felek erre irányuló megállapodásával – ha a zálogjogot a nyilvántartás tartalmazza, úgy a megállapodáson felül a nyilvántartásba történő bejegyzésével – átváltoztatható. Az átváltoztatáshoz nincs szükség a rangsorban azonos vagy hátrább álló zálogjogosultak hozzájárulására.

(5) Az önálló zálogjogra egyebekben a 251–268. §-okban foglalt rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni.

Az óvadék

Ptk.270. §²⁵⁸ (1) Valamely követelés biztosítására pénzen, bankszámla-követelésen, értékpapíron és egyéb, külön törvényben meghatározott pénzügyi eszközön az erre irányuló szerződéssel és az óvadék tárgyának átadásával óvadék alapítható. Ha az óvadék tárgya más dolog, a zálogjog szabályait kell alkalmazni.

(2) Átadásnak kell tekinteni minden olyan eljárást, amely alapján az óvadék tárgya egyértelműen azonosítható módon a kötelezett hatalmából a jogosult hatalmába kerül vagy a kötelezett korlátlan rendelkezése alól egyébként kikerül, különösen a bankszámlán, értékpapírszámlán, értékpapír-letéti számlán való jóváírást, ideértve a kötelezett vagy harmadik személy számláján a jogosult javára történő jóváírást is. Ha az óvadék tárgyát nem adták át, a zálogjog szabályait kell alkalmazni.

(3) A felek megállapodhatnak abban, hogy a jogosult használhatja az óvadék tárgyát és rendelkezhet vele. Az óvadék tárgyának használata vagy az azzal való rendelkezés esetén a jogosult köteles legkésőbb az óvadékkal biztosított követelés esedékessé válásáig

²⁵⁸ A Ptk. 270. §-a a 2004: XXVII. törvény 41. §-ával megállapított szöveg, e módosító törvény 73. § (1) bekezdése alapján rendelkezéseit a 2004. május 1-jét követően kötött szerződésekre kell alkalmazni.

egyenértékű fedezettel helyettesíteni az óvadék eredeti tárgyát. Az egyenértékű fedezet az óvadék eredeti tárgyának helyébe lép.

(4) Bankszámla-követelés esetén egyenértékű fedezetnek kell tekinteni a számlán azonos pénznemben elhelyezett, azonos összeget. Értékpapír és egyéb pénzügyi eszköz esetén egyenértékű fedezetnek kell tekinteni az azonos kibocsátó, illetve adós által, azonos sorozatban kibocsátott másik értékpapírt és egyéb pénzügyi eszközt, illetve bármely olyan fedezetet, amely a felek megállapodása szerint az értékpapír és egyéb pénzügyi eszközökkel kapcsolatos valamely esemény bekövetkeztekor az óvadék eredeti tárgyának helyébe lép.

(5) A felek a (3) bekezdéstől eltérően úgy is megállapodhatnak, hogy a jogosult kielégítési jogának megnyíltakor a kötelezett az óvadékkal biztosított tartozásába az egyenértékű fedezet értékére vonatkozó követelését beszámíthatja.

(6) A felek megállapodhatnak abban, hogy a kötelezett az óvadék tárgyát a kielégítési jog megnyílt előtt más, egyenértékű fedezettel helyettesítheti. Az egyenértékű fedezet az óvadék eredeti tárgyának helyébe lép.

(7) A felek megállapodhatnak abban, hogy az óvadék tárgya vagy a biztosított követelés értékének változásakor a kötelezett kiegészítő biztosíték nyújtására, illetve a jogosult a túlzott biztosíték kötelezett részére való kiadására köteles. A kiegészítő biztosíték az óvadék eredeti tárgyának sorsát osztja.

Ptké.49. §²⁵⁹

Ptk.271. §²⁶⁰ (1) Kielégítési joga megnyíltakor a jogosult az óvadékkal biztosított követelését az óvadék tárgyából közvetlenül kielégítheti, ha az óvadék tárgya pénz, bankszámla-követelés, nyilvánosan jegyzett piaci árral vagy egyébként az adott időpontban a felektől függetlenül meghatározható árral rendelkező értékpapír vagy egyéb pénzügyi eszköz. Egyéb értékpapír és pénzügyi eszköz esetében a jogosult a közvetlen kielégítés jogát akkor gyakorolhatja, ha erről a felek szerződésükben megállapodtak és az értékelés módját szerződésükben meghatározták.

(2) Ha a felek az óvadék tárgyaül szolgáló értékpapír és egyéb pénzügyi eszköz értékesítésében állapodtak meg, az értékesítés a szerződésben meghatározott feltételek szerint történik.

(3) A jogosult minden esetben köteles a kötelezettel ésszerű időn belül elszámolni, és a követelését és annak járulékait meghaladó fedezetet, illetve – értékesítés esetén – a követelését, annak járulékait és az értékesítéssel kapcsolatos költségeket meghaladó bevételt a kötelezett részére kiadni.

(4) Ha a felek megállapodásának a kielégítési jog gyakorlására vonatkozó kikötése kereskedelmi szempontból ésszerűtlen, a kikötést megtámadhatja az, akinek jogát vagy jogos érdekét a kikötés sérti.

(5) Akinek jogát vagy jogos érdekét a kielégítési jog gyakorlásának módja, különösen a (3) bekezdés szerinti kötelezettség elmulasztása sérti, az ebből eredő kárnak megtérítését a jogosulttól követelheti. A jogosult mentesül, ha bizonyítja, hogy kereskedelmi szempontból ésszerű módon járt el.

Ptk.271/A. §²⁶¹ Az óvadéokra egyebekben – a 254. § (2) bekezdésében foglaltak kivételével – a zálogjogra vonatkozó közös szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

A kezesség

Ptk.272. § (1) Kezességi szerződéssel a kezes arra vállal kötelezettséget, hogy amennyiben a kötelezett nem teljesít, maga fog helyette a jogosultnak teljesíteni.

(2) Kezességet csak írásban lehet érvényesen vállalni.

²⁵⁹ A Ptké. 49. §-át az 1996: XXVI. törvény 7. §-ának (2) bekezdése hatályon kívül helyezte.

²⁶⁰ A Ptk. 271. §-a a 2004: XXVII. törvény 42. §-ával megállapított szöveg, e módosító törvény 73. § (1) bekezdése alapján rendelkezéseit a 2004. május 1-jét követően kötött szerződésekre kell alkalmazni.

²⁶¹ A Ptk. 271/A. §-át a 2004: XXVII. törvény 43. §-a iktatta be, e módosító törvény 73. § (1) bekezdése alapján rendelkezéseit a 2004. május 1-jét követően kötött szerződésekre kell alkalmazni.

Ptk.273. § (1) A kezes kötelezettsége ahhoz a kötelezettséghez igazodik, amelyért kezességet vállalt; érvényesítheti azokat a kifogásokat, amelyeket a kötelezett érvényesíthet a jogosulttal szemben.

(2) A kezes kötelezettsége nem válhat terhesebbé, mint amilyen elvállalásakor volt; kiterjed azonban a kezesség elvállalása után esedékessé váló mellékszolgáltatásokra. A kezes a perköltségekért és a végrehajtási költségekért csak akkor felel, ha a keresetindítás előtt őt a teljesítésre felszólították.

(3) Bírósági úton nem érvényesíthető követelés kezesével szemben a követelést bírósági úton nem lehet érvényesíteni.

Ptk.274. § (1) A kezes mindaddig megtagadhatja a teljesítést, amíg a követelés a kötelezettől és az olyan kezesektől, akik őt megelőzően, reá tekintet nélkül vállaltak kezességet, behajtható. Ez a szabály a kötelezett és a kezesek együttes perlését nem gátolja.

(2) A kezes nem követelheti, hogy a jogosult a követelést először a kötelezettől hajtsa be (készfizető kezesség), ha

- a) a felek így állapodtak meg,
- b) a kezességet kár megtérítéséért vállalták,
- c) a kezességet bank vállalta.

Ptk.275. § Ha ugyanazért a kötelezettségért egyidejűleg vagy egymásra tekintettel többen vállalnak kezességet, a kezesek kétség esetében egyetemlegesen felelnek.

Ptk.276. § (1) Amennyiben a kezes a jogosultat kielégíti, a követelés az azt biztosító és a kezességvállalást megelőzően keletkezett jogokkal, valamint a végrehajtási joggal együtt reá száll.

(2) A kezes felszabadul, amennyiben a jogosult lemond a követelést biztosító olyan jogról, amelynek alapján a kezes a reá átszálló követelésre kielégítést kaphatott volna, vagy amennyiben a követelés a jogosult hibájából egyébként behajthatatlanná vált.

XXIV. Fejezet

A teljesítés és a beszámítás

A teljesítés

Ptk.277. § (1)²⁶² A szerződéseket tartalmuknak megfelelően, a megszabott helyen és időben, a megállapított mennyiség, minőség és választék szerint kell teljesíteni. A szolgáltatásnak a teljesítés időpontjában

a) alkalmasnak kell lennie azokra a célokra, amelyekre más, azonos fajtájú szolgáltatásokat rendszerint használnak, és

b) rendelkeznie kell azzal a minőséggel, illetve nyújtania kell azt a teljesítményt, amely azonos fajtájú szolgáltatásoknál szokásos, és amelyet a jogosult elvárhat, figyelembe véve a szolgáltatás természetét, valamint a kötelezettnek, a gyártónak, az importálónak vagy ezek képviselőjének a szolgáltatás konkrét tulajdonságaira vonatkozó – különösen reklámban vagy az áru címkéjén megjelenő – nyilvános kijelentését, és

c) alkalmasnak kell lennie a jogosult által meghatározott célra, ha azt a jogosult a szerződéskötés időpontjában a kötelezett tudomására hozta, és abba a kötelezett beleegyezett, valamint

d) rendelkeznie kell a kötelezett által adott leírásban szereplő, és az általa a jogosultnak mintaként bemutatott szolgáltatásban lévő tulajdonságokkal.

(2)²⁶³ A szolgáltatásnak nem kell megfelelnie az (1) bekezdés b) pontjában említett nyilvános kijelentésnek, ha a kötelezett bizonyítja, hogy

a) a nyilvános kijelentést nem ismerte, és azt nem is kellett ismernie, vagy

b) a nyilvános kijelentést a szerződéskötés időpontjáig már megfelelő módon helyesbítették, vagy

²⁶² A Ptk. 277. §-ának (1) bekezdése a 2002: XXXVI. törvény 3. §-ával megállapított szöveg, e módosító törvény 28. § (3) bekezdése alapján rendelkezéseit a 2003. július 1-jét követően kötött szerződésekre kell alkalmazni.

²⁶³ A Ptk. 277. §-a új (2) bekezdését a 2002: XXXVI. törvény 3. §-a iktatta a szövegbe, egyidejűleg az eredeti (2) bekezdés számozását (4) bekezdésre változtatva, e módosító törvény 28. § (3) bekezdése alapján rendelkezéseit a 2003. július 1-jét követően kötött szerződésekre kell alkalmazni.

c) a nyilvános kijelentés a jogosult szerződéskötési elhatározását nem befolyásolhatta.

(3)²⁶⁴ Az (1) bekezdés b) pontjának alkalmazásában gyártónak minősül az a személy is, aki a dologon elhelyezett nevével, védjegyével vagy egyéb megkülönböztető jelzés alkalmazásával önmagát gyártóként tünteti fel.

(4)²⁶⁵ A felek a szerződés teljesítésében együttműködésre kötelesek. A kötelezettnek a szerződés teljesítése érdekében úgy kell eljárnia, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható, a jogosultnak pedig ugyanilyen módon elő kell segítenie a teljesítést.

(5)²⁶⁶ A felek a szerződés teljesítését érintő minden lényeges körülményről kötelesek egymást tájékoztatni.

(6)²⁶⁷ A kötelezett, dolog szolgáltatására irányuló szerződés esetén, köteles a dolgot — a jogszabályok rendelkezéseinek és a szakmai szokásoknak megfelelően — azonosításra alkalmas jelzéssel ellátni és a dologról a rendeltetésszerű használathoz, a felhasználáshoz szükséges tájékoztatást megadni. Ha a kötelezett gazdálkodó szervezet, a dolog minőségének tanúsítására is köteles.

A teljesítés helye

Ptk.278. § (1) A teljesítés helye a kötelezett lakóhelye, illetőleg székhelye, kivéve, ha

a) jogszabály eltérően rendelkezik,

b) a szolgáltatás tárgyából vagy rendeltetéséből más következik,

c) a szolgáltatás tárgya a felek által ismert más helyen van.

(2)²⁶⁸ Ha a szolgáltatás tárgyát a kötelezett lakóhelyétől, illetőleg székhelyétől különböző helyre kell küldeni, s azt, vagy valamely közbeeső helyet nem kötötték ki teljesítési helyként, a teljesítés azzal történik meg, hogy a szolgáltatás tárgyát a kötelezett elküldés, illetőleg elszállítás végett a jogosultnak, a szállítványozónak vagy a fuvarozónak átadja. Fogyasztói szerződés esetében a teljesítés a fogyasztó részére való átadással történik meg.

(3) Ha a kötelezett a dolgot saját szállítóeszközével vagy megbízottja útján küldi a jogosultnak, a teljesítés helye az utóbbi lakóhelye, illetőleg székhelye.

(4)²⁶⁹ Gazdálkodó szervezetek egymás közötti szerződéseinél a teljesítés helye — ha a jogosult más helyet nem jelöl meg — a jogosult székhelye (telephelye), illetőleg fuvarozó közbenjöttével történő teljesítés esetén a rendeltetési állomás. Jogszabály ettől eltérően rendelkezhet.

Lakóhely

Ptké.50. § (1) Ptk. alkalmazásában lakóhely az, ahol az állampolgárnak bejelentett lakása van.²⁷⁰

(2) A cselekvőképtelen és korlátozottan cselekvőképes személy lakóhelyét törvényes képviselője beleegyezésével választhatja meg.

(3) A jogi személy székhelye az a hely, amelyet a nyilvántartás székhelyként feltüntet, ennek hiányában pedig az, ahol a jogi személy központi tevékenységét kifejti.

Ptk.279. § (1) Ha valamelyik szerződő fél lakóhelyét, illetőleg székhelyét a teljesítést megelőzően megváltoztatja, viseli a teljesítés során ebből eredő költségtöbbletet.

²⁶⁴ A Ptk. 277. §-a új (3) bekezdését a 2002: XXXVI. törvény 3. §-a iktatta a szövegbe, egyidejűleg az eredeti (3) bekezdés számozását (5) bekezdésre változtatva, e módosító törvény 28. § (3) bekezdése alapján rendelkezéseit a 2003. július 1-jét követően kötött szerződésekre kell alkalmazni.

²⁶⁵ A Ptk. 277. §-a eredeti (2) bekezdésének számozását a 2002: XXXVI. törvény 3. §-a (4) bekezdésre változtatta.

²⁶⁶ A Ptk. 277. §-a eredeti (3) bekezdésének számozását a 2002: XXXVI. törvény 3. §-a (5) bekezdésre változtatta.

²⁶⁷ A Ptk.277. §-ának (4) bekezdését az 1993: XCII. törvény 11. §-a iktatta be, számozását (6) bekezdésre változtatta a 2002: XXXVI. törvény 3. §-a.

²⁶⁸ A Ptk. 278. §-a (2) bekezdésének utolsó mondatát a 2002: XXXVI. törvény 4. §-a iktatta a szövegbe, e módosító törvény 28. § (3) bekezdése alapján rendelkezéseit a 2003. július 1-jét követően kötött szerződésekre kell alkalmazni.

²⁶⁹ A Ptk.278. §-ának (4) bekezdése az 1993: XCII. törvény 12. §-ával megállapított szöveg.

²⁷⁰ Lásd az 1992: LXVI. törvényt.

(2) A teljesítéssel a kárveszély – ha a törvény kivételt nem tesz – a másik szerződő félre száll át.

A teljesítés ideje

Ptk.280. § (1) Ha a teljesítés ideje nincs meghatározva,

a) bármelyik fél a másik fél egyidejű teljesítését követelheti,

b) ingyenes szerződés esetében a jogosult a kötelezettet a teljesítésre bármikor felhívhatja.

(2) A kötelezett a teljesítés előkészítéséhez szükséges idő elteltével köteles teljesíteni.

(3) A tartásdíjat, az életjáradékot és a baleseti járadékot időszakonként előre kell fizetni. A jogosult a hat hónavnál régebben lejárt és alapos ok nélkül nem érvényesített részleteket bírósági úton többé nem követelheti.

Ptk.281. § (1) Ha jogszabály vagy szerződés alapján a felek egyidejű teljesítésre kötelesek, egyik fél sem köteles saját szolgáltatását teljesíteni, amíg a másik fél a szolgáltatást fel nem ajánlja.

(2)²⁷¹ Az a szerződő fél, akinek a teljesítéssel elől kell járnia, a szolgáltatást — biztosíték hiányában — megtagadhatja, ha

a) a szolgáltatást részletekben vagy folyamatosan kell teljesíteni, és a másik fél saját szolgáltatásával időközben késedelembe esik, amíg a késedelem tart;

b) a másik fél vagyoni viszonyainak időközben bekövetkezett jelentős megromlása folytán a viszontszolgáltatás veszélyeztetve van;

c) a másik félnek vele szemben pénzügyi fedezethiány miatt kiegyenlítetlen tartozása áll fenn.

(3) A szolgáltatás megtagadására jogosult fél elállhat a szerződéstől, ha a biztosíték nyújtására megfelelő határidőt szabott, és az eredménytelenül telt el.

(4) Annak a félnek a jogaira és kötelezettségeire, aki a szolgáltatás megtagadására jogosult, egyebekben a felelős őrzés szabályai irányadók.

Ptk.282. § (1) A teljesítési határidőbe a szerződéskötés napját nem kell beszámítani; ha a teljesítési határidő utolsó napja munkaszüneti nap, a határidő a következő munkanapon jár le.

(2) A kötelezett a határnapot megelőzően, illetőleg a határidő kezdete előtt csak a jogosult beleegyezésével teljesíthet. Beleegyezés hiányában a jogosult a felelős őrzés szabályai szerint tartozik eljárni.

A teljesítés módja

Ptk.283. § (1) A jogosult – ha jogszabály kivételt nem tesz – a körülmények által lehetővé tett legrövidebb időn belül köteles meggyőződni arról, hogy a teljesítés megfelelő-e.

(2)²⁷² A dolog átvétele során nem kell vizsgálni azokat a tulajdonságokat, amelyeknek a minőségét tanúsítják, illetőleg, amelyekre jótállás vonatkozik.

(3) Ha a jogszabály kivételt nem tesz, az átadással járó költségek – ideértve a csomagolás és mérlegelés költségeit is – a kötelezettet, az átvétellel járó költségek pedig a jogosultat terhelik.

Ptk.284. § (1) A kötelezett a teljesítéskor nyugtát követelhet, és követelheti a kötelezvény visszaadását.

(2) A nyugta költségei a kötelezettet terhelik, kivéve, ha a jogosult a kötelezvényt nem adta vissza.

(3) Azt, aki a jogosult aláírásával ellátott nyugtát mutat fel, a teljesítés elfogadására jogosított személynek kell tekinteni, ha ezt felismerhető körülmény kétségessé nem teszi.

Ptk.285. § Ha a szolgáltatás osztható, a jogosult részteljesítést is köteles elfogadni, kivéve, ha a részteljesítést a szerződésben kizárta, vagy az lényeges érdekét sérti.

Ptk.286. § (1) A jogosult a harmadik személy részéről felajánlott teljesítést is köteles elfogadni, ha ehhez a kötelezett hozzájárult, és a szolgáltatás nincs személyhez kötve, illetőleg nem igényel olyan szakértelmet vagy képességet, amellyel a harmadik személy nem

²⁷¹ A Ptk.281. §-ának (2)–(3) bekezdése az 1993: XCII. törvény 13. §-ával megállapított szöveg, a törvényhely egyidejűleg (4) bekezdést is iktatott a szövegbe.

²⁷² A Ptk.283. §-ának (2) bekezdését az 1993: XCII. törvény 14. §-a iktatta a szövegbe, s egyidejűleg a korábbi (2) bekezdés számozását (3) bekezdésre módosította.

rendelkezik. A kötelezett hozzájárulása nem szükséges, ha a harmadik személynek törvényes érdeke fűződik ahhoz, hogy a teljesítés megtörténjen.

(2) A követelés biztosítékai ilyenkor fennmaradnak, amennyiben a követelés a teljesítő harmadik személyre átszáll, vagy e harmadik személy a kötelezettől megtérítést követelhet.

Ptk.287. § (1) Ha a jogosult személye bizonytalan, lakóhelye, illetőleg székhelye ismeretlen, vagy, ha a jogosult késedelembe esik, a pénz fizetésére, továbbá értékpapír vagy más okirat kiadására irányuló kötelezettséget bírósági letétbehelyezéssel is lehet teljesíteni.

(2) A kötelezett a letétbehelyezés alkalmával kikötheti, hogy a letétet csak akkor adják ki a jogosultnak, ha az ellenszolgáltatását teljesítette, vagy arra biztosítékot nyújtott; a letétet mindaddig visszavonhatja, amíg arról a jogosult értesítést nem kapott.

(3) A letétbehelyezésnek a teljesítés helye vagy a kötelezett lakóhelye, illetőleg székhelye szerint illetékes bíróságnál kell történnie. A letétbehelyezéssel való teljesítés költségét a jogosult viseli.

Bírósági letétbehelyezés

Ptké.51. § (1) A jogosult személye akkor tekinthető bizonytalan, ha azt a kötelezett önhibáján kívül nem tudja megállapítani. Egymagában az, hogy harmadik személy magát jogosultságának valószínűsítése nélkül jelöli meg jogosultként, a bírósági letétbehelyezésre nem ad alapot.

(2) A jogosultnak a letét kiadására irányuló joga a letétbehelyezésről szóló értesítés kézhezvételétől számított öt év alatt évül el.

(3) Ha a jogosultnak a letét kiadására irányuló joga elévült, a kötelezett követelheti a letét visszaadását.

A fajta és mennyiség szerint meghatározott szolgáltatás teljesítése

Ptk.288. § Ha a felek a szerződés fajta és mennyiség szerint megjelölt tárgyának minőségét nem határozták meg, a forgalomban szokásos jó minőségű dolgokkal kell teljesíteni.

Ptk.289. § Ha valaki fajta szerint meghatározott maga termelte dolog szolgáltatására kötelezi magát, de azt egészben vagy részben nem képes szolgáltatni, nem köteles a hiányzó dolgot a teljesítés céljára mástól beszerezni. Ez a szabály a szerződésszegésért való felelősséget nem érinti.

Ptk.290. § (1)²⁷³ Ha a kötelezettnek a jogosulttal szemben több tartozása áll fenn, és teljesítése nem fedezi valamennyi tartozását, azt a kötelezett rendelkezése szerint, ennek hiányában pedig arra a tartozásra kell elszámolni, amelyre a kötelezett felismerhetően szánta.

(2)²⁷⁴ Ha a kötelezett nem rendelkezett, és szándéka sem ismerhető fel, a teljesítést

a) régebben lejárt,

b) azonos lejárat esetén a kötelezetre terheesebb,

c) egyenlő mértékben terhes tartozások közül pedig a kevésbé biztosított követelés fedezésére kell fordítani.

(3) Az egyenlő mértékben biztosított követeléseket a teljesítés arányosan csökkenti.

Ptk.291. § (1) Ha valaki fajta és mennyiség szerint meghatározott dolgot ugyanannak a személynek különböző helyekre köteles küldeni, de az egész mennyiséget nem tudja szolgáltatni, a jogosult rendelkezése szerint köteles a rendelkezésre álló mennyiséget elosztani.

(2) Ha a jogosult felszólítás ellenére nem rendelkezik, a kötelezett az egyes helyekre járó mennyiséget arányosan köteles csökkenteni, kivéve, ha az általa is ismert nemzetgazdasági érdekek más elosztást indokolnak.

²⁷³ A Ptk.290. §-a (1) bekezdésének második mondatát az 1993: XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte.

²⁷⁴ A Ptk.290. §-a (2) bekezdése az 1993: XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének a) pontja szerint módosított szöveg.

A pénztartozás teljesítése

Ptk.292. §²⁷⁵ (1) A pénztartozás teljesítésének helye – ha jogszabály kivételt nem tesz – a jogosult lakóhelye, illetőleg székhelye.

(2) A jogosult a hatánapot megelőzően, illetőleg a határidő kezdete előtt felajánlott teljesítést is köteles elfogadni; ilyenkor a teljesítés és a lejárat közötti időre kamat vagy kártalanítás nem jár. A feleknek az ilyen kamatra vagy kártalanításra vonatkozó megállapodása – jogszabály engedélye hiányában – semmis; a semmisség a szerződés egyéb rendelkezéseire nem hat ki.

Ptk.293. § Ha a kötelezett kamattal és költséggel is tartozik, és a fizetett összeg az egész tartozás kiegyenlítésére nem elég, azt elsősorban a költségre, azután a kamatra és végül a főtartozásra kell elszámolni. A kötelezett eltérő rendelkezése hatálytalan.

Ptk.294. § Az állami pénzügyi számlarendszerbe bevont szervezetek fizetéseire vonatkozó rendelkezéseket külön jogszabály tartalmazza.²⁷⁶

Jognyilatkozat adása

Ptk.295. § Ha a kötelezettség jognyilatkozat adására irányul, a teljesítést a bíróság ítélete pótolja.

A beszámítás

Ptk.296. § (1) A kötelezett a jogosulttal szemben fennálló egynemű és lejárt követelését – ha jogszabály kivételt nem tesz – a jogosulthoz intézett vagy a bírósági eljárás során tett nyilatkozattal tartozásába beszámíthatja.

(2) A beszámítás erejéig a kötelezettségek megszűnnek.

Ptk.297. § (1) Beszámításnak nincs helye olyan szolgáltatással szemben, amelyet megállapodás alapján meghatározott célra kell fordítani, továbbá – a túlfizetés esetét kivéve – tartási, életjáradéki és baleseti járadékköveteléssel, úgyszintén a szándékosan okozott kár megtérítésére irányuló követeléssel szemben.

(2) A jogosult nem számíthatja be a bírósági úton nem érvényesíthető követelését; elévült követelését azonban beszámíthatja, ha az elévülés az ellenkövetelés keletkezésekor még nem következett be.

(3) Végrehajtás alól mentes követeléssel szemben csak olyan követelést lehet beszámítani, amely a követeléssel azonos jogalpból ered.

(4) Végrehajtható határozattal vagy egyezséggel megállapított követelésbe csak ugyanilyen vagy közokiratba foglalt ellenkövetelést lehet beszámítani.

XXV. Fejezet

A szerződésszegés

A kötelezett kése delme

Ptk.298. § A kötelezett kése delembe esik,

a) ha a szerződésben megállapított vagy a szolgáltatás rendeltetéséből kétségtelenül megállapítható teljesítési idő eredménytelenül eltelt;

b) más esetekben, ha kötelezettségét a jogosult felszólítására nem teljesíti.

Ptk.299. § (1) A kötelezett köteles megtéríteni a jogosultnak a kése delemből eredő kárát, kivéve, ha bizonyítja, hogy a kése dellem elhárítása érdekében úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.

²⁷⁵ Lásd az 1978: 8. törvényerejű rendelet 12. §-át.

²⁷⁶ Lásd a 9/2001. (MK 147.) MNB rendelkezést.

(2) Ha a kötelezett késedelmét kimenteni nem tudja, felelős a szolgáltatás tárgyában a késedelem ideje alatt bekövetkezett minden kárért, kivéve, ha bizonyítja, hogy az késedelem hiányában is bekövetkezett volna.

Ptk.300. § (1) A jogosult – függetlenül attól, hogy a kötelezett késedelmét kimentette-e – követelheti a teljesítést, vagy, ha ez többé nem áll érdekében, elállhat a szerződéstől.

(2) Nincs szükség a teljesítéshez fűződő érdek megszűnésének bizonyítására, ha a szerződést a felek megállapodásánál vagy a szolgáltatás felismerhető rendeltetésénél fogva meghatározott időpontban – és nem máskor – kellett volna teljesíteni, vagy, ha a jogosult utólagos teljesítésre megfelelő határidőt szabott, és az is eredménytelenül telt el.

(3)²⁷⁷

Ptk.301. § (1)²⁷⁸ Pénztartozás esetében – ha jogszabály eltérően nem rendelkezik – a kötelezett a késedelembe esés időpontjától kezdve akkor is köteles a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű kamatot fizetni, ha a tartozás egyébként kamatmentes. A kamatfizetési kötelezettség akkor is beáll, ha a kötelezett késedelmét kimenteti.

(2)²⁷⁹ Ha a jogosultnak a késedelembe esés időpontjáig kamat jogszabály vagy szerződés alapján jár, a kötelezett a késedelembe esés időpontjától e kamaton felül – ha jogszabály eltérően nem rendelkezik – a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamat egyharmadával megegyező mértékű kamatot, de összességében legalább az (1) bekezdésben meghatározott kamatot köteles megfizetni.

(3)²⁸⁰ A felek által túlzott mértékben megállapított késedelmi kamatot a bíróság mérsékelheti.

(4) A jogosult követelheti a késedelmi kamatot meghaladó kárát.

Ptk.301/A. §²⁸¹ (1) Gazdálkodó szervezetek között a késedelmi kamatra vonatkozó szabályokat az e §-ban foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

(2) A késedelmi kamat mértéke a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamat hét százalékkal növelt összege.

(3) A kamatfizetési kötelezettség a jogosult fizetési felszólításának (számlájának) kézhezvételétől számított harminc nap elteltétől esedékes, illetve a jogosult teljesítésétől számított harminc nap elteltétől, ha a jogosult fizetési felszólításának (számlájának) kézhezvétele a jogosult teljesítését megelőzte, vagy a kézhezvétel időpontja nem állapítható meg.

(4)²⁸² A késedelmi kamat mértékét vagy esedékességét a (2) és (3) bekezdésben foglaltaktól eltérően, a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a jogosult hátrányára megállapító szerződési kikötést a jogosult megtámadhatja.

²⁷⁷ A Ptk. 300. §-a (3) bekezdését az 1993: XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte.

²⁷⁸ A Ptk. 301. §-ának (1) bekezdése a 2002: XXXVI. törvény 5. §-ával megállapított szöveg, e módosító törvény 28. § (4) bekezdése alapján 2004. május 1-jén lép hatályba; a rendelkezéseket a hatálybalépést követően kötött szerződésekre kell alkalmazni. A 2004: CXXXV. törvény 134. §-a alapján amennyiben a felek eltérően nem rendelkeztek, a 2004. május 1-jét megelőzően kötött szerződések esetében a késedelem 2005. január 1-jét követő időtartamára a késedelmi kamat megállapításakor a Ptk.-nak a 2002. évi XXXVI. törvény 5. §-a által megállapított 301. §-át kell alkalmazni.

²⁷⁹ A Ptk. 301. §-ának (2) bekezdése a 2002: XXXVI. törvény 5. §-ával megállapított szöveg, e módosító törvény 28. § (4) bekezdése alapján 2004. május 1-jén lép hatályba; a rendelkezéseket a hatálybalépést követően kötött szerződésekre kell alkalmazni. A 2004: CXXXV. törvény 134. §-a alapján amennyiben a felek eltérően nem rendelkeztek, a 2004. május 1-jét megelőzően kötött szerződések esetében a késedelem 2005. január 1-jét követő időtartamára a késedelmi kamat megállapításakor a Ptk.-nak a 2002. évi XXXVI. törvény 5. §-a által megállapított 301. §-át kell alkalmazni.

²⁸⁰ A Ptk. 301. § (3)–(4) bekezdése az 1995: CXXI. törvény 79. §-ának (2) bekezdésével megállapított szöveg. A rendelkezést az 1996. január 1. napját követően keletkezett jogviszonyból eredő kamatkövetelésekre kell alkalmazni. Lásd még az 1978: 8. törvényerejű rendelet 9. §-át.

²⁸¹ A Ptk. 301/A. §-át a 2002: XXXVI. törvény 6. §-a iktatta a szövegbe, e módosító törvény 28. § (4) bekezdése alapján 2004. május 1-jén lép hatályba; a rendelkezést a hatálybalépést követően kötött szerződésekre kell alkalmazni. A 2004: CXXXV. törvény 134. §-a alapján amennyiben a felek eltérően nem rendelkeztek, a 2004. május 1-jét megelőzően kötött szerződések esetében a késedelem 2005. január 1-jét követő időtartamára a késedelmi kamat megállapításakor a Ptk.-nak a 2002. évi XXXVI. törvény 6. §-a által megállapított 301/A. §-át kell alkalmazni.

(5)²⁸³ Az általános szerződési feltételként a szerződés részévé váló, a (4) bekezdés szerinti kikötést a külön jogszabályban meghatározott szervezet is megtámadhatja a bíróság előtt. A megtámadás alapossága esetén a bíróság a kikötés érvénytelenségét a kikötés alkalmazójával szerződő valamennyi félre kiterjedő hatállyal megállapítja. Az érvénytelenség megállapítása nem érinti azokat a szerződéseket, amelyeket a megtámadásig már teljesítettek.

(6)²⁸⁴ A külön jogszabályban meghatározott szervezet kérheti továbbá az olyan, a (4) bekezdés szerinti általános szerződési feltétel tisztességtelenségének megállapítását, amelyet szerződéskötések céljából határoztak meg és tettek nyilvánosan megismerhetővé, akkor is, ha az érintett feltétel még nem került alkalmazásra. A bíróság a sérelmes általános szerződési feltétel tisztességtelenségének megállapítása esetén eltiltja a nyilvánosságra hozót a feltétel alkalmazásától.

(7)²⁸⁵ A (2) és (3) bekezdésben foglaltaktól jogszabály csak a jogosult javára térhet el.

(8)²⁸⁶ A felek által a (2) bekezdésben meghatározotthoz képest túlzottan alacsony mértékben megállapított késedelmi kamatot, továbbá a késedelmi kamat esedékességének a (3) bekezdésben meghatározottól eltérően megállapított időpontját a bíróság megváltoztathatja, kivéve, ha a törvény rendelkezéseitől való eltérést a szerződéskötéskor fennálló körülmények indokolták.

Tvr.5/D. §²⁸⁷ (1) A Ptk. 301/A. §-ának (5) bekezdése szerinti megtámadásra, valamint a 301/A. § (6) bekezdése szerinti eljárás kezdeményezésére jogosult a kis- és középvállalkozások érdekeinek képviselőjét ellátó társadalmi szervezet.

(2) Az 5/B. §-ban foglaltakat megfelelően alkalmazni kell a Ptk. 301/A. §-ának (5) és (6) bekezdése alapján indított eljárásokban is.

Fizetési késedelem jogkövetkezményei gazdálkodó szervezetek terven alapuló viszonyában²⁸⁸

Ptké.52. §²⁸⁹

Ptké.53–54. §²⁹⁰

Ptké.55. §²⁹¹

Ptké.56. §²⁹²

Ptké.61. §²⁹³

Ptké.63. §²⁹⁴

A jogosult késedelme

²⁸² A Ptk. 301/A. §-ának új (4) bekezdését a 2006: III. törvény 8. §-a iktatta be, egyidejűleg az eredeti (4) bekezdés számozását (7) bekezdésre változtatva. E módosító törvény 16. § (2) bekezdése alapján a rendelkezést a 2006. március 1. napját követően kötött szerződésekre kell alkalmazni.

²⁸³ A Ptk. 301/A. §-ának új (5) bekezdését a 2006: III. törvény 8. §-a iktatta be, egyidejűleg az eredeti (5) bekezdés számozását (8) bekezdésre változtatva. E módosító törvény 16. § (2) bekezdése alapján a rendelkezést a 2006. március 1. napját követően kötött szerződésekre kell alkalmazni.

²⁸⁴ A Ptk. 301/A. §-ának (6) bekezdését a 2006: III. törvény 8. §-a iktatta be. E módosító törvény 16. § (2) bekezdése alapján a rendelkezést a 2006. március 1. napját követően nyilvánosan megismerhetővé tett, illetve alkalmazásra ajánlott általános szerződési feltételek tekintetében kell alkalmazni.

²⁸⁵ A Ptk. 301/A. §-a eredeti (4) bekezdésének számozását a 2006: III. törvény 8. §-a (7) bekezdésre változtatta.

²⁸⁶ A Ptk. 301/A. §-a eredeti (5) bekezdésének számozását a 2006: III. törvény 8. §-a (8) bekezdésre változtatta.

²⁸⁷ A Tvr. 5/D. §-át a 2006: III. törvény 13. §-a iktatta be. E módosító törvény 16. § (2) bekezdése alapján a rendelkezést a 2006. március 1. napját követően indított eljárásokban kell alkalmazni.

²⁸⁸ A Ptké. 52. §-a előtti cím az 1978: 2. törvényerejű rendelet 25. §-a (5) bekezdésének megfelelően módosított szöveg.

²⁸⁹ A Ptké.52. §-át az 1993: XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének b) pontja hatályon kívül helyezte.

²⁹⁰ A Ptké. 53–54. §-a az 1978: 8. törvényerejű rendelet 40. § (2) bekezdése folytán hatályát veszítette.

²⁹¹ A Ptké. 55. §-t az 1978: 2. törvényerejű rendelet 25. § (1) bekezdés a) pontja hatályon kívül helyezte.

²⁹² A Ptké. 56. § az 1978: 8. törvényerejű rendelet 40. § (2) bekezdése folytán hatályát veszítette.

²⁹³ A Ptké. 61. §-át az 1978: 2. törvényerejű rendelet 25. § (1) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte.

²⁹⁴ A Ptké. 63. §-át az 1978: 2. törvényerejű rendelet 25. § (1) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte.

Ptk.302. § A jogosult késedelembe esik, ha
a) a szerződésszerűen felajánlott teljesítést nem fogadja el;
b) elmulasztja azokat az intézkedéseket vagy nyilatkozatokat, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a kötelezett megfelelően teljesíteni tudjon;
c) a nyugtát nem állítja ki, illetőleg az értékpapírt nem adja vissza.

Ptk.303. § (1) A jogosult köteles megtéríteni a kötelezettnek a késedelemből eredő kárát, kivéve ha bizonyítja, hogy a késedelem elhárítása érdekében úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.

(2) A jogosult – függetlenül attól, hogy késedelmét kimentette-e –
a) köteles a kötelezett felelős őrzéséből eredő költségeket megtéríteni;
b) éppúgy viseli a dolog megsemmisülésének, elveszésének vagy megrongálódásának veszélyét, mintha a teljesítést elfogadta volna;
c) késedelme idejére kamatot nem követelhet.

(3) A jogosult késedelme a kötelezett egyidejű késedelmét kizárja.

Ptk.304. § A jogosult késedelmére vonatkozó szabályokat kell alkalmazni akkor is, ha a szolgáltatás fajta és mennyiség szerint volt meghatározva, de a felek a teljesítésre szánt dolgokat megjelölték, vagy a többi hasonló dologtól a jogosult részére elkülönítették.

A hibás teljesítés

Ptk.305. §²⁹⁵ (1) Olyan szerződés alapján, amelyben a felek kölcsönös szolgáltatásokkal tartoznak, a kötelezett hibásan teljesít, ha a szolgáltatott dolog a teljesítés időpontjában nem felel meg a jogszabályban vagy a szerződésben meghatározott tulajdonságoknak.

(2) Hibás teljesítésnek minősül a szolgáltatott dolog szakszerűtlen összeszerelése is, ha a szerelés szerződéses kötelezettség, és azt a kötelezett vagy olyan személy végezte el, akinek magatartásáért a kötelezett felelős. A kötelezett felel akkor is, ha a szolgáltatott dolog összeszerelését a szerződésnek megfelelően a jogosult végezte el, és a szakszerűtlen összeszerelés a használati útmutató hibájára vezethető vissza. Fogyasztói szerződésben semmis az a kikötés, amely e rendelkezésektől a fogyasztó hátrányára tér el.

(3) A kötelezett a hibás teljesítésért felelősséggel tartozik (kellékszavatosság).

Ptk.305/A. §²⁹⁶ (1) Ha a jogosult a hibát a szerződéskötés időpontjában ismerte, vagy azt ismernie kellett, a kötelezett mentesül a szavatossági felelősség alól. Mentesül a kötelezett a szavatossági felelősség alól akkor is, ha a hiba a jogosult által adott anyag hibájára vezethető vissza, feltéve, hogy az anyag alkalmatlanságára a jogosultat figyelmeztette.

(2) Fogyasztói szerződés esetében az ellenkező bizonyításáig vélelmezni kell, hogy a teljesítést követő hat hónapon belül felismert hiba már a teljesítés időpontjában megvolt, kivéve, ha e vélelem a dolog természetével vagy a hiba jellegével összeegyeztethetetlen. A felek ettől eltérő megállapodása semmis.

Ptk.306. §²⁹⁷ (1) Hibás teljesítés esetén a jogosult

a) elsősorban – választása szerint – kijavítást vagy kicserélést követelhet, kivéve, ha a választott szavatossági igény teljesítése lehetetlen, vagy ha az a kötelezettnek a másik szavatossági igény teljesítésével összehasonlítva aránytalan többletköltséget eredményezne, figyelembe véve a szolgáltatott dolog hibátlan állapotban képviselt értékét, a szerződésszegés súlyát, és a szavatossági jog teljesítésével a jogosultnak okozott kényelmetlenséget;

b) ha sem kijavításra, sem kicserélésre nincs joga, vagy ha a kötelezett a kijavítást, illetve a kicserélést nem vállalta, vagy e kötelezettségének a (2) bekezdésben írt feltételekkel nem tud eleget tenni – választása szerint – megfelelő árszállítást igényelhet vagy elállhat a szerződéstől. Jelentéktelen hiba miatt elállásnak nincs helye.²⁹⁸

(2) A kijavítást vagy kicserélést – a dolog tulajdonságaira és a jogosult által elvárható rendeltetésére figyelemmel – megfelelő határidőn belül, a jogosultnak okozott jelentős kényelmetlenség nélkül kell elvégezni.

²⁹⁵ A Ptk. 305. §-a a 2002: XXXVI. törvény 7. §-ával megállapított szöveg, e módosító törvény 28. § (3) bekezdése alapján rendelkezéseit a 2003. július 1-jét követően kötött szerződésekre kell alkalmazni.

²⁹⁶ A Ptk. 305/A. §-át a 2002: XXXVI. törvény 7. §-a iktatta a szövegbe, e módosító törvény 28. § (3) bekezdése alapján rendelkezéseit a 2003. július 1-jét követően kötött szerződésekre kell alkalmazni.

²⁹⁷ A Ptk. 306. §-a a 2002: XXXVI. törvény 7. §-ával megállapított szöveg, e módosító törvény 28. § (3) bekezdése alapján rendelkezéseit a 2003. július 1-jét követően kötött szerződésekre kell alkalmazni.

²⁹⁸ Lásd az 1978: 8. törvényerejű rendelet 13. §-át, a 151/2003. (IX. 22.) Korm. rendeletet.

(3) Ha a kötelezett a dolog kijavítását megfelelő határidőre nem vállalja, vagy nem végzi el, a jogosult a hibát a kötelezett költségére maga kijavíthatja vagy mással kijavíttathatja.

(4) A jogosult a kijavításig vagy kicserélésig az ellenszolgáltatás arányos részét visszatarthatja.

(5) Fogyasztói szerződésben semmis az a kikötés, amely a szavatossági jogoknak a törvényben meghatározott sorrendjétől a fogyasztó hátrányára tér el.

Ptk.306/A. §²⁹⁹ A jogosult a választott szavatossági jogáról másokra térhet át. Az áttéréssel okozott kárt köteles a kötelezettel megteríteni, kivéve, ha az áttérésre a kötelezett magatartása adott okot, vagy az áttérés egyébként indokolt volt.

Ptké.84. § (1) A szavatossági jogok érvényesítésére vonatkozó határidőket a Ptk. hatálybalépése előtt létrejött szerződés esetében a Ptk. hatálybalépésétől kell számítani, a korábbi jogszabály által meghatározott határidők azonban nem hosszabbodhatnak meg.

(2) Ezt a szabályt nem lehet alkalmazni, ha a szavatossági jogok az érvényesítésükkel való indokolatlan késlekedés miatt a Ptk. hatálybalépése előtt megszűnnek.

Ptk.307. §³⁰⁰ (1) A jogosult a hiba felfedezése után a körülmények által lehetővé tett legrövidebb időn belül köteles kifogását a kötelezettel közölni.

(2) Fogyasztói szerződés esetében a hiba felfedezésétől számított két hónapon belül közölt kifogást kellő időben közöltnek kell tekintetni. A felek ettől eltérő megállapodása semmis.

(3) A közlés késedelméből eredő kárért a jogosult felelős.

Ptk.308. §³⁰¹ (1) A jogosult a teljesítés időpontjától számított hat hónapos elévülési határidő alatt érvényesítheti szavatossági jogait. Ha a dolog használhatóságának legkisebb időtartamát hatósági előírás vagy kötelező műszaki előírás határozza meg (kötelező alkalmassági idő), és ez hat hónapnál rövidebb, az igény érvényesítésére ez a határidő irányadó.³⁰²

(2) Ha a szerződés állat szolgáltatására irányul, a szavatossági igény a teljesítéstől számított hatvan nap alatt évül el.

(3) Nem számít bele az elévülési időbe a kijavítási időnek az a része, amely alatt a jogosult a dolgot nem tudja rendeltetésszerűen használni. A szavatossági jog érvényesíthetőségének határideje a dolognak vagy jelentősebb részének kicserélése (kijavítása) esetén a kicserélt (kijavított) dologra (dologrésze), valamint a kijavítás következményeként jelentkező hiba tekintetében újból kezdődik.

(4) Fogyasztói szerződés esetében a fogyasztó – az (1)–(2) bekezdéstől eltérően – a teljesítés időpontjától számított kétéves elévülési határidő alatt érvényesítheti szavatossági igényét. Az ennél rövidebb elévülési határidőt megállapító kikötés semmis. Ha a fogyasztói szerződés tárgya használt dolog, a felek rövidebb határidőben is megállapodhatnak, egy évnél rövidebb elévülési határidő azonban ebben az esetben sem köthető ki.

Ptk.308/A. §³⁰³ (1) Ha a jogosult igényét menthető okból nem tudja érvényesíteni, így különösen, ha a hiba a jellegénél vagy a dolog természeténél fogva a 308. §-ban meghatározott határidőn belül nem volt felismerhető, a szavatossági jogok érvényesítésének határideje a teljesítés időpontjától számított egy év, tartós használatra rendelt dolog esetében három év. Ha a kötelező alkalmassági idő három évnél hosszabb, az igény érvényesítésére ez a határidő az irányadó. E határidők elmulasztása jogvesztéssel jár.

(2) Fogyasztói szerződésben az (1) bekezdésben megállapított hároméves határidőnél rövidebb határidő kikötése semmis.

²⁹⁹ A Ptk. 306/A. §-át a 2002: XXXVI. törvény 7. §-a iktatta a szövegbe, e módosító törvény 28. § (3) bekezdése alapján rendelkezéseit a 2003. július 1-jét követően kötött szerződésekre kell alkalmazni.

³⁰⁰ A Ptk. 307. §-a a 2002: XXXVI. törvény 7. §-ával megállapított szöveg, e módosító törvény 28. § (3) bekezdése alapján rendelkezéseit a 2003. július 1-jét követően kötött szerződésekre kell alkalmazni.

³⁰¹ A Ptk. 308. §-a a 2002: XXXVI. törvény 7. §-ával megállapított szöveg, e módosító törvény 28. § (3) bekezdése alapján rendelkezéseit a 2003. július 1-jét követően kötött szerződésekre kell alkalmazni.

³⁰² Végrehajtására lásd a 12/1988. (XII. 27.) ÉVM-IpM-KM-MÉM-KVM együttes rendeletet, lásd még az 1978: 8. törvényerejű rendelet 14. §-át.

³⁰³ A Ptk. 308/A. §-át a 2002: XXXVI. törvény 7. §-a iktatta a szövegbe, e módosító törvény 28. § (3) bekezdése alapján rendelkezéseit a 2003. július 1-jét követően kötött szerződésekre kell alkalmazni.

Ptk.308/B. §³⁰⁴ A szavatossági igényt a szolgáltatott dolog minden olyan hibája miatt határidőben érvényesítettnek kell tekinteni, amely a megjelölt kellékhányt előidézte. Ha azonban a jogosult a szavatossági igényét csak a dolognak – a megjelölt hiba szempontjából – elkülöníthető része tekintetében érvényesíti, a szavatossági igény a dolog egyéb részeire nem minősül érvényesítettnek.

Ptk.308/C. §³⁰⁵ A szavatossági jogok az ugyanabból a jogalaptól eredő követeléssel szemben kifogásként a határidők eltelte után is érvényesíthetők.

Tvr.6. § (1)³⁰⁶

(2) A kötelezett csak abban az esetben hivatkozhat arra, hogy a szavatossági igény érvényesítésére irányadó határidő hat hónapnál rövidebb [308. § (1) bekezdés], ha a kötelező alkalmassági idő tartamát a jogosulttal a szerződés megkötésekor megfelelő módon (a terméken való feltüntetéssel, minőségi tanúsítvánnyal, fizetési jegyzéken stb.) közölte.

Ptk.309. §³⁰⁷ (1) A szavatossági kötelezettség teljesítésével és a szerződésszerű állapot megteremtésével kapcsolatos költségek – ideértve különösen az anyag-, munka- és továbbítási költségeket – a kötelezettet terhelik. Fogyasztói szerződés esetében a felek ettől eltérő megállapodása semmis.

(2) Kicserélés vagy elállás esetén a jogosult nem köteles a dolognak azt az értékcsökkenését megtéríteni, amely a rendeltetésszerű használat következménye.

Ptk.310. §³⁰⁸ Szavatossági jogainak érvényesítésén kívül a jogosult a hibás teljesítésből eredő kárának megtérítését is követelheti a kártérítés szabályai szerint.

Ptk.311. §³⁰⁹ (1) Ha a fogyasztói szerződés hibás teljesítésének oka a kötelezettel szerződő harmadik személy (előző kötelezett) hibás teljesítése, a fogyasztói szerződés kötelezettje követelheti az előző kötelezettől a hibás teljesítés miatt támasztott fogyasztói igények kielégítése költségeinek a megtérítését, feltéve, hogy a minőség megvizsgálására vonatkozó kötelezettségének eleget tett.

(2) A fogyasztói szerződés kötelezettje az (1) bekezdés szerinti igényét a fogyasztó igényének kielégítésétől számított hatvannapos elévülési határidő alatt érvényesítheti. Az igény az előző kötelezett teljesítése időpontjától számított legfeljebb öt évig érvényesíthető; e határidő elmulasztása jogvesztéssel jár.

(3) Az (1) bekezdés szerinti igényt az előző kötelezett is érvényesítheti a vele szerződő előző kötelezettel szemben, a (2) bekezdésben meghatározott határidők megfelelő alkalmazásával.

Ptk.311/A. §³¹⁰ A hibás teljesítés jogkövetkezményeire vonatkozó szabályokat megfelelően alkalmazni kell akkor is, ha a kötelezettség nem dolog szolgáltatására irányul; ilyenkor a kicserélésen a szolgáltatás újbóli teljesítését kell érteni.

Tvr.13. §³¹¹ A hibás teljesítéssel kapcsolatos szavatossági jogokra és kártérítésre, valamint ezek érvényesítésének határidejére vonatkozó rendelkezések csak akkor alkalmazhatók, ha a szerződés teljesítése a törvény hatálybalépése után történt.

Ptké.87. § Az állatszavatosságra vonatkozó rendelkezéseket a Ptk. hatálybalépése előtt kötött szerződésre csak akkor lehet alkalmazni, ha a szerződést a Ptk. hatálybalépése után teljesítik.

³⁰⁴ A Ptk. 308/B. §-át a 2002: XXXVI. törvény 7. §-a iktatta a szövegbe, e módosító törvény 28. § (3) bekezdése alapján rendelkezéseit a 2003. július 1-jét követően kötött szerződésekre kell alkalmazni.

³⁰⁵ A Ptk. 308/C. §-át a 2002: XXXVI. törvény 7. §-a iktatta a szövegbe, e módosító törvény 28. § (3) bekezdése alapján rendelkezéseit a 2003. július 1-jét követően kötött szerződésekre kell alkalmazni.

³⁰⁶ A Tvr. 6. §-ának (1) bekezdését a 2002: XXXVI. törvény 29. § (1) bekezdésének c) pontja hatályon kívül helyezte.

³⁰⁷ A Ptk. 309. §-a a 2002: XXXVI. törvény 7. §-ával megállapított szöveg, e módosító törvény 28. § (3) bekezdése alapján rendelkezéseit a 2003. július 1-jét követően kötött szerződésekre kell alkalmazni.

³⁰⁸ A Ptk. 310. §-a a 2002: XXXVI. törvény 7. §-ával megállapított szöveg, e módosító törvény 28. § (3) bekezdése alapján rendelkezéseit a 2003. július 1-jét követően kötött szerződésekre kell alkalmazni.

³⁰⁹ A Ptk. 311. §-a a 2002: XXXVI. törvény 7. §-ával megállapított szöveg, e módosító törvény 28. § (3) bekezdése alapján rendelkezéseit a 2003. július 1-jét követően kötött szerződésekre kell alkalmazni.

³¹⁰ A Ptk. 311/A. §-át a 2002: XXXVI. törvény 7. §-a iktatta a szövegbe, e módosító törvény 28. § (3) bekezdése alapján rendelkezéseit a 2003. július 1-jét követően kötött szerződésekre kell alkalmazni.

³¹¹ A Tvr. 13. §-ának rendelkezéseit 1978. március 1-től kell alkalmazni.

A teljesítés lehetlenné válása

Ptk.312. § (1) Ha a teljesítés olyan okból vált lehetlenné, amelyért egyik fél sem felelős, a szerződés megszűnik. A teljesítés lehetlenné válásáról tudomást szerző fél haladéktalanul köteles erről a másik felet értesíteni. Az értesítés elmulasztásából eredő kárért a mulasztó felelős.

(2) Ha a teljesítés olyan okból vált lehetlenné, amelyért a kötelezett felelős, a jogosult a teljesítés elmaradása miatt kártérítést követelhet.

(3) Ha a teljesítés olyan okból vált lehetlenné, amelyért a jogosult felelős, a kötelezett szabadul tartozása alól, és követelheti kárának megtérítését.

(4) Ha a vagylagos szolgáltatások közül valamelyiknek a teljesítése lehetlenné válik, a szerződés a többi szolgáltatásra korlátozódik.

(5) Ha a lehetlenné válásért a választásra nem jogosult fél felelős, a másik fél választhat a lehetséges szolgáltatás és a lehetlenné válás következményei között.

(6) Ha a lehetlenné vált szolgáltatás tárgyának maradványa a kötelezett birtokában maradt, vagy a kötelezett a szolgáltatás tárgya helyett mástól kárpótlást kapott vagy igényelhet, a jogosult a maradvány, illetőleg a kárpótlás átengedését követelheti az ellenszolgáltatás arányos része ellenében.

A teljesítés megtagadása

Ptk.313. § Ha a kötelezett a teljesítést jogos ok nélkül megtagadja, a jogosult választhat a késedelem és a lehetlenné válás következményeinek alkalmazása között.

A szerződésszegés közös szabályai

Ptk.314. § (1)³¹² A szándékosan, súlyos gondatlansággal, vagy bűncselekménnyel okozott, továbbá az életet, testi épséget, egészséget megkárosító szerződésszegésért való felelősséget érvényesen nem lehet kizárni.

(2)³¹³ A szerződésszegésért való felelősséget – ha jogszabály másként nem rendelkezik – nem lehet kizárni és korlátozni, kivéve, ha az ezzel járó hátrányt az ellenszolgáltatás megfelelő csökkentése vagy egyéb előny kiegyenlíti.

(3) Külkereskedelmi szerződéssel kapcsolatos belföldi szerződésre vonatkozó jogszabály a szerződésszegést és következményeit a törvénytől eltérően szabályozhatja, a felelősség korlátozását vagy kizárását – az (1) bekezdésben foglalt rendelkezés kivételével – megengedheti.³¹⁴

Ptk.315. § Aki kötelezettsége teljesítéséhez vagy joga gyakorlásához mást vesz igénybe, ennek magatartásáért felelős.

Ptk.316. § (1)³¹⁵ Ha a jogosult a teljesítést a szerződésszegésről tudva elfogadja, a szerződésszegésből igényt utóbb csak akkor támaszthat, ha erre irányuló jogait fenntartotta.

(2)³¹⁶

Ptk.317. § (1) Osztható szolgáltatás egy részére vonatkozó szerződésszegés esetében a szerződésszegés következményei csak erre a részre következnek be. A jogosult azonban a szerződésszegésből eredő jogait az egész szerződésre nézve gyakorolhatja, ha bizonyítja, hogy a további teljesítés a szerződésszegés következtében már nem áll érdekében.

³¹² A Ptk. 314. §-ának (1) bekezdése az 1991: XIV. törvény 15. §-a (3) bekezdésének b) pontja szerint módosított szöveg.

³¹³ A Ptk. 314. §-ának (2) bekezdése az 1997: CXLIX. törvény 8. §-ával megállapított szöveg.

³¹⁴ Lásd az 1978: 8. törvényerejű rendelet 15. §-át.

³¹⁵ A Ptk.316. §-a (1) bekezdésének második mondatát az 1993: XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte.

³¹⁶ A Ptk.316. §-ának (2) bekezdését az 1993: XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte.

(2) Ha a szerződésszegés oszthatatlan szolgáltatás egy részére vonatkozik, következményei az egész szerződésre beállnak.

Ptk.318. §³¹⁷ (1)³¹⁸ A szerződésszegésért való felelősségre, valamint a kártérítés mértékére a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályait kell alkalmazni azzal az eltéréssel, hogy a kártérítés mérséklésének – ha a jogszabály kivételt nem tesz – nincs helye.

(2) A szerződésszegésen alapuló igények érvényesítése kötelező, ha a szerződésben kikötött ellenszolgáltatás teljesítése egészben vagy részben az állami költségvetésből történik. A jogosult az igény érvényesítésétől – jogszabály eltérő rendelkezése hiányában – eltekinthet, ha a rendelkezésre álló adatok alapján meggyőződést szerzett arról, hogy a szerződésszegés olyan körülményekre vezethető vissza, amelyekért a kötelezett nem felel, vagy ha a szerződésszegés a nemzetgazdaság, továbbá a felek együttműködése szempontjából jelentéktelen.

(3) Ha a szerződésszegésen alapuló igények érvényesítése kötelező, és a jogosult e kötelezettségének indokolatlanul nem tesz eleget, a pénzkövetelésre (kártérítés, kötbér, árszállítás) irányuló igényt a kifizetéseket a költségvetésből teljesítő pénzügyi szerv az állam javára érvényesítheti.

XXVI. Fejezet

A szerződés megszűnésének egyes esetei.

Az elévülés

A szerződés megszűnésének egyes esetei

Ptk.319. § (1) A felek a szerződést közös megegyezéssel megszüntethetik vagy felbonthatják.

(2) A szerződés megszüntetése esetében a szerződés a jövőre nézve szűnik meg, és a felek további szolgáltatásokkal nem tartoznak. A megszűnés előtt már nyújtott szolgáltatás szerződésszerű pénzbeli ellenértékét meg kell fizetni, amennyiben pedig a már teljesített pénzbeli szolgáltatásnak megfelelő ellenszolgáltatást a másik fél nem teljesítette, a pénzbeli szolgáltatás visszajár.

(3) A szerződés felbontása esetében a szerződés megkötésének időpontjára visszamenő hatállyal szűnik meg, és a már teljesített szolgáltatások visszajárnak.

Ptk.320. § (1) Aki szerződésnél vagy jogszabálynál fogva elállásra jogosult, e jogát a másik félhez intézett nyilatkozattal gyakorolja. Az elállás a szerződést felbontja.

(2) Az elállás jogát a felek bánatpénz fizetése ellenében is kiköthetik; a bíróság a túlzott mértékű bánatpénz összegét mérsékelheti.

(3) Nem gyakorolhatja a szerződésen alapuló elállási jogot az a fél, aki a már megkapott szolgáltatást nem, vagy csak tetemesen csökkent értékben tudja visszaszolgáltatni.

Ptk.321. § (1) Aki szerződésnél vagy jogszabálynál fogva felmondásra jogosult, e jogát a másik félhez intézett nyilatkozattal gyakorolja. A felmondás a szerződést megszünteti.

(2) Ha a felmondás nem azonnali hatályú, a törvényben vagy a szerződésben meghatározott felmondási idő elteltéig a szerződés fennmarad.

Ptk.322. § Megszűnik a szerződés, ha ugyanaz a személy lesz a jogosult és a kötelezett. A szerződés megszűnése harmadik személy jogait és kötelezettségeit nem érinti.

Ptk.323. § (1) A kötelezett halálával a szerződés nem szűnik meg, kivéve, ha csak személyesen teljesíthető szolgáltatásra irányult.

(2) A jogosult halála akkor szünteti meg a szerződést, ha a szolgáltatás kifejezetten az ő eltartására irányult, vagy kizárólag az ő személyes szükségleteinek fedezésére lett volna alkalmas.

Az elévülés

Ptk.324. § (1)³¹⁹ A követelések öt év alatt elévülnek, ha jogszabály másként nem rendelkezik.

³¹⁷ Lásd az 1978: 8. törvényerejű rendelet 15. §-át.

³¹⁸ Lásd az 1978: 8. törvényerejű rendelet 18. §-át.

(2) A főkövetelés elévülésével az attól függő mellékkövetelések is elévülnek. A főköveteléstől független mellékkövetelések elévülése a főkövetelést nem érinti.

(3) A követelés elévülése az azt biztosító kézirálogból való kielégítést nem kadályozza.

Ptk.325. § (1) Az elévült követelést bírósági úton érvényesíteni nem lehet.

(2) A felek rövidebb elévülési határidőben is megállapodhatnak; a megállapodás csak írásban érvényes. Az egy évnél rövidebb elévülési határidőt a felek írásban legfeljebb egy évre meghosszabbíthatják, egyébként az elévülési határidők meghosszabbítására irányuló megállapodás semmis.

Ptk.326. § (1) Az elévülés akkor kezdődik, amikor a követelés esedékessé vált.

(2) Ha a követelést a jogosult menthető okból nem tudja érvényesíteni, az akadály megszűnésétől számított egy éven belül – egyéves vagy ennél rövidebb elévülési idő esetében pedig három hónapon belül – a követelés akkor is érvényesíthető, ha az elévülési idő már eltelt, vagy abból egy évnél, illetőleg három hónapnál kevesebb van hátra. Ezt a rendelkezést kell alkalmazni akkor is, ha a jogosult a lejárat után a teljesítésre halasztást adott.

Ptk.327. § (1) A követelés teljesítésére irányuló írásbeli felszólítás, a követelés bírósági úton való érvényesítése, továbbá megegyezéssel való módosítása – ideértve az egyezséget is –, végül a tartozásnak a kötelezett részéről való elismerése megszakítja az elévülést.³²⁰

(2) Az elévülés megszakadása, illetőleg az elévülést megszakító eljárás jogerős befejezése után az elévülés újból megkezdődik.

(3) Ha az elévülést megszakító eljárás során végrehajtható határozatot hoztak, az elévülést csak a végrehajtási cselekmények szakítják meg.

Ptké.85. § (1) Ha az elévülés a Ptk. hatálybalépésekor folyamatban van, a követelés a Ptk. hatálybalépésétől számított öt éven belül érvényesíthető. Ezt a szabályt nem lehet alkalmazni, ha a követelés az érvényesítésével való indokolatlan késlekedés miatt a Ptk. hatálybalépése előtt megszűnt.

(2) Ezeket a rendelkezéseket az öt évnél rövidebb elévülési időkre nem lehet alkalmazni.

(3) Az elévülésnek a Ptk. hatálybalépését megelőzően bekövetkezett nyugvására, megszakadására, és megrövidítésére a korábbi jogot kell alkalmazni.

XXVII. Fejezet

Az engedményezés és a tartozásátvállalás

Az engedményezés

Ptk.328. § (1) A jogosult követelését szerződéssel másra átruházhatja (engedményezés).

(2) Nem lehet engedményezni a jogosult személyéhez kötött, valamint azokat a követeléseket, amelyek engedményezését jogszabály kizárja.³²¹

(3) Az engedményezésről a kötelezettet értesíteni kell; a kötelezett az értesítésig jogosult az engedményezőnek teljesíteni.

(4) Ha a kötelezettet az engedményező értesíti, a kötelezett az értesítés után csak az új jogosultnak (engedményes) teljesíthet; az engedményestől származó értesítés esetén a kötelezett követelheti az engedményezés megtörténtének igazolását. Ennek hiányában csak a saját veszélyére teljesíthet annak, aki engedményesként fellépett.

Ptk.329. § (1) Az engedményezéssel az engedményes a régi jogosult helyébe lép, és átszállnak rá a követelést biztosító zálogjogból és kezességből eredő jogok is.

(2) A kötelezettnek az engedményezésről való értesítése az elévülést megszakítja.

(3) A kötelezett az engedményessel szemben érvényesítheti azokat a kifogásokat és beszámíthatja azokat az ellenkövetéseket is, amelyek az engedményezővel szemben az értesítéskor már fennállt jogalapon keletkeztek.

Ptk.330. § (1) Az engedményező az engedményessel szemben a kötelezett szolgáltatásáért – az engedményezés fejében kapott ellenérték erejéig – kezesként felel, kivéve ha

a) a követelést kifejezetten bizonytalan követelésként ruházta át a engedményesre;

³¹⁹ A Ptk. 324. §-a (1) bekezdésének második mondatát az 1993: XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte. Lásd még az 1993: XCII. törvény 40. §-ának (8) bekezdését.

³²⁰ Lásd az 1978: 8. törvényerejű rendelet 16. §-át.

³²¹ Lásd az 1991: XLIX. törvényt, az 1993: LXII. törvényt, az 1997: LXXXI. törvényt, a 2003: CXXVI. törvényt.

b) felelősségét egyébként kizárta.

(2) Egyebekben az ellenérték fejében való engedményre az adásvétel, az ingyenes engedményre az ajándékozás szabályait kell alkalmazni.

Ptk.331. § Ha a követelés jogszabály vagy hatóság rendelkezése folytán száll át másra, azok eltérő rendelkezése hiányában az engedményezés szabályait kell megfelelően alkalmazni. Ebben az esetben a korábbi jogosult kezesi felelőssége csak akkor marad fenn, ha ezt kifejezett rendelkezés írja elő.

A tartozásátvállalás

Ptk.332. § (1) Ha valaki a kötelezettel megállapodik abban, hogy tartozását átvállalja, köteles a jogosult hozzájárulását kérni, ha pedig azt a jogosult megtagadja, a kötelezettet olyan helyzetbe hozni, hogy az a lejáratkor teljesíthessen.

(2) Ha a jogosult a tartozásátvállaláshoz hozzájárul, a tartozásátvállaló a kötelezett helyébe lép. Megilletik mindazok a jogok, amelyek a kötelezettet a jogosulttal szemben megillették; a korábbi kötelezettnek a jogosulttal szemben fennálló követelését azonban nem számíthatja be.

(3) A tartozásátvállalással a követelést biztosító kezesség és zálogjog a kezes és a zálogkötelezett hozzájáruló nyilatkozata hiányában megszűnik.

Ptk.333. § Ha a kötelezettség jogszabály vagy hatóság rendelkezése folytán száll át másra, azok eltérő rendelkezése hiányában a tartozásátvállalás szabályait kell megfelelően alkalmazni.

XXVIII. Fejezet

Több jogosult vagy több kötelezett a szerződésben

Ptk.334. § (1) Ha többen tartoznak egy szolgáltatással, illetőleg egy szolgáltatást többen követelnek, és e szolgáltatás osztható, jogszabály eltérő rendelkezése hiányában minden kötelezettől csak a résző részt lehet követelni, és minden jogosult csak az őt megillető részt követelheti. A kötelezettek, illetőleg a jogosultak részaránya kétség esetében egyenlő.³²²

(2) Ha a szolgáltatás nem osztható, a teljesítés bármelyik kötelezettől vagy valamennyiüktől követelhető (a kötelezettek egyetemlegessége).

(3) Ha többen jogosultak nem osztható szolgáltatást követelni, valamennyiük kezéhez kell teljesíteni (a jogosultak együttessége). A jogosultak bármelyike követelheti a szolgáltatásnak bírósági letétbe helyezését valamennyiük javára.

Ptk.335. § (1) Ha a követelés több jogosultat úgy illet meg, hogy mindegyik az egész szolgáltatást követelheti, de a kötelezettet egyszeri szolgáltatás terheli (a jogosultak egyetemlegessége), a kötelezettség minden jogosulttal szemben megszűnik, amennyiben bármelyik jogosult kielégítést kap.

(2) A jogosult késedelme, a szolgáltatása lehetetlenné válása, továbbá bármelyik félnek olyan jognyilatkozata, amely a követelés érvényesítésének vagy a kötelezettség teljesítésének feltétele – így különösen a felmondás, a megintés és a választási jog gyakorlása – mindegyik jogosultra kihat.

(3) A követelés egyik jogosulttal szemben sem évül el addig, amíg az elévülés feltételei valamennyiükkel szemben be nem következtek.

(4) Ha valamelyik jogosult a teljesítés iránt pert indít, a per jogerős befejezéséig a kötelezett – anélkül, hogy a késedelem jogkövetkezményei alól ezáltal mentesülne – a többi jogosult irányában megtagadhatja a teljesítést.

Ptk.336. § A jogosultakat – ha jogviszonyukból más nem következik – a követelés egymás között egyenlő arányban illeti meg.

Ptk.337. § (1) Egyetemleges kötelezettség esetében minden kötelezett az egész szolgáltatással tartozik, de amennyiben bármelyikük teljesít, vagy a kötelezettséget beszámítással megszünteti, a jogosulttal szemben a többiek kötelezettsége is megszűnik.

(2) Az egyetemlegesen kötelezettek egymás szerződösszegéséért is felelnek.

(3) Minden kötelezett a többieket megillető kifogásokra csak annyiban hivatkozhat, amennyiben a kifogások a jogosult kielégítésével kapcsolatosak. Beszámításra azonban a társkötelezettek követeléseit nem lehet felhasználni.

³²² Lásd az 1978: 8. törvényerejű rendelet 17. §-át.

- (4) A jogosultnak az egyik kötelezettel szemben beálló késedelme valamennyiük javára beáll.
- Ptk.338. § (1)** Az egyetemleges kötelezetteket – ha jogviszonyukból más nem következik – a kötelezettség egymás között egyenlő arányban terheli. Ha valamely társkötelezett a jogosultnak kötelezettségét meghaladó szolgáltatást teljesített, a többi társkötelezettel szemben – a követelésnek őket terhelő része erejéig – megtérítési követelése támad.
- (2) Egyik kötelezett sem hivatkozhat a többivel szemben olyan kedvezményre, amelyben a jogosulttól részesült.
- (3) A jogosultnak teljesítő kötelezetre a jogosultat megillető és a többiek teljesítésének biztosítására is szolgáló jogok átszállnak, amennyiben a többi kötelezettől megtérítést követelhet.

XXVIII/A. Fejezet³²³

Az értékpapír

Ptk. 338/A. § (1) A pénzkövetelésről szóló értékpapír kiállítója (kibocsátója) feltétlen és egyoldalú kötelezettséget vállal arra, hogy ő maga vagy az értékpapírban megnevezett más személy az értékpapír ellenében meghatározott pénzüsszeget szolgáltat az értékpapír jogosultjának.

(2)³²⁴ Értékpapírnak csak olyan okirat vagy – jogszabályban megjelölt – más módon rögzített, nyilvántartott és továbbított adat tekinthető, amely jogszabályban meghatározott kellékekkel rendelkezik és kiállítását (kibocsátását), illetve ebben a formában történő megjelenítését jogszabály lehetővé teszi.

(3) Értékpapírt — jogszabály eltérő rendelkezése hiányában — bemutatóra és névre szólóan lehet kiállítani.

Ptk.338/B. § (1)³²⁵ Értékpapírban meghatározott követelést érvényesíteni, arról rendelkezni, azt megterhelni – ha törvény ettől eltérően nem rendelkezik – csak az értékpapír által, annak birtokában lehet.

(2)³²⁶ Jogszabály eltérő rendelkezése hiányában bemutatóra szól az értékpapír, ha nem tartalmazza a jogosult személyének megjelölését vagy tartalmazza ugyan, de az értékpapír tartalma szerint az értékpapír kötelezettje nemcsak a megjelölt személynek, hanem az értékpapír bármely bemutatójának köteles teljesíteni (bemutatói záradék). A bemutatóra szóló értékpapírt annak birtokba adásával lehet átruházni.

(3)³²⁷ A nyomdai úton előállított névre szóló értékpapír teljes vagy üres forgatmány útján ruházható át.

(4)³²⁸ A teljes forgatmány a forgatható értékpapírra vagy az ahhoz csatolt lapra (toldat) vezetett, az átruházó által aláírt írásbeli nyilatkozat, amely kifejezi az értékpapír átruházásának szándékát, és megjelöli azt a személyt, akire az értékpapírt átruházzák. A forgatmány nem érvényességi kelléke az átruházás jogcímeül szolgáló szerződésnek (előszerződésnek).

(5)³²⁹ Az üres forgatmány az értékpapír hátlapjára vagy a toldatra rávezetett, az átruházó által aláírt olyan írásbeli nyilatkozat, amely kifejezi az értékpapír átruházásának szándékát, de nem tartalmazza annak a személynek a megjelölését, akire az értékpapírt átruházzák. Üres forgatmánynak minősül az átruházónak az értékpapír hátlapján vagy a toldaton szereplő aláírása is.

(6)³³⁰ Az értékpapír üres forgatmánnyal való átruházása esetében az értékpapír birtokosa

- a) az üres forgatmányt kitöltheti akár a saját nevére, akár más személy nevére,
- b) az értékpapírt újból átruházhatja akár üres forgatmánnyal, akár más személy nevére szóló teljes forgatmánnyal,
- c) az értékpapírt harmadik személynek tovább adhatja anélkül, hogy az üres forgatmányt kitöltené és az értékpapírt újabb forgatmánnyal látná el.

³²³ A Ptk. XXVIII/A. fejezete az 1988: XXV. törvény 2. §-ával megállapított szöveg.

³²⁴ A Ptk. 338/A. §-ának (2) bekezdése az 1996: CXI. törvény 235. §-ának (1) bekezdésével megállapított szöveg.

³²⁵ A Ptk.338/B. §-ának (1) bekezdése az 1996: CXI. törvény 235. §-ának (2) bekezdésével megállapított szöveg.

³²⁶ A Ptk. 338/B. § (2) bekezdése a 2001: CXX. törvény 436. § (1) bekezdésével megállapított szöveg.

³²⁷ A Ptk. 338/B. § (3) bekezdése a 2001: CXX. törvény 436. § (1) bekezdésével megállapított szöveg.

³²⁸ A Ptk. 338/B. § (4) bekezdését a 2001: CXX. törvény 436. § (1) bekezdése iktatta a szövegbe.

³²⁹ A Ptk. 338/B. § (5) bekezdését a 2001: CXX. törvény 436. § (1) bekezdése iktatta a szövegbe.

³³⁰ A Ptk. 338/B. § (6) bekezdését a 2001: CXX. törvény 436. § (1) bekezdése iktatta a szövegbe.

(7)³³¹ Jogszabály felhatalmazást adhat arra, hogy a kibocsátó az értékpapírba felvett írásbeli nyilatkozatával a forgatmány útján való átruházás lehetőségét kizárja (negatív rendeleti záradék). Az ilyen értékpapír az engedményezés hatályával ruházható át.

(8)³³² A dematerializált értékpapír átruházása külön jogszabályban meghatározott módon a jogosult javára vezetett értékpapír-számlán történő jóváírással történik.

(9)³³³ Az egyes értékpapírokat szabályozó jogszabály az értékpapír átruházására vonatkozóan e § rendelkezéseitől eltérő szabályokat is megállapíthat.

Ptk.338/C. §³³⁴ (1) Az értékpapírból eredő jogok gyakorlására jogosultnak kell tekinteni:

a) bemutatóra szóló értékpapír esetén az értékpapír birtokosát;

b) névre szóló értékpapír esetén

1. ha azt nyomdai úton előállították, az értékpapír azon birtokosát, akit az értékpapír eredeti szövege jogosultként megjelöl vagy akit a forgatmányok megszakítatlan láncolata jogosultként igazol, akkor is, ha az utolsó forgatmány üres. Ha valamely üres forgatmányra újabb forgatmány következik, az utóbbi aláíróját úgy kell tekinteni, mint aki az értékpapírt üres forgatmány útján szerezte meg;

2. ha az dematerializált értékpapírként került előállításra, azt, akinek az értékpapír-számláján az értékpapírt nyilvántartják.

(2) A bemutatóra szóló, és a negatív rendeleti záradékot nem tartalmazó névre szóló értékpapír átruházásával az értékpapírból eredő jogok átszállnak az értékpapír új jogosultjára, függetlenül attól, hogy az átruházó milyen jogokkal rendelkezett.

(3) Az értékpapír kötelezettje a jogosulttal szemben az értékpapír tartalmából kitűnő kifogásokon kívül nem hivatkozhat olyan kifogásokra, amelyek valamely korábbi jogosulttal szemben fennálló személyes viszonyán alapulnak.

(4) Ha törvény eltérően nem rendelkezik, az (1) bekezdés szerint jogosultnak tekintendő jóhiszemű személynek az értékpapírból eredő jogosultságát nem befolyásolja az, ha valamely korábbi átruházásnak nem volt jogcíme vagy ha a jogcím érvénytelen vagy hatálytalan volt.

Ptk.338/D. §³³⁵ Értékpapírt — külön jogszabály szerint³³⁶ — valamely dologra vonatkozó tulajdonjogról vagy más jogról, illetőleg tagsági viszonyból eredő jogosultságról is ki lehet állítani. Erre az értékpapírra — jogszabály eltérő rendelkezése hiányában — a pénzkövetelésről szóló értékpapír szabályait kell megfelelően alkalmazni.

II. Cím

FELELŐSSÉG SZERZŐDÉSEN KÍVÜL OKOZOTT KÁROKÉRT ÉS JOGALAP NÉLKÜLI GAZDAGODÁSÉRT

XXIX. Fejezet

A kártérítés általános szabályai

Ptk.339. § (1) Aki másnak jogellenesen kárt okoz, köteles azt megtéríteni. Mentese a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.

(2) A bíróság a kárért felelős személyt rendkívüli méltánylást érdemlő körülmények alapján a felelősség alól részben mentesítheti.

Ptk.340. § (1) A károsult a kár elhárítása, illetőleg csökkentése érdekében úgy köteles eljárni, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. Nem kell megtéríteni a kárnak azt a részét, amely abból származott, hogy a károsult e kötelezettségének nem tett eleget.

(2) A károsult terhére esik mindazok mulasztása, akiknek magatartásáért felelős.

³³¹ A Ptk. 338/B. § (7) bekezdését a 2001: CXX. törvény 436. § (1) bekezdése iktatta a szövegbe.

³³² A Ptk. 338/B. § (8) bekezdését a 2001: CXX. törvény 436. § (1) bekezdése iktatta a szövegbe.

³³³ A Ptk. 338/B. § (9) bekezdését a 2001: CXX. törvény 436. § (1) bekezdése iktatta a szövegbe.

³³⁴ A Ptk. új 338/C. §-át a 2001: CXX. törvény 436. § (2) bekezdése iktatta be, egyidejűleg az eredeti 338/C. § számozását 338/D. §-ra változtatva.

³³⁵ A Ptk. eredeti 338/C. §-ának számozását a 2001: CXX. törvény 436. § (2) bekezdése 338/D. §-ra változtatta.

³³⁶ Lásd az 1997: CXLIV. törvényt, a 2006: IV. törvényt.

Ptk.341. § (1) Károsodás veszélye esetén a veszélyeztetett kérheti a bíróságtól, hogy azt, akinek részéről a veszély fenyeget, tiltsa el a veszélyeztető magatartástól, illetőleg kötelezze a kár megelőzéséhez szükséges intézkedések megtételére és – szükség szerint – biztosíték adására.

(2) Ezt a szabályt kell alkalmazni akkor is, ha a károsodás veszélyét tisztességtelen gazdasági tevékenységgel idézték elő.³³⁷

Ptk.342. § (1) Semmis valamely szerződésnek az a kikötése, amely a szándékos vagy súlyos gondatlanságból eredő károkozásért, az életben, a testi épségben, az egészségben okozott károsodásért, továbbá bűncselekmény következményeiért való felelősséget előre korlátozza vagy kizárja.

(2) Nem jár kártérítés, ha a kárt a károsult beleegyezésével okozták, és a károkozás társadalmi érdeket nem sért vagy veszélyeztet.

Ptk.343. § A jogtalan támadás vagy a jogtalan és közvetlenül támadásra utaló fenyegetés elhárítása érdekében a támadónak okozott kárt nem kell megtéríteni, ha a védekező az elhárítással a szükséges mértéket nem lépte túl.

Ptk.344. § (1) Ha többen közösen okoznak kárt, felelőségük a károsulttal szemben egyetemleges, egymással szemben pedig magatartásuk felróhatósága arányában oszlik meg.

(2) A kár a károkozók között egyenlő arányban oszlik meg, ha magatartásuk felróhatóságának arányát nem lehet megállapítani.

(3) A bíróság mellőzheti az egyetemleges felelőség megállapítását, és a károkozókat közrehatásuk arányában is marasztalhatja, ha

a) ez a kár megtérítését nem veszélyezteti, és tetemesen nem is késlelteti, vagy

b) a károsult maga is közrehatott a kár bekövetkeztében, vagy igénye érvényesítésével menthető ok nélkül késlekedett.

XXX. Fejezet

A felelőség egyes esetei

A veszélyes üzem működéséből eredő károk

Ptk.345. § (1) Aki fokozott veszéllyel járó tevékenységet folytat, köteles az ebből eredő kárt megtéríteni. Mentésül a felelőség alól, ha bizonyítja, hogy a kárt olyan elháríthatatlan ok idézte elő, amely a fokozott veszéllyel járó tevékenység körén kívül esik. Ezeket a szabályokat kell alkalmazni arra is, aki az emberi környezetet veszélyeztető tevékenységével másnak kárt okoz.

(2) Nem kell megtéríteni a kárt annyiban, amennyiben a károsult felróható magatartásából származott.

(3) A felelőség kizárása vagy korlátozása semmis; ez a tilalom a dologban okozott károkra nem vonatkozik.

(4) A kártérítési követelés három év alatt elévül.

Ptk.346. § (1) Ha a kárt több személy fokozott veszéllyel járó tevékenységgel közösen okozta, egymás közti viszonyukban a felelőség általános szabályait kell alkalmazni.

(2) Ha a károkozás egyik félnek sem róható fel, de a kár egyikük fokozott veszéllyel járó tevékenysége körében bekövetkezett rendellenességre vezethető vissza, a kárt ez utóbbi köteles megtéríteni.

(3) Ha a kárt mindkét fél fokozott veszéllyel járó tevékenysége körében bekövetkezett rendellenesség okozta, továbbá, ha ilyen rendellenesség egyik félnél sem állapítható meg, kárát – felróhatóság hiányában – mindegyik fél maga viseli.

(4)³³⁸ Az üzemi balesetért való felelőség szabályait külön jogszabályok állapítják meg.³³⁹

*Felelőség olyan személyek károkozásáért,
akiknek belátási képessége hiányzik vagy korlátozott*

³³⁷ Lásd az 1996: LVII. törvényt.

³³⁸ A Magyar Közlöny 1978. évi 31. számában közzétett helyesbítésnek megfelelő szöveg .

³³⁹ Lásd az 1992: XXII. törvényt.

Ptk.347. § (1) Akinek belátási képessége hiányzik vagy fogyatékos, felelősségre nem vonható. Helyette gondozója felel, kivéve, ha bizonyítja, hogy a felügyelet ellátása érdekében úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.

(2) Ha a károkozónak nincs gondozója, vagy a gondozó felelősségét nem lehet megállapítani, kivételesen a károkozót is kötelezni lehet a kár részben vagy egészben való megtérítésére, feltéve, hogy az eset körülményei és a felek anyagi viszonyai ezt nyilvánvalóan indokoltá teszik.

(3) A károkozó belátási képességének hiányára vagy fogyatékoságára nem hivatkozhat, ha ezt az állapotát maga idézte elő.

(4) Ha a kárt belátási képességgel rendelkező olyan kiskorú okozta, akinek felügyeletre köteles gondozója is van, és bizonyítják, hogy az kötelességeit felróhatóan megszegte, a gondozó a károkozóval egyetemlegesen felelős.

*Az alkalmazott, szövetkezeti tag, képviselő
és megbízott károkozása*

Ptk.348. § (1) Ha az alkalmazott a munkaviszonyával összefüggésben harmadik személynek kárt okoz, jogszabály eltérő rendelkezése hiányában a károsulttal szemben a munkáltató felelős. E szabályt kell alkalmazni akkor is, ha a szövetkezet tagja okoz a tagsági viszonyával összefüggésben harmadik személynek kárt.

(2)³⁴⁰

Ptk.349. § (1) Államigazgatási jogkörben okozott kárért a felelősséget csak akkor lehet megállapítani, ha a kár rendes jogorvoslással nem volt elhárítható, illetőleg a károsult a kár elhárítására alkalmas rendes jogorvoslati lehetőségeket igénybe vette.

(2)³⁴¹

(3) Ezeket a szabályokat kell alkalmazni a bírósági és ügyészségi jogkörben okozott kárért való felelősségre is, ha jogszabály másként nem rendelkezik.

Tvr. 14. §³⁴² Az államigazgatási jogkörben okozott kárral, valamint a nem vagyoni kárral kapcsolatos felelősségi szabályokat csak akkor lehet alkalmazni, ha a károkozó magatartás a törvény hatálybalépése után történt.

Ptké.57. §³⁴³

Ptk.350. § (1) A megbízott által ilyen minőségben okozott kárért a károsult harmadik személlyel szemben a megbízó a megbízottal egyetemlegesen felelős. Mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy őt a megbízott megválasztásában, utasításokkal ellátásában és felügyeletében mulasztás nem terheli. Ez a szabály a fokozott veszéllyel járó tevékenységet folytató személyek felelősségére nem vonatkozik.

(2) Állandó jellegű megbízási viszony esetében, továbbá, ha a megbízó és a megbízott egyaránt gazdálkodó szervezet, a bíróság a károsult és a megbízó viszonyában az alkalmazottak károkozásáért való felelősség szabályait is alkalmazhatja.

(3) A törvényes képviselő károkozásáért a képviselt személy nem felelős.

(4) E törvény szabályai szerint felel az általa okozott kárért a megbízott a megbízóval, a képviselt személlyel munkaviszonyban nem álló képviselő pedig a képviselttel szemben. A megbízó vagy a képviselt személy az általa harmadik személynek nyújtott kártérítés fejében ugyancsak e törvény szerint követelhet megtérítést a megbízottól, illetőleg a képviselőtől.

(5) Az alkalmazott és munkáltató közti ilyen igényekre a Munka Törvénykönyvének szabályai szövetkezet és tagja közti ilyen igényekre pedig külön jogszabályok rendelkezései az irányadók.³⁴⁴

³⁴⁰ A Ptk.348. §-ának (2) bekezdését az 1/1996. (I. 26.) AB határozat 1996. január 26-ával megsemmisítette.

³⁴¹ A Ptk.349. §-ának (2) bekezdését az 53/1992. (X. 29.) AB határozat 1992. október 29-ével megsemmisítette.

³⁴² A Tvr. 14. §-ának rendelkezéseit 1978. március 1-től kell alkalmazni.

³⁴³ A Ptké. 57. §-át az 1978: 2. törvényerejű rendelet 25. § (1) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte.

³⁴⁴ Lásd az 1992: XXII. törvényt, az 1992: I. törvényt, a 2000: CXLI. törvényt, a 2006: X. törvényt.

Az állattartók felelőssége

Ptk.351. § (1) Aki állatot tart, az általános szabályok szerint felel azért a kárért, amelyet az állat másnak okoz.

(2) Vadállat tartója úgy felel, mint az, aki fokozott veszéllyel járó tevékenységet folytat.

Az épületekről lehulló tárgy által okozott kár

Ptk.352. § (1) Épület egyes részeinek lehullásából vagy az épület hiányosságaiból másra háramló kárért az épület tulajdonosa felelős, kivéve, ha bizonyítja, hogy az építkezésre és karbantartásra vonatkozó szabályokat nem sértették meg, és az építkezés vagy karbantartás során a károk megelőzése érdekében úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.

(2) Az épületre kifüggesztett tárgyak leesésével okozott kárért a károsulttal szemben az felelős, akinek érdekében a tárgyat kifüggesztették.

(3) Ezek a szabályok nem érintik a felelős személynek azt a jogát, hogy a károkozótól a kár megtérítését követelhesse.

Ptk.353. § (1) Valamely tárgynak a lakásból vagy más helyiségből való kidobásával, kiejtésével vagy kiöntésével okozott kárért a károsulttal szemben a lakás bérlője, illetőleg a helyiség használója felelős.

(2) Ha a bérlő, illetőleg a használó a károkozót megnevezi, kezesként felel. Mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a károkozó jogosulatlanul tartózkodott a helyiségben.

(3) Valamely tárgynak az épület közös használatára szolgáló helyiségeiből való kidobásával, kiejtésével vagy kiöntésével okozott kárért a károsulttal szemben az épület tulajdonosa felelős. Ha a tulajdonos a károkozót megnevezi, kezesként felel.

(4) Ezek a szabályok nem érintik a felelős személynek azt a jogát, hogy a kárért egyébként felelős személytől a kár megtérítését követelhesse.

A nem vagyoni kár

Ptk.354. §³⁴⁵

XXXI. Fejezet

A felelősség módja, a kártérítés mértéke

Ptk.355. § (1)³⁴⁶ A kárért felelős személy köteles az eredeti állapotot helyreállítani, ha pedig az nem lehetséges, vagy a károsult azt alapos okból nem kívánja, köteles a károsult vagyoni és nem vagyoni kárát megtéríteni.

(2) A kárt pénzben kell megtéríteni, kivéve, ha a körülmények a kár természetben való megtérítését indokolják. A kár természetben való megtérítése különösen akkor lehet indokolt, ha a kártérítés tárgyát a károkozó maga is termeli, vagy az egyébként a rendelkezésére áll.

(3) Kártérítésként járadékot is meg lehet állapítani. Rendszerint járadékot kell megállapítani akkor, ha a kártérítés a károsultnak vagy vele szemben tartásra jogosult hozzátartozójának tartását, illetőleg tartásának kiegészítését hivatott szolgálni.

(4) Kártérítés címén a károkozó körülmény folytán a károsult vagyonában beállott értékcsökkenést és az elmaradt vagyoni előnyt, továbbá azt a kárpótlást vagy költséget kell megtéríteni, amely a károsultat ért vagyoni és nem vagyoni hátrány csökkentéséhez vagy kiküszöböléséhez szükséges.

Ptké.58–59. §³⁴⁷

³⁴⁵ A Ptk.354. §-át az 1993: XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte.

³⁴⁶ A Ptk.355. §-ának (1) bekezdése az 1993: XCII. törvény 15. §-ával megállapított szöveg. Lásd még az 1978: 8. törvényerejű rendelet 18. §-át.

Ptk.356. § (1) Akinek munkaképessége baleset folytán csökkent, csak akkor követelhet járadékot, ha a baleset utáni keresete (jövedelme) a baleset előtti keresetét – neki fel nem róható okból – nem éri el.

(2) Balesetből eredő munkaképtelenség vagy munkaképesség-csökkenés esetében az elmaradt keresetnek (jövedelemnek) a társadalombiztosítási ellátásokkal csökkentett összegét kell megtéríteni.

(3) A járadék megállapításánál a balesetért felelős személy javára nem vehető figyelembe az a kereset (jövedelem), amelyet a balesetet szenvedett személy a balesetből eredő jelentős testi fogyatékosága ellenére rendkívüli munkateljesítménnyel ér el.

Ptk.357. § (1) A balesetet szenvedett személy keresetveszteségét (jövedelemkiesését) általában a balesetet megelőző egy évben elért rendszeres kereset (jövedelem) havi átlaga alapján kell meghatározni. Ha az említett idő alatt a keresetben (jövedelemben) tartós jellegű változás állott be, csak a változás utáni kereset (jövedelem) átlagát lehet figyelembe venni.

(2) Ha a balesetet szenvedett személy munkabére a balesetkor rendszeres jellegű és határozott összegű volt, ezt kell a keresetveszteség megállapításánál figyelembe venni.

(3) Ha a keresetveszteség (jövedelemkiesés) az (1) és (2) bekezdés alapján nem állapítható meg, annak meghatározásánál az azonos vagy hasonló munkát munkaviszony (tagsági viszony) alapján végző személyek átlagos havi keresete az irányadó.

(4) A keresetveszteség (jövedelemkiesés) megállapításánál figyelembe kell venni azt a jövőbeli változást is, amelynek meghatározott időpontban való bekövetkezésével már előre teljes bizonyossággal lehet számolni.

Ptk.358. § (1) A baleset következtében meghalt személy által eltartottak olyan összegű tartást pótló járadékot igényelhetnek, amely szükségleteiknek – a tényleges, illetőleg az elvárhatóan elérhető keresetüket (jövedelmüket) is figyelembe véve – a baleset előtti életszínvonalon való kielégítését biztosítja.

(2) Járadék követelhető akkor is, ha a baleset következtében meghalt személy a tartási kötelezettségének megszegésével nem nyújtotta ténylegesen a tartást, vagy ha a járadékot igénylő a tartási igényét menthető okból nem érvényesítette.

(3) A járadék mértékének megállapításánál értékelni kell, hogy a járadékot igénylő érvényesítette-e, illetőleg érvényesíthet-e követelést azokkal szemben, akik az ő tartására a baleset idején meghalt személlyel egysorban voltak kötelesek.

Ptk.359. § (1) Ha a kár mértéke – akár csak részben – pontosan nem számítható ki, a bíróság a károkozásért felelős személyt olyan összegű általános kártérítés megfizetésére kötelezheti, amely a károsult teljes anyagi kárpótlására alkalmas.

(2) Az általános kártérítés visszakövetelésének nincs helye azon az alapon, hogy a tényleges kár mértéke utóbb nem érte el az általános kártérítés összegét. Ha azonban a kötelezett általános kártérítésként járadékot fizet, a járadék mértékének csökkentését vagy a járadékfizetés időtartamának megváltoztatását a körülmények alakulásához képest követelheti.

Ptk.360. § (1) A kártérítés a károsodás bekövetkeztekor nyomban esedékes.

(2) A kárért felelős személy helyzetére a szerződés teljesítésében késedelmes kötelezettre irányadó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

(3) Az engedményezésre, a tartozásátvállalásra, a követelések biztosítására, a teljesítésre és beszámításra vonatkozó szabályokat a kártérítési követelésekre is megfelelően alkalmazni kell.

(4) Az elévülés szabályait azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy öt évnél rövidebb idő alatt nem évülhet el a követelés, ha a kárt szándékosan vagy bűncselekménnyel okozták. A bűncselekménnyel okozott kár esetén azonban a követelés öt éven túl sem évül el mindaddig, amíg a bűncselekmény büntethetősége el nem évül.

³⁴⁷ A Ptké. 58–59. §-át az 1978: 2. törvényerejű rendelet 25. § (1) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte.

Ptk.361. § (1) Aki másnak rovására jogalap nélkül jut vagyoni előnyhöz, köteles ezt az előnyt visszatéríteni.

(2) Nem köteles visszatéríteni a gazdagodást az, aki attól a visszakövetelés előtt elesett, kivéve ha

a) számolnia kellett a visszatérítési kötelezettséggel, és felelőssége a gazdagodás megszűnéséért megállapítható, vagy

b) rosszhiszeműen jutott a gazdagodáshoz.

(3)³⁴⁸ Ha az, akinek részére a gazdagodást vissza kellene téríteni, azt tilos vagy a jóerkölcsbe ütköző magatartásával maga idézte elő, a bíróság az ügyész indítványára a vagyoni előnyt az állam javára ítélni meg.

Szolgáltatásnak az állam javára való megítélése

Ptké.32. § (1) A bíróság köteles az ügyészt értesíteni, ha az iratok vagy a tárgyalás adatai alapján feltehető, hogy szolgáltatásnak (vagyoni előnynek) az állam javára való megítélésére kerül sor.

(2) Az ügyész az indítványt haladéktalanul, legkésőbb azonban az értesítés kézbesítésétől számított tizenöt napon belül köteles megtenni.

(3) Az ügyész nyilatkozata előtt az értesítés kézbesítésétől számított tizenöt napon belül a per szünetelésének vagy a pert befejező határozat hozatalának nincs helye.

Ptké.33. § Uzsorás szerződés esetében a bíróság a sérelmet szenvedő félnek a visszatérítést akkor is elengedheti, ha az ügyész a szolgáltatásnak az állam javára való megítélését indítványozza.

Ptké.34. § Ha a Ptk. 237. §-ának (1) bekezdésében és a 361. §-ának (3) bekezdésében szabályozott esetekben az ügyész a visszajáró szolgáltatásnak (vagyoni előnynek) az állam javára csak részben való megítélését indítványozza, a bíróságot az indítvány csak annyiban köti, hogy az abban megjelölnél nagyobb összeget az állam javára nem ítélni meg.

Ptké.35. § A szolgáltatásnak (vagyoni előnynek) az állam javára való megítélését nem akadályozza az, hogy a szolgáltatást a sérelmet okozó fél már megkapta, illetőleg a vagyoni előnyt a gazdagodást előidéző fél már visszakapta.

Ptké.36. § Az állam javára megítélt szolgáltatások behajtásával és elszámolásával kapcsolatos pénzügyi kérdéseket a pénzügyminiszter az igazságügyminiszterrel egyetértésben szabályozza.

Ptké.36/A. §³⁴⁹ Az ügyész keresetet indíthat a semmis szerződéssel a közérdekekben okozott sérelem megszüntetése érdekében a szerződés semmisségének megállapítása iránt.

Ptk.362. § Az életfenntartás céljára adott és arra felhasznált juttatást visszakövetelni nem lehet, kivéve, ha jogszabály másként rendelkezik, vagy a juttatást bűncselekmény útján szerezték meg.

Ptk.363. § (1) A gazdagodással kapcsolatos vagyoni előnyök visszatérítésére a jogalap nélküli birtoklásra vonatkozó szabályokat (195. §) kell alkalmazni; a visszatérítésre köteles személy a dologra fordított szükséges költségei megtérítését követelheti.

(2) Ha a vagyoni előnyt természetben visszaszolgáltatni nem lehet, értékét kell megtéríteni.

Ptk.364. § A jogalap nélküli gazdagodásra egyébként a kártérítés szabályait kell megfelelően alkalmazni.

III. Cím

EGYES SZERZŐDÉSEK

XXXIII. Fejezet

Az adásvétel és a csere

1. Az adásvétel

³⁴⁸ A Ptk. 361. § (3) bekezdése az 1991: XIV. törvény 15. §-ának (2) bekezdése szerint módosított szöveg.

³⁴⁹ A Ptk.36/A. §-át az 1995: LX. törvény 33. §-ának (6) bekezdése iktatta a szövegbe.

Ptk.365. § (1) Adásvételi szerződés alapján az eladó köteles a dolog tulajdonát a vevőre átruházni és a dolgot a vevő birtokába bocsátani, a vevő pedig köteles a vételárat megfizetni és a dolgot átvenni.

(2) Adásvétel tárgya lehet minden dolog, amely nincs kivonva a forgalomból.

(3) Ingatlan adásvételének érvényességéhez a szerződés írásba foglalása szükséges.

(4) Az ingatlan-adásvétel hatálya a mezőgazdasági felszerelésre és jószágra csak akkor terjed ki, ha ebben a felek kifejezetten megállapodtak.

Ptk.366. § (1) Ha a vételárként piaci árat kötöttek ki, a teljesítési helynek megfelelő piacon, a teljesítési időben kialakult középárat kell megfizetni.

(2) Ha a jogszabály kivételt nem tesz, a súly szerint megállapított vételárat a tiszta súly alapján kell kiszámítani.

Ptké.60. §³⁵⁰

A felek jogai és kötelezettségei

Ptk.367. § (1) Az eladó köteles a vevőt a dolog lényeges tulajdonságairól és a dologgal kapcsolatos fontos követelményekről, különösen a dologra vonatkozó esetleges jogokról és a dologgal kapcsolatos terhekről tájékoztatni. Köteles továbbá az ilyen körülményekre, illetőleg jogokra és terhekre vonatkozó okiratokat a vevőnek átadni.

(2) Az eladó viseli az átadással és az ingatlan-nyilvántartásban feltüntetett állapot rendezésével kapcsolatos költségeket.

(3) A szerződéskötési költségek, a tulajdonátruházási illeték, továbbá az átvétel és a tulajdonváltás ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzésének költségei a vevőt terhelik.

Ptk.368. § (1) Az eladó a tulajdonjogot csak a szerződés megkötésekor, írásban és legfeljebb a vételár teljes kiegyenlítéséig tarthatja fenn.

(2) A vevő a tulajdonjog-fenntartás hatályossága idején a dolgot nem idegenítheti el, és nem terhelheti meg. Ez a szabály harmadik személy jóhíszeműen és ellenérték fejében szerzett jogát nem érinti.

(3) Az ingatlan vevője – ha a tulajdonjognak az ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzése előtt birtokba lép – ennek napjától kezdve szedi a dolog hasznait, viseli terheit és azt a kárt, amelynek megtérítésére senkit sem lehet kötelezni.

Szavatosság a tulajdonjog átruházásáért és tehermentességéért

Ptk.369. § (1) Ha harmadik személynek az adásvétel tárgyára olyan joga van, amely a vevő tulajdonszerzését akadályozza, a vevő elállhat a szerződéstől, és kártérítést követelhet.

(2) E jogainak gyakorlása előtt a vevő köteles az eladót megfelelő határidő kitűzésével felhívni arra, hogy tulajdonszerzésének akadályait hárítsa el, vagy adjon megfelelő biztosítékot.

(3) Ha a vevő harmadik személy joga következtében a dolgot e harmadik személynek kiszolgáltatja, vagy az eladónak visszaadja, az eladótól kártérítést követelhet.

(4) Ha az eladó jóhíszemű volt, csak a szerződés megkötéséből eredő károkat köteles megfizetni. Ez a vevő elállási jogát nem érinti.

Ptk.370. § (1) Ha harmadik személynek a dolgon olyan joga áll fenn, amely a vevő tulajdonjogát korlátozza, a vevő megfelelő határidő kitűzésével tehermentesítést követelhet, és a tehermentesítésig megtagadhatja az ehhez szükséges összeg megfizetését.

(2) A határidő eredménytelen eltelte után a vevő a dolgot az így rendelkezésre álló összegből vagy egyébként az eladó költségére tehermentesítheti.

(3) Ha a tehermentesítés lehetetlen, vagy aránytalan költséggel járna, a vevő a szerződéstől elállhat, és kártérítést követelhet, vagy a teher átvállalása fejében a vételár megfelelő csökkentését követelheti. Ezek a jogok a vevőt akkor is megilletik, ha a tehermentesítésre megszabott határidő eredménytelenül telt el, és a vevő nem kívánja a dolog tehermentesítését.

(4) Nem illetik meg ezek a jogok a vevőt, ha a szerződés megkötésekor tudnia kellett, hogy a dolgon korlátozástól mentes tulajdonjogot nem szerezhet, kivéve, ha az eladó a vevő

³⁵⁰ A Ptké. 60. §-át az 1978: 2. törvényerejű rendelet 25. § (1) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte.

korlátozástól mentes tulajdonszerzéséért jótállott. A jelzálogjogtól való mentességért az eladó akkor is szavatol, ha arról a vevő tudott.

Az adásvétel egyes különös nemei

Ptk.371. § (1) Ha a dolgot megtekintésre vagy próbára vették, a szerződés hatálya a vevő nyilatkozatától függ. A vevő e nyilatkozatát nem köteles indokolni.

(2) Az eladó határidőt tűzhet a nyilatkozattételre; ha a vevő e határidőt elmulasztja, a szerződés nem hatályos.

(3) Ha a vevő a dolgot próbára átvette, és az eladó által kitűzött határidőig nem nyilatkozott, a szerződés hatályos.

(4) Az eladó nem szavatol azokért a hibákért, amelyeket a vevő felismerhetett.

Ptk.372. § (1) Minta szerinti vétel esetében az eladó a mintának megfelelő dolgot köteles szolgáltatni.

(2) Az eladó a dolog fel nem ismerhető hibájáért akkor is szavatossággal tartozik, ha e hiba a mintában is megvolt.

(3) Ha a vevő a mintát nem mutatja fel, őt terheli annak bizonyítása, hogy a dolog a mintának nem felelt meg.

Ptk.373. § (1) Ha a tulajdonos meghatározott dologra nézve írásbeli megállapodással elővásárlási jogot enged, és a dolgot el akarja adni, a kapott ajánlatot a szerződés megkötése előtt köteles az elővásárlásra jogosulttal közölni. Nem terheli e kötelezettség a tulajdonost, ha annak teljesítése a jogosult tartózkodási helye vagy más körülményei miatt rendkívüli nehézséggel vagy számottevő késedelemmel járna.

(2) Ha az elővásárlásra jogosult a tulajdonoshoz intézett nyilatkozatában az ajánlat tartalmát magáévá teszi, a szerződés közöttük létrejön. Ha a jogosult a szerződési ajánlat elfogadására általában megszabott határidő alatt ilyen nyilatkozatot nem tesz, a tulajdonos a dolgot az ajánlatnak megfelelően vagy annál kedvezőbb feltételek mellett eladhatja.

(3) Ha az elővásárlási jogot az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzik, az mindenkivel szemben hatályos, aki a bejegyzést követően az ingatlanon valamely jogot szerez.

(4)³⁵¹ Az elővásárlási jog átruházása – ha törvény eltérően nem rendelkezik – semmis, gazdálkodó szervezet azonban kijelölheti azt a személyt, aki e jog gyakorlására jogosult.

(5) Az elővásárlási jog – ha törvény eltérően nem rendelkezik – az örökösökre nem száll át.

(6) Az elővásárlási jogra vonatkozó rendelkezéseket a jogszabályon alapuló elővásárlási jogra is alkalmazni kell. A jogszabályon alapuló elővásárlási jog a szerződéses elővásárlási jogot megelőzi.

Ptk.374. § (1) Az eladott dolog visszavásárlásának jogát az adásvételi szerződéssel egyidejűleg írásba kell foglalni. A visszavásárlás az eladónak a vevőhöz intézett nyilatkozatával jön létre.

(2) A visszavásárlási jogot legfeljebb öt évre lehet kikötni, az ezzel ellentétes megállapodás semmis.

(3) A visszavásárlási ár egyenlő az eredeti vételárral; az eredeti vevő azonban a visszavásárlási áron felül követelheti azt az összeget, amellyel a dolog értéke hasznos ráfordításai folytán a visszavásárlás időpontjáig gyarapodott, a visszavásárló pedig levonhatja a dolog időközi romlásából eredő értékcsökkenést.

(4) Az eredeti vevő felelős a visszavásárlási jog meghiúsításáért vagy csorbitásáért; ha azonban a dolog neki fel nem róható okból megsemmisült, a visszavásárlási jog megszűnik.

(5) Egyebekben a visszavásárlási jogra az elővásárlási jog szabályait kell alkalmazni.

Ptk.375. § (1) Ha a tulajdonos másnak vételi jogot (opció) enged, a jogosult a dolgot egyoldalú nyilatkozattal megvásárolhatja. A vételi jogra vonatkozó megállapodást – a dolog és a vételár megjelölésével – írásba kell foglalni.

(2) A határozatlan időre kikötött vételi jog hat hónap elteltével megszűnik; az ezzel ellentétes megállapodás semmis.

(3)³⁵² A bíróság a tulajdonost – törvény eltérő rendelkezése hiányában – a vételi jogból folyó kötelezettsége alól mentesítheti, ha a tulajdonos bizonyítja, hogy a vételi jog engedése után

³⁵¹ A Ptk. 373. §-ának (4) bekezdését az 1996: CXI. törvény 235. §-ának (3) bekezdése állapította meg, mely egyidejűleg (5) bekezdést is iktatott a szövegbe, s az eredeti (5) bekezdés számozását (6) bekezdésre változtatta.

körülményeiben olyan lényeges változás állott be, hogy a kötelezettség teljesítése tőle nem várható el.

(4) Egyebekben a vételi jogra a visszavásárlási jog szabályait kell alkalmazni.

Ptké.86. § A Ptk. hatálybalépése előtt kikötött visszavásárlási és vételi jog a Ptk. hatálybalépésétől számított öt év elteltével megszűnik, kivéve ha a kikötött időből ennél kevesebb van hátra.

Ptk.376. § (1) A felek megállapodhatnak, hogy a vevő a vételárat meghatározott időpontokban, több részletben fizeti meg, és a dolgot a vételár teljes kiegyenlítése előtt neki átadják (részletvétel).

(2) Az eladó írásban kikötheti az elállás, illetőleg a részletfizetési kedvezmény megvonásának jogát arra az esetre, ha a vevő a részletet az esedékességkor nem fizeti meg. Ezzel a jogával az eladó a részlet megfizetésének első ízben való elmulasztása esetében csak akkor élhet, ha a vevőt erről előzőleg értesítette, és neki a teljesítésre megfelelő időt engedett.

(3) Ha az eladó a szerződéstől elállt, a vevő köteles használati díjat fizetni, továbbá meg kell térítenie azt a kárt, amely a dolog rendeltetésszerű használatával járó értékcsökkenést meghaladja.

(4) A vevőnek átadott dolog elpusztulásának vagy értékcsökkenésének veszélyét – a tulajdonjog fenntartása esetében is – a vevő viseli.

Ptk.377. §³⁵³

2. A csere

Ptk.378. § Ha a szerződő felek dolgok tulajdonának kölcsönös átruházására vállalnak kötelezettséget, az adásvétel szabályait kell megfelelően alkalmazni. Ebben az esetben mindegyik fél eladó a saját szolgáltatása, és vevő a másik fél szolgáltatása tekintetében.

XXXIV. Fejezet

A szállítási és a közüzemi szerződés³⁵⁴

1. A szállítási szerződés

Ptk.379. § (1) Szállítási szerződés alapján a szállító köteles a szerződésben meghatározott dolgot a kikötött későbbi időpontban vagy időszakban a megrendelőnek átadni, a megrendelő pedig köteles a dolgot átvenni és az árát megfizetni.

(2)³⁵⁵

Ptk.380. §³⁵⁶ A felek a dolog minőségét, a minőség és a mennyiség megvizsgálásának módját, a minőségi és a mennyiségi kifogásolás rendjét meghatározhatják szabványra, műszaki feltételre, más előírásra, mindkét fél által ismert szokványra vagy mintaszabályzatra utalással, mintával vagy részletes leírással.

Ptk.381. § (1)A megrendelő a szerződéstől bármikor elállhat, köteles azonban a szállító kárát megtéríteni.

(2) Ha a szerződéskötés előtt fennállott helyzetet nem lehet visszaállítani, vagy ha ezt nemzetgazdasági érdek vagy különös méltánylást érdemlő egyéb érdek indokolja, a bíróság a megrendelő elállása esetében – bármelyik fél kérelmére – a szerződést a jövőre nézve szünteti meg. A megrendelő ilyenkor is köteles a szállító kárát megtéríteni.

³⁵² A Ptk.375. §-ának (3) bekezdése az 1996: CXI. törvény 235. §-ának (4) bekezdésével megállapított szöveg.

³⁵³ A Ptk. 377. §-át a 2006: III. törvény 16. § (3) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte.

³⁵⁴ A Ptk. XXXIV. fejezetének címe az 1993: XCII. törvény 40. §-ának (5) bekezdése szerint módosított szöveg.

³⁵⁵ A Ptk. 379. § (2) bekezdését az 1987: 11. törvényerejű rendelet 7. §-ának (1) bekezdése hatályon kívül helyezte.

³⁵⁶ A Ptk.380. §-a az 1993: XCII. törvény 16. §-ával megállapított szöveg.

Ptk.382. § (1)³⁵⁷ A szállító köteles a megrendelőt a teljesítés idejéről legalább három nappal előbb értesíteni.

(2) Eltérő szakmai szokás hiányában a szállító a dolgot csomagolva és mérlegelve adja át. A csomagolásnak alkalmasnak kell lennie arra, hogy a dolog épségét a fuvarozás és a tárolás időtartama alatt megóvja.

Ptk.383. § (1) A csomagolt és mérlegelt dolgot a szállító vagy a fuvarozó jelenlétében elegendő bruttó súly és darabszám szerint átvenni.

(2)³⁵⁸ A minőségmegvizsgálás helye a megrendelő telephelye.

(3) A megrendelő a mennyiségi ellenőrzés még el nem végzett részét, valamint a minőségi vizsgálatot köteles haladéktalanul, de legkésőbb az átvételtől számított nyolc nap alatt megkezdeni és azt a megvizsgáláshoz szükséges idő alatt folyamatosan elvégezni.

(4) A megrendelő az észlelt minőségi hibát annak felfedezése után a szállítóval haladéktalanul közölni és egyben szavatossági igényét megjelölni köteles.

383/A. §³⁵⁹ (1) Fuvarozó közbenjöttével történő szállítás esetén a megrendelő köteles — a szállító érdekében — a fuvarozóval szembeni igény érvényesítéséhez szükséges intézkedéseket megtenni, és erről a szállítót haladéktalanul értesíteni.

(2) Az (1) bekezdésben előírt intézkedések elmulasztása esetén a megrendelő nem követelheti a szállítótól azoknak a károknak a megtérítését, illetőleg felel azokért a károkért, amelyek a fuvarozóval szemben érvényesíthetők lettek volna.

Ptk.384. § (1) A megrendelő a dolgot az átvételtől számított három napon belül kicsomagolás és megvizsgálás nélkül tovább küldheti.

(2) Ha a szállítónak közvetlenül harmadik személy részére kell a szolgáltatást teljesítenie, a mennyiségi és minőségi vizsgálatot ennek kell elvégeznie.

(3) Ha a harmadik személy az átvételkor mennyiségi vagy minőségi hibát észlel, köteles erről a szállítót és a megrendelőt haladéktalanul értesíteni.

Ptk.385. § A közreműködő hibás teljesítése alapján a szállító vele szemben mindaddig érvényesítheti jogait, amíg a megrendelővel szemben a szerződésszegés miatt helytállni tartozik, feltéve hogy a szállító a minőség megvizsgálására vonatkozó kötelezettségének eleget tett.

*Tvr. 7. §*³⁶⁰

Ptk.386. §³⁶¹

*2. A közüzemi szerződés*³⁶²

Ptk.387. §³⁶³ Közüzemi szerződés alapján a szolgáltató köteles meghatározott időponttól a felhasználó számára folyamatosan és biztonságosan a felhasználó igénye szerint meghatározott közüzemi szolgáltatást – így különösen gázt, villamos energiát és vizet – nyújtani, a felhasználó pedig köteles időszakonként díjat fizetni.

Ptk.388. § (1) Jogszabály kimondhatja, hogy a szerződés a szolgáltatás igénybevételével jön létre.

(2) A szolgáltató a szerződés megkötését csak jogszabályban meghatározott esetekben tagadhatja meg, illetőleg a szerződés tartalmát csak jogszabályban meghatározott feltételektől teheti függővé.

³⁵⁷ A Ptk. 382. §-ának (1) bekezdése az 1993: XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének a) pontja szerint módosított szöveg.

³⁵⁸ A Ptk.383. §-ának (2)–(4) bekezdése az 1993: XCII. törvény 40. §-ának (5) bekezdése szerint módosított szöveg.

³⁵⁹ A Ptk. 383/A. §-át az 1993: XCII. törvény 17. §-a iktatta a szövegbe.

³⁶⁰ A Tvr. 7. §-át a 2002: XXXVI. törvény 29. § (1) bekezdésének c) pontja hatályon kívül helyezte.

³⁶¹ A Ptk.386. §-át az 1993: XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte.

³⁶² Lásd az 1995: LVII. törvényt, a 2001: CX. törvényt, a 2003: XLII. törvényt.

³⁶³ A Ptk.387. §-a, valamint a § előtti cím az 1993: XCII. törvény 40. §-ának (5) bekezdése szerint, a § továbbá a 2002: XXXVI. törvény 29. § (1) bekezdésének b) pontja szerint módosított szöveg.

(3)³⁶⁴ A szolgáltató a felhasználóval szemben a teljesítést csak jogszabályban meghatározott esetekben szüneteltetheti, illetőleg korlátozhatja.

(4) A szolgáltató a szerződést csak a jogszabályban meghatározott feltételek esetén mondhatja fel.

XXXV. Fejezet

A vállalkozás

1. Általános szabályok

Ptk.389. § Vállalkozási szerződés alapján a vállalkozó valamely dolog tervezésére, elkészítésére, feldolgozására, átalakítására, üzembe helyezésére, megjavítására vagy munkával elérhető más eredmény létrehozására, a megrendelő pedig a szolgáltatás átvételére és díj fizetésére köteles.

A felek jogai és kötelezettségei

Ptk.390. § (1) A felek megállapodhatnak abban, hogy a vállalkozó részletes műszaki és gazdasági adatokat tartalmazó ajánlatot készít, a megrendelő pedig díjat fizet, és az ajánlatot átveszi.

(2) A megrendelő a részletes ajánlatot – a törvény eltérő rendelkezésének, illetőleg a felek eltérő megállapodásának hiányában – szabadon felhasználhatja abban az esetben is, ha annak alapján a vállalkozóval nem köt szerződést.

(3) A felek a szolgáltatást műszaki tervekre és költségvetésre utalással is meghatározhatják.

Ptk.391. § (1) A vállalkozó a munkát saját költségén végzi el. Köteles a munkavégzést úgy megszervezni, hogy biztosítsa a munka gazdaságos és gyors befejezését.

(2)³⁶⁵ A vállalkozó alvállalkozó igénybevételére jogosult.

(3) A vállalkozó a jogosan igénybe vett alvállalkozóért úgy felel, mintha a munkát maga végezte volna; alvállalkozó jogosulatlan igénybevétele esetén pedig felelős minden olyan kárért is, amely anélkül nem következett volna be.

Ptké.62. §³⁶⁶

Ptk.392. § (1) A vállalkozó a megrendelő utasítása szerint köteles eljárni. Az utasítás nem terjedhet ki a munka megszervezésére, illetőleg nem teheti a teljesítést terhesebbé. A felek ezektől a rendelkezésektől eltérhetnek.

(2) A vállalkozó köteles a megrendelőt minden olyan körülményről haladéktalanul értesíteni, amely a vállalkozás eredményességét vagy kellő időre való elvégzését veszélyezteti vagy gátolja. Az értesítés elmulasztásából eredő kárért felelős.

(3) Ha a megrendelő alkalmatlan anyagot vagy pedig célszerűtlen vagy szakszerűtlen utasítást ad, erre a vállalkozó köteles őt figyelmeztetni. A figyelmeztetés elmulasztásából eredő kárért a vállalkozó felelős. Ha azonban a megrendelő a figyelmeztetés ellenére utasítását fenntartja, vagy nem szolgáltat megfelelő anyagot, a vállalkozó a szerződéstől elállhat. Ha nem áll el, a kapott anyaggal, illetőleg a megrendelő utasítása szerint a megrendelő kockázatára köteles a munkát elvégezni.

(4) A vállalkozó a megrendelő által adott anyaggal, illetve utasítás szerint nem végezheti el a munkát, ha ez jogszabály vagy hatósági rendelkezés megsértésére vagy az élet- és vagyónbiztonság veszélyeztetésére vezetne.

³⁶⁴ A Ptk. 388. §-ának (3) bekezdése a 2002: XXXVI. törvény 29. § (1) bekezdésének b) pontja szerint módosított szöveg.

³⁶⁵ A Ptk.391. §-a (2) bekezdésének második mondatát az 1993: XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte.

³⁶⁶ A Ptké. 62. §-át az 1978: 2. törvényerejű rendelet 25. § (1) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte.

Ptk.393. § (1) Ha a munkát a megrendelő által kijelölt helyen kell végezni, a megrendelő köteles a munkahelyet alkalmas állapotban a vállalkozó rendelkezésére bocsátani.

(2)³⁶⁷ A vállalkozó a munka megkezdését mindaddig megtagadhatja, amíg a megrendelő e kötelezettségét nem teljesíti. Ha a megrendelő e kötelezettségének a vállalkozó által megszabott megfelelő határidőn belül nem tesz eleget, a vállalkozó elállhat a szerződéstől és kártérítést követelhet.

(3) Ha ugyanazon a létesítményen több vállalkozó tevékenykedik, a megrendelő a munkának gazdaságos és gyors, a vállalkozókkal összehangolt elvégzéséhez szükséges feltételeket köteles megteremteni, a vállalkozók pedig kötelesek a munkavégzést összehangolni. A munka nem megfelelő megszervezésével másnak okozott kárt a mulasztó köteles megtéríteni.

(4) Több vállalkozó munkavégzése esetén az együttműködés módjának és feltételeinek meghatározása érdekében a megrendelő és a vállalkozó szerződést köthetnek egymással. A szerződésben meghatározhatják a munka összehangolása révén elérhető megtakarítások és egyéb előnyök, valamint az egyes feleknél felmerülő többletköltségek megosztásának módját.

Ptk.394. § (1)³⁶⁸ A megrendelő a munkát és a felhasználásra kerülő anyagot ellenőrizheti, a szerződésben, illetőleg jogszabályban meghatározott esetben pedig ellenőrizni köteles. Nem mentesül a vállalkozó a felelősség alól, ha a megrendelő az ellenőrzést elmulasztotta vagy nem megfelelően végezte el.

(2) Ha egyes munkarészeket a vállalkozó beépít (eltakar), és ezután az ellenőrzés a munka egy részének újbóli elvégzését tenné szükségessé, a vállalkozó köteles előzetesen megfelelő időben a megrendelőt a beépítésről értesíteni. Ha a megrendelő az értesítés ellenére az ellenőrzést elmulasztja, később a beépített munkarészt csak akkor ellenőrizheti, ha az újból végzett munkával kapcsolatos költségeket a vállalkozónak megfizeti.

(3) Ha a megrendelő a vállalkozó teljesítése révén új elgondolásról, megoldásról vagy műszaki ismeretről szerez tudomást, ezt a vállalkozó hozzájárulása nélkül mással nem közölheti.

Ptk.395. § (1) A megrendelő a szerződéstől bármikor elállhat, köteles azonban a vállalkozó kárát megtéríteni.

(2) Ha a szerződéskötés előtt fennállott helyzetet nem lehet visszaállítani, vagy ha ezt nemzetgazdasági érdek vagy különös méltánylást érdemlő egyéb érdek indokolja, a bíróság a megrendelő elállása esetében – bármelyik fél kérelmére – a szerződést a jövőre nézve szünteti meg. A megrendelő ilyenkor is köteles a vállalkozó kárát megtéríteni.

(3)³⁶⁹ Ha a megrendelő a szerződéstől azért állt el, mert a teljesítési határidő lejárt előtt nyilvánvalóvá vált, hogy a vállalkozó a munkát csak olyan számottevő késéssel tudja elvégezni, hogy a teljesítés emiatt a megrendelőnek már nem áll érdekében, a megrendelő a szerződésszegésre vonatkozó szabályok szerint kártérítést követelhet.

(4) Ha a munka végzése során a körülmények arra engednének következtetést, hogy a teljesítés hibás lesz, a megrendelő a fogyatékoság kiküszöbölésére tűzött megfelelő határidő sikertelen eltelte után gyakorolhatja a hibás teljesítésből eredő jogokat.

Ptk.396. § (1) A felek a szolgáltatás átadásakor közösen elvégzik azokat a szakmailag szokásos és indokolt próbákat, amelyek a teljesítés megfelelő minőségének megállapításához szükségesek.

(2)³⁷⁰ **Eltérő szakmai szokás hiányában a próba lefolytatásához szükséges feltételeket a megrendelő – a vállalkozó költségére – biztosítja, a próbát pedig a vállalkozó végzi.**

(3) A vállalkozó köteles a megrendelőnek a szolgáltatott dologról a felhasználáshoz, fenntartáshoz szükséges tájékoztatást megadni.

(4) A megrendelő mindaddig nem köteles a díjat megfizetni, amíg a vállalkozó tájékoztatási kötelezettségének eleget nem tett, feltéve, hogy annak hiányában a szolgáltatott dolog rendeltetésszerű használatba nem vehető.

Ptk.397. § (1) A díj – ha jogszabály kivételt nem tesz – a vállalkozás teljesítésekor esedékes.

(2) A vállalkozót a díj biztosítására zálogjog illeti meg a megrendelőnek azokon a vagyontárgyain, amelyek a vállalkozási szerződés következtében birtokába kerültek.

³⁶⁷ A Ptk.393. §-ának (2) bekezdése az 1993: XCII. törvény 18. §-ával megállapított szöveg.

³⁶⁸ A Ptk.394. §-ának (1) bekezdése az 1993: XCII. törvény 19. §-ával megállapított szöveg.

³⁶⁹ A Ptk.395. §-ának (3) bekezdése az 1993: XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének a) pontja szerint módosított szöveg.

³⁷⁰ A Ptk.396. §-ának (2) bekezdése az 1993: XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének a) pontja szerint módosított szöveg.

Ptk.398. §³⁷¹ Az alvállalkozó vagy más közreműködő hibás teljesítése alapján a vállalkozó mindaddig érvényesítheti jogait, amíg a vállalkozó a megrendelővel szemben a szerződésszegés miatt helytállni tartozik, feltéve, hogy a vállalkozó a minőség megvizsgálására vonatkozó kötelezettségének eleget tett.

Ptk.399. § Ha a teljesítés olyan okból válik lehetetlenné, amelyért egyik fél sem felelős, és
a) a lehetlenné válás oka mindkét fél érdekkörében vagy érdekkörén kívül merül fel, a vállalkozót az elvégzett munka és költségei fejében a díj arányos része illeti meg;

b) a lehetlenné válás oka a vállalkozó érdekkörében merült fel, díjazásra nem tarthat igényt;
c) a lehetlenné válás oka a megrendelő érdekkörében merült fel, a vállalkozót a díj megilleti, de a megrendelő levonhatja azt az összeget, amelyet a vállalkozó a lehetlenné válás folytán költségben megtakarított, továbbá amelyet a felszabadult időben másutt keresett vagy nagyobb nehézség nélkül kereshetett volna.

Ptk.400. § (1) A megkezdett, valamint a befejezett, de át nem adott mű tekintetében a kárveszély a teljesítés lehetlenné válására vonatkozó szabályok szerint oszlik meg a megrendelő és a vállalkozó között.

(2) A vállalkozó a senkinek fel nem róható ok következtében elpusztult mű újbóli előállítására, a megrendelő pedig annak átvételére nem köteles.

(3) A szerződés teljesítéséhez szükséges anyagokban és eszközökben esett kár viselésére az általános szabályokat kell alkalmazni.

Ptk.401. §³⁷² Önálló feladat ellátására alkalmas, összetett gazdasági, illetve műszaki egység megvalósítására irányuló vállalkozási szerződés alapján a vállalkozó köteles a munka gazdaságos és gyors, az ugyanazon a létesítményen dolgozó többi vállalkozóval összehangolt elvégzéséhez szükséges feltételeket megteremteni, valamint a többi vállalkozóval az együttműködés módjának és feltételeinek meghatározásához szükséges szerződéseket megkötöni. A vállalkozó felelőssége az ilyen vállalkozási szerződésben kikötött műszaki, gazdasági és egyéb feltételek teljesítéséért akkor is fennáll, ha a teljesítéshez szükséges tervet a vállalkozó egészben vagy részben nem maga készítette (fővállalkozás).

2. Az építési szerződés

Ptk.402. §³⁷³ Építési szerződés alapján a vállalkozó építési-szerelési munka elvégzésére, a megrendelő pedig annak átvételére és díj fizetésére köteles.

Ptk.403. § (1) Ha a szerződés megkötésekor a kivitelezéshez szükséges valamennyi terv (költségvetés, műleírás stb.) még nem áll rendelkezésre, a tervek fokozatos szolgáltatásának határidőit, valamint az építési-szerelési munka egészére vonatkozó költségelőirányzat alapján megállapított tájékoztató jellegű díjat a szerződésben meg kell határozni.

(2) Ha a szolgáltatás természetéből más nem következik, a szolgáltatás oszthatatlan. Ha azonban a felek a szerződésben a munka egyes részeinek átadás-átvételében állapodnak meg, a szolgáltatást oszthatónak kell tekinteni.

(3) Jogszabály eltérő rendelkezése hiányában a munka elvégzéséhez szükséges hatósági engedélyezési eljárás megszervezése, továbbá a hatósági engedélyek beszerzése a megrendelő feladata.

(4) A vállalkozó köteles elvégezni a tervben szereplő, de a költségvetésből hiányzó munkákat (többletmunka), továbbá azokat a műszakilag szükséges munkákat is, amelyek nélkül a létesítmény rendeltetésszerűen nem használható. E munkák díjainak elszámolásáról külön jogszabály rendelkezik.

Ptk.404. § (1)³⁷⁴ A munkahely az építési-szerelési munka végzésére akkor alkalmas, ha állapota a szerződés teljesítését nem gátolja, továbbá, ha a kitűzött alappontok és azok jegyzékének átadása megtörtént.

(2)³⁷⁵ A megrendelő köteles a munkát időközönként ellenőrizni.

³⁷¹ A Ptk.398. §-a az 1993: XCII. törvény 20. §-ával megállapított szöveg.

³⁷² A Ptk.401. §-a az 1993: XCII. törvény 21. §-ával megállapított szöveg.

³⁷³ A Ptk.402. §-a az 1993: XCII. törvény 22. §-ával megállapított szöveg.

³⁷⁴ A Ptk.404. §-ának (1) bekezdése az 1993: XCII. törvény 23. §-ával megállapított szöveg.

³⁷⁵ A Ptk.404. §-ának (2) bekezdése az 1993: XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének a) pontja szerint módosított szöveg.

(3)³⁷⁶ A felek a munkavégzéssel kapcsolatos minden lényeges adatot, körülményt és utasítást a munkahelyen vezetett naplóban kötelesek egymással közölni.

(4) A vállalkozó kérésére – szükség esetén – a megrendelő köteles a tervek magyarázatát, a részletes kivitelezési utasítást megadni.

Ptk.405. §³⁷⁷ (1) A megrendelő köteles a munkát a vállalkozó értesítésében megjelölt időpontra kitűzött átadás-átvételi eljárás során megvizsgálni és a vizsgálat alapján felfedezett hiányokat, hibákat, a hibás munkarészekre eső költségvetési összegeket, valamint az érvényesíteni kívánt szavatossági igényeket jegyzőkönyvben rögzíteni.

(2) Ha a megrendelő egyes munkarészeket a teljesítés előtt ideiglenes jelleggel átvesz (előzetes átadás), ezek tekintetében a kárveszély az átvétel időpontjától a megrendelőre száll át.

(3) Határidőben teljesít a vállalkozó, ha az átadás-átvétel a szerződésben előírt határidőn belül, illetőleg határnapon megkezdődött, kivéve, ha a megrendelő a szolgáltatást nem vette át.

(4) Nem tagadható meg az átvétel a szolgáltatás olyan jelentéktelen hibái, hiányai miatt, amelyek más hibákkal, hiányokkal összefüggésben, illetve a kijavításukkal, pótlásukkal járó munkák folytán sem akadályozzák a rendeltetésszerű használatot.

(5) Az átadás-átvételi eljárástól számított egy éven belül a munkát az (1) bekezdésben foglaltak szerint újból meg kell vizsgálni (utófelülvizsgálati eljárás). A megrendelő készíti elő az utófelülvizsgálati eljárást és hívja meg arra a vállalkozót.

Ptk.406. §³⁷⁸

3. A szerelési szerződés

Ptk.407. § (1)³⁷⁹ Szerelési szerződés alapján a vállalkozó technológiai szerelési munka elvégzésére, a megrendelő pedig annak átvételére és díj fizetésére köteles.

(2) A szerelési szerződésre – jogszabály eltérő rendelkezése hiányában – az építési szerződés szabályait kell megfelelően alkalmazni.

(3)³⁸⁰

Ptk. 407/A. §³⁸¹ (1) Az átadás-átvétel próbaüzemmel történik. A próbaüzem időtartama harminc nap.

(2) A próbaüzem előtt meg kell győződni arról, hogy a berendezés a próbaüzemre alkalmas-e. Az erre vonatkozó nyilatkozatokat, továbbá a hibákat, hiányokat és a kijavításukra, pótlásukra megállapított határidőket jegyzőkönyvbe kell foglalni.

(3) Ha a berendezés gyártása is a tevékenységi körébe tartozik, a szükséges irányító szakszemélyzetet a próbaüzem egész tartamára a vállalkozó biztosítja.

(4) A próbaüzemhez szükséges energiát, alap-, nyers- és segédanyagokat, valamint különleges műszereket a megrendelőnek kell biztosítania.

(5) A megrendelő az átvételt nem tagadhatja meg, ha a próbaüzem során olyan kisebb jelentőségű hibákat és hiányosságokat állapítottak meg, amelyek a rendeltetésszerű állandó és előírt üzemeltetést nem akadályozzák, és egyébként a berendezés a szerződésben kikötött feltételeknek megfelel.

4. A tervezési szerződés

Ptk.408. § Tervezési szerződés alapján a vállalkozó műszaki-gazdasági tervező munka elvégzésére, a megrendelő pedig annak átvételére és díj fizetésére köteles.

³⁷⁶ A Ptk.404. §-ának (3) bekezdése az 1993: XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének a) pontja szerint módosított szöveg.

³⁷⁷ A Ptk.405. §-a az 1993: XCII. törvény 24. §-ával megállapított szöveg.

³⁷⁸ A Ptk.406. §-át az 1993: XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte.

³⁷⁹ A Ptk.407. §-ának (1) bekezdése az 1993: XCII. törvény 25. §-ával megállapított szöveg.

³⁸⁰ A Ptk.407. §-ának (3) bekezdését az 1993: XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte.

³⁸¹ A Ptk.407/A. §-át az 1993: XCII. törvény 26. §-a iktatta a szövegbe.

Ptk.409. § (1) A felek a szerződésben a műszaki-gazdasági tervezőmunka fokozatos szolgáltatásában is megállapodhatnak.

(2) A felek a szerződésben kiköthetik a kártérítési felelősség korlátozását, ha a vállalkozó hazai viszonylatban nem ismert vagy nem alkalmazott műszaki-gazdasági megoldást tartalmazó terv készítését vállalja.

(3) A megrendelő a tervet csak a szerződésben meghatározott célra és esetben használhatja fel, nyilvánosságra nem hozhatja.

Ptk.410. §³⁸² (1) Ha a kivitelezés a terv szolgáltatásától számított három éven belül megkezdődött, a terv hibája miatt érvényesíthető szavatossági jogok elévülési idejének kezdete a terv alapján kivitelezett szolgáltatás teljesítésének időpontja.

(2) Ha a kivitelezés a terv szolgáltatásától számított három év után kezdődik meg, a felek megállapodhatnak abban, hogy a vállalkozó a tervet felülvizsgálja és nyilatkozik a terv kivitelezésre való alkalmasságáról vagy megváltoztatásának szükségességéről, illetve a tervet áttervezi, a megrendelő pedig díjat fizet (korszerűségi felülvizsgálat). Jogszabály a korszerűségi felülvizsgálatot kötelezővé teheti.

(3) Ha a korszerűségi felülvizsgálat esetén a terv alkalmassá nyilvánításától vagy az áttervezett terv szolgáltatásától számított három éven belül a kivitelezés megkezdődik, a terv hibája miatt érvényesíthető szavatossági igények elévülési idejének kezdetét a terv alapján kivitelezett szolgáltatás teljesítésének időpontjától kell számítani.

(4) A vállalkozó szavatol azért, hogy harmadik személynek nincs olyan joga, amely a terv kivitelezését akadályozza vagy korlátozza. Erre a szavatosságra az eladónak a tulajdonjog átruházásáért való szavatosságára irányadó szabályokat kell alkalmazni.

(5) A szerződéssel kapcsolatban rendelkezésre bocsátott, jogi oltalomban részesíthető szellemi alkotások tekintetében a kutatási szerződés szabályait kell megfelelően alkalmazni.

Ptk.411. §³⁸³

5. A kutatási szerződés

Ptk.412. §³⁸⁴ (1) Kutatási szerződés alapján a vállalkozó kutatómunka végzésére, a megrendelő pedig díj fizetésére köteles. A felek megállapodhatnak abban, hogy a díj a munka eredménytelen befejezése esetén is jár.

(2) A szerződést írásba kell foglalni. A szerződés határozatlan időre is megköthető.

(3) A szerződéssel kapcsolatban rendelkezésre bocsátott, jogi oltalomban részesíthető szellemi alkotások tekintetében

a) ha a megrendelő a rendelkezés jogát kiköti, a vállalkozó a szellemi alkotást csak saját belső tevékenységéhez használhatja fel, nyilvánosságra nem hozhatja, harmadik személlyel nem közölheti; ilyen esetben a szellemi alkotással a megrendelő szabadon rendelkezik;

b) ha a megrendelő a rendelkezés jogát nem köti ki, a szellemi alkotást csak saját üzemi tevékenysége körében használhatja fel, nyilvánosságra nem hozhatja, harmadik személlyel nem közölheti; ilyen esetben a szellemi alkotással a vállalkozó szabadon rendelkezik.

Ptk.413. § (1) A vállalkozó csak a megrendelő hozzájárulásával vehet igénybe alvállalkozót. Nincs szükség a megrendelő hozzájárulására, ha a vállalkozó meghatározott eredmény elérésére vállalkozott.

(2) A megrendelő a vállalkozó szolgáltatását csak a szerződésben meghatározott célra használhatja fel, nyilvánosságra nem hozhatja.

(3) A vállalkozó szavatol azért, hogy harmadik személynek nincs olyan joga, amely a szolgáltatás felhasználását megakadályozza vagy korlátozza. Erre a szavatosságra az eladónak a tulajdonjog átruházásáért való szavatosságára irányadó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

(4)³⁸⁵ A vállalkozó a szerződésben kikötheti kártérítési felelősségének korlátozását.

Ptk.414. §³⁸⁶ A felek a határozatlan időre kötött szerződést hat hónapra felmondhatják.

³⁸² A Ptk.410. §-a az 1993: XCII. törvény 27. §-ával megállapított szöveg.

³⁸³ A Ptk.411. §-át az 1993: XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte.

³⁸⁴ A Ptk.412. §-a az 1993: XCII. törvény 28. §-ával megállapított szöveg.

³⁸⁵ A Ptk.413. §-a (4) bekezdésének első mondatát az 1993: XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte.

³⁸⁶ A Ptk.414. §-a az 1993: XCII. törvény 29. §-ával megállapított szöveg.

Ptk.414/A. §³⁸⁷ A kutatási szerződésre a külön nem szabályozott kérdésekben a vállalkozási szerződés általános szabályait, illetőleg a megbízási szerződésre vonatkozó rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni.

6. Az utazási szerződés

Ptk.415. § (1) Utazási szerződés alapján a vállalkozó utazási iroda köteles a szerződésben meghatározott utazásból, az út egyes állomásain való tartózkodásból és az ezzel összefüggő részszoolgáltatásokból – így különösen szállás, étkezés – álló szolgáltatást teljesíteni, a megrendelő pedig köteles a díjat megfizetni.

(2) Ha a vállalkozó csak a szerződésben meghatározott egyes kikötésektől eltérően tud kötelezettségének eleget tenni, a megrendelő a díj csökkentését és kárának megtérítését követelheti.

Ptk.416. § Az utazási szerződésnek – ideértve az utazással kapcsolatos egyes szolgáltatások közvetítésére irányuló szerződést is – részletes szabályait külön jogszabály állapítja meg.³⁸⁸

XXXVI. Fejezet

A mezőgazdasági termékértékesítési szerződés

Ptk.417. § (1) Mezőgazdasági termékértékesítési szerződés alapján a termelő meghatározott mennyiségű, maga termelte terményt, terméket vagy saját nevelésű, illetőleg hizlalású állatot köteles kikötött későbbi időpontban a megrendelő birtokába és tulajdonába (kezelésébe) adni, a megrendelő pedig köteles a terményt, terméket, illetőleg állatot átvenni és az ellenértékét megfizetni.

(2) A szerződés tárgya valamely terméknek meghatározott területen megtermelése, továbbá állat nevelése vagy hizlalása is lehet.

(3)³⁸⁹ Gazdálkodó szervezet a nem maga termelte termény, termék és a nem saját nevelésű, illetve hizlalású állat továbbadására is köthet mezőgazdasági termékértékesítési szerződést.

Ptk.418. § (1)³⁹⁰ A felek a mennyiséget meghatározhatják a mezőgazdasági termék sajátosságának megfelelő mértékegységben vagy meghatározott terület teljes termésében, illetőleg meghatározott állat teljes hozamában vagy ezek hányadában. A minőséget, a minőség és a mennyiség megvizsgálásának módját, a minőségi és a mennyiségi kifogásolás rendjét meghatározhatják szabványra vagy más előírásra, mindkét fél által ismert szokványra vagy mintaszabályzatra utalással vagy szabatos leírással.

(2) A szerződés érvényesen csak írásban köthető. Az írásba foglalás elmulasztása esetében is érvényes a szerződés, ha bármelyik fél a szerződésből származó kötelezettségeit teljesítette.

Ptk.418/A. §³⁹¹ (1) A szerződő felek a mezőgazdasági termékértékesítési szerződésben kötelezettséget vállalhatnak arra, hogy a megrendelő a termelő — illetve a termelő a megrendelő — részére a teljesítést elősegítő szolgáltatást nyújt és ezzel kapcsolatban tájékoztatást ad, a másik fél pedig a szolgáltatást az adott útmutatásnak megfelelően igénybe veszi.

(2) Ha a vetőmagot vagy más szaporítóanyagot a megrendelő szolgáltatja, a termelő csak ezt használhatja fel. Nem használható fel azonban az a vetőmag, szaporítóanyag, amellyel kapcsolatban a termelő minőségi kifogással élt, és azt a megrendelő elfogadta, vagy a minőség meghatározására jogosult szerv a minőségi hibát megállapította.

Ptk.419. § (1)³⁹²

(2) A megrendelő által elszámolásra vagy előlegként adott szolgáltatások visszafizetését a termelő nem tagadhatja meg azon az alapon, hogy azok a termelés eredményéből nem fedezhetők.

³⁸⁷ A Ptk.414/A. §-át az 1993: XCII. törvény 30. §-a iktatta a szövegbe.

³⁸⁸ Lásd a 214/1996. (XII. 23.) Korm. rendeletet.

³⁸⁹ A Ptk.417. §-ának (3) bekezdését az 1993: XCII. törvény 31. §-a iktatta a szövegbe.

³⁹⁰ A Ptk.418. §-ának (1) bekezdését az 1993: XCII. törvény 32. §-a iktatta a szövegbe.

³⁹¹ A Ptk. 418/A. §-át az 1993: XCII. törvény 33. §-a iktatta a szövegbe.

³⁹² A Ptk.419. §-ának (1) bekezdését az 1993: XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte.

(3) Az átvételi késedelem ideje alatt a szolgáltatás tárgyának természete miatt bekövetkezett értékcsökkenés a késedelemért felelős fél terhére esik, kivéve ha bizonyítja, hogy az értékcsökkenésért a másik fél felelős.

Ptk.420. § (1) Ha a szerződésben vállalt valamely kötelezettség teljesítése előreláthatóan akadályba ütközik, erről a felek kötelesek egymást értesíteni, kivéve ha az akadályt a másik félnek közlés nélkül is ismernie kellett.

(2) Az akadályértesítési kötelezettség elmulasztását a szerződésszegés elbírálása során figyelembe kell venni.

Ptk.421. §³⁹³ (1) A termelő a teljesítési határnap, illetve határidő kezdete előtt is teljesíthet, köteles azonban a teljesítés megkezdéséről a megrendelőt az átvételhez szükséges felkészülési idő biztosításával előzetesen értesíteni. Az értesítés elmulasztásából eredő kárért a termelő felelős.

(2) A termelő jogosult a szerződésben kikötött mennyiségnél tíz százalékkal kevesebbet teljesíteni.

(3) A teljesítés helye a termelő telephelye.

(4) Fuvarozó közbenjöttével történő szállítás esetén a megrendelő köteles — a termelő érdekében — a fuvarozóval szembeni igény érvényesítéséhez szükséges intézkedéseket megtenni, és erről a termelőt haladéktalanul értesíteni.

(5) A (4) bekezdésben előírt intézkedések elmulasztása esetén a megrendelő nem követelheti a termelőtől azoknak a károknak a megtérítését, illetőleg felel azokért a károkért, amelyek a fuvarozóval szemben érvényesíthetők lettek volna.

Ptk.422. § (1)³⁹⁴

(2) A mezőgazdasági termékértékesítési szerződést több évre is meg lehet kötni; ebben az esetben a felek az árban nem kötelesek megállapodni.

(3) Több évre szóló szerződésben a felek arra is vállalkozhatnak, hogy

a) a termelést, a feldolgozást vagy az értékesítést közös kockázatviselés mellett végzik;

b) a termelés, a feldolgozás vagy az értékesítés során elért nyereséget – a szerződésben megállapított arányban – megosztják.

(4) A mezőgazdasági termékértékesítési szerződésre – jogszabály eltérő rendelkezése hiányában – az adásvétel, illetőleg a vállalkozás szabályait kell megfelelően alkalmazni.

(5)³⁹⁵

XXXVII. Fejezet

A bérlet

1. A dolgok bérlete

Ptk.423. § Bérleti szerződés alapján a bérbeadó köteles a dolgot időlegesen a bérlő használatába adni, a bérlő bért fizetni.

A felek jogai és kötelezettségei

Ptk. 424. §³⁹⁶ A bérbeadó — ha jogszabály eltérően nem rendelkezik — szavatol azért, hogy a bérelt dolog a bérlet egész tartama alatt szerződésszerű használatra alkalmas, és egyébként is megfelel a szerződés előírásainak. Erre a szavatosságra a hibás teljesítés miatti szavatosság szabályait azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy a bérlőt az elállás helyett az azonnali hatályú felmondás joga illeti meg, kicserélést pedig nem követelhet.

(2) A bérbeadó szavatol azért, hogy harmadik személynek nincs a bérelt dologra vonatkozóan olyan joga, amely a bérlőt a használatban korlátozza vagy megakadályozza. Erre a szavatosságra az eladónak a tulajdonjog átruházásáért való szavatosságra irányadó

³⁹³ A Ptk.421. § szövegének jelölését (1) bekezdésre változtatta, valamint a (2)–(5) bekezdést a szövegbe iktatta az 1993: XCII. törvény 34. §-a.

³⁹⁴ A Ptk.422. §-ának (1) bekezdését az 1993: XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte.

³⁹⁵ A Ptk.422. §-ának (5) bekezdését az 1993: XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte.

³⁹⁶ A Ptk.424. §-a (1) bekezdésének első mondata az 1990: I. törvény 5. §-ával megállapított szöveg.

szabályokat azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy a bérlő elállás helyett azonnali hatállyal felmondhat.

Ptk.425. § (1) A bérlő a dolgot rendeltetésének és a szerződésnek megfelelően használhatja. Felelős minden olyan kárért, amely a rendeltetésellenes vagy szerződésellenes használat következménye.

(2) A bérbeadó

a) a bérlő szükségtelen háborítása nélkül ellenőrizheti a használatot;

b) követelheti a rendeltetésellenes vagy szerződésellenes használat megszüntetését, továbbá az ilyen használatból eredő kárának megtérítését;

c) abban az esetben, ha az ilyen használat tovább folyik, vagy ha a bérelt dolgot fenyegető veszély súlyossága miatt az abbahagyás követelése sem vezetne célra, a bérletet azonnali hatállyal felmondhatja, és kártérítést követelhet.

(3) Ha a bérlő a dolgon jogosulatlanul olyan átalakítási munkálatokat végeztetett, amelyekhez a bérbeadó vagy a hatóság engedélye lett volna szükséges, a bérbeadó kívánságára köteles az eredeti állapotot helyreállítani.

(4) Ezeket a jogokat a bérbeadó akkor is gyakorolhatja, ha a bérlő a dolgot akár engedélyével, akár anélkül albérletbe vagy egyébként harmadik személy használatába adta.

Ptk.426. § (1) Ingatlant vagy lakást – ha jogszabály másként nem rendelkezik – a bérbeadó engedélye nélkül albérletbe vagy egyébként másnak használatába lehet adni. Más dolgot a bérlő a bérbeadó engedélye nélkül nem adhat albérletbe vagy harmadik személy használatába.

(2) Ha a bérlő a dolgot a bérbeadó engedélyével más használatába adta, a használó magatartásáért mint a sajátjáért felel.

(3) Ha a bérlő a dolgot a bérbeadó engedélye nélkül engedi át másnak használatra, felelős azokért a károkért is, amelyek enélkül nem következtek volna be.

Ptk.427. § (1) A dolog fenntartásával járó kisebb kiadásokat a bérlő, a többi kiadást, valamint a dologgal kapcsolatos közterheket a bérbeadó viseli.

(2) A bérlő köteles a bérbeadót értesíteni, ha a bérbeadót terhelő munkálatok szükségessége merül fel, és köteles megengedni, hogy a bérbeadó azokat elvégezze, továbbá a károk elhárításához szükséges intézkedéseket megtegye. Az értesítés elmulasztásából eredő károkért a bérlő felelős.

(3) A bérlő a dologra fordított szükséges kiadásainak megtérítését követelheti; egyéb költségeinek megtérítésére a megbízás nélküli ügyvitel szabályai szerint tarthat igényt.

Ptk.428. § (1) A bérlő a bérlet időszakonként előre köteles megfizetni. Arra az időre, amely alatt a dolgot rajta kívül álló okból nem használhatja, bér nem jár.

(2) A bérfizetés elmulasztása esetében a bérbeadó a bérletet azonnal hatállyal felmondhatja, feltéve, hogy a bérlőt megfelelő határidő tűzésével és következményekre való figyelmeztetéssel a hátralék megfizetésére írásban felszólította, és a bérlő e határidő elteltéig sem fizetett.

Ptk.429. § (1) Ingatlan vagy lakás bérbeadóját (albérletbe adóját) a hátralékos bér és járuléka erejéig a bérlőnek a bérlemény területén levő vagyontárgyain zálogjog illeti.

(2) A bérbeadó mindaddig, amíg e zálogjog fennáll, megakadályozhatja a zálogjoggal terhelt vagyontárgyak elszállítását.

(3) Ha a bérlő írásban kifogásolja a zálogjog fennállását, terjedelmét vagy azt, hogy a bérbeadó a követelésére teljes fedezetet nyújtó vagyontárgyakon felül más vagyontárgyak elszállítását is megakadályozta, a bérbeadó nyolc napon belül köteles zálogjogát bírósági úton érvényesíteni. Ha ezt elmulasztja, zálogjoga megszűnik.

(4) Ha a bérlő a zálogjoggal terhelt dolgot a bérbeadó engedélye nélkül elszállítja, és más megfelelő biztosítékot nem nyújt, a bérbeadó követelheti a dolognak a bérlő költségén való visszaszállítását. A dolog visszaszállításával a zálogjog feléled.

A bérlet megszűnése

Ptk.430. § (1) A szerződésben megállapított idő elteltével vagy a szerződésben meghatározott körülmények bekövetkeztével a bérlet megszűnik.

(2) Megszűnik a bérlet akkor is, ha a dolog elpusztul.

Ptk.431. § (1) A határozatlan időre kötött bérletet tizenöt napra fel lehet mondani.

(2) Határozatlan időtartamúvá alakul át a határozott időre kötött bérlet, ha a bérleti idő lejárta után a bérlő a dolgot tovább használja, és ez ellen a bérbeadó tizenöt napon belül nem tiltakozik.

(3) A bérlő örökösei a határozott időre kötött bérletet is felmondhatják; e jogukat azonban legkésőbb a hagyaték birtokbavételétől, illetőleg átadásától számított harminc napon belül gyakorolhatják.

Ptk.432. § (1) A bérlő köteles megengedni, hogy aki a dolgot meg kívánja venni, azt megfelelő időben és módon megtekinthesse.

(2) A határozott időre kötött bérletet a bérbeadott dolog vevője nem mondhatja fel, kivéve ha őt a bérlő a bérleti viszony fennállása vagy lényeges feltételei tekintetében megtevesztette.

(3) Ha a bérbeadó személyében változás állt be, a bérkövetelés átszállásának időpontjára az engedmény szabályait kell alkalmazni.

(4) A vevő arra az időre, amelyre a bérlő a béreket az eladónak előre megfizette, bérfizetést csak akkor követelhet, ha az előrefizetésről az adásvételi szerződés megkötésekor nem tudott, és arról nem is kellett tudnia, különösen ha a bérlő az előrefizetés tekintetében megtevesztette.

Ptk.433. § (1) A bérlő a bérlet megszűnése előtt köteles megengedni, hogy az, aki a dolgot bérbe kívánja venni, azt megfelelő időben és módon megtekinthesse.

(2) A bérlet megszűnése után a bérlő köteles a dolgot a bérbeadónak visszaadni; a bérbeadóval szemben fennálló, a bérleti jogviszonyból keletkezett követeléseinek kiegyenlítéséig azonban a dolgot annak használata nélkül visszatarthatja. Ezt a szabályt ingatlan és lakás bérletére nem lehet alkalmazni.

(3) Ha a bérlő a dolgot jogosulatlanul tartja vissza, minden olyan kárért felel, amely enélkül nem következett volna be.

(4) A bérlő mindazt, amit a saját költségén a dologra felszerelt, a dolog épségének sérelme nélkül leszerelheti.

2. A lakásbérlet A lakásbérlet létrejötte

Ptk.434. §³⁹⁷ (1) A lakásbérleti jogviszonyt a bérbeadó és a bérlő szerződése hozza létre.

(2) A lakásbérleti jogviszony létrejöttére, a felek jogaira és kötelezettségeire, továbbá a lakásbérlet megszűnésére vonatkozó szabályokat külön törvény tartalmazza.³⁹⁸

(3) A lakásbérlet szabályait — ha jogszabály másként nem rendelkezik — megfelelően alkalmazni kell a nem lakás céljára szolgáló helyiségek bérletére is.³⁹⁹

(4) Jogszabály — a (2) bekezdésben említett törvény keretei között — a lakásbérlet létrejöttének, megszűnésének, a lakásbérleti jog folytatásának, a lakások elidegenítésének további feltételeit is megállapíthatja.⁴⁰⁰

Ptk.435-451. §⁴⁰¹

Lakásbérlet

Ptk.é.64. § A lakás bérlőjét mindaddig megilleti a birtokvédelem, amíg a lakás kiürítését elrendelő jogerős határozatot végre nem hajtják.

XXXVIII. Fejezet

A haszonbérlet

Ptk.452. § (1) Haszonbérleti szerződés alapján a haszonbérlő meghatározott mezőgazdasági földterület vagy más hasznot hajtó dolog időleges használatára és hasznainak szedésére jogosult, és köteles ennek fejében haszonbért fizetni.

³⁹⁷ A Ptk.434. §-a az 1993: LXXVIII. törvény 95. §-ának (1) bekezdésével megállapított szöveg.

³⁹⁸ Lásd az 1993: LXXVIII. törvényt.

³⁹⁹ Lásd az 1993: LXXVIII. törvényt.

⁴⁰⁰ Lásd az 1993: LXXVIII. törvényt.

⁴⁰¹ A Ptk. 435–451. §-át az 1993: LXXVIII. törvény I. mellékletének a) pontja 1993. december 31-ével hatályon kívül helyezte.

- (2) A haszonbér a felek megállapodása szerint pénzben vagy természetben jár.
- (3)⁴⁰² Mezőgazdasági földterület haszonbérbe adásához írásbeli szerződés szükséges; jogszabály a szerződés érvényességét hatósági jóváhagyáshoz kötheti. Mezőgazdasági földterület alhaszonbérbe adása – ha törvény másként nem rendelkezik – semmis.

A felek jogai és kötelezettségei

Ptk.453. § (1) A haszonbérő a dolog használatára és hasznainak szedésére csak a rendes gazdálkodás szabályainak megfelelően jogosult.

(2) Mezőgazdasági földterület haszonbérője köteles a földet rendeltetésének megfelelően megművelni és ennek során gondoskodni arról, hogy a föld termőképessége fennmaradjon.

Ptk.454. § (1) A dolog fenntartásához szükséges felújítás és javítás, továbbá a dologgal kapcsolatos közterhek viselése a haszonbérőt terheli.

(2) A rendkívüli felújítás a haszonbérbe adót terheli.

Ptk.455. § (1) A haszonbért időszakonként utólag kell megfizetni.

(2) A haszonbérő arra az évre, amelyben elemi csapás vagy más rendkívüli esemény okából az átlagos termés kétharmada sem termett meg, méltányos haszonbérmérséklést, illetőleg haszonbérelengedést igényelhet. Erre irányuló igényét köteles még a termés betakarítása előtt a haszonbérbe adóval közölni.

(3) A mérsékelt vagy elengedett haszonbér pótlását a következő évek terméséből sem lehet követelni.

Ptk.456. § A haszonbérbe adót a hátralékos haszonbér erejéig a dolog hasznain, valamint a haszonbérőnek a haszonbérelt területen levő vagyontárgyain zálogjog illeti meg.

A haszonbérlet megszűnése

Ptk.457. § (1) A határozatlan időre kötött mezőgazdasági haszonbérletet hat hónapi felmondással a gazdasági év végére lehet megszüntetni. Más dolog haszonbérlete esetében a felmondási idő egy hónap.

(2) A haszonbérbe adó azonnali hatállyal felmondhatja a haszonbérletet, ha a haszonbérő

a) figyelmeztetés ellenére is rongálja a dolgot, vagy súlyosan veszélyezteti épségét;

b) figyelmeztetés ellenére sem műveli meg a haszonbérelt földet, vagy általában olyan gazdálkodást folytat, amely súlyosan veszélyezteti a termelés eredményességét, a föld termőképességét, az állatállományt vagy a felszerelést;

c) a haszonbért vagy a közterheket a lejárat után közölt felszólítás ellenére a kitűzött megfelelő határidőben sem fizeti meg.

(3) Ha az azonnali hatályú felmondást a haszonbérő három napon belül nem veszi tudomásul, a haszonbérbe adó további nyolc napon belül a bírósághoz fordulhat. Ha nem így jár el, a felmondás hatályát veszti.

(4) A felmondás csak írásban érvényes.

Ptk.458. § (1) A haszonbérő örökösei a mezőgazdasági haszonbérletet a gazdasági év végére akkor is felmondhatják, ha az örökgyó a gazdasági év végét megelőző hat hónapon belül halt meg.

(2) Az örökösök e jogukat csak a hagyatéki eljárás jogerős befejezésének időpontjától számított harminc napon belül gyakorolhatják.

Ptk.459. §⁴⁰³

Haszonbérlet

Ptké.65. §⁴⁰⁴

⁴⁰² A Ptk. 452. §-ának (3) bekezdése a 2002: XXIII. törvény 28. § (2) bekezdésével megállapított szöveg.

⁴⁰³ A Ptk.459. §-át az 1992: II. törvény 62. §-a (1) bekezdésének 1. pontja hatályon kívül helyezte.

⁴⁰⁴ A Ptké.65. §-át az 1993: XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének b) pontja hatályon kívül helyezte.

Ptk.460. § A mezőgazdasági haszonbérlet megszűntével a földet és a többi haszonbérlet dolgot olyan állapotban kell visszaadni, hogy a termelést megfelelő módon azonnal folytatni lehessen.

Vegyes rendelkezések

Ptk.461. § (1) A haszonbérletre – ha a törvény másként nem rendelkezik – a dologbérlet szabályait kell megfelelően alkalmazni.

(2) A mezőgazdasági haszonbérlet szabályait jogszabály a törvénytől eltérően is megállapíthatja.⁴⁰⁵

XXXIX. Fejezet

A letét

Ptk.462. § (1) Letéti szerződés alapján a letéteményes köteles a letevő által rábízott dolgot időlegesen megőrizni.

(2) A dolog átvételét a letéteményes megtagadhatja, ha olyan körülmények következnek be, amelyeknél fogva a már letétbe helyezett dolog visszavételét követelhetné [466. § (2) bek.].

A felek jogai és kötelezettségei

Ptk.463. § (1) A letéteményes a dolgot a szerződésben meghatározott módon köteles őrizni. A dolgot nem használhatja, és más őrizetébe nem adhatja, kivéve, ha ebbe a letevő beleegyezett, vagy ez a letevőnek károsodástól való megóvása érdekében szükséges; e tilalom megszegése esetében felelős minden kárért, amely enélkül nem következett volna be.

(2) A letéteményes a jogosan igénybe vett harmadik személy magatartásáért úgy felel, mintha a dolgot ő maga őrizte volna. Ha azonban a harmadik személy igénybevételét a letevőnek károsodástól való megóvása tette szükségessé, az igénybe vett személyért a letéteményes nem felelős, ha bizonyítja, hogy e személy kiválasztása, utasításokkal való ellátása és ellenőrzése terén úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.

Ptk.464. § (1) A letéteményes kötelezettsége a kezelésre csak akkor terjed ki, ha a kezelést kikötik, vagy a letett dolog természete azt szükségessé teszi; ebben a vonatkozásban a megbízás szabályait kell alkalmazni.

(2) A letéteményes köteles a letevőt a letétre vonatkozó minden lényeges körülményről értesíteni; ennek elmulasztásából eredő károkért felelős.

Ptk.465. § (1) A letevő díj fizetésére köteles, kivéve ha a körülményekből, különösen a felek viszonyából arra lehet következtetni, hogy a letéteményes a megőrzést ingyen vállalta. A díj utólag jár, és magában foglalja a megőrzéssel rendszerint együttjáró költségeket.

(2) A letéteményes egyéb szükséges költségei megtérítését követelheti.

(3) A szükséges költségek megtérítését a letéteményes akkor is követelheti, ha a letét egyébként ingyenes.

(4) A letéteményest díjkövetelése és költségei biztosítására zálogjog illeti meg a letevőnek azokon a vagyontárgyain, amelyek a letét következtében kerültek birtokába.

A letét megszűnése

Ptk.466. § (1) A letevő a dolgot bármikor visszakövetelheti; a letéteményes pedig a letéti szerződést, ha a letét időtartamát a szerződésben nem állapították meg, tizenöt napi felmondással bármikor megszüntetheti.

⁴⁰⁵ Lásd az 1994: LV. törvényt.

(2) Ha a szerződésből a letét időtartama megállapítható, a letéteményes a dolgot ennek az időnek az elteltével köteles visszaadni, a letevő pedig visszavenni. Ezt megelőzően a letéteményes a dolog visszavételét csak akkor követelheti, ha a dolog biztonsága veszélyben van, vagy ha a dolog őrizetét nem foglalkozása körében látja el, és a szerződéskötéskor általa nem ismert olyan körülmények következtek be, amelyek a dolog további őrizetét számára nagymértékben megnehezítik.

(3) Ha a díjazott letét a szerződésből megállapítható idő eltelte előtt szűnik meg, a letevő a díj arányos részét köteles megfizetni. Ha a letétet a letéteményes szüntette meg, a letevő a díjból levonhatja azt a kárt, amely őt a dolog idő előtti visszaadásából érte.

(4) A letétbe helyezett dolgot az őrzés helyén kell visszaadni. Ha a letevő a dolog visszavételét megtagadja, a felelős őrzés szabályait kell alkalmazni.

A letét különös nemei

Ptk.467. § (1) A szálloda felelős azért a kárért, amelyet a megszálló vendég dolgainak elvesztése, elpusztulása vagy megsérülése folytán szenved, kivéve ha bizonyítja, hogy a kárt a szálloda alkalmazottainak és vendégeinek körén kívül álló elháríthatatlan ok vagy a vendég maga okozta.

(2) A felelősség azokban a dolgokban bekövetkezett károkért áll fenn, amelyeket a vendég a szállodában kijelölt, illetőleg általában erre rendelt helyen vagy a szobájában helyezett el, vagy amelyeket a szálloda olyan alkalmazottjának adott át, akit dolgai átvételére jogosultnak tarthatott.

(3) Értéktárgyakért, értékpapírokért és készpénzért a szálloda csak akkor felelős, és pedig a felelősség mértékének korlátozása nélkül, ha

a) a dolgot megőrzésre kifejezetten átvette;

b) a megőrzésre átvételt kifejezetten megtagadta;

c) a kár olyan okból következett be, amelyért az általános szabályok szerint felelősséggel tartozik. Ebben az esetben a bizonyítás a vendéget terheli.

Ptk.468. § (1) A szálloda felelősségét nem korlátozhatja és nem zárhatja ki.

(2) Jogszabály a kártérítés mértékét korlátozhatja. Nem terjedhet ki a korlátozás arra az esetre, ha a vendég bizonyítja, hogy a szálloda nem úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható, valamint az értéktárgyakért, értékpapírokért és készpénzért való felelősségre.

A szálloda felelősségének mértéke

Ptké. 66. §⁴⁰⁶ A kártérítésnek a Ptk. 468. §-a (2) bekezdésének első mondatában említett mértéke a napi szobaár összegének az ötvenszerese, kivéve, ha a kár ennél kevesebb.

Ptk.469. § A vendég a kárt haladéktalanul köteles bejelenteni. Ennek elmulasztása esetén a szálloda a kárért az általános szabályok szerint tartozik felelősséggel, de a bizonyítás sikertelenségének következménye a vendégre hárul.

Ptk.470. § A szállodát az elszállásolásból folyó követeléseinek biztosítására zálogjog illeti meg a vendégnek azokon a dolgain, amelyeket a szállodába magával vitt. Erre a zálogjogra a bérbeadó zálogjogának szabályait kell megfelelően alkalmazni.

Ptk.471. § (1) A fürdők, kávéházak, éttermek, színházak és hasonló vállalatok, továbbá a ruhatárat üzemben tartók felelősségére a szálloda felelősségének szabályait a következő eltérésekkel kell alkalmazni:

a) a vállalat felelőssége csak az olyan dolgokra terjed ki, amelyeket a látogatók a vállalat helyiségébe rendszerint magukkal szoktak vinni;

b) ha megfelelő hely áll a látogatók rendelkezésére dolgaik megőrzése céljából a vállalat csak az itt elhelyezett dolgokban esett kárért tartozik felelősséggel.

(2) A felelősség e korlátozásai figyelmen kívül maradnak, ha a látogató bizonyítja, hogy a vállalat nem úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.

⁴⁰⁶ A Ptké. 66. §-a az 1987: 11. törvényerejű rendelet 4. § (1) bekezdésével megállapított szöveg.

Ptk.472. § Ha a letét tárgya pénz vagy más helyettesíthető dolog, és a megállapodás szerint a letéteményes később ugyanolyan dolgot ugyanolyan mennyiségben köteles visszaszolgáltatni, a kölcsön szabályait kell alkalmazni azzal az eltéréssel, hogy a visszaadás helyére és idejére a letét szabályai irányadók, és hogy a letevő követelésébe csak a letéttel kapcsolatos ellenkövetelést lehet beszámítani.

Ptk.473. § (1)⁴⁰⁷ A bankletétre, az értékpapírletétre, a bírói letétre és a közgyűjteményi letétre a jelen fejezet rendelkezéseit kell alkalmazni, feltéve, hogy jogszabály eltérően nem rendelkezik.⁴⁰⁸

(2) Jogszabály a letevők javára a jelen fejezettől eltérő szabályokat állapíthat meg, ha a letéti szerződés dolgok raktározására irányul.

XL. Fejezet

A megbízás.

A megbízás nélküli ügyvitel

1. A megbízás

Ptk.474. § (1) Megbízási szerződés alapján a megbízott köteles a rábízott ügyet ellátni.

(2) A megbízást a megbízó utasításai szerint és érdekének megfelelően kell teljesíteni.

(3) Ha a megbízás teljesítéséhez szerződéskötésre van szükség, a megbízáshoz olyan alakszerűségek szükségesek, amelyeneket jogszabály a megbízás alapján kötendő szerződésre előír.

A felek jogai és kötelezettségei

Ptk.475. § (1) A megbízott személyesen köteles eljárni; igénybe veheti azonban más személy közreműködését is, ha ehhez a megbízó hozzájárult, vagy ha ez a megbízás jellegével együtt jár. A megbízott az igénybe vett személyért úgy felel, mintha a rábízott ügyet maga látta volna el.

(2) A megbízott igénybe veheti más személy közreműködését akkor is, ha ez a megbízónak károsodástól való megóvása érdekében szükséges. Ebben az esetben az igénybe vett személyért nem felelős, ha bizonyítja, hogy e személy kiválasztása, utasításokkal való ellátása és ellenőrzése terén úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.

(3) Ha a megbízottnak más személy igénybevétele nem volt joga, felelős azokért a károkért is, amelyek e személy igénybevétele nélkül nem következtek volna be.

(4) Ha a megbízott által igénybe vett személyt a megbízó jelölte ki, a megbízott e személyért nem felelős, ha bizonyítja, hogy az igénybe vett személy utasításokkal való ellátása és ellenőrzése terén úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.

Ptk.476. § Ha a megbízó célszerűtlen vagy szakszerűtlen utasítást ad, a megbízott köteles őt erre figyelmeztetni; ha a megbízó utasításához e figyelmeztetés ellenére is ragaszkodik, az utasításból eredő károk őt terhelik.

Ptk.477. § (1) A megbízott köteles a megbízót tevékenységéről és az ügy állásáról kívánságára, szükség esetén enélkül is tájékoztatni, különösen ha más személy igénybevétele vált szükségessé, vagy ha a felmerült új körülmények az utasítások módosítását teszik indokolttá.

(2) A megbízott a megbízó utasításától csak akkor térhet el, ha ezt a megbízó érdeke feltétlenül megköveteli, és a megbízó előzetes értesítésére már nincs mód. Ilyen esetben a megbízót haladéktalanul értesíteni kell.

(3) A megbízott köteles a megbízót a megbízás teljesítéséről haladéktalanul értesíteni.

Ptk.478. § (1) A megbízó díj fizetésére köteles, kivéve ha az ügy természetéből, illetőleg a felek közötti viszonyból arra lehet következtetni, hogy a megbízott az ügy ellátását ingyenesen vállalta.

(2) A megbízott díját akkor is követelheti, ha eljárása nem vezetett eredményre. A megbízó a díjat csökkentheti, illetőleg kifizetését megtagadhatja, ha bizonyítja, hogy az eredmény részben vagy egészben olyan okból maradt el, amelyért a megbízott felelős.

⁴⁰⁷ A Ptk. 473. §-ának (1) bekezdése a 2001: CXX. törvény 436. § (3) bekezdésével megállapított szöveg.

⁴⁰⁸ Lásd az 1997: CXL. törvényt, a 27/2003. (VII. 2.) IM rendeletet.

(3) Ha a szerződés a megbízás teljesítése előtt szűnt meg, a megbízott a díjnak tevékenységével arányos részét követelheti.

(4) A díj a szerződés megszűnésekor esedékes.

Ptk.479. § (1) Az ügy ellátásával felmerült költségek a megbízót terhelik. A megbízott a költségek előlegzésére nem köteles.

(2) A szerződés megszűnésekor a megbízott köteles elszámolni és ennek keretében a megbízónak mindazt kiadni, amihez a megbízás teljesítése céljából vagy eljárása eredményeképpen jutott, kivéve amit abból a megbízás folytán jogosan felhasznált.

(3) A szerződés megszűnésekor a megbízó köteles a megbízottat a megbízás alapján harmadik személyekkel szemben vállalt kötelezettségei alól mentesíteni, valamint szükséges és hasznos költségeit megtéríteni.

Ptk.480. § A megbízottat költségei és díjkövetelése biztosítására zálogjog illeti meg a megbízónak azokon a vagyontárgyain, amelyek a megbízás következtében kerültek birtokába.

A megbízás megszűnése

Ptk.481. § A szerződés a megbízás teljesítése nélkül is megszűnik, ha

a) valamelyik fél a szerződést felmondja;

b) bármelyik fél meghal, illetőleg ha jogi személy megszűnik, kivéve ha a megszűnő jogi személynek jogutódja van;

c) a megbízó cselekvőképtelenné vagy korlátozottan cselekvőképessé válik, vagy pedig a megbízott cselekvőképességét elveszti;

d) a megbízás tárgytalanná válik.

Ptk.482. § (1) Ha a megbízás a megbízó személyében rejlő okból szűnik meg, a megszűnés abban az időpontban következik be, amikor a megbízott a megszűnés okáról hitelt érdemlően tudomást szerez.

(2) A megbízott a felmondás, a megbízó halála vagy cselekvőképességének megszűnése esetén a szerződés megszűnése után is köteles a megbízó érdekének védelmében a halaszthatatlan intézkedéseket mindaddig megtenni, amíg a megbízó vagy jogutódja az ügy intézéséről gondoskodni nem képes.

Ptk.483. § (1) A megbízó a szerződést bármikor azonnali hatállyal felmondhatja, köteles azonban helytállni a megbízott által már elvállalt kötelezettségeikért.

(2) A szerződést a megbízott is bármikor felmondhatja; a felmondási időnek azonban elegendőnek kell lennie ahhoz, hogy a megbízó az ügy intézéséről gondoskodhassék. A megbízó súlyos szerződésszegése esetén a felmondás azonnali hatályú is lehet.

(3) Ha a megbízás felmondása alapos ok nélkül történt, az okozott kárt meg kell téríteni, kivéve ha a megbízás ingyenes volt, és a felmondási idő elegendő volt ahhoz, hogy a megbízó az ügy intézéséről gondoskodhassék.

(4) A felmondás jogának korlátozása vagy kizárása semmis; folyamatos megbízási jogviszonynál a felek a felmondás jogának korlátozásában megállapodhatnak.

2. A megbízás nélküli ügyvitel

Ptk.484. § (1) Aki valamely ügyben más helyett eljár anélkül, hogy arra megbízás alapján vagy egyébként jogosult volna, az ügyet úgy köteles ellátni, amint azt annak érdeke és feltehető akarata megkívánja, akinek javára beavatkozott.

Ptk.485. § (1) A más ügyébe jogosultság nélkül való beavatkozást akkor kell helyénvalónak tekinteni, ha megfelel a másik érdekének és feltehető akaratának, különösen ha a beavatkozás őt károsodástól óvja meg.

(2)⁴⁰⁹ Életveszély elhárítása végett az életveszélybe került személy, széles körben fenyegető veszély megelőzése vagy elhárítása érdekében a tulajdonos vagy más rendelkezésre jogosult személy, tartási kötelezettség teljesítése végett a tartásra köteles személy akarata ellenére is helye van beavatkozásnak.

⁴⁰⁹ A Ptk. 485. §-ának (2) bekezdése az 1991: XIV. törvény 15. §-a (3) bekezdésének b) pontja szerint módosított szöveg.

Ptk.486. § (1) A megbízás nélküli ügyvivő köteles azt, akinek érdekében beavatkozott, erről haladéktalanul értesíteni; egyebekben őt a megbízott kötelezettségei terhelik.

(2) Ha a megbízás nélküli ügyvivő beavatkozása helyénvaló volt, őt a megbízott jogai illetik, függetlenül attól, hogy beavatkozása sikerrel járt-e.

(3) Ha a beavatkozás nem volt helyénvaló, a megbízás nélküli ügyvivő díjazást nem követelhet, költségeinek megtérítését csak a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint követelheti, és felelős mindazért a kárért, amely beavatkozása nélkül nem következhetett volna be.

Ptk.487. § Ha valaki tudva, hogy nincs hozzá joga, idegen ügyet sajátjaként lát el, vele szemben a megbízás nélküli ügyvitelből eredő jogokat lehet érvényesíteni. Ha e jogokat érvényesítik, az eljáró személy a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint költségeit beszámíthatja.

XLI. Fejezet

A fuvarozás

Ptk.488. § (1) Fuvarozási szerződés alapján a fuvarozó díjazás ellenében köteles a küldeményt rendeltetési helyére továbbítani és a címzettnek kiszolgáltatni.

(2) A szerződés a fuvarozás elvállalásával jön létre. Jogszabály kimondhatja, hogy a küldemény átvétele jelenti a fuvarozás elvállalását.

A fuvarlevél

Ptk.489. § (1) Ha a szerződő felek a fuvarozásról fuvarlevelet állítanak ki, a fuvarlevél bizonyítja a fuvarozási szerződés létrejöttét, illetőleg a küldemény átvételét. Az átvétel napja – míg mást nem bizonyítanak – az a nap, amelyen a fuvarlevelet a fuvarozó aláírta (lebélyegezte).

(2) Jogszabály a fuvarlevél kiállítását – meghatározott alakban és tartalommal – kötelezővé teheti.

(3) A feladó kívánságára a fuvarozó köteles a fuvarlevél általa aláírt (lebélyegzett) másodpéldányát a feladónak átadni vagy a küldemény átvételéről elismervényt adni.

A felek jogai és kötelezettségei

Ptk.490. § (1) A feladó köteles a küldeményt úgy csomagolni, hogy a csomagolás azt megóvja, és a küldemény mások személyét vagy vagyonát ne veszélyeztesse.

(2) Ha felismerhető, hogy a csomagolás ezeknek a követelményeknek nem felel meg, a fuvarozó a küldemény továbbítását csak a feladó írásbeli kívánságára és csak akkor vállalhatja, ha az mások személyét vagy vagyonát nem veszélyeztetni.

Ptk.491. § (1) A feladó köteles a fuvarozónak a küldemény továbbításához vagy útközben szükséges hatósági kezeléséhez a megfelelő okmányokat átadni. Míg ez meg nem történt, a fuvarozó a küldemény átvételét megtagadhatja.

(2) A fuvarozó köteles az átadott okmányokat megfelelően felhasználni.

Ptk.492. § (1) A fuvarozó köteles a fuvarszekőt a megfelelő időben és helyen, fuvarozásra alkalmas állapotban kiállítani, és – ha jogszabály másképpen nem rendelkezik – a fuvarozást haladéktalanul megkezdeni.

(2) A küldemény berakása a feladót, kirakása a címzettet terheli, ha jogszabály másképpen nem rendelkezik.

(3) Ha a fuvarozó a küldemény átvétele előtt a megfelelő fuvarszekő kiállításával késlekedik, a feladó elállhat és

a) kártérítésként a berakás eredménytelen megkísérléséből eredő költségeket, valamint a más fuvarozónak kifizetett fuvardíjtöbbletet követelheti;

b) a küldemény elvesztése vagy megsemmisülése, illetőleg késedelemből származó értékcsökkenése (megrongálódás, áru megromlása) esetében pedig követelheti a küldeménynek az értékét, illetőleg az értékcsökkenést. Ezt a jogát azonban csak akkor

érvényesítheti, ha a fuvarozóval közölte a küldemény tárgyát, vagy arról a fuvarozó enélkül is tudott, vagy tudnia kellett.

(4) Ha a feladó késlelkedik a berakással, a fuvarozó kárának megtérítését követelheti, és el is állhat a szerződéstől.

Ptk.493. § (1) A fuvarozónak a küldemény továbbításában a gazdaságosság és a küldemény biztonságának figyelembevételével kell eljárnia.

(2) A fuvarozó köteles a feladó utasításait követni. Jogszabály azonban a feladó utasítási jogát korlátozhatja.

(3) Ha a fuvarozó olyan utasítást kap, amely veszélyezteti a fuvarozás gazdaságos, gyors és biztonságos teljesítését, köteles erre a feladó figyelmét haladéktalanul felhívni.

(4)⁴¹⁰ Ha a feladó az utasítást írásban megismétli, a fuvarozó köteles azt a feladó veszélyére és költségére végrehajtani; meg kell azonban tagadnia az utasítás teljesítését, ha annak végrehajtásával veszélyeztetné mások személyét, vagy megkárosítaná mások vagyonát.

Ptk.494. § (1) Ha a fuvarozás akadályba ütközik, a fuvarozó köteles a feladótól haladéktalanul utasítást kérni; a fuvarozó e kötelezettségét jogszabály korlátozhatja és ki is zárhatja.

(2) A feladó a fuvardíjnak az akadály felmerültéig járó arányos részét és a fuvarozó költségeit köteles megfizetni, amennyiben azok meg nem fizetésével gazdagodnék, továbbá akkor is, ha a fuvarozó bizonyítja, hogy az akadályt a fuvarozás körén kívül felmerült ok idézte elő.

Ptk.495. § (1) A fuvarozó köteles a feladót a fuvarozás lebonyolításával kapcsolatos minden lényeges körülményről haladéktalanul értesíteni. Az ennek elmulasztásából eredő károkért felelős.

(2) Az értesítési kötelezettség különösen akkor áll fenn, ha a küldeményt kár érte, ha a fuvarozási határidő lényeges túllépése várható, ha a küldemény épsége veszélyben van, vagy ha a küldemény kiszolgáltatása nem lehetséges.

(3) Az értesítési kötelezettséget jogszabály korlátozhatja.

Ptk.496. § (1) A feladó a fuvarozás megkezdése előtt a szerződéstől elállhat, köteles azonban a fuvarozó kárát megtéríteni.

(2) A feladót a küldemény kiszolgáltatásáig, illetőleg amíg a címzett a küldeménnyel nem rendelkezett, megilleti az a jog, hogy a küldeménnyel rendelkezék. Ebben a jogkörében a küldeményt ütközben feltartóztathatja, visszairányíthatja, más címzettet vagy rendeltetési helyet jelölhet ki.

(3) A feladót terheli az utólagos rendelkezésével felmerült díjtöbblet és költség.

Ptk.497. § (1) A fuvarozó a küldemény megérkezéséről a címzettet haladéktalanul köteles értesíteni. Az értesítés vétele után a küldemény a címzett rendelkezésére áll.

(2) A küldemény megérkezéséről szóló értesítés vétele előtt a címzett a küldemény biztonsága és az átvétel előkészítése érdekében utasításokat adhat a fuvarozónak. Az utasítások a fuvarozót csak akkor kötelezik, ha nem ellentétesek a feladó rendelkezéseivel. Az utasításokból eredő költség a címzettet terheli. Jogszabály a címzett utasításadási jogát korlátozhatja.

(3) Ha a küldeményt nem lehet kézbesíteni, vagy a címzett az átvételkor esedékes követeléseket nem egyenlíti ki, a fuvarozó köteles a feladót haladéktalanul értesíteni és a küldeményt a felelős őrzés szabályai szerint megőrizni.

(4) A küldemény megérkezéséről szóló értesítés vétele után a fuvarozó elleni igényeket a feladón kívül a címzett is érvényesítheti. Bármelyik fél részéről történt érvényesítés a másik félnek ezt a jogát megszünteti.

Ptk.498. § (1) A fuvarozó a küldemény továbbítását más fuvarozóra is bízhatja.

(2) A fuvarozásban részt vevő fuvarozók egyetemlegesen felelősek, ha azonban a további fuvarozókat a feladó jelölte ki, minden fuvarozó önállóan felel.

(3) Több fuvarozó közreműködése esetében mindegyik fuvarozó követelheti az őt illető díj és költségek kiegyenlítését. Az első fuvarozó azonban érvényesítheti a feladóval szemben az őt követő, az utolsó fuvarozó pedig a címzettel szemben az őt megelőző fuvarozók díj- és költségkövetelését.

Ptk.499. § (1) A fuvarozó a fuvarozási díj továbbá a fuvarozásra szükséges és hasznosan fordított költségek megtérítését követelheti.

(2) A fuvarozót a fuvardíj és költségek erejéig zálogjog illeti meg azokon a dolgokon, amelyek a fuvarozással kapcsolatosan birtokába kerültek.

⁴¹⁰ A Ptk.493. §-ának (4) bekezdése az 1993: XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének a) pontja szerint módosított szöveg.

(3) A zálogjogot a fuvarozó a többi fuvarozó előtte ismert követeléseinek biztosítására is köteles érvényesíteni; ha ezt elmulasztja, az előző fuvarozókkal szemben kezesként felel.

(4)⁴¹¹ A fuvarozó zálogjoggal biztosított követelését a zálogtárgyból más zálogjogosultakat megelőzően, bírósági eljárás nélkül, a kereskedelmi forgalomban való értékesítéssel elégítheti ki.

A fuvarozó és a feladó felelőssége

Ptk.500. § (1) A késedelmes fuvarozó a késedelem tartamához mért, legfeljebb azonban a fuvardíjnak megfelelő összegű kötbért köteles megfizetni. A károsult a kötbért meghaladó kárának megtérítését akkor követelheti, ha a fuvarozó a határidőben való teljesítéséhez fűződő érdek ismeretében írásban vállalta a határidő megtartását, és nem bizonyítja, hogy a késedelmet tevékenységi körén kívül eső elháríthatatlan ok idézte elő.

(2) A felelősség e korlátozását nem lehet alkalmazni arra, aki alkalomszerűen vállalkozik fuvarozásra.

Ptk.501. § A fuvarozó felelős azért a kárért, amely a küldemény átvételétől a kiszolgáltatásig terjedő idő alatt a küldemény teljes vagy részleges elvesztéséből, megsemmisüléséből vagy megsérüléséből keletkezett, kivéve ha a kár

a) a fuvarozó tevékenységi körén kívül eső elháríthatatlan ok,

b) a küldemény belső tulajdonsága,

c) a csomagolás kívülről észre nem vehető hiányossága,

d) a feladó által végzett berakás, illetőleg a címzett által végzett kirakás, vagy

e) annak következtében állott elő, hogy a feladó, a címzett vagy az általuk rendelt kísérő nem úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható, ideértve azt az esetet is, ha a feladó a szükséges okmányokat nem adta át, vagy nem jól töltötte ki, továbbá ha a fuvarozót nem tájékoztatta a küldemény kívülről fel nem ismerhető rendkívüli értékéről.

Ptk.502. § (1) A fuvarozót terheli annak bizonyítása, hogy a kárt a tevékenységi körén kívül eső elháríthatatlan ok okozta, a feladót, illetőleg a címzettet terheli annak bizonyítása, hogy a kár nem a küldemény belső tulajdonságára vezethető vissza.

(2) A csomagolás hiányosságát a fuvarozó, azt, hogy a kár nem ennek következtében állott elő, a feladó, illetőleg a címzett köteles bizonyítani.

(3) Ha a berakást a feladó, illetőleg a kirakást a címzett végezte, őt terheli annak bizonyítása, hogy a kár nem a berakás, illetőleg a kirakás következtében állott elő.

(4) A feladót, illetőleg a címzettet terheli annak bizonyítása, hogy ő, illetőleg az általa rendelt kísérő úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.

Ptk.503. § (1) A küldemény teljes vagy részleges elvesztése, illetőleg megsemmisülése esetében a fuvarozó fuvardíjra, illetőleg a fuvardíj arányos részére nem tarthat igényt, köteles továbbá megtéríteni az elveszett dolog értékét.

(2) A küldemény megrongálódása esetében a fuvarozó választása szerint vagy az értékcsökkenés megtérítésére, vagy pedig rongálódás kiküszöbölésére köteles.

(3) Ha a kárt a fuvarozó szándékosan okozta, az ebből eredő minden kárért felelős.

Ptk.504. § (1) Ha az átvételkor felismerhető, hogy a küldemény hiányos vagy sérült, a fuvarozóval szemben az igényt haladéktalanul érvényesíteni kell. Ennek elmulasztása jogvesztéssel jár.

(2) Az átvétel után csak három napon belül és csak akkor lehet a fuvarozóval szemben igényt támasztani, ha a hiányt vagy sérülést az átvételkor nem lehetett felismerni.

(3) A fuvarozási szerződés alapján támasztható igények egy év alatt évülnek el. Az elévülés kezdő időpontja a küldemény kiszolgáltatásának időpontja, illetőleg az az időpont, amikor a küldeményt ki kellett volna szolgáltatni.

(4) Ha a fuvarozási szerződésből eredő igény érvényesítése előzetes eljárás lefolytatásától függ, az eljárást megindító felszólítás az elévülést nem szakítja meg, de az eljárás időtartama az elévülési időbe nem számítható be.

Ptk.505. § (1) Ha a feladó írásban utasította a fuvarozót arra, hogy a küldeményt a csomagolás hiányossága ellenére vegye át, a csomagolás hiányossága következtében a fuvarozóra vagy más személyre háruló kárt köteles megtéríteni, és viseli a küldeményben keletkezett kárt is. Ha pedig a fuvarozó a csomagolás kívülről észrevehető hiányossága

⁴¹¹ A Ptk.499. §-ának (4) bekezdése az 1993: XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének a) pontja szerint módosított szöveg.

ellenére anélkül vette át a küldeményt, hogy erre a feladó írásban utasította volna, a csomagolás hiányossága következtében a fuvarozóra vagy más személyre háruló kárt, valamint a küldeményben keletkezett kárt fele részben a fuvarozó, fele részben a feladó viseli.

(2) Harmadik személyekkel szemben a fuvarozó köteles helyállni, a feladótól azonban a felelősség általános szabályai szerint megtérítést követelhet.

Egyéb rendelkezések

Ptk.506. § (1) Ha a küldeményt az országhatáron túl kell továbbítani, e fejezet rendelkezéseit csak annyiban lehet alkalmazni, amennyiben nemzetközi szerződés vagy egyezmény, illetőleg szabály másképpen nem rendelkezik.

(2) Hajózási, illetőleg légifuvarozási vállalat fuvarozási szerződéseire e fejezet annyiban irányadó, amennyiben jogszabály vagy nemzetközi szerződés, egyezmény, illetőleg szabály eltérően nem rendelkezik.⁴¹²

(3) Személyek szállításának elvállalására – ha jogszabály kivételt nem tesz – a vállalkozás szabályait kell megfelelően alkalmazni.

XLII. Fejezet

A bizomány

Ptk.507. § Bizományi szerződés alapján a bizományos díjazás ellenében köteles a megbízó javára a saját nevében adásvételi szerződést kötni.

Ptk.508. § (1)⁴¹³ Ha a bizományos a megbízóra kedvezőbb feltételek mellett köti meg az adásvételi szerződést, mint amilyeneket a bizományi szerződésben megállapítottak, az ebből eredő előny a megbízót illeti meg.

(2) Ha a bizományos a bizományi szerződésben megállapított áron alul ad el, köteles a megbízónak az árkülönbséget megtéríteni, kivéve ha bizonyítja, hogy az adásvételi szerződést a megállapított áron megkötni nem lehetett, az eladással a megbízót kártól óvta meg, és a megbízót idejében értesíteni nem tudta.

(3) Ha a bizományos a bizományi szerződésben kikötött feltételektől lényegesen eltér a megbízó az adásvételi szerződést visszautasíthatja, kivéve ha a bizományos a megállapított árnál drágábban vásárolt de az értékkülönbséget megtéríti.

Ptk.509. § (1) A bizományi szerződés alapján kötött adásvételi szerződés a bizományossal szerződő féllel szemben a bizományost jogosítja és kötelezi.

(2) A bizományos a megbízónak felelősséggel tartozik mindazoknak a kötelezettségeknek a teljesítéséért, amelyek a vele szerződő felet a szerződés folytán terhelik.

(3) A bizományos hitelezői nem támaszthatnak igényt

a) a bizományossal szerződő féllel szemben fennálló és a megbízót illető követelésekre;

b) vételi bizomány esetén a bizományos által megvett dolgokra;

c) a bizományoshoz befolyt és elkülönítve tartott vagy kezelt olyan pénzüsszegekre, amelyekről megállapítható, hogy a megbízót illetik.

Ptk.510. § (1)⁴¹⁴ A bizományos az adásvételi szerződést a megbízóval maga is megkötheti.

(2) A bizományos díjigényét nem érinti, ha a szerződést a megbízóval maga köti meg.

Ptk.511. § (1) A bizományosnak díj csak annyiban jár, amennyiben az adásvételi szerződést teljesítették.

⁴¹² Lásd légifuvarozásra 1996. július 1-ig az 1981: 8. törvényerejű rendeletet és a 22/1965. (XI. 14.) Korm. rendeletet, 1996. július 1-jét követően az 1995: XCVII. törvényt és a 141/1995. (XI. 30.) Korm. rendeletet, hajózási áru fuvarozásra pedig lásd az 1/1957. (IV. 20.) KPM rendeletet.

⁴¹³ A Ptk.508. §-a (1) bekezdésének második mondatát – „Az ezzel ellentétes megállapodás semmis, ha magánszemély a megbízó.” – az Alkotmánybíróság 73/1992. (XII. 28.) AB határozata megsemmisítette.

⁴¹⁴ A Ptk.510. §-a (1) bekezdésének első mondatrészét – „Ha a dologra jogszabály vagy hatóság rögzített árat állapít meg, vagy a szerződő felek gazdálkodó szervezetek” – az Alkotmánybíróság 73/1992. (XII. 28.) AB határozata megsemmisítette.

(2) A díj magában foglalja a bizomány ellátásával rendszerint együttjáró költségeket, kivéve az áru fuvarozásával felmerült kiadásokat.

(3) A bizományos a díjban benne nem foglalt szükséges és hasznos költségei megtérítését követelheti; a díjban egyébként benne foglalt igazolt költségeit csak akkor követelheti, ha az adásvételi szerződés a megbízó érdekkörében felmerült okból nem ment teljesedésbe.

Ptk.512. § (1) Az adásvételi szerződés megkötése előtt a megbízó a szerződést azonnali hatályú felmondással, a bizományos pedig tizenöt napos felmondással megszüntetheti.

(2) A felmondási jog korlátozása vagy kizárása semmis.

Ptk.513. § (1) Bizományi szerződés az a szerződés is, amelynek alapján a bizományos nem adásvételi, hanem más szerződés kötésére vállalt kötelezettséget.

(2) A bizományra – e fejezet eltérő rendelkezései hiányában – a megbízás szabályait kell alkalmazni.

XLIII. Fejezet

A szállítványozás

Ptk.514. § (1) Szállítványozási szerződés alapján a szállítványozó köteles valamely küldemény továbbításához szükséges fuvarozási és egyéb szerződéseket a saját nevében és megbízója számlájára megkötni, valamint a küldemény továbbításával kapcsolatos egyéb teendőket elvégezni, a megbízó pedig köteles az ezért járó díjat megfizetni.

(2) A szerződés a megbízás elfogadásával jön létre.

Tvr. 15. §⁴¹⁵ A szállítványozással kapcsolatos rendelkezést csak abban az esetben lehet alkalmazni, ha a törvény hatálybalépéséig a szerződés nem jött létre.

A felek jogai és kötelezettségei

Ptk.515. § (1) A szállítványozónak a fuvarozó vagy más szállítványozó megválasztásában, az útirány megállapításában és egyéb kötelezettségei teljesítésében a gazdaságosság és a küldemény biztonságának figyelembevételével kell eljárnia.

(2) A szállítványozó köteles a megbízó utasításait követni. Ha olyan utasítást kap, amely veszélyezteti a küldemény gazdaságos és biztonságos továbbítását, köteles erre megbízójának figyelmét haladéktalanul felhívni. Ha a megbízó az utasítást írásban megismétli az ő költségére és veszélyére köteles a szállítványozó azt végrehajtani.

(3) A szállítványozó a küldeményt csak a megbízó utasítására köteles biztosítani.

Ptk.516. § (1) A szállítványozó a fuvarozást maga is elláthatja, és más szállítványozó közreműködését is igénybe veheti; a további szállítványozók azonban a megbízóval nem kerülnek jogviszonyba.

(2) A szállítványozó az általa választott más szállítványozó tevékenységéért közvetlenül felel; ha azonban a más szállítványozó igénybevétele a megbízó adott utasítást, a szállítványozók közvetlenül felelnek a megbízónak.

Ptk.517. § (1) A megbízó igényeit a fuvarozóval szemben a szállítványozó köteles érvényesíteni; felelős minden kárért, amely e kötelezettségének megszegése folytán a megbízót éri.

(2) Ez a szabály nem érinti a megbízónak azt a jogát, hogy igényét maga érvényesítse.

Ptk.518. § (1) A szállítványozó a szállítványozási díj, továbbá a szállítványozásra szükséges és hasznosan fordított költségek megtérítését követelheti.

(2) A szállítványozót illeti az az utólagos fuvardíjkezdmény vagy üzletszerzési jutalék, amelyet a fuvarozó a szállítványozó közreműködésével továbbított küldemények után neki juttat.

Ptk.519. § (1) A szállítványozót díjai és költségei erejéig a megbízóval szemben zálogjog illeti meg azokon a dolgokon, amelyek a megbízással kapcsolatosan birtokába kerültek, illetőleg amelyek felett a birtokában levő okmányok révén rendelkezik.

⁴¹⁵ A Tvr. 15. §-ának rendelkezéseit 1978. március 1-jétől kell alkalmazni.

(2) A szállítványozó a zálogjogot az előző szállítványozók előtte ismert követeléseinek biztosítására is köteles érvényesíteni; ha ezt elmulasztja, az előző szállítványozóknak közvetlenül felelős.

(3)⁴¹⁶ A szállítványozó zálogjoggal biztosított követelését a zálogtárgyból a fuvarozó után, de más jogosultakat megelőzően, bírósági eljárás nélkül, a kereskedelmi forgalomban való értékesítéssel elégítheti ki.

A szállítványozó felelőssége

Ptk.520. § (1) A szállítványozó szállítványozási tevékenysége körében a küldeményben bekövetkezett kárért fuvarozó módjára, más károkért az általános szabályok szerint felel.

(2) A fuvarozás körében bekövetkezett kárért a szállítványozó csak akkor felel, éspedig fuvarozó módjára, ha

a) maga fuvarozta a küldeményt, vagy

b) a küldeményt mások küldeményeivel együtt, ugyanazzal a szállítóeszközzel, el nem különítve (gyűjtőforgalomban) továbbította, és a kár ennek során keletkezett.

(3) A szállítványozási szerződés alapján támasztható igények egy év alatt elévülnek. Az elévülés kezdő időpontja az az időpont, amikor a küldeményt a fuvarozónak át kellett adni, ha pedig átadták, az az időpont, amikor a fuvarozó felelősségének elévülése megkezdődött.

Egyéb rendelkezések

Ptk.521. § (1) A szállítványozás szabályait kell alkalmazni akkor is, ha a szállítványozó megbízója nevében köti meg a küldemény továbbításához szükséges szerződést, továbbá ha a szállítványozó küldemény átvételére kap megbízást; ez esetben felel azért is, hogy a címzett érdekei sérelmet ne szenvedjenek.

(2) Ha a szállítványozó megbízója nevében kötötte meg a küldemény továbbításához szükséges szerződést, a megbízó igényeit a fuvarozóval szemben csak akkor érvényesítheti, ha erre a megbízó kifejezetten feljogosította.

(3) Amennyiben e fejezetből más nem következik, a szállítványozó szerződéseire és más jogcselekményeire a bizomány, a küldemény kezelésére, megóvására és továbbítására pedig a fuvarozás szabályait kell megfelelően alkalmazni.

XLIV. Fejezet

A bank- és hitelviszonyok

1. A hitel- és a kölcsönszerződés

Ptk.522. § (1) Bankhitelszerződéssel a pénzügyintézet arra vállal kötelezettséget, hogy jutalék ellenében meghatározott hitelkeretet tart a másik szerződő fél rendelkezésére, és a keret terhére – a szerződésben meghatározott feltételek megléte esetén – kölcsönszerződést köt, vagy egyéb hitelműveletet végez.

(2) A bankhitelszerződés érvényességéhez a szerződés írásba foglalása szükséges.

Ptk.523. § (1) Kölcsönszerződés alapján a pénzügyintézet vagy más hitelező köteles meghatározott pénzösszeget az adós rendelkezésére bocsátani, az adós pedig köteles a kölcsön összegét a szerződés szerint visszafizetni.

(2) Ha a hitelező pénzügyintézet – jogszabály eltérő rendelkezése hiányában – az adós kamat fizetésére köteles (bankkölcsön).

Ptk.524. § (1) A kölcsönösszeg átadását a hitelező megtagadhatja, ha bizonyítja, hogy a szerződés megkötése után akár az ő, akár az adós körülményeiben olyan lényeges változás állott be, amely miatt a szerződés teljesítése többé el nem várható, továbbá a szerződés megkötése után olyan körülmények következtek be, amelyek miatt azonnali hatályú felmondásnak (525. §) van helye.

⁴¹⁶ A Ptk.519. §-ának (3) bekezdése az 1993: XCII. törvény 40. §-a (5) bekezdése szerint módosított szöveg.

(2) Az adós a kölcsönösszeg átvételére nem köteles, ebben az esetben azonban a hitelezőnek a szerződés megkötéséből eredő kárát meg kell térítenie. Ha a hitelező pénzügyi intézet, kártérítés nem illeti meg, arra az időre azonban, amely alatt a kölcsönösszeget – akár hitelszerződés alapján, akár anélkül – az adós rendelkezésére tartja, az adós jutalék fizetésére köteles.

Ptk.525. § (1) A hitelező azonnali hatállyal felmondhatja a kölcsönt, ha

- a) a kölcsönnek a szerződésben meghatározott célra fordítása lehetetlen;
- b) az adós a kölcsönösszeget a szerződésben meghatározott céljától eltérően használja;
- c) a kölcsönre nyújtott biztosíték értéke jelentősen csökkent, és azt az adós a hitelező felszólítására nem egészíti ki;
- d) az adós vagyoni helyzetének romlása vagy a fedezet elvonására irányuló magatartása veszélyezteti a kölcsön visszafizetésének lehetőségét;
- e) az adós más súlyos szerződésszegést követett el.

(2) Ha a hitelező pénzügyi intézet az (1) bekezdésben meghatározott eseteken kívül azonnali hatállyal felmondhatja a kölcsönt, ha

- a) az adós hitelképtelenné válik,
- b) az adós a pénzügyi intézetet a kölcsön összegének megállapításánál valótlan tények közlésével, adatok eltitkolásával vagy más módon megtévesztette, amennyiben ez a kölcsön összegének a megállapítását befolyásolta;
- c) az adós a kölcsön fedezetével, biztosítékával vagy céljának megvalósításával kapcsolatos vizsgálatot – figyelmeztetés ellenére – akadályozza, ideértve azt az esetet is, ha a szerződésben vállalt vagy jogszabályban előírt adatszolgáltatási kötelezettségét megszegi.

Ptk.526. § (1) A határozatlan időre kötött kölcsönszerződés tizenöt napi felmondással szüntethető meg.

(2) A hitelezőnek a kölcsönösszegre vonatkozó visszakövetelési joga a szerződésben meghatározott lejárát, illetve lejáratok szerint, felmondás esetén pedig a felmondási idő elteltével nyílik meg.

Ptk.527. § (1) Ha az adós a kölcsönösszeget neki felróható módon a szerződésben meghatározott céltól eltérően használja, a szerződés megszegéséből eredő jogkövetkezmények e felhasználás időpontjától kezdődően állanak be.

(2) Ha az adós kamat fizetésére köteles, a kamatot negyedévenként utólag, illetőleg akkor kell megfizetni, amikor a kölcsön visszafizetése esedékessé válik.

Ptk.528. § (1) A kölcsönre, valamint a kamatra irányadó szabályokat megfelelően alkalmazni kell akkor is, ha a hitelező nem pénzt, hanem más helyettesíthető dolgot ad kölcsön.

(2) Ha a jogszabály kivételt nem tesz, a bankhitelre és a bankkölcsönre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni azokra a kölcsönökre is, amelyeket pénzügyi intézet nem a saját nevében vagy nem a saját pénzforrásából nyújt az adósnak.

(3) A bankhitel- és bankkölcsönszerződés részletes szabályait külön jogszabály tartalmazza.

2. A bankszámla- és a betétszerződés

Ptk.529. § (1) Bankszámlaszerződéssel a pénzügyi intézet kötelezettséget vállal arra, hogy a vele szerződő fél (számlatulajdonos) rendelkezésére álló pénzeszközöket kezeli és nyilvántartja, azok terhére a szabályszerű kifizetési és átutalási megbízásokat teljesíti, a számlatulajdonost a számla javára és terhére írt összegekről, valamint a számla egyenlegéről értesíti.

(2) A pénzügyi intézet a számlára befolyó pénzeszközöket használhatja.

(3) A számlakövetelés kimerülése a bankszámlaszerződést nem szünteti meg.

Ptk.530. §⁴¹⁷ Betétszerződés alapján a pénzügyi intézet köteles a szerződő fél által lekötött pénzeszközök után kamatot fizetni és a betét összegét a szerződés szerint visszafizetni.

3. A folyószámla-szerződés

Ptk.531. § (1) Folyószámla-szerződéssel a felek meghatározott jogviszonyból származó kölcsönös pénzköveteléseiknek egységes számlán való elszámolására vállalnak kötelezettséget.

⁴¹⁷ A Ptk. 530. §-ának második mondatát az 1993: XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte.

(2) A felek folyószámlán levő egyes követeléseikkel nem rendelkezhetnek; rendelkezési joguk a folyószámla egyenlegére nézve áll fenn. Végrehajtás alá vonni csak a folyószámlának a végrehajtás foganatosításakor fennálló egyenlegét lehet.

(3) A folyószámlára kerülő egyes követelések elévülése az egyenleg elévülésének kezdő időpontjával veszi kezdetét.

Ptk.532. § (1) Az egyenleget, illetőleg az annak alapjául szolgáló tartozásokat és követeléseket a felek a közléstől számított tizenöt napon belül írásban kifogásolhatják.

(2) Ha a felek az egyenleget nem kifogásolták, illetőleg a kifogásolt tételekben megegyeztek, vagy a kifogás tárgyában a bíróság határozatot hozott, az egyes követelések megszűnnek, és helyükbe a folyószámla-egyenleg lép.

4. A takarékbetét-szerződés

Ptk.533. § (1) Takarékbetét-szerződés alapján a pénzüintézet köteles a betevőtől takarékbetétkönyv vagy más okmány ellenében pénzt átvenni és annak összegét a szerződés szerint visszafizetni.

(2)⁴¹⁸ Takarékbetétet névre szólóan lehet elhelyezni. Takarékbetét elhelyezhető a hitelintézetnél más kedvezményezett részére is.

(3) A pénzüintézet a takarékbetét után a betételhelyezés idejére kamatot, illetőleg – nyereseménybetét esetén – a sorsolás eredményétől függően nyereseményt fizet ki.

(4)⁴¹⁹ A takarékbetét összegének visszafizetésére és a kamat, továbbá a nyeresemény kifizetésére vonatkozó követelés nem évül el.

Ptk.534. §⁴²⁰

Ptk.535. § (1) A takarékbetét-szerződés részletes szabályait külön jogszabály tartalmazza.⁴²¹

(2) A magánszemélyek által bankszámlaszerződés keretében elhelyezett pénzeszközökre a takarékbetét-szerződés szabályait kell megfelelően alkalmazni.⁴²²

(3)⁴²³ A magánszemélyek – ideértve ezek jogi személyiséggel nem rendelkező társaságait is – külön jogszabály alapján szerződésalkötési kötelezettség alá tartozó bankszámla-szerződéseire az 533. § (4) bekezdésében foglaltakat és a bankszámla-szerződés szabályait kell alkalmazni.

XLV. Fejezet

A biztosítás⁴²⁴

1. Közös szabályok

Ptk.536. § (1) Biztosítási szerződés alapján a biztosító meghatározott jövőbeni esemény (biztosítási esemény) bekövetkeztétől függően bizonyos összegnek megfizetésére vagy más szolgáltatás teljesítésére, a biztosított, illetőleg a másik szerződő fél pedig díj fizetésére kötelezi magát.

(2) A biztosítási esemény lehet különösen:

- a) a szerződésben megállapított károsító esemény;
- b) halál bekövetkezése, meghatározott életkor elérése;
- c) testi sérülést, rokkantságot vagy halált okozó baleset.

Ptk.537. § (1) A biztosítási szerződés a felek írásbeli megállapodásával jön létre.

⁴¹⁸ A Ptk. 533. § (2) bekezdése a 2001: LXXXIII. törvény 4. §-ával megállapított szöveg.

⁴¹⁹ A Ptk.533. §-a (4) bekezdésének első mondatát az 1993: XXIV. törvény 52. §-a (1) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte.

⁴²⁰ A Ptk.534. §-át az 1993: CXII. törvény 43. §-ának (7) bekezdése hatályon kívül helyezte.

⁴²¹ Lásd az 1989: 2. törvényerejű rendeletet.

⁴²² Lásd az 1978: 8. törvényerejű rendelet 38. §-át.

⁴²³ A Ptk. 535. § (3) bekezdését az 1987: 14. törvényerejű rendelet 3. §-a iktatta be a törvénybe.

⁴²⁴ Lásd a 2003: LX. törvényt.

(2) A szerződés akkor is létrejön, ha a biztosító az ajánlatra tizenöt napon belül nem nyilatkozik. Ilyen esetben a szerződés az ajánlatnak a biztosító vagy képviselője részére történő átadása időpontjára visszamenő hatállyal jön létre.

(3) Ha a biztosító kifejezett nyilatkozata nélkül létrejött szerződés eltér a biztosítási szabályzattól, a biztosító tizenöt napon belül írásban javasolhatja, hogy a szerződést a szabályzatnak megfelelően módosítsák. Ezt a határidőt attól a naptól kell számítani, amelyen az ajánlat a biztosítónak kötvénykiállításra jogosult szervéhez beérkezett. Ha a szerződő fél a javaslatot nem fogadja el, vagy arra tizenöt napon belül nem válaszol, az elutasítástól, illetőleg módosító javaslat kézhezvételétől számított tizenöt napon belül a szerződést harminc napra írásban felmondhatja.

Ptk.538. § (1) Az írásbeli megállapodást, illetőleg a biztosító elfogadó nyilatkozatát biztosítási kötvény (igazolójegy, biztosítási bélyeg) kiállítása pótolja. Ha a kötvény tartalma a fél ajánlatától eltér, és az eltérést a fél tizenöt napon belül nem kifogásolja, a szerződés a kötvény tartalma szerint jön létre. Ezt a rendelkezést lényeges eltérésekre csak akkor lehet alkalmazni, ha a biztosító az eltérésre a szerződő fél figyelmét a kötvény kiszolgáltatásakor írásban felhívta; ha a felhívás elmarad, a szerződés az ajánlat tartalmának megfelelően jön létre.

(2) A szerződő fél biztosítási kötvény kiadását akkor is követelheti, ha a szerződés más módon már létrejött.

Ptk.539. § (1) A biztosítás az azt követő napon lép hatályba, amikor a szerződő fél az első díjat a biztosító számlájára vagy pénztárába befizeti, illetőleg amikor a díj megfizetésére vonatkozóan halasztásban állapodtak meg, vagy a biztosító díj iránti igényét bírósági úton érvényesíti.

(2) Ha a szerződő fél a díjat a biztosító képviselőjének fizette, a díjat legkésőbb a fizetés napjától számított negyedik napon a biztosító számlájára, illetőleg a pénztárába beérkezettnek kell tekinteni; a szerződő fél azonban bizonyíthatja, hogy a díj korábban érkezett be.

Ptk.540. § (1) A biztosított a szerződéskötéskor köteles a biztosítás elvállalása szempontjából lényeges minden olyan körülményt a biztosítóval közölni, amelyeket ismert vagy ismernie kellett. A biztosító írásban közölt kérdéseire adott, a valóságnak megfelelő válaszokkal a fél közlési kötelezettségének eleget tesz. A kérdések megválaszolatlanul hagyása egymagában nem jelenti a közlési kötelezettség megsértését.

(2) A felek megállapodhatnak, hogy a biztosított és a szerződő fél a szerződésben meghatározott lényeges körülmények változását megfelelő határidőn belül köteles legyen a biztosítónak írásban bejelenteni.

(3) A közlésre, illetőleg a változás bejelentésére irányuló kötelezettség megsértése esetében a biztosító kötelezettsége nem áll be, kivéve ha bizonyítják, hogy az elhallgatott vagy be nem jelentett körülményt a biztosító a szerződéskötéskor ismerte, vagy az nem hatott közre a biztosítási esemény bekövetkeztében.

Ptk.541. § (1) Ha a biztosító csak a szerződéskötés után szerez tudomást a szerződést érintő lényeges körülményekről, továbbá ha a szerződésben meghatározott lényeges körülmények változását közlik vele, tizenöt napon belül írásban javaslatot tehet a szerződés módosítására, illetőleg – ha a kockázatot a szabályzat értelmében nem vállalhatja – a szerződést harminc napra írásban felmondhatja.

(2) Ha a biztosított a módosító javaslatot nem fogadja el, vagy arra tizenöt napon belül nem válaszol, a szerződés a módosító javaslat közléstől számított harmincadik napon megszűnik. Erre a következményre a biztosítottat a módosító javaslat megtételekor figyelmeztetni kell.

(3) Ha a biztosító e jogaival nem él, a szerződés az eredeti tartalommal hatályban marad.

Ptk.542. § (1) A biztosítás első díja a szerződés létrejöttekor, minden későbbi díj pedig annak az időszaknak első napján esedékes, amelyre a díj vonatkozik.

(2) Az egyszeri díjat a szerződés létrejöttekor kell megfizetni.

(3) Ezekről a rendelkezésekről a felek megállapodással eltérhetnek.

Ptk.543. § (1) A biztosítási díj esedékességétől számított harmincadik nap elteltével a szerződés megszűnik, ha addig a hátralékos díjat nem fizették meg, és a biztosított halasztást sem kapott, illetőleg a biztosító a díj követelést bírósági úton nem érvényesítette.

(2) A biztosító a szerződés megszűnését és a bírósági út igénybevételenek határidejét további harminc nappal meghosszabíthatja, ha az esedékességtől számított harminc nap eltelte előtt ennek a körülménynek a közlésével a biztosítottat a fizetésre írásban felszólítja.

Ptk.544. § (1) A biztosítási esemény bekövetkezését a biztosítónak be kell jelenteni, a szükséges felvilágosításokat meg kell adni, és lehetővé kell tenni a bejelentés és a felvilágosítások tartalmának ellenőrzését.

(2) A biztosító kötelezettsége nem áll be, amennyiben a biztosított az előző bekezdésben előírt kötelezettségeket nem teljesíti, és emiatt lényeges körülmények kideríthetetlenekké válnak.

Ptk.545. § (1) Ha a biztosítás hatályának kezdete előtt a biztosítási esemény bekövetkezett, bekövetkezése lehetetlenné vált vagy a biztosítási érdek megszűnt, a szerződés, illetőleg annak megfelelő része nem válik hatályossá.

(2) Ha a szerződés hatálya alatt a biztosítási esemény bekövetkezése lehetetlenné vált, vagy a biztosítási érdek megszűnt, a szerződés, illetőleg annak megfelelő része a hónap utolsó napjával megszűnik.

Ptk.546. § (1) Ha a biztosítási esemény bekövetkezik, a biztosító az egész évre járó díj megfizetését követelheti, kivéve ha a felek rövidebb időszakban állapotok meg.

(2) A szerződés megszűnésének egyéb esetében a biztosító annak a hónapnak az utolsó napjáig járó díjak megfizetését követelheti, amelyben veszélyviselése véget ért.

Ptk.547. § (1) Ha a biztosítási szerződést nem a biztosított, hanem az ő javára harmadik személy köti, a biztosítási esemény bekövetkezéséig, illetőleg a biztosított belépéséig (550. §) a díjfizetési kötelezettség a szerződő felet terheli, a jognyilatkozatokat hozzá kell intézni és ő köteles a megfelelő jognyilatkozatok megtételére.

(2) A közlésre, illetőleg a változás bejelentésére irányuló kötelezettség egyaránt terheli a szerződő felet és a biztosítottat; egyikük sem védekezhet olyan körülmény vagy változás nem tudásával, amelyet bármelyikük elmulasztott a biztosítóval közölni, vagy neki bejelenteni, noha arról tudnia kellett, és a közlésre, illetőleg bejelentésre köteles lett volna.

2. A vagyontárgy biztosítása

Ptk.548. § **Vagyontárgy biztosítását csak az köthet, aki a vagyontárgy megóvásában érdekelt, vagy aki a szerződést érdekelt személy javára köti meg.**

Ptk.549. § (1) **A biztosítási összeg nem haladhatja meg a biztosított vagyontárgy valóságos értékét. A vagyontárgy valóságos értékét meghaladó részében a biztosítási összegre vonatkozó megállapodás semmis, s a díjat megfelelően le kell szállítani.**

(2) **E rendelkezések ellenére is lehet biztosítási szerződést kötni valamely vagyontárgy várható értéke, továbbá helyreállításának, illetőleg új állapotban való beszerzésének értéke erejéig.**

Ptk.550. § **Ha a szerződést nem a biztosított kötötte, a biztosított a biztosítóhoz intézett írásbeli nyilatkozattal bármikor a szerződő fél helyébe léphet. Ebben az esetben a folyó biztosítási időszakban esedékes díjakért a szerződő féllel egyetemlegesen felelős.**

Ptk.551. § (1) **A határozatlan időre kötött szerződést a felek bármikor felmondhatják.**

(2) **A felek a szerződésben a felmondási jogot legfeljebb három évre kizárhatják.**

(3) **Ha a szerződés három évnél hosszabb időre szól, és a felek nem kötötték ki, hogy az a megállapított időtartam eltelte előtt is felmondható, a negyedik évtől kezdve a szerződést bármelyik fél felmondhatja. Felmondás esetében a biztosító a szabályzat szerint követelheti annak a díjengedménynek a megfizetését, amelyet a szerződés hosszabb tartamára tekintettel a biztosítottak nyújtott (tartamengedmény).**

(4) **A szerződést írásban, a biztosítási időszak végére kell felmondani. A felmondási idő harminc nap.**

Ptk.552. § (1) **Ha az esedékes díjnak csak egy részét fizették meg, a szerződés – változatlan biztosítási összeggel – a kifizetett díjjal arányos időtartamra marad fenn.**

(2) **Ha a szerződés a díj nem fizetése miatt megszűnik, a biztosító a szabályzat szerint követelheti a tartamengedmény megfizetését.**

Ptk.553. § (1) **Ha a biztosítási esemény bekövetkezik, a biztosító a szabályzatban megállapított időn belül köteles szolgáltatását teljesíteni.**

(2) **Ha a biztosítási összeg a vagyontárgy értékénél kisebb, a biztosító ellenkező megállapodás hiányában a kárt olyan arányban köteles megtéríteni, ahogy a biztosítási összeg a vagyontárgy értékéhez aránylik.**

Ptk.554. § **A biztosítási összeg a folyó biztosítási évre a fizetett kártérítési összeggel csökken, kivéve, ha a szerződő fél az évi díjat megfelelően kiegészíti. Ezt a rendelkezést a felelősség- és a balesetbiztosítás körében nem lehet alkalmazni.**

Ptk.555. § (1) **A biztosított köteles a kárt tőle telhetően enyhíteni. A felek megállapodhatnak a biztosított kármegelőzési és kárenyhítési teendőiben.**

(2) A kárenyhítés költségei akkor is a biztosítót terhelik, ha a kárenyhítés nem vezetett eredményre.

(3) Ha a biztosítási összeg a vagyontárgy értékénél kisebb, a biztosító a kárenyhítés költségeit olyan arányban köteles megtéríteni, ahogy a biztosítási összeg a vagyontárgy értékéhez aránylik.

Ptk.556. § (1) A biztosító mentesül fizetési kötelezettsége alól, amennyiben bizonyítja, hogy a kárt jogellenesen

a) a biztosított, illetőleg a szerződő fél,

b) velük közös háztartásban élő hozzátartozójuk,

c) a biztosítottnak a szabályzatban megállapított munkakört betöltő alkalmazottai, illetőleg megbízottai,

d) a biztosított jogi személynek a szabályzatban meghatározott tagjai vagy szervei szándékosan vagy súlyosan gondatlanul okozták.

(2) A szabályzat a biztosító mentesülését csak vezető, továbbá a biztosított vagyontárgyak kezelésével együttjáró munkakört betöltő alkalmazottak, megbízottak, tagok, illetőleg szervek magatartásához fűzheti.

(3) Ezeket a rendelkezéseket a kármegelőzési és kárenyhítési kötelezettség megszegésére is alkalmazni kell.

Ptk.557. § (1) A biztosítási esemény bekövetkezte után a biztosított vagyontárgy állapotában a biztosított a szabályzat által megállapított határidőn belül csak annyiban változtathat, amennyiben ez a kárenyhítéshez szükséges.

(2) Amennyiben a megengedettnél nagyobb mérvű változtatás következtében a biztosító számára fizetési kötelezettsége elbírálása szempontjából lényeges körülmények tisztázása lehetetlenné vált, kötelezettsége nem áll be.

Ptk.558. § (1) Amennyiben a biztosító a kárt megtérítette, őt illetik meg azok a jogok, amelyek a biztosítottat illeték meg a kárért felelős személlyel szemben, kivéve ha ez a biztosítottal közös háztartásban élő hozzátartozó.

(2) Ha a biztosítóra a kár megtérítésére irányuló jog csak részben szállt át, és a biztosító a kárért felelős személy ellen keresetet indít, a biztosított kívánságára köteles egyszersmind az ő igényét is érvényesíteni. A biztosított igényének érvényesítését a biztosító a költségek előlegezésétől teheti függővé.

(3) Ha a biztosító és a biztosított ugyanabban az eljárásban érvényesíti igényét, és a kártérítésként befolyt érték mindkettőjük követelését nem fedezi, a biztosított elsőbbséget élvez.

(4) Ha a biztosított vagyontárgy megkerül, a biztosított arra igényt tarthat; ebben az esetben azonban a kártalanítási összeget vissza kell fizetni.

A felelősségbiztosítás⁴²⁵

Ptk.559. § (1) Felelősségbiztosítási szerződés alapján a biztosított követelheti, hogy a biztosító a szerződésben megállapított mértékben mentesítse őt olyan kár megtérítése alól, amelyért jogszabály szerint felelős.

(2) A biztosító a megállapított kártérítési összeget csak a károsultnak fizetheti; a károsult azonban igényét közvetlenül a biztosító ellen nem érvényesítheti. A biztosított csak annyiban követelheti, hogy a biztosító az ő kezéhez fizessen, amennyiben a károsult követelését ő egyenlítette ki.

(3) A biztosítót a károsulttal szemben a biztosított szándékos vagy súlyosan gondatlan magatartása sem mentesíti. A szándékos károkozás, továbbá a súlyos gondatlanságnak a szerződésben megállapított eseteiben azonban követelheti a biztosítottól a kifizetett biztosítási összeg megtérítését, kivéve ha a biztosított bizonyítja, hogy a károkozó magatartás nem volt jogellenes.

(4) A biztosított és a károsult egyezsége a biztosítóval szemben csak akkor hatályos, ha azt a biztosító tudomásul vette, a biztosított bírósági marasztalása pedig csak akkor, ha a biztosító a perben részt vett, a biztosított képviselétéről gondoskodott, vagy ezekről lemondott.

⁴²⁵ Lásd a 43/1991. (VII. 12.) AB határozatot, a 190/2004. (VI. 8.) Korm. rendeletet.

3. Az életbiztosítás

Ptk.560. § (1) Életbiztosítási szerződésben kedvezményezett lehet

- a) a szerződésben megnevezett személy;**
- b) a bemutatóra szóló kötvény birtokosa;**
- c) a biztosított örököse, ha a kedvezményezettet a szerződésben nem jelölték meg, és bemutatóra szóló kötvényt sem állítottak ki.**

(2) A szerződő fél az eredetileg kijelölt kedvezményezett helyett a biztosítóhoz intézett írásbeli nyilatkozattal bármikor más kedvezményezettet nevezhet meg. Ha nem a biztosított a szerződő fél, ehhez a biztosított írásbeli hozzájárulása szükséges.

(3) A kedvezményezett kijelölése hatályát veszti, ha a kedvezményezett a biztosítási esemény bekövetkezése előtt meghal.

Ptk.561. § (1) Az életbiztosítási szerződés megkötéséhez és módosításához – ha a szerződést nem ő köti meg – a biztosított írásbeli hozzájárulása szükséges. Ha a biztosított kiskorú, és a szerződést nem a törvényes képviselőt gyakorló köti meg, a szerződés érvényességéhez a gyámhatóság jóváhagyása szükséges.

(2) A biztosított hozzájárulása nélkül kötött biztosítási szerződésnek a kedvezményezett kijelölését tartalmazó része semmis; ilyen esetben kedvezményezettnek a biztosítottat, illetőleg örökösét kell tekinteni, aki azonban az ennek folytán neki járó biztosítási összegből a szerződő fél költségeit – beleértve a kifizetett biztosítási díjakat – köteles megtéríteni.

(3) A biztosított a szerződés megkötéséhez adott hozzájárulását írásban bármikor visszavonhatja. A visszavonás következtében a szerződés a biztosítási időszak végével megszűnik, kivéve ha a biztosított a szerződő fél írásbeli hozzájárulásával a szerződésbe belép.

Ptk.562. § (1) A biztosított a szerződő fél beleegyezésével a szerződésbe bármikor beléphet; a belépéshez a biztosító hozzájárulása nem szükséges.

(2) A biztosított, mielőtt a szerződés felmondás vagy díjfizetés elmaradása miatt megszűnik, a biztosítóval közölt nyilatkozatával a szerződő fél helyébe léphet.

(3) Ilyen esetekben a folyó biztosítási időszakban esedékes díjakért a biztosított a szerződő féllel egyetemlegesen felelős.

Ptk.563. § (1) Ha a biztosító csak később szerez tudomást a szerződéskor már fennállott lényeges körülményekről, az ebből eredő jogokat a szerződés fennállásának csupán az első öt évében gyakorolhatja.

(2) A közlési kötelezettség megsértése ellenére beáll a biztosító kötelezettsége, ha a szerződés megkötésétől a biztosítási esemény bekövetkeztéig öt év már eltelt.

Ptk.564. § (1) A biztosítási díjat a biztosító az első évben bírósági úton érvényesítheti; ezt követően csak akkor élhet e jogával, ha abban az évben a biztosított a díjfizetést már megkezdte, vagy a díjfizetésre halasztásban állapodtak meg.

(2) Ha a biztosító kötvényt adott ki, a biztosítási összeget csak a kötvény visszaszolgáltatása ellenében köteles kifizetni.

Ptk.565. § (1) Ha a szerződés bármely okból a biztosítási összeg kifizetése nélkül szűnik meg, a biztosító köteles a befizetett díjaknak a szabályzatban megállapított részét (visszavásárlási összeg) kifizetni.

(2) Díjfizetés elmulasztása esetében a szerződés megfelelően csökkentett biztosítási összeggel marad fenn; a biztosított azonban ehelyett követelheti a szerződés megszüntetését és a visszavásárlási összeg kifizetését.

(3) A biztosító a biztosítási összeg kifizetése alól mentesül, ha a biztosított a kedvezményezett szándékos magatartása következtében veszítette életét; a visszavásárlási összeg ebben az esetben az örökösököt illeti meg, és a kedvezményezett abból nem részesülhet.

(4) A szerződés a biztosítási összeg kifizetése nélkül szűnik meg, és a biztosító nem a visszavásárlási összeget, hanem a díjtartalékot köteles visszatéríteni, ha a biztosított

- a) szándékosan elkövetett súlyos bűncselekménye folytán vagy azzal összefüggésben, vagy**
- b) a szerződéskötéstől számított két éven belül elkövetett öngyilkosság következtében halt meg.**

4. A balesetbiztosítás

Ptk.566. § (1) A balesetbiztosításra az életbiztosítás szabályait a következő kérdésekben kell alkalmazni:

a) a biztosított részéről szükséges hozzájárulásra, ha nem a biztosított a szerződő fél [561. § (1) bek.];

b) a biztosított hozzájáruló nyilatkozatának visszavonására és belépési jogára [561. § (3) bek.];

c) a kedvezményezett kijelölésére és jogaira [560. §, 561. § (2) bek.];

d) a biztosító mentesülésére, ha a szerződő fél halálát a biztosítási összegre jogosult okozta [565. § (3) bek.].

(2) A biztosítási összeg nem esik korlátozás alá, és a biztosító a kárért felelős személlyel szemben igényt nem támaszthat.

(3) A felek megállapodhatnak, hogy a biztosított foglalkozásának megváltoztatásával a biztosítási összeg – a veszélyviselésnek megfelelően – kifejezett megállapodás nélkül is módosul.

(4) A felek a felmondási jog korlátozásában érvényesen nem állapodhatnak meg.

(5) A balesetbiztosításra egyébként a vagyonbiztosítás szabályait kell alkalmazni.

5. Vegyes rendelkezések

Ptk.567. § (1) A jelen fejezet rendelkezéseitől a biztosítási szabályzat és a felek szerződése a biztosított, illetőleg a kedvezményezett hátrányára a törvény kifejezett engedélye nélkül nem térhet el. A szabályzat azonban kimondhatja, hogy ha a biztosítási esemény meghatározott rendkívüli körülményekkel kapcsolatosan következik be, a biztosító nem köteles teljesíteni.

(2) A fuvarozási biztosításra eltérő szabályokat lehet megállapítani; a viszontbiztosításra a vagyonbiztosítás szabályait kell alkalmazni, a felek azonban e szabályoktól eltérhetnek.

(3)⁴²⁶ A kötelező biztosítás, valamint a külön törvényben szabályozott nem-piacképes kockázatú biztosítás szabályait jogszabály a törvénytől eltérően állapíthatja meg.⁴²⁷

Biztosítás

Ptké.67. § A biztosítási szerződésben kiköthető, hogy ha a biztosítási esemény a szabályzatban meghatározott okból és ott megállapítható időn belül következik be, a biztosító csak a befizetett díjnak a szabályzatban meghatározott részét köteles kifizetni. A szabályzat hat hónapnál hosszabb időt nem állapíthat meg.

Ptké.68. § (1)⁴²⁸

(2) A biztosított (szerződő fél) követelheti, hogy a biztosító a szabályzatot bocsássa rendelkezésére.

Ptké.69. § (1) A biztosított (szerződő fél) nyilatkozata a biztosítóval szemben akkor hatályos, ha az a biztosító valamely szervezeti egységének (fiók, igazgatóság, főigazgatóság) jut tudomására. Ez a rendelkezés nem érinti a biztosítási ajánlatnak, illetőleg a biztosítási díjnak a biztosító képviselője részére történt átadásához fűződő joghatályt.

(2) Az (1) bekezdésben foglalt rendelkezést kell alkalmazni a biztosító tudomásszerzésének joghatályára is.

Ptké.70. §⁴²⁹

Ptké.89. § A Ptk.-nak a biztosításra vonatkozó rendelkezéseit a hatálybalépése előtt létrejött, még fennálló biztosítási szerződésekből eredő jogokra és kötelezettségekre csak akkor kell alkalmazni, ha a jogok és kötelezettségek a Ptk. hatálybalépése után keletkeztek.

Ptké.90. § (1) Ha a korábbi jogszabály, illetőleg a biztosítási szerződés által a szerződés létrejöttére, módosulására és megszűnésére megállapított határidő a Ptk. hatálybalépésekor folyamatban van, azt a határidőt kell figyelembe venni, amely később jár le.

⁴²⁶ A Ptk. 567. §-ának (3) bekezdése az 1997: CXIII. törvény 17. §-ának (1) bekezdésével megállapított szöveg.

⁴²⁷ Lásd a 190/2004. (VI. 8.) Korm. rendeletet.

⁴²⁸ A Ptké. 68. §-ának (1) bekezdését az 1995: XCVI. törvény 175. §-ának b) pontja hatályon kívül helyezte.

⁴²⁹ A Ptké. 70. §-át az 1978: 2. törvényerejű rendelet 25. § (1) bekezdés a) pontja hatályon kívül helyezte.

(2) A korábbi jogszabály által a biztosítási díj iránti követelés bírósági úton való érvényesítésére és a szerződés megszűnésére megállapított és folyamatban levő határidő legkésőbb a Ptk. hatálybalépését követő harmincadik napon jár le.

XLVI. Fejezet⁴³⁰

A társaság

1. A polgári jogi társaság

Ptk.568. § (1) A polgári jogi társaság létesítésére irányuló társasági szerződéssel a felek arra vállalnak kötelezettséget, hogy gazdasági tevékenységet is igénylő közös céljuk elérése érdekében együttműködnek és az ehhez szükséges vagyoni hozzájárulást közös rendelkezésre bocsátják. Polgári jogi társaságot a felek közös gazdasági érdekeik előmozdítására és az erre irányuló tevékenységük összehangolására, vagyoni hozzájárulás nélkül is létrehozhatnak.

(2)–(3)⁴³¹

(4)⁴³² Társaság valamelyik tagját a személyes tevékenység alól mentesítő megállapodás semmis; ha azonban a társaságnak jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság tagja is van, a szerződés úgy is rendelkezhet, hogy e tag csak vagyoni hozzájárulásra köteles.

Ptk.569. § (1) A tagok vagyoni hozzájárulása közös tulajdonukba megy át. A társasági szerződés úgy is rendelkezhet, hogy a vagyoni hozzájárulásuk, illetőleg annak meghatározott része közös használatukba kerül.

(2) A vagyoni hozzájárulás után kamatot vagy díjazást, a tagsági viszonyból folyó személyes közreműködésért díjazást érvényesen kikötni nem lehet.

Ptk.570. § (1) A vagyoni hozzájárulás vagy értéke kiadását csak a társaság megszűnésekor, illetőleg akkor lehet követelni, ha a tag a társaságtól megválik.

(2) A közös használatba adott vagyoni hozzájárulás a többi tag hozzájárulása nélkül át nem ruházható és meg nem terhelhető.

(3) A tag hitelezőjének követelésére csak az a hányad szolgál fedezetül, amely a tagot a társaság megszűnése vagy a tag kiválása esetére megilleti. Ha a hitelező e hányadra végrehajtást vezetett, a tagot megillető rendes felmondás jogát gyakorolhatja, de ebben az esetben sem követelheti a tagnak járó hányad természetben való kiadását.

Ptk.571. § (1) A társasági szerződés eltérő rendelkezése hiányában a nyereség és a vagyoni hozzájárulást meghaladó veszteség a tagok között egyenlő arányban oszlik meg. A működés során szerzett közös tulajdonba került dolgok tulajdoni hányada — a társasági szerződés eltérő rendelkezése hiányában — egyenlő. Semmis az a megállapodás, amely valamely tagot a nyereségből vagy a veszteségből kizár.

(2) Az elszámolás évenként történik.

Ptk.572. § (1) Az ügyek vitelére minden tag jogosult.

(2) Az ügyvitelre jogosult tagot jogosultnak kell tekinteni arra is, hogy az ügyvitel körében a többi tagot képviselje. A képviseleti jogot a tagok többsége akkor is megvonhatja, ha a képviselőt a társasági szerződés rendelte ki.

(3) Valamely tag nem megfelelő ügyvitele ellen a többi tag tiltakozhat; a vitát a tagok többsége dönti el. Egyhangú döntés szükséges azonban a társasági szerződéstől való eltéréshez, továbbá a társaság rendes működése körét meghaladó ügyekben.

(4) A közös tulajdon birtoklására, használatára, hasznosítására és a rendelkezésre — a társasági szerződés eltérő rendelkezése hiányában — e törvénynek a közös tulajdonra vonatkozó szabályait kell alkalmazni. A tag azonban tulajdoni hányadával nem rendelkezhet és a közös tulajdon megszüntetését csak a társaság megszűnése, illetőleg a tagnak a társaságból való kiválása esetén lehet követelni; az ezzel ellenkező megállapodás semmis.

Ptk.573. § (1) A tag közreműködését meghatározott ügyek intézésében a többi tag egyhangú határozattal kizárhatja.

⁴³⁰ A Ptk. XLVI. fejezetét újonnan megállapította, továbbá az 578/A–578/H. §-t a fejezetbe iktatta az 1988: XXV. törvény 3. §-a.

⁴³¹ A Ptk.568. §-ának (2)–(3) bekezdését az 1997: CXLIV. törvény 320. §-ának a) pontja hatályon kívül helyezte.

⁴³² A Ptk.568. §-ának (4) bekezdéséből a „közös gazdasági tevékenységet üzletszerűen nem folytató” szövegrészt az 1997: CXLIV. törvény 320. §-ának a) pontja hatályon kívül helyezte.

(2) Az egyes ügyek intézéséből vagy a képviseletből kizárt tag a társaság minden ügyét ellenőrizheti; az ezzel ellenkező megállapodás semmis.

Ptk.574. § A társasági tevékenységből eredő tartozásokért, illetőleg az ilyen tevékenységgel okozott károk megtérítéséért harmadik személyekkel szemben a tagok felelőssége egyetemleges.

Ptk.575. § (1) A határozatlan időre létesített társaságot bármely tag három hónapra felmondhatja (rendes felmondás). Ha a felmondás lejártáig alkalmatlan időre esik, a többi tag egyhangú határozattal a felmondási időt legfeljebb további három hónappal meghosszabbíthatja.

(2) A tag a társaságot azonnali hatállyal felmondhatja, ha erre bármely másik tag fontos okot szolgáltat, különösen ha a társasági szerződést súlyosan megszegi, vagy olyan magatartást tanúsít, amely a vele való további együttműködést vagy a társaság céljának elérését nagymértékben veszélyezteti.

Ptk.576. § (1) Valamely tag halála, jogutód nélküli megszűnése vagy rendes felmondás esetében a megmaradó tagok a társaság továbbfolytatását határozhatják el.

(2) Azonnali hatályú felmondás esetében a társaságot nem lehet tovább folytatni; az ezzel ellenkező megállapodás semmis.

Ptk.577. § A társaság megszűnik:

- a) ha célját megvalósította vagy a cél megvalósítása többé nem lehetséges;
- b) ha eltelt a határidő, amelyre alakult, kivéve, ha a tagok a társaságot tovább folytatják;
- c) valamely tagjának halálával, illetőleg jogutód nélküli megszűnésével, rendes felmondással, kivéve, ha a tagok a társaságot tovább folytatják;
- d) azonnali hatályú felmondással;
- e) a társaság közös elhatározással való megszüntetésével;
- f) ha a tagok száma egyre csökken.

Ptk.578. § (1) A társaság tovább folytatása esetén azt az örökost, illetőleg jogutódot, aki a tagokkal való megegyezés alapján nem válik a társaság tagjává, továbbá azt a tagot, aki felmondta a szerződést, pénzben is ki lehet elégíteni. A kielégítés a társaság megszűnésére irányadó szabályok szerint történik.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott esetekben — a társasági szerződés eltérő rendelkezése hiányában — a közös használatba került vagyoni hozzájárulást természetben kell kiadni.

(3) A társaságtól megváló tag, ideértve a jogutódot is, illetőleg — az örökhagyó tartozásaiért való felelősség szabályai szerint — a meghalt tag örököse felelős azokért a tartozásokért, amelyek a felmondási idő lejártáig, illetőleg a halál vagy jogutódlás bekövetkeztéig keletkeztek.

Ptk.578/A. § (1)⁴³³ A társaság megszűnésekor elszámolásnak van helye. Az ügyintézés és képviselet szabályait a végelszámolás során is alkalmazni kell.

(2) A társasági tevékenységből eredő tartozások kiegyenlítése után — lehetőleg természetben — vissza kell adni a tagok vagyoni hozzájárulását. A többlet, valamint a hiány megosztása a nyereség, illetőleg a veszteség elszámolására vonatkozó szabályok szerint történik.

2. Az építőközösség

Ptk.578/B. § (1) Az építőközösségi szerződésben a felek arra vállalnak kötelezettséget, hogy épület felépítése végett együttműködnek és az ehhez szükséges vagyoni hozzájárulást közös rendelkezésre bocsátják.

(2) Az építőközösség írásba foglalt szerződéssel jön létre.

(3) A felek a szerződésben kötelezettséget vállalnak a tulajdoni viszonyaik rendezésére; így különösen arra, hogy a felépített épületre társasház-tulajdont hoznak létre és ennek során a szerződésben meghatározott épületrészeket (lakások és nem lakás céljára szolgáló helyiségeket) az építőközösség egyes tagjainak külön tulajdonába, az egyéb épületrészeket pedig — külön tulajdonuk arányában — a tagok közös tulajdonába adják.

Ptk.578/C. § (1) Az építéssel kapcsolatos költségek az építőközösség tagjait a tulajdonukba kerülő épületrészek arányában terhelik.

⁴³³ A Ptk.578/A. §-a (1) bekezdésének első mondata az 1997: CXLIV. törvény 305. §-ának (1) bekezdésével megállapított szöveg.

(2) Az építőközösség ügyeinek vitelére és ennek körében a képviselőre az jogosult, akit a szerződésben kijelöltek; megbízatásának terjedelmét a szerződés határozza meg. A nem megfelelő ügyvitel ellen vagy a képviselő gyakorlása miatt a tagok tiltakozhatnak, e vitát a tagok többsége dönti el. Az ügyek vitelére és a képviselőre való jogosultságot a tagok többsége megvonhatja.

Ptk.578/D. § (1) Az építőközösségnek azt a tagját, aki írásbeli felszólítás ellenére a szerződés megszegésével vagy más magatartásával az építést jelentősen veszélyezteti, a tagok többsége kizárhatja az építőközösségből. A kizárást írásban kell közölni. A tag a kizárással szemben a közléstől számított harminc napon belül a bírósághoz fordulhat; e határidő elmulasztása jogvesztéssel jár.

(2) A kizárt tag az építés céljára szolgáló telken és a tagok egyéb közös vagyonán fennálló tulajdoni illetőségét a kizárás közlését követő harminc napon belül az építőközösségbe belépő — általa kiválasztott és a tagok többsége által elfogadott — új tagra ruháztatja át. Ha a kizárt tag a bírósághoz fordult, a harminc napos határidő a bíróság határozatának jogerőre emelkedésétől számít. Ha a kizárt tag tulajdoni illetőségét harminc napon belül nem ruháztatta át, arra a tagok többsége által kiválasztott, az építőközösségbe belépő új tagot — a kizáráskori értéknek megfelelő vételáron — vételi jog illeti meg.

(3) A szerződést bármely tag három hónapra felmondhatja. Ilyen esetben a (2) bekezdés rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

(4) A szerződés azonnali hatályú felmondásának van helye, ha a tag tulajdoni illetőségét az építőközösségbe belépő, a tagok többsége által elfogadott új tagra ruházza át.

Ptk.578/E. § Az építőközösség megszűnik, ha

a) az építés befejeződött és a tagok a tulajdoni viszonyaikat (társasház-tulajdon létesítésével, lakásfenntartó szövetkezet alapításával vagy más módon) rendezték, vagy

b) megszüntetését a tagok közösen elhatározták.

Ptk.578/F. § Az építőközösségre az 569. §-ban, az 570. §-ban, az 578. § (3) bekezdésében, valamint az 578/A. §-ban foglalt rendelkezéseket is megfelelően alkalmazni kell.

3. A közös háztartásban élők vagyoni viszonyai

Ptk.578/G. § (1)⁴³⁴ Az élettársak együttélésük alatt a szerzésben való közreműködésük arányában szereznek közös tulajdont. Ha a közreműködés aránya nem állapítható meg, azt azonos mértékűnek kell tekinteni. A háztartásban végzett munka a szerzésben való közreműködésnek számít.

(2) Ezeket a szabályokat kell alkalmazni — a házastársak kivételével — a közös háztartásban élő más hozzátartozók vagyoni viszonyaira is.

4. A jogi személyiség nélküli gazdasági társaság⁴³⁵

Ptk.578/H. § (1) Jogi személyiség nélküli gazdasági társaságok: a közkereseti társaság és a betéti társaság.

(2)⁴³⁶ A közkereseti társaság létesítésére irányuló társasági szerződéssel a társaság tagjai arra vállalnak kötelezettséget, hogy korlátlan és egyetemleges felelősségük mellett közös gazdasági tevékenységet folytatnak és az ehhez szükséges vagyont a társaság rendelkezésére bocsátják.

(3) A betéti társaság létesítésére irányuló társasági szerződéssel a társaság tagjai közös gazdasági tevékenység folytatására vállalnak kötelezettséget oly módon, hogy legalább egy tag (belső tag) felelőssége korlátlan és a többi belső taggal egyetemleges a társaság kötelezettségeiért, míg legalább egy másik tag (külső tag) felelőssége vagyoni betétje mértékében korlátozott.

⁴³⁴ A Ptk.578/G. §-a (1) bekezdésének első mondata az 1996: XLII. törvény 1. §-ával megállapított szöveg.

⁴³⁵ Lásd az 1997: CXLIV. törvényt, a 2006: IV. törvényt.

⁴³⁶ A Ptk.578/H. §-a (2) bekezdésének utolsó mondatát az 1997: CXLIV. törvény 320. §-ának a) pontja hatályon kívül helyezte.

(4) A jogi személyiség nélküli gazdasági társaságra vonatkozó részletes szabályokat külön törvény állapítja meg.⁴³⁷

5. A társasház-közösség

578/I. §⁴³⁸ (1) A társasház-tulajdon alapján a tulajdonostársaknak az épület fenntartására, felújítására alapító okirattal létrehozott szervezete gyakorolja a közös tulajdonnal kapcsolatos tulajdonosi jogokat, viseli a közös tulajdon terheit.

(2) A társasházra vonatkozó részletes szabályokat külön törvény állapítja meg.⁴³⁹

XLVII. Fejezet

Az ajándékozás

Ptk.579. § (1) Ajándékozási szerződés alapján az egyik fél saját vagyona rovására a másiknak ingyenes vagyoni előny juttatására köteles.

(2) Ingatlan ajándékozásának érvényességéhez a szerződés írásba foglalása szükséges.

Ptk.580. § Az ajándékozási szerződés teljesítését az ajándékozó megtagadhatja, ha bizonyítja, hogy az ajánlattétel, illetőleg a szerződés megkötése után körülményeiben, különösen a megajándékozotthoz való viszonyában olyan lényeges változás állott be, hogy a szerződés teljesítése tőle többé el nem várható.

Ptk.581. § (1) Az ajándékozó a megajándékozott tulajdonszerzésének, továbbá az ajándék tárgyának lényeges fogyatékoságáért vagy az ajándékozás során abban beálló kárért csak akkor felel, ha a megajándékozott bizonyítja, hogy az ajándékozó szándékosan vagy súlyosan gondatlanul járt el; a felelősség a kárért akkor is terheli az ajándékozót, ha a megajándékozottat nem tájékoztatja az ajándék olyan lényeges tulajdonságáról, amelyet a megajándékozott nem ismer.

(2) Az ajándékozó az általános szabályok szerint felelős azért a kárért, amelyet az ajándékozással kapcsolatosan a megajándékozott egyéb vagyontárgyában okoz.

Ptk.582. § (1) A még meglévő ajándékot az ajándékozó visszakövetelheti annyiban, amennyiben arra létfenntartása érdekében szüksége van, és az ajándék visszaadása a megajándékozott létfenntartását nem veszélyezteti.

(2) Ha a megajándékozott vagy vele együttélő hozzátartozója az ajándékozó vagy közeli hozzátartozója rovására súlyos jogsértést követ el, az ajándékozó visszakövetelheti az ajándékot, vagy követelheti az ajándék helyébe lépett értéket.

(3) Az ajándékozó visszakövetelheti az ajándékot, vagy követelheti az ajándék helyébe lépett értéket akkor is, ha az a feltevés, amelyre figyelemmel az ajándékot adta, utóbb véglegesen meghiúsult, és enélkül az ajándékozássra nem került volna sor.

(4) Visszakövetelésnek nincs helye, amennyiben az ajándék vagy a helyébe lépett érték a jogsértés elkövetése időpontjában már nincs meg, továbbá ha az ajándékozó a sérelmet megbocsátotta; megbocsátásnak számít, ha az ajándékozó az ajándékot megfelelő ok nélkül hosszabb ideig nem követeli vissza.

(5) A szokásos mértékű ajándék visszakövetelésének nincs helye.

XLVIII. Fejezet

A haszonkölcsön

⁴³⁷ Lásd az 1997: CXLIV. törvény VIII. és IX. fejezetét (81–105. §), a 2006: IV. törvény VII. és VIII. fejezetét (88–110. §).

⁴³⁸ A Ptk.578/I. §-át, valamint a § előtti alcímet az 1997: CLVII. törvény iktatta be a szövegbe.

⁴³⁹ Lásd a 2003: CXXXIII. törvényt.

Ptk.583. § (1) Haszonkölcsön-szerződés alapján a kölcsönadó köteles a dolgot a szerződésben meghatározott időre ingyenesen a kölcsönvevő használatába adni, a kölcsönvevő pedig köteles azt a szerződés megszűntekor visszaadni.

(2) A szerződés teljesítését a kölcsönadó megtagadhatja, ha bizonyítja, hogy a szerződés megkötése után akár ő, akár a kölcsönvevő körülményeiben olyan lényeges változás állott be, hogy a szerződés teljesítése tőle el nem várható, továbbá ha a szerződés megkötése után olyan körülmények következtek be, amelyek miatt azonnali hatályú felmondásnak van helye [585. § (4) bek.].

Ptk.584. § (1) A kölcsönvevő a dolgot rendeltetésének megfelelően használhatja. Felelős minden olyan kárért, amely rendeltetésellenes vagy szerződésellenes használat következménye.

(2) A kölcsönvevő a dolgot a kölcsönadó engedélye nélkül harmadik személy használatába nem adhatja. E rendelkezés megszegése esetén azokért a károkért is felelős, amelyek enélkül nem következtek volna be.

(3) A dolog szaporulata a kölcsönadót illeti.

(4) A dolog fenntartásának költségei a kölcsönvevőt terhelik. A dologra fordított egyéb költségeit a megbízás nélküli ügyvitel szabályai szerint követelheti.

Ptk.585. § (1) A haszonkölcsön megszűnik

- a) a kikötött, vagy a haszonkölcsön célja szerint szükséges idő elteltével;
- b) felmondással, illetőleg a dolog visszaadásával;
- c) a kölcsönvevő halálával;
- d) azonnali hatályú felmondással.

(2) Ha a haszonkölcsön tartama nem állapítható meg, a kölcsönadó a szerződést tizenöt napra mondhatja fel. A kölcsönadó halála esetén örököse a felmondás jogát akkor is gyakorolhatja, ha felmondásnak egyébként nem volna helye.

(3) A kölcsönvevő a dolog visszaadását bármikor felajánlhatja; a kölcsönadó a dolog visszavételét alapos ok nélkül nem tagadhatja meg.

(4) Azonnali hatályú felmondásnak van helye, ha

- a) a haszonkölcsön meghatározott célja lehetetlenné vált;
- b) a kölcsönvevő a dolgot rongálja, rendeltetésellenesen vagy szerződésellenesen használja, engedély nélkül harmadik személy használatába adja, vagy pedig egyébként fennáll a veszély, hogy a dolgot a kölcsönvevő nem fogja épségben visszaadni;
- c) a felek között a viszony a kölcsönvevő magatartása következtében megromlott;
- d) a szerződéskötéskor nem ismert oknál fogva a kölcsönadónak szüksége van a dologra.

XLIX. Fejezet

A tartási és az életjáradéki szerződés

1. A tartási szerződés

Ptk.586. § (1) Tartási szerződés alapján az egyik fél köteles a másik felet megfelelően eltartani. Tartási szerződést kötelezettként jogi személy is köthet.

(2)⁴⁴⁰ A tartási szerződést írásban kell megkötni.

(3) A tartás kötelezettsége a gondozásra, a gyógyíttatásra, az ápolásra és az eltemettetésre is kiterjed.

(4) A szerződés a jogosult haláláig áll fenn; a tartási kötelezettség – az örökhatározó tartozásaiért való felelősség szabályai szerint – annyiban száll át, amennyiben a kötelezett haláláig nyújtott tartás az ellenszolgáltatást nem fedezi.

Ptk.587. § (1) Ha a jogosult tartása fejében a tulajdonában levő ingatlant a kötelezettre átruházza, a tartási jogot az ingatlan-nyilvántartásba be lehet jegyezni.

(2) Ha a tartási jogot az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezték, a jogosult a tartási kötelezettség elmulasztása esetén az ingatlanból a végrehajtásra vonatkozó szabályok⁴⁴¹ szerint kielégítést kereshet.

(3) Ha az ingatlant a tartásra kötelezett elidegeníti, az új tulajdonos köteles a kielégítést tőlni.

⁴⁴⁰ A Ptk. 586. §-ának (2) bekezdése az 1993: LXXVIII. törvény 95. §-ának (2) bekezdésével megállapított szöveg.

⁴⁴¹ Lásd az 1994: LIII. törvényt.

Ptk.588. §⁴⁴²

Ptk.589. § (1) A bíróság a tartási szerződést – mindkét fél érdekeinek figyelembevételével – módosíthatja.

(2) Ha valamelyik fél magatartása vagy körülményei folytán a természetbeni való tartás lehetetlenné vált, bármelyik fél kérheti a bíróságtól a szerződés végleges vagy az említett körülmények megszűntéig tartó átváltoztatását életjáradéki szerződéssé, ha pedig a szerződés célja ilyen módon sem valósítható meg, a szerződés megszüntetését.

(3) A bíróság a szerződést a felek megfelelő kielégítésével szünteti meg.

Ptk.590. § (1) Ha a körülményekből más nem következik, a közeli hozzátartozók között létrejött tartási szerződésből folyó kötelezettségek teljesítéséért ellenszolgáltatás nem jár.

(2) Az ingyenes tartási szerződés a kötelezett halálával is megszűnik.

(3) A kötelezett az ingyenes tartási szerződés megszüntetését követelheti, ha annak teljesítése vagy életjáradéki szerződéssé átalakítása a szerződéskötés után megváltozott vagyoni körülményeinél fogva reá nézve túlságos megterheléssel járna.

(4) Az ingyenes tartásra az ajándékozás szabályait is megfelelően alkalmazni kell.

2. Az életjáradéki szerződés

Ptk.591. § (1) Életjáradéki szerződés alapján az egyik fél meghatározott pénzösszeg vagy terménymennyiség időszakonként visszatérő szolgáltatására köteles.

(2) Az életjáradéki szerződésre a tartási szerződés szabályait kell megfelelően alkalmazni.

L. Fejezet

A díjkitűzés.

Kötelezettségvállalás közérdekű célra

1. A díjkitűzés

Ptk.592. § (1) Ha valaki meghatározott teljesítmény vagy eredmény létrehozójának nyilvánosan díjat ígér, a díjat köteles kiszolgáltatni annak, aki a megszabott követelménynek eleget tett. E kötelezettség akkor is terheli, ha a teljesítményt vagy eredményt a díjkitűzésre tekintet nélkül hozták létre.

(2) Ha a megszabott követelménynek többen együttesen tettek eleget, a díjat közöttük közreműködésük arányában, ha pedig ezt nem lehet megállapítani, vagy a követelménynek többen külön-külön tettek eleget, egyenlő arányban kell megosztani.

(3) A díjkitűzésre irányuló ígéret visszavonása csak akkor érvényes, ha a díjkitűző a visszavonás jogát kifejezetten fenntartotta, és a visszavonás az eredmény megvalósulása előtt legalább ugyanolyan nyilvánosan történt, mint a díjkitűzés.

2. Kötelezettségvállalás közérdekű célra

Ptk.593. § (1)⁴⁴³ Magánszemély, jogi személy és jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság írásban kötelezettséget vállalhat arra, hogy általa meghatározott közérdekű célra ingyenesen vagyoni szolgáltatást teljesít. A szolgáltatás ingyenességét nem érinti az olyan kikötés, amely meghalt személy emlékével kapcsolatos, és amelynek teljesítése vagyoni szolgáltatással is jár.

(2) A kötelezett megállapíthatja azokat a feltételeket, amelyek szerint a szolgáltatást a meghatározott célra kell fordítani; feltételként lehet kikötni azt is, hogy a szolgáltatásnak a meghatározott célra való fordítása a kötelezett nevének feltüntetésével történjék.

(3) A kötelezett kijelölheti azt a személyt, akinek javára a szolgáltatást fordítani kell.

Ptk.594. §⁴⁴⁴ (1) Ha a kötelezett nem jelölte ki azt a szervet, amely a szolgáltatást a meghatározott célra fordítja, annak kijelöléséről az ügyész keresete alapján a bíróság határoz.

⁴⁴² A Ptk. 588. §-át az 1990: XXII. törvény 5. §-ának a) pontja hatályon kívül helyezte.

⁴⁴³ A Ptk.593. §-a (1) bekezdésének első mondata az 1993: XCII. törvény 37. §-ával megállapított szöveg.

⁴⁴⁴ A Ptk.594. §-a az 1993: XCII. törvény 38. §-ával megállapított szöveg.

(2) Ha a kijelölt szerv a szolgáltatást nem fordítja a meghatározott célra, az ebből eredő igények érvényesítésére az ügyész is jogosult.

Ptk.595. § (1) Az egyszeri szolgáltatásra irányuló kötelezettségvállalást csak a teljesítés előtt és csak akkor lehet visszavonni, ha a kötelezettség elvállalása után a kötelezett körülményeiben olyan lényeges változás állott be, hogy a teljesítés tőle többé el nem várható.

(2) A határozatlan időre szóló, rendszeres szolgáltatásra irányuló kötelezettségvállalást a kötelezett bármikor visszavonhatja.

(3) Ha jogszabály másként nem rendelkezik, a már teljesített szolgáltatás visszakövetelésének nincs helye.

Ptk.596. § (1) A kötelezettség megszűnik a kötelezett halálával, továbbá ha az a cél, amelyre a szolgáltatást fordítani kell, megvalósult, vagy megvalósítása többé nem lehetséges.

(2) Ha a kötelezettség a cél megvalósulása vagy meghiúsulása miatt szűnt meg, a fel nem használt szolgáltatásokat a kötelezett részére vissza kell szolgáltatni.

Ptk.597. §⁴⁴⁵

ÖTÖDIK RÉSZ

ÖRÖKLÉSI JOG

I. Cím

AZ ÖRÖKLÉSI JOG ÁLTALÁNOS SZABÁLYAI

LI. Fejezet

Általános szabályok

Hagyaték, örökség, öröklés

Ptk.598. § Az ember halálával hagyatéka, mint egész száll az örökösre (öröklés).

Ptk.599. § (1) Örökölni törvény vagy végintézkedés alapján lehet.

(2) Amennyiben az örökhagyó után végintézkedés maradt, az öröklés rendjét ez határozza meg. Végintézkedés hiányában az öröklés rendjére a törvény az irányadó.

(3) Ha más örökös nincs, a hagyaték az államra száll. Az állam törvényes örökös.

Kiesés az öröklésből

Ptk.600. § Kiesik az öröklésből

a) aki az örökhagyó előtt meghal;

b) aki a hagyatékot az öröklés megnyílásakor törvénynél fogva nem szerezheti meg;

c) aki az öröklésre érdemtelen;

d) aki lemondott az öröklésről;

e) akit az örökhagyó az öröklésből kizárt vagy kitagadott;

f) aki az örökséget visszautasította.

Ptk.601. § (1) Törvény alapján nem örökölni az örökhagyó házastársa, ha az öröklés megnyílásakor a házastársak között életközösség nem állott fenn, és az eset körülményeiből nyilvánvaló, hogy az életközösség visszaállítására nem volt kilátás.

(2) Az életközösség megszakadása előtt tett végintézkedés alapján nem örökölni az örökhagyó házastársa, ha az öröklés megnyílásakor a házastársak között életközösség nem állott fenn, kivéve ha a körülményekből az következik, hogy az örökhagyó végintézkedését azért nem vonta vissza, mert házastársát az életközösség megszakadása ellenére is juttatásban kívánta részesíteni.

(3) Ha a házastársak között az öröklés megnyílásakor életközösség nem állott fenn, az örökhagyó házastársának az öröklésből való kiesésére csak az hivatkozhat, aki a házastárs kiesése folytán maga örökölni, vagy a végintézkedéssel reá rótt kötelezettségtől, illetőleg más tehertől mentesülne.

⁴⁴⁵ A Ptk. 597. §-át az 1987: 11. törvényerejű rendelet 7. §-a hatályon kívül helyezte.

Érdemtelenység

Ptk.602. § (1) Érdemtelen az öröklésre

- a) aki az örökgyó életére tört;
 - b) aki szándékos eljárásával az örökgyó végakarátának szabad nyilvánítását megakadályozta, vagy annak érvényesítését megghiúsította, illetóleg ezek valamelyikét megkísérelte;
 - c) aki a hagyatékban való részesülés céljából az örökgyó után törvényes öröklésre jogosult vagy az örökgyó végintézkedésében részesített személy életére tört.
- (2) Az érdemtelenység nem vehető figyelembe, ha az érdemteleniségre vezető magatartást – bárki ellen irányult is – az örökgyó, illetóleg az, aki ellen irányult, megbocsátotta.
- (3) Az érdemteleniségre csak az hivatkozhat, aki az érdemtelen személy kiesése folytán maga öröklőne, vagy a végintézkedéssel reá rótt kötelezettségtől vagy más tehertől mentesülne.

Lemondás az öröklésről

Ptk.603. § (1) Aki törvényes öröklésre jogosult, az örökgyóval kötött írásbeli szerződésben egészben vagy részben lemondhat az öröklésről.

(2) A lemondást a szerződési akarat hiánya vagy fogyatékosága miatt ugyanúgy lehet megtámadni, mint a végrendeletet.

Ptk.604. § (1) A lemondás csak akkor hat ki a lemondó leszármazóira, ha a megállapodás így szól, vagy ha az a kötelesrészt elérő kielégítés fejében történt.

(2) A meghatározott személy javára való lemondás kétség esetében csak arra az esetre szól, ha e meghatározott személy az örökgyó után öröklő. Az örökgyó leszármazójának lemondása kétség esetében csak a többi leszármazó javára szolgál.

Ptk.605. § (1) Az öröklésről való lemondás – ellenkező megállapodás hiányában – a kötelesrésztől való lemondást is jelenti. A kötelesrésztől való lemondás azonban nem jelenti lemondást arról, ami a lemondóra más öröklési jogcímen hárul.

(2) A lemondás ellenkező megállapodás hiányában kiterjed arra is, amivel a lemondó hányada utóbb másnak kiesése következtében növekszik, úgyszintén arra a vagyronra, amelyet az örökgyó a lemondás után szerzett, kivéve ha a szerzés az örökgyó vagyronában olyan rendkívüli növekedést idézett elő, amelynek ismeretében a lemondó nyilatkozatát nem tette volna meg.

A kiesésre vonatkozó rendelkezések alkalmazása

Ptk.606. § Az öröklésből kiesésre vonatkozó rendelkezéseket a házastárs haszonélvezeti joga, a kötelesrészt és a hagyomány tekintetében is alkalmazni kell azzal az eltéréssel, hogy a hagyományos kiesése – ha e vonatkozásban helyettesítés nem történt – a hagyománnyal terhelt személy mentesülését jelenti.

II. Cím

TÖRVÉNYES ÖRÖKLÉS

LII. Fejezet

Törvényes örökösök

A törvényes öröklés általános rendje

Ptk.607. § (1) Törvényes örökös elsősorban az örökgyó gyermeke.

(2) Több gyermek fejenként egyenlő részben öröklő.

(3) Az öröklésből kiesett gyermek vagy távolabbi leszármazó helyén egymás közt egyenlő részben a kiesett gyermekei öröklőnek.

(4) Ha leszármazó nincs, a házastárs öröklő.

Ptk.608. § (1) Leszármazók és házastárs hiányában az örökhagyó szülői örökölnek fejenként egyenlő részben.

(2) Az öröklésből kiesett szülő helyén ennek leszármazói örökölnek olyan módon, mint a gyermek helyén annak leszármazói.

(3) Ha a kiesett szülőnek nincs leszármazója, egyedül a másik szülő, illetőleg annak leszármazói örökölnek.

Ptk.609. § (1) Leszármazóknak, házastársnak, szülőknak és szülők leszármazóinak hiányában törvényes örökösök egyenlő részekben az örökhagyó nagyszülői.

(2) Az öröklésből kiesett nagyszülő helyén ennek leszármazói örökölnek ugyanúgy, mint a kieső szülő helyén ennek leszármazói.

(3) Ha a kiesett nagyszülőnek leszármazója nincs, helyette nagyszülőpárja, ha pedig ez is kiesett, ennek helyén leszármazója örököl.

(4) Ha valamelyik nagyszülőpár kiesett, és helyükön leszármazójuk nem örökölhet, az egész hagyatékot a másik nagyszülőpár vagy ezek leszármazója örökli.

Ptk.610. § Ha sem az örökhagyó nagyszülője, sem a nagyszülőktől leszármazó nem örökölhet, törvényes örökösök fejenként egyenlő részekben az örökhagyó távolabbi felmenői.

Ági öröklés

Ptk.611. § (1) Ha nem az örökhagyó leszármazója a törvényes örökös, az örökhagyóra valamelyik felmenőjéről öröklés vagy ingyenes juttatás útján hárult vagyontárgy ági öröklés alá esik.

(2) Ági öröklésnek van helye testvértől vagy a testvér leszármazójától örökölt vagy ingyenesen szerzett vagyontárgyra is, ha a vagyontárgyat a testvér vagy a testvér leszármazója az örökhagyóval közös felmenőjétől örökölte vagy ingyenesen kapta.

(3) A vagyontárgy ági jellegét annak kell bizonyítania, aki arra ezen a címen öröklési igényt támaszt.

Ptk.612. § (1) A szülő örökli azokat a vagyontárgyakat, amelyek róla vagy felmenőjéről hárultak az örökhagyóra. A kieső szülő helyén leszármazói a törvényes öröklés általános szabályai szerint örökölnek.

(2) Ha sem az ági vagyontárgyak öröklésére jogosult szülő, sem szülői leszármazó nincs, a nagyszülő, ha nagyszülő nincs, az örökhagyó távolabbi felmenője örökli azt a vagyontárgyat, amely róla vagy felmenőjéről hárult az örökhagyóra.

(3) Ha ági örökös nincs, az ági vagyontárgy az örökhagyó egyéb vagyonával esik egy tekintet alá.

Ptk.613. § (1) Az ági öröklés szabályai nem terjednek ki

a) arra az ági vagyontárgyra, amely az örökhagyó halálakor már nincs meg;

b) az ági vagyontárgy helyébe lépett, vagy az ági vagyontárgy értékén vásárolt vagyontárgyra;

c) a szokásos mértékű ajándéokra.

(2) Az örökhagyó halálakor meg nem levő (átruházott, veszendőbe ment, felélt stb.) ági vagyontárgy pótlásának, vagy értéke megtérítésének nincs helye.

(3) Tizenöt évi házasság után a túlélő házastárssal szemben a szokásos mértékű berendezési és felszerelési tárgyakra ági öröklés címen nem lehet igényt támasztani.

Ptk.614. § (1) Az ági vagyontárgyat természetben kell kiadni.

(2) Ha a természetben való kiadás célszerűtlennek mutatkozik, a bíróság az ági vagyontárgy értékének pénzbeli kiegyenlítését rendelheti el.

A házastárs haszonélvezeti joga

Ptk.615. § (1) Az örökhagyó házastársa örökli mindannak a vagyonnak a haszonélvezetét, amelyet egyébként nem ő örököl (özvegyi jog).

(2) Ha a házastárs új házasságot köt, haszonélvezeti joga megszűnik.

Ptk.616. § (1) A házastárs haszonélvezetének korlátozását csak a leszármazók kérhetik.

(2) A haszonélvezet korlátozásának bármikor helye van, a korlátozás azonban csak olyan mértékű lehet, hogy a korlátozott haszonélvezet a házastárs szükségleteit biztosítsa, figyelembe véve az általa örökölt vagyontárgyakat, valamint saját vagyonát és munkájának eredményét is.

(3) Mind a házastárs, mind az örökösök kérhetik a házastárs haszonélvezeti jogának megváltását. A házastárs által lakott lakásra, az általa használt berendezési és felszerelési tárgyakra fennálló haszonélvezet megváltását nem lehet kérni.

(4) A házastársat a megváltásra kerülő vagyonból – természetben vagy pénzben – olyan rész illeti meg, amelyet mint az örökagyó gyermeke törvényes örökösként a leszármazókkal együtt örökölne. Ági öröklés esetén a házastársat az ági vagyon egyharmada illeti meg.

(5) A megváltást a hagyatéki eljárás során, ennek hiányában az öröklés megnyílásától számított egy éven belül a hagyatéki eljárásra egyébként illetékes közjegyzőnél kell kérni.

Tvr.16. § A házastárs haszonélvezeti jogának megváltását csak abban az esetben lehet kérni, ha a törvény hatálybalépéséig⁴⁴⁶

a) a hagyatékot még nem adták át, vagy

b) hagyatéki eljárás hiányában az öröklés megnyíltától egy év még nem telt el.

Az örökbefogadással kapcsolatos öröklési jogi szabályok

Ptk.617. § (1) Az örökbefogadott – az örökbefogadás fennállása alatt – az örökbefogadó vérszerinti leszármazójaként örököl.

(2) Az örökbefogadás nem érinti az örökbefogadott törvényes öröklési jogát vérszerinti rokonai után.

(3) Az örökbefogadott után – ha az örökbefogadás az örökbefogadott életében nem szűnt meg – leszármazó és házastárs hiányában az örökbefogadó, illetőleg annak rokonai örökölnék a törvényes öröklés szabályai szerint.

(4) Ha az örökbefogadott után sem az örökbefogadó, sem annak rokona nem örököl, törvényes örökösök az örökbefogadott vérszerinti rokonai.

Ptk.618. § Titkos örökbefogadás esetén az örökbefogadott és vérszerinti rokonai között – az örökbefogadás fennállása alatt – nincs törvényes öröklési kapcsolat.

Tvr.8. §⁴⁴⁷ E rendelkezés alkalmazásában titkos örökbefogadás a Csjt. 48. §-a (3)—(4) bekezdésében, továbbá (5) bekezdésének a) és b) pontjában meghatározott eset.

Tvr.17. § Az örökbefogadással kapcsolatos rendelkezéseket a törvény hatálybalépése előtt megnyílt öröklés esetében is alkalmazni kell, feltéve hogy az örökbefogadást 1960. május 1-jét követően engedélyezte a gyámhatóság. A már átadott örökséget, illetőleg a ténylegesen birtokba vett hagyatéktulajdonjogát ez a rendelkezés nem érinti.

Osztályrabocsátás

Ptk.619. § (1) Ha több leszármazó közösen örököl, mindegyik örökös köteles a hagyatéktulajdonjogához hozzászámítani annak az ingyenes adománynak az értékét, amelyben őt az örökagyó életében részesítette, feltéve hogy a hozzászámítást az örökagyó kikötötte, vagy a körülményekből arra lehet következtetni, hogy a juttatást a hozzászámítás kötelezettségével adta (osztályra bocsátás).

(2) A szokásos mértékű ajándékokat, valamint a tartásra rászorult leszármazók részére nyújtott tartást akkor sem kell osztályra bocsátani, ha azt az örökagyó kifejezetten kikötötte.

Ptk.620. § (1) A hagyatéktulajdonjog, valamint az osztályra bocsátott ingyenes adományok tiszta értékének összeszámításával nyert együttes érték megfelelő arányos elosztása útján kell megállapítani az egy-egy örökösnek jutó örökséget, és abból le kell vonni az örökös által osztályra bocsátott értéket.

(2) Az érték megállapításánál az adomány juttatáskori értékét kell számításba venni. Ha ennek az értéknek az alapulvétele bármelyik érdekeltre súlyosan méltánytalan, a bíróság az értéket az összes körülmények figyelembevételével állapítja meg.

Ptk.621. § Ha az öröklésből kiesett személynek leszármazója van, ez utóbbi köteles a kiesett személy által kapott adományt osztályra bocsátani. Több leszármazónak az osztályra bocsátott

⁴⁴⁶ 1978. március 1-jéig.

⁴⁴⁷ A Tvr. 8. §-t az 1990: XV. törvény 10. §-ának (3) bekezdése módosította.

értékek figyelembevételével kiszámított örökrészből a felmenő által kapott adományt a hagyatékban való részesedés arányában kell levonni.

Ptk.622. § Ha az örökös által osztályra bocsátott érték eléri vagy meghaladja az örökrészenek az osztályra bocsátott értékek figyelembevételével kiszámított értékét, őt a felosztásra kerülő hagyatéki vagyontól kielégítettnek kell tekinteni, a többletet azonban visszatéríteni nem köteles. Ilyen esetben a hagyatékot a többi örökös között a hagyatékban nem részesülő örökösnek, valamint az ilyen örökös adományának figyelmen kívül hagyásával kell felosztani.

III. Cím

VÉGINTÉZKEDÉSEN ALAPULÓ ÖRÖKLÉS

LIII. Fejezet

A végrendelet

A végrendelet joga

Ptk.623. § (1) Az örökös halála esetére vagyonáról vagy annak egy részéről végrendelettel rendelkezhet.

(2) Végrendeletet csak személyesen lehet.

A végrendelet fajtái

Ptk.624. § (1) Végrendeletet lehet közvégrendelettel vagy írásbeli magánvégrendelettel; szóbeli végrendeletnek csak a törvény által külön meghatározott esetekben van helye.

(2) Korlátozottan cselekvőképes személy csak közvégrendeletet tehet; végrendelete érvényességéhez sem a törvényes képviselő hozzájárulása, sem a gyámhatóság jóváhagyása nem szükséges.

(3) A vak, az írástudatlan, továbbá az, aki olvasásra vagy nevének aláírására képtelen állapotban van, írásbeli magánvégrendeletet nem tehet.

Közvégrendelet

Ptk.625. § (1) Közvégrendeletet közjegyző vagy bíróság előtt lehet tenni.

Közvégrendelet tételéről bíróságnál

Ptké.71. §⁴⁴⁸ Közvégrendeletet helyi bíróság előtt lehet tenni.

Ptk.625. § (2) Nem lehet érvényesen közvégrendeletet tenni olyan személy előtt, aki a végrendeletnek vagy a végrendelet házaspartnerének hozzátartozója, gyámja vagy gondnoka.

(3) Érvénytelen az a juttatás, amely a közvégrendelet tételében közreműködő személy, valamint ennek hozzátartozója, gyámja, gondnoka, gyámoltja vagy gondnokoltja javára szól.

Ptk.626. § A közvégrendelet alaki érvényességére a közjegyzői okiratok érvényességét szabályozó rendelkezések irányadók.⁴⁴⁹

⁴⁴⁸ A Ptké. 71. §-a az 1972: IV. törvénynek, valamint az 1983: 25. törvényerejű rendeletnek megfelelően módosított szöveg.

⁴⁴⁹ Lásd az 1991: XLI. törvény IX. fejezetét (111–132. §) és X. fejezetét (133–157. §).

Írásbeli magánvégrendelet

Ptk.627. § Írásbeli magánvégrendeletet csak olyan nyelven lehet érvényesen tenni, amelyet a végrendelező ért, és amelyen írni, illetőleg olvasni tud.

Ptk.628. § (1) Az írásbeli magánvégrendeletet a végrendelező akár maga írhatja, akár mással írathatja.

(2) A gépirás akkor sem számít saját írásnak, ha magától a végrendelezőtől származik.

(3) Gyorsírással, vagy a közönséges írástól eltérő egyéb jel- vagy számjegyírással készült magánvégrendelet érvénytelen.

Ptk.629. § (1) Az írásbeli magánvégrendelet érvényes, ha annak végrendeleti minősége, keltének helye és ideje magából az okiratból kitűnik, továbbá ha a végrendelező azt

a) elejétől végig maga írja és aláírja; vagy

b) két tanú együttes jelenlétében aláírja, vagy ha azt már aláírta, az aláírást két tanú előtt a magáénak ismeri el, és a végrendeletet mindkét esetben a tanúk is – e minőségük feltüntetésével – aláírják; vagy

c) aláírja, és akár nyílt, akár zárt iratként a közjegyzőnél – végrendeletként feltüntetve – személyesen letétbe helyezi.⁴⁵⁰

(2) A több különálló lapból álló írásbeli magánvégrendelet csak akkor érvényes, ha minden lapját ellátták folyamatos sorszámozással, továbbá a végrendelező és – ha a végrendelet érvényességéhez tanúk alkalmazása szükséges – mindkét tanú aláírásával.

Ptk.630. § Az írásbeli magánvégrendelet érvényességének nem feltétele, hogy a tanú a végrendelet tartalmát ismerje, vagy tudjon arról, hogy végrendelet tételénél működött közre.

Ptk.631. § Az írásbeli magánvégrendelet érvénytelen, ha a tanú

a) a végrendelező személyazonosságának tanúsítására nem képes;

b) kiskorú, vagy cselekvőképességet érintő gondnokság alatt áll;

c) írástudatlan.

Ptk.632. § (1) Az írásbeli magánvégrendelet tanúja vagy más közreműködő személy, illetőleg ezek hozzátartozója javára szóló juttatás érvénytelen, kivéve ha a végrendeletnek ezt a részét az örökgyógyó saját kezűleg írta és aláírta.

(2) A tanú, illetőleg a hozzátartozója részére szóló juttatás akkor sem érvénytelen, ha a végrendelezésnél – rajta kívül – két tanú működött közre.

Közös rendelkezések az írásbeli végrendeletekre

Ptk.633. § Sem a közzérendelelet, sem pedig az írásbeli magánvégrendelet hatályát nem szünteti meg az, ha a végrendelezést tartalmazó okirat a végrendelező akaratán kívül álló okból megsemmisül, vagy egyébként nem található meg; ha azonban az írásbeli magánvégrendelet az örökgyógyó birtokában maradt, de nem került elő, az ellenkező bizonyításáig azt kell feltenni, hogy az örökgyógyó azt megsemmisítette.

Szóbeli végrendelet

Ptk.634. § Szóbeli végrendeletet az tehet, aki életét fenyegető rendkívüli helyzetben van, és írásbeli végrendeletet egyáltalán nem vagy csak jelentékeny nehézséggel tehetne.

Ptk.635. § (1) A szóbeli végrendelet akkor érvényes, ha a végrendelező két tanú együttes jelenlétében a tanúk által értett nyelven végakarátát egész terjedelemben szóval előadja, és ez alkalommal kijelenti, hogy szóbeli nyilatkozata az ő végrendelete.

(2) Az írásbeli magánvégrendelet tanújának személyére nézve, valamint az ő és hozzátartozója érdekeltiségére tekintettel megállapított korlátozások a szóbeli végrendeletre is irányadók, a tanú írni tudása azonban a szóbeli végrendelet érvényességének nem kelléke.

⁴⁵⁰ Lásd még az 1991: XLI. törvény 135. §-ának (3) bekezdését.

Ptké.92. § (2) A Ptk.-nak a végrendelet alakszerűségeire vonatkozó rendelkezéseit a Ptk. hatálybalépése előtt kelt végrendeletre is alkalmazni kell.

LIV. Fejezet

A végrendelet tartalma

Örökösnevezés

Ptk.636. § (1) Az örökgyó végrendeletében egy vagy több örököst nevezhet.

(2) Örökös az, akinek az örökgyó az egész hagyatékát, illetőleg annak meghatározott hányadát juttatja.

(3) Kétség esetében örökös az is, akinek az örökgyó az egész hagyaték értékének jelentős részét tevő meghatározott, egy vagy több vagyontárgyat juttat, ha az örökgyó feltehető akarata szerint a részesítettnek a hagyatéki terhek viselésében is osztóznia kell.

A törvényes és a végrendeleti öröklés kapcsolata. Kizárás

Ptk.637. § (1) Ha a nevezett örökösök részesedése a hagyatékot nem meríti ki, a többlet tekintetében törvényes öröklésnek van helye, amennyiben a törvény kivételt nem tesz, vagy a végrendeletből más nem következik.

(2) Az örökgyó azt, aki törvényes örököse, vagy azzá válhat, akár más személynek örökössé nevezésével, akár végrendeletben tett kifejezett nyilatkozattal kizárhatja a törvényes öröklésből. A kizárást nem kell indokolni.

(3) A kötelesrészt meghaladó törvényes öröklésből a kötelesrésztre jogosult is kizárható.

Az örökrész meghatározása. Növedékjog

Ptk.638. § Ha az örökgyó akár az egész hagyatékra, akár annak egy részére vagy valamely hagyatéki tárgyra több örököst nevezett, és részesedésük mértékét nem határozta meg, a részesítettek egyenlő arányban örökölnék.

Ptk.639. § (1) Ha az örökgyó úgy nevezett több örököst a hagyatékra vagy annak egy részére, hogy ezzel a törvényes öröklést kizárja, és valamelyik nevezett örökös anélkül esik ki, hogy helyettes örököse lenne, a hagyatékban ugyanerre a részére kinevezett többi örökös részesedése arányosan növekszik (növedékjog).

(2) Ha a kieső nevezett örökös az örökgyónak törvényes örököse is lenne, a növedékjog alapján az örökgyóval ugyancsak törvényes öröklési kapcsolatban álló többi nevezett örökös örökrésze arányosan növekszik, feltéve, hogy a kiesőnek nincs helyettes örököse, és a végrendeletből más nem következik.

(3) A meghatározott hagyatéki tárgyra nevezett örököst csak az ugyanazon tárgyra nevezett másik örökös kiesése következtében és csak erre a tárgyra nézve illeti növedékjog.

Helyettes örökös

Ptk.640. § (1) Az örökgyó arra az esetre, ha az örökös az öröklésből kiesik, mást nevezhet örökössé (helyettes örökös).

(2) Ha a nevezett örökös az örökgyónak egyben törvényes örököse is, kiesése esetére leszármazóját – ellenkező végrendeleti intézkedés hiányában – helyettes örökösnek kell tekinteni.

Hagyomány. Meghagyás

Ptk.641. § (1) Hagyomány a hagyatékban meglevő valamely vagyontárgynak közvetlenül meghatározott személy részére juttatása, ha az ilyen részesedés nem minősül öröklésnek.

(2) Hagyományrendelet az is, ha az örökhagyó örökösét arra kötelezi, hogy a hagyományosnak vagyoni szolgáltatást teljesítsen.

(3) Hagyományt az örökös javára is lehet rendelni (előhagyomány). Hagyománnyal azt is lehet terhelni, aki maga is hagyományos (alhagyomány). Kétség esetében a hagyomány az örökösöt terheli.

(4) Ugyanarra a szolgáltatásra közösen nevezett hagyományosokat ugyanolyan feltétellel illeti egymás után a növedékjog, mint a meghatározott hagyatéki tárgyra nevezett örökösöket.

Ptk.642. § (1) Az örökhagyó a hagyatékban részesülő személyt olyan kötelezettséggel is terhelheti, amelynek követelésére más nem válik jogosulttá (meghagyás). Olyan közérdekű meghagyás teljesítését azonban, amely szerződés tárgyául alkalmas szolgáltatásban áll, az érdekelt szerv követelheti. Kétség esetében a meghagyás az örökösöt terheli.

Közérdekű meghagyás

Ptké.72. §⁴⁵¹ A közérdekű meghagyásról az annak célja szerint illetékes állami felügyelő szervet értesíteni kell.

Ptk.642. § (2) Ha feltehető, hogy az örökhagyó a részesítést a meghagyás teljesítéséhez kívánja kötni, a meghagyással terhelt a részesítést elveszti, ha a meghagyást nem teljesíti, vagy annak teljesítése neki felróható okból válik lehetetlenné.

Ptk.643. § A hagyományra és a meghagyásra – amennyiben a rájuk vonatkozó rendelkezésekből más nem következik – a végrendeleti öröklés szabályait kell megfelelően alkalmazni.

LV. Fejezet

A végrendelet érvénytelensége és hatálytalansága

A végrendelet érvénytelensége

Ptk.644. § Két vagy több személynek bármilyen alakban ugyanabba az okiratba foglalt végrendelezése érvénytelen.

Ptké.73. § A házastársaknak ugyanabba az okiratba foglalt öröklési szerződése érvényes, ha mint örökhagyók kötnék harmadik személlyel szerződést.

Ptké.74. §⁴⁵²

Ptk.645. § (1) Az örökhagyó olyan végrendeleti intézkedése, amely szerint az örökségben vagy annak egy részében valamely eseménytől vagy időponttól kezdve az eddigi örökösöt más váltja fel, érvénytelen. Az elsősorban nevezett örökös halála esetére történt örökösnevezés azonban, mint helyettes örökösnevezés megáll, ha annak feltételei megvannak.

(2) Ez a rendelkezés nem zárja ki a feltételtől vagy időponttól függő hagyományrendeletet. Az, aki a hagyomány tárgyát megszerezte, azzal – a feltétel vagy időpont bekövetkezéséig – sem élők között, sem halál esetére nem rendelkezhet. A hagyomány tárgyául szolgáló ingatlanra az ingatlan-nyilvántartásban elidegenítési és terhelési tilalmat kell bejegyezni. Ez a rendelkezés harmadik személy jóhiszemű és ellenérték fejében szerzett jogát nem érinti.

Ptké.93. § Ha az öröklés a Ptk. hatálybalépése előtt nyílt meg, az utóöröklésre akkor is a korábbi jogot kell alkalmazni, ha az utóöröklés a Ptk. hatálybalépése után következik be.

⁴⁵¹ A Ptké. 72. §-a az 1987: 11. tvr. 4. § (2) bekezdésével megállapított szöveg.

⁴⁵² A Ptké. 74. §-át az 1978: 2. törvényerejű rendelet 25. § (1) bekezdés a) pontja hatályon kívül helyezte.

Ptk.646. § Annak örökössé nevezése, aki az örökgyó halálakor még meg sem fogant, érvénytelen.

Ptk.647. § (1)Az érthetetlen, lehetetlen vagy ellentmondó feltétel érvénytelen. A feltétel érvénytelensége azonban a végrendeleti rendelkezés érvényességét nem érinti, kivéve ha megállapítható, hogy az örökgyó a rendelkezést a feltétel nélkül nem tette volna meg.

(2) A jogellenes felfüggesztő feltételhez kötött végrendeleti részesítés érvénytelen, a jogellenes bontófeltételt pedig nem kell figyelembe venni.

Ptk.648. § A cselekvőképességet kizáró gondnokság alatt álló személy végrendelete érvényes, ha a gondnokság alá helyezés oka a végrendelet idején már megszűnt.

Ptk.649. § (1) Érvénytelen a végrendeleti rendelkezés, ha

a) az örökgyó tévedett nyilatkozata tartalmában, vagy ilyen tartalmú nyilatkozatot egyáltalán nem akart tenni;

b) az örökgyót annak megtételére valaminek a téves feltevése vagy valamely utóbb meghiúsult várakozás indította;

c) az örökgyót valaki jogellenes fenyegetéssel vagy tisztességtelen befolyással bírta rá az intézkedésre; feltéve mindegyik esetben, hogy az örökgyó a rendelkezést különben nem tette volna meg.

(2) Az érvénytelen rendelkezés érvényes lesz, ha azt az örökgyó utóbb a végrendeletre megszabott alakban jóváhagyja.

A végrendelet hatálytalansága

Ptk.650. § (1)A végrendelet a visszavonással hatálytalanná válik. A visszavonásra – ha a törvény másként nem rendelkezik – a végrendelet tételére vonatkozó szabályok irányadók.

(2) Ha az örökgyó újabb végrendeletet tesz, a korábbi végrendeletet visszavontnak kell tekinteni. A korábbi végrendeletnek az újabb végrendelet rendelkezéseivel nem ellentétes rendelkezései – ha az örökgyó ellenkező akarata nem állapítható meg – hatályban maradnak.

Ptk.651. § (1) Az írásbeli magánvégrendelet hatályát veszti, ha azt a végrendeletre képes örökgyó, illetőleg az ő beleegyezésével más megsemmisíti, vagy az örökgyó az akaratán kívüli megsemmisülésben megnyugszik.

(2) A közjegyzőnél letett magánvégrendelet hatályát veszti, ha azt a végrendeletre visszaveszi, kivéve ha a letett irat az írásbeli magánvégrendelet kellékeinek egyébként is megfelel.

(3) A szóbeli végrendelet hatályát veszti, ha az örökgyó a szóbeli rendelkezés feltételül szolgáló helyzet megszűnése után megszakítás nélkül legalább három hónapon át nehézség nélkül alkothatott volna más alakban végrendeletet.

A végrendelet részleges érvénytelensége, illetőleg hatálytalansága

Ptk.652. § Ha a végrendelet több rendelkezése közül valamelyik érvénytelen vagy hatálytalan, ez – feltéve, hogy az örökgyó másként nem rendelkezik – a többi rendelkezés érvényességét, illetőleg hatályát nem érinti.

A végrendelet megtámadása

Ptk.653. § A végrendelet érvénytelenségére, illetőleg hatálytalanságára csak az hivatkozhat, aki az érvénytelenség, illetőleg a hatálytalanság megállapítása esetében maga örököl vagy tehertől mentesül.

Ptk.654. § A végrendelet érvénytelenségének, illetőleg hatálytalanságának megállapítására irányuló igényét a jogosult bármikor érvényesítheti.

Az öröklési szerződés általános szabályai

Ptk.655. § (1) Öröklési szerződéssel az örökhagyó arra kötelezi magát, hogy a vele szerződő felet tartás vagy életjáradék fejében örökösévé teszi.

(2) Az örökhagyó az öröklési szerződésben bármilyen végrendeleti rendelkezést tehet. Az örökhagyóval szerződő másik félnek az öröklési szerződésbe foglalt ilyen rendelkezése érvénytelen.

Ptké.94. § A Ptk. hatálybalépése előtt kelt öröklési szerződésre a korábbi jogot kell alkalmazni.

Ptk.656. § Az öröklési szerződés érvényességére az írásbeli végrendeletre vonatkozó rendelkezéseket azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy korlátozottan cselekvőképes személy öröklési szerződésének érvényességéhez a törvényes képviselő hozzájárulása és a gyámhatóság jóváhagyása is szükséges, továbbá hogy a szerződésre akkor is a más által írt végrendelet alakiságai irányadók, ha az valamelyik fél saját kézírásával készült. Jogszabály az öröklési szerződés érvényességét hatósági jóváhagyáshoz kötheti.

Ptké.73. § A házastársaknak ugyanabba az okiratba foglalt öröklési szerződése érvényes, ha mint örökhagyók kötnek harmadik személlyel szerződést.

Ptké.74. §⁴⁵³

Ptk.657. § (1) Az örökhagyó arról a vagyonáról, amelyet öröklési szerződéssel lekötött, sem élők között, sem halál esetére nem rendelkezhet. Az öröklési szerződéssel lekötött ingatlanra – az örökhagyóval szerződő fél javára – az ingatlan-nyilvántartásban elidegenítési és terhelési tilalmat kell bejegyezni.

(2) Ez a rendelkezés harmadik személy jóhiszemű és ellenérték fejében szerzett jogát nem érinti.

Ptk.658. § (1)⁴⁵⁴ Az öröklési szerződés módosítására és megszűnésére azokat a rendelkezéseket kell alkalmazni, amelyek a tartási (életjáradéki) szerződésre vonatkoznak.

(2) A megszűnés, illetőleg a módosítás alakiságaira az öröklési szerződés létrejöttére vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. Ha azonban a szerződés a kötelező alakiságok nélkül szűnt meg, és az ennek megfelelő tényleges állapot a felek egyező akaratából létrejött, a szerződés megszűnése a különben kötelező alakiságok nélkül is érvényes.

Halál esetére szóló ajándékozás

Ptk.659. § (1) Ha az ajándékozás azzal a feltétellel történt, hogy a megajándékozott az ajándékozót túléli, a szerződésre az ajándékozás szabályait azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy a szerződés alakiságaira az öröklési szerződés alakiságai az irányadók.

(2) Halál esetére szóló ajándékozás csak olyan juttatásra nézve érvényes, amely végrendelet esetében hagyománynak minősülne.

Rendelkezés várt öröklésről

Ptk.660. § (1) Az örökhagyó leszármazói egymás között az örökhagyó életében is köthetnek szerződést várt örökségük tárgyában. Más személyek ilyen szerződést nem köthetnek.

(2) A szerződés csak írásban érvényes.

IV. Cím

KÖTELESRÉSZ

⁴⁵³ A Ptké. 74. §-át az 1978: 2. törvényerejű rendelet 25. § (1) bekezdés a) pontja hatályon kívül helyezte.

⁴⁵⁴ A Ptk.658. §-ának (1) bekezdése az 1990: XXII. törvény 4. §-ának (2) bekezdésével megállapított szöveg.

A kötelesrész és annak kielégítése

Kötelesrésze jogosultak

Ptk.661. § Kötelesrész illeti meg az örökhagyó leszármazóját, házastársát, továbbá szülőjét, ha az öröklés megnyíltakor az örökhagyó törvényes örököse, vagy végintézkedés hiányában az lenne.

Kitagadás

Ptk.662. § Nem jár kötelesrész annak, akit az örökhagyó végintézkedésében érvényesen kitagadott. A kitagadás csak akkor érvényes, ha a végintézkedés annak okát kifejezetten megjelöli.

Ptk.663. § (1) Kitagadásnak van helye, ha a kötelesrésze jogosult

- a) az örökhagyó után öröklésre érdemtelen lenne;
- b) az örökhagyó sérelmére súlyos bűncselekményt követett el;
- c) az örökhagyó egyenesági rokonainak vagy házastársának életére tört, vagy sérelmükre egyéb súlyos büntetést követett el;
- d) az örökhagyó irányában fennálló törvényes eltartási kötelezettségét súlyosan megsértette;
- e) erkölcstelen életmódot folytat;
- f) jogerősen ötévi vagy azt meghaladó szabadságvesztésre ítélték.

(2) Házastársát az örökhagyó házastársi köteleességet durván sértő magatartása miatt is kitagadhatja.

Ptk.664. § (1) A kitagadás érvénytelen, ha okát az örökhagyó végintézkedése előtt megbocsátotta, utólagos megbocsátással pedig a végintézkedés visszavonása nélkül is hatálytalanná válik.

(2) Ha a kitagadás érvénytelen, az örökösnek kötelesrésze van igénye. Az utólagos megbocsátással hatálytalanná váló kitagadás esetében az örökös az általános szabályok szerint örököl.

A kötelesrész mértéke és alapja

Ptk.665. § (1) Kötelesrész címén a leszármazót és a szülőt annak fele illeti, ami neki – a kötelesrész alapja szerint számítva – mint törvényes örökösnek jutna.

(2) Ha a házastársat, mint törvényes örökös haszonélvezeti jog illetné meg, az ő kötelesrésze a haszonélvezeti jognak olyan korlátozott mértéke, amely szükségleteit biztosítja, figyelembe véve az általa örökölt vagyontárgyakat, valamint saját vagyonát és munkájának eredményét is. Egyébként a házastársat kötelesrészeül törvényes örökrészeének fele illeti meg.

Ptk.666. § (1) A kötelesrész alapja a hagyaték tiszta értéke, valamint az örökhagyó által élők között bárkinek juttatott adományok juttatáskori tiszta értéke.

(2) Ha az adománynak juttatáskori értékkel való számbavétele bármelyik érdekeltre súlyosan méltánytalan, a bíróság az adomány értékét az összes körülmények figyelembevételével állapítja meg.

(3) A hagyaték tiszta értékének kiszámításánál a hagyományokat és a meghagyásokat nem szabad teherként figyelembe venni.

Ptk.667. § (1) Nem tartozik a kötelesrész alapjához

- a) az örökhagyó által a halálát megelőző tizenöt évnél régebben bárkinek juttatott adomány értéke;
- b) az olyan adomány értéke, amelyet az örökhagyó a kötelesrésze jogosultságot létrehozó kapcsolat keletkezését megelőzően juttatott;
- c) a szokásos mértéket meg nem haladó ajándék értéke;
- d) a házastárs és a tartásra rászorult leszármazók részére nyújtott tartás értéke;
- e) az arra rászoruló más személynek ellenérték nélkül nyújtott tartás értéke a létfenntartáshoz szükséges mértékben.

(2) A kötelesrésze jogosultságot létrehozó kapcsolat házasságból származó, illetőleg a házastársak által örökbe fogadott gyermek esetében a házasságkötés, egyébként pedig a

gyermek fogamzása. Ha az örökhagyó több házasságot kötött, a kötelesrészt a legutolsó házasságot kötő házastársra jogosultságot létrehozó kapcsolat az első házasságkötés.

(3) A házastársat haszonélvezet alakjában megillető kötelesrész alapjául csak a hagyatékban meglévő vagyontárgyak szolgálnak.

(4) Azt az adományt, amelynek betudását az örökhagyó elengedte, nem lehet a jogosult saját kötelesrészének alapjához hozzászámítani.

*A kötelesrész kielégítésére szolgáló érték.
Betudás*

Ptk.668. § (1) A kötelesrész kielégítésére szolgál mindaz, amit a jogosult a hagyatékból bármely címen kap, továbbá amit az örökhagyótól ingyenesen kapott, feltéve hogy azt a kötelesrész alapjához hozzá kell számítani (betudás).

(2) Ha a kötelesrészt jogosult az öröklésből kiesett, leszármazójának kötelesrészébe be kell tudni mindannak az adománynak az értékét, amelyet ő és a kiesett felmenő kapott. Több leszármazó az adományt a hagyatékban való részesedésének arányában köteles betudni.

(3) Az örökhagyó a betudást – kifejezett nyilatkozattal – elengedheti. A betudás elengedése más jogosult kötelesrészét nem sértheti.

Felelősség a kötelesrész kielégítéséért

Ptk.669. § (1) A kötelesrész kiadását, illetőleg kiegészítését a következő sorrend szerint lehet követelni:

a) a kötelesrész kielégítéséért elsősorban a hagyatékban részesedő személyek felelnek;
b) a kötelesrésznek a hagyatékból ki nem elégíthető részéért az örökhagyó által a halálát megelőző tizenöt éven belül megadományozottak adományaik időbeli sorrendjére tekintet nélkül felelnek.

(2) Több személy felelősségének arányát juttatásaik figyelembe vehető értéke (670. §) határozza meg.

(3) Aki a juttatásból önhibáján kívül elesett, a kötelesrészért nem felel.

Ptk.670. § (1) Aki juttatásban részesült, a kötelesrész kielégítéséért a juttatás egész értékével felel. A kötelesrészt jogosult azonban a juttatásnak csak azzal a részével felel, amely törvényes örökrészt meghaladja.

(2) A kötelesrészt jogosult házastársa, leszármazója és ennek házastársa mentesül a felelősség alól annyiban, amennyiben valamennyiük juttatásának értéke a kötelesrészt jogosult juttatásának értékével együtt sem haladja meg a kötelesrészt jogosult törvényes örökrészt. Ezt a rendelkezést nem lehet alkalmazni, ha a kötelesrészt jogosult igényét házastársával, leszármazójával, illetőleg ennek házastársával szemben érvényesíti.

(3) A törvényes örökrészt ezekben az esetekben a kötelesrész alapja szerint kell számításba venni.

A kötelesrész kiadása

Ptk.671. § (1) A kötelesrészt minden teher és korlátozás nélkül kell kiadni. Ha azonban a kötelesrész kiadása esetében a megmaradó vagyon a házastárs korlátozott haszonélvezetét sem biztosítaná, a kötelesrésznek a korlátozott haszonélvezetet biztosító részét csak a haszonélvezet megszűnése után lehet kiadni.

(2) Ha az örökhagyó a kötelesrészt jogosultnak korlátozással vagy terheléssel hagyott hátra vagyont, a korlátozás csak a kötelesrészen felüli többletre hatályos. Az örökhagyó azonban úgy is rendelkezhet, hogy a jogosult csupán a kötelesrészét kapja meg, ha a korlátozást vagy terhelést a kötelesrész tekintetében is el nem fogadja.

Ptk.672. § (1) A kötelesrészt jogosult kötelesrészének pénzben való kiadását követelheti.

(2) Természetben jár a kötelesrész, ha ez volt az örökhagyó végintézkedéssel vagy élők között nyilvánított akarata.

(3) Ha a kötelesrész pénzben való kiadása akár a jogosultra, akár a kötelezettre sérelmes, a bíróság az összes körülmények mérlegelése alapján elrendelheti a kötelesrésznek egészben vagy részben természetben való kiadását.

V. Cím

AZ ÖRÖKLÉS JOGI HATÁSAI

LVIII. Fejezet

Az örökség megszerzése

Az öröklés megnyílt

Ptk.673. § (1) Az öröklés az örökhagyó halálával nyílik meg.

(2) Az örökös az öröklés megnyíltával a hagyatékot, illetőleg annak neki jutó részét vagy meghatározott tárgyát (örökség) – elfogadás vagy bármely más jogcselekmény nélkül – megszerzi.

Az örökség visszautasítása

Ptk.674. § (1) Az örökös az öröklés megnyílt után az örökséget visszautasíthatja. Az államot, mint törvényes örököst az örökség visszautasításának joga nem illeti meg.

(2) Az örökös külön is visszautasíthatja

a)⁴⁵⁵

b) a mezőgazdasági termelés célját szolgáló föld, a hozzá tartozó berendezés, felszerelési tárgyak, állatállomány és munkaeszközök öröklését, ha nem foglalkozik hivatásszerűen mezőgazdasági termeléssel.

(3) A feltételhez vagy időhöz kötött, a megszorítással tett, valamint a meg nem engedett részleges visszautasítás érvénytelen.

Ptk.675. § (1) Ha az örökös az öröklés megnyílt után a visszautasítás jogáról kifejezetten vagy hallgatólag lemondott, az örökséget többé nem utasíthatja vissza.

(2) A visszautasítás jogáról való lemondás a hagyatéki eljárásra illetékes közjegyzőnél tett bejelentéssel történik.

(3) A visszautasítás jogáról való lemondásnak kell tekinteni az örökség olyan birtokba vételét vagy a hagyatékra vonatkozó egyéb olyan cselekményt is, amelyből az örökösnek az örökség elfogadására irányuló kétségtelen akarata tűnik ki. Lemondásnak minősül az is, ha az örökös a közjegyző által bármely érdekelt kérelmére kitűzött határidő alatt nem tesz az örökséget visszautasító nyilatkozatot.

Külön rendelkezések a hagyomány és a meghagyás tekintetében

Ptk.676. § Az örökség megszerzésére vonatkozó rendelkezéseket a hagyomány és a meghagyás tekintetében is megfelelően alkalmazni kell.

LIX. Fejezet

Az örökös jogállása

Hagyatéki tartozások

⁴⁵⁵ A Ptk.674. §-a (2) bekezdésének a) pontját az 1993: XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte.

Ptk.677. § (1) Hagyatéki tartozások:

- a) az örökhagyó illő eltemetésének költségei;
- b) a hagyaték megszerzésével, biztosításával és kezelésével járó szükséges költségek (hagyatéki költségek), valamint a hagyatéki eljárás költségei;
- c) az örökhagyó tartozásai;
- d) a kötelesrészen alapuló kötelezettségek;
- e) a hagyományon és a meghagyáson alapuló kötelezettségek.

(2) A hagyatéki tartozásnak ezen a minőségén és fennállásán nem változtat, hogy az – akár az öröklés megnyílt előtt, akár utóbb – az örökös, mint hitelező javára keletkezett.

Ptk.678. § (1) A hagyatéki tartozások sorrendje szerint előbb álló csoportba eső tartozások a kielégítés alkalmával megelőzik a hátrább álló csoportba soroltakat.

(2) Abban a csoportban, amelyben az összes tartozások teljes kielégítésére lehetőség már nincs, kielégítésnek a követelések arányában van helye.

Felelősség a hagyatéki tartozásokért

Ptk.679. § (1) Az örökös a hagyatéki tartozásokért a hagyaték tárgyaival és annak hasznaival felel a hitelezőknek. Amennyiben a követelés érvényesítésekor a hagyaték tárgyai vagy hasznai nincsenek az örökös birtokában, annyiban az örökös öröksége erejéig egyéb vagyonával is felel.

(2) Azokat a vagyontárgyakat azonban, amelyek nem kerültek az örökös birtokába, továbbá azokat a követeléseket és egyéb jogokat, amelyek nem voltak érvényesíthetők, valamint az átvett vagyontárgyak meg nem levő hasznait csak annyiban lehet az örökös felelőssége megállapításánál számításba venni, amennyiben az örökös ezektől neki felróható okból esett el.

(3) A házastárs túrni köteles, hogy a házastársi haszonélvezetével terhelt vagyonból a hitelezők követeléseiket – a hagyományon és a meghagyáson alapuló követelések kivételével – kielégítsék. A kötelesrész a házastárs korlátozott haszonélvezetét nem sértheti.

Kielégítés az örökös által

Ptk.680. § (1) Amíg az örökös felteheti, hogy a hagyatéki tartozásokat a hagyaték teljesen fedezi, ha figyelmen kívül hagyja az örökhagyó által élők között ellenérték nélkül vállalt, valamint a hagyományon és meghagyáson alapuló kötelezettségeket, a tartozásokat a sorrend megtartása nélkül elégítheti ki. Ellenkező esetben csak a sorrend szerint (678. §) nyújthat kielégítést.

(2) Az a hitelező, akinek a hagyatékhoz tartozó valamely vagyontárgyon zálogjoga, vagy külön kielégítésre igényt adó egyéb joga van, a biztosíték erejéig – a sorrendre tekintet nélkül – teljes kielégítést kereshet.

(3) Ha az örökös ezeket a rendelkezéseket neki felróható módon nem tartja meg, az emiatt kielégítetlenül maradt hitelezőnek egész vagyonával felel.

A hagyatéki hitelezők felhívása

Ptk.681. § (1) Ha alaposan fel lehet tenni, hogy ismeretlen hagyatéki tartozások vannak, az örökös kérheti, hogy a közjegyző hívja fel a hagyatéki hitelezőket követeléseik bejelentésére.

(2) Az a hitelező, aki követelését a közjegyzői felhívásban megszabott határidő alatt nem jelentette be, a jelentkezésig történt kielégítéseket a sorrend megtartása és a csoportjához tartozók kielégítésének aránya szempontjából nem kifogásolhatja. Ha a hagyatéki osztály már megtörtént, az örökösöktől csak az örökrészeikhez igazodó aránylagos kielégítést igényelheti, kivéve mindkét esetben, ha az örökösnek a követelésről a bejelentés nélkül is tudomása volt.

Az örökös jogállása

Ptk.682. § (1) Több örököst a hagyatéki osztály előtt közösen illeti meg a hagyatéki vagyon.

(2) Az örököstársak közösségére a tulajdonközösség általános szabályait kell alkalmazni azzal, hogy a hagyatéki osztály előtt hagyatéki követelés csak valamennyi örökös nevében és részére követelhető, az adós pedig csak valamennyi örökös kezéhez teljesíthet.

(3) A közösség a hagyatéki osztállyal szűnik meg. A hagyatéki osztály módját az örökhagyó végintézkedéssel rendezheti.

Ptk.683. § (1) Az örököstársak a közös hagyatéki tartozásokért mind a hagyatéki osztály előtt, mind pedig azt követően egyetemlegesen felelnek.

(2) Az az örökös, akinek az örökhagyó a hagyatékából a szokásos mértékű ajándéknál nem nagyobb értékű meghatározott dolgot vagy jogot juttatott, a hagyatéki hitelezők követeléséért csak akkor felelős, ha a követelés a többi örököstárstól nem hajtható be.

A hagyományos felelőssége a hagyatéki tartozásokért

Ptk.684. § (1) A más hagyatéki hitelező sérelmével kielégített hagyományos a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint felel a hitelezőnek, amennyiben a hitelező az örököstől kielégítést nem szerezhetett.

(2) A hagyományos az őt terhelő hagyomány és meghagyás tekintetében úgy felel, mint az örökös.

Ptk.92. § (1) A Ptk.-nak az öröklési jogot szabályozó rendelkezéseit – ha ez a törvényerejű rendelet másként nem rendelkezik – csak a Ptk. hatálybalépése után megnyílt öröklésre lehet alkalmazni.

(2) A Ptk.-nak a végrendelet alakszerűségeire vonatkozó rendelkezéseit a Ptk. hatálybalépése előtt kelt végrendeletre is alkalmazni kell.

HATODIK RÉSZ

ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

Ptk.685. § E törvény alkalmazásában

a)⁴⁵⁶ jogszabály: a törvény, a kormányrendelet, továbbá a törvény felhatalmazása alapján, annak keretei között az önkormányzati rendelet; a 29. § (3) bekezdése, a 200. § (2) bekezdése, a 209/B. § (6) bekezdése, a 305. § (1) bekezdése, a 434. § (3)–(4) bekezdése, az 523. § (2) bekezdése és az 528. § (3) bekezdése tekintetében valamennyi jogszabály;

Tvr.18. § A törvény hatálybalépése előtt kiadott hatályos jogszabályokat ez a rendelkezés nem érinti.

b)⁴⁵⁷ közeli hozzátartozók: a házastárs, az egyeneságbeli rokon, az örökbefogadott, a mostoha- és neveltgyermek, az örökbefogadó-, a mostoha- és nevelőszülő, valamint a testvér, hozzátartozó továbbá: az élettárs, az egyeneságbeli rokon házastársa, a jegyes, a házastárs egyeneságbeli rokona és testvére, valamint a testvér házastársa;

c)⁴⁵⁸ gazdálkodó szervezet: az állami vállalat, az egyéb állami gazdálkodó szerv, a szövetkezet, a lakásszövetkezet, az európai szövetkezet, a gazdasági társaság, az európai részvénytársaság, az egyesülés, az európai gazdasági egyesülés, a közhasznú társaság, az egyes jogi személyek vállalata, a leányvállalat, a vízgazdálkodási társulat, az erdőbirtokossági

⁴⁵⁶ A Ptk. 685. §-ának a) pontja a 2002: XXXVI. törvény 8. §-ával megállapított szöveg, e módosító törvény 28. § (3) bekezdése alapján rendelkezését a 2003. július 1-jét követően kötött szerződésekre kell alkalmazni.

⁴⁵⁷ A Ptk.685. §-ának b) pontja az 1993: LXXVIII. törvény I. melléklete a) pontjának megfelelően módosított szöveg.

⁴⁵⁸ A 685. § c) pontja a 2006: LXIX. törvény 56. §-ával megállapított szöveg. A c) pont „a közhasznú társaság” szövegrészét a 2006: IV. törvény 367. § 1. pontja hatályon kívül helyezi 2009. július 1. napjával.

társulat, a végrehajtói iroda, továbbá az egyéni vállalkozó. Az állam, a helyi önkormányzat, a költségvetési szerv, az egyesület, a köztestület, valamint az alapítvány gazdálkodó tevékenységével összefüggő polgári jogi kapcsolataira is a gazdálkodó szervezetre vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni, kivéve, ha a törvény e jogi személyekre eltérő rendelkezést tartalmaz;

d)⁴⁵⁹ *fogyasztó*: a gazdasági vagy szakmai tevékenység körén kívül eső célból szerződést kötő személy;

e)⁴⁶⁰ *fogyasztói szerződés*: az a szerződés, amely fogyasztó és olyan személy között jön létre, aki (amely) a szerződést gazdasági vagy szakmai tevékenysége körében köti; a törvény jóállásra és kellékszavatosságra vonatkozó szabályai alkalmazásában az a szerződés minősül fogyasztói szerződésnek, amelynek tárgya ingó dolog, kivéve a villamos energiát, a – tartályban, palackban vagy egyéb módon korlátozott mennyiségben vagy meghatározott úrtartalommal ki nem szerelt – vizet és gázt, továbbá a végrehajtási eljárás vagy más hatósági intézkedés folytán eladott dolgot, valamint az olyan árverésen eladott használt dolgot, amelyen a fogyasztó személyesen részt vehet (fogyasztási cikk).

Ptk.685/A. §⁴⁶¹ Az élettársak – ha jogszabály másként nem rendelkezik – két, házasságkötés nélkül közös háztartásban, érzelmi és gazdasági közösségben együttélő személy.

Ptk.685/B. §⁴⁶² (1) Többségi befolyás: az olyan kapcsolat, amelynek révén természetes személy, jogi személy vagy jogi személyiség nélküli gazdasági társaság (a továbbiakban együtt: befolyással rendelkező) egy jogi személyben a szavazatok több mint ötven százalékával vagy meghatározó befolyással rendelkezik.

(2) A befolyással rendelkező akkor rendelkezik egy jogi személyben meghatározó befolyással, ha annak tagja, illetve részvényese és

a) jogosult e jogi személy vezető tisztségviselői vagy felügyelőbizottsága tagjai többségének megválasztására, illetve visszahívására, vagy

b) a jogi személy más tagjaival, illetve részvényeseivel kötött megállapodás alapján egyedül rendelkezik a szavazatok több mint ötven százalékával.

(3) A meghatározó befolyás akkor is fennáll, ha a befolyással rendelkező számára a (2) bekezdés szerinti jogosultságok közvetett módon biztosítottak. A befolyással rendelkezőnek egy jogi személyben a szavazatok több mint ötven százalékával közvetett módon való rendelkezése vagy egy jogi személyben közvetetten fennálló meghatározó befolyása megállapítása során a jogi személyben szavazati joggal rendelkező más jogi személyt (köztes vállalkozást) megillető szavazatokat meg kell szorozni a befolyással rendelkezőnek a köztes vállalkozásban, illetve vállalkozásokban fennálló szavazatával. Ha a köztes vállalkozásban fennálló szavazatok mértéke az ötven százalékot meghaladja, akkor azt egy egészként kell figyelembe venni.

(4) A 685. § b) pontja szerinti közeli hozzátartozók közvetlen és közvetett tulajdoni részesedését vagy szavazati jogát egybe kell számítani.

Ptk.686. § E törvény épületekre vonatkozó rendelkezéseit más építményekre is megfelelően alkalmazni kell.

Ptk.687. § A törvény hatálybalépéséről és a szükséges átmeneti rendelkezések megállapításáról külön törvényerejű rendelet rendelkezik.

Ptk.688. §⁴⁶³ Ez a törvény a következő uniós jogi aktusoknak való megfelelést szolgálja:

⁴⁵⁹ A Ptk.685. §-ának d) pontját az 1997: CXLIX. törvény 10. §-ának (2) bekezdése iktatta be, szövege a 2002: XXXVI. törvény 8. §-ával megállapított szöveg, e módosító törvény 28. § (3) bekezdése alapján rendelkezését a 2003. július 1-jét követően kötött szerződésekre kell alkalmazni.

⁴⁶⁰ A Ptk. 685. §-ának e) pontját a 2002: XXXVI. törvény 8. §-a iktatta a szövegbe, e módosító törvény 28. § (3) bekezdése alapján rendelkezését a 2003. július 1-jét követően kötött szerződésekre kell alkalmazni.

⁴⁶¹ A Ptk.685/A. §-át az 1996: XLII. törvény 2. §-a iktatta a szövegbe.

⁴⁶² A Ptk. 685/B. §-át a 2000: CXXXVI. törvény 168. §-ának (3) bekezdése iktatta be, szövege a 2006: IV. törvény 338. § (2) bekezdésével megállapított szöveg.

⁴⁶³ A Ptk. 688. §-át a 2002: XXXVI. törvény 9. §-a iktatta be, szövegét a 2006: III. törvény 9. §-a állapította meg. Ez utóbbi módosító törvény 16. § (2) bekezdése alapján a rendelkezést a 2006. március 1. napját követően kötött szerződésekre kell alkalmazni.

a) a Tanács 93/13/EGK irányelve (1993. április 5.) a fogyasztóval kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen szerződési feltételekről; a törvény 205/A–205/B. §-a, 207. §-ának (2) és (3) bekezdése, 209. §-a, 209/A. §-ának (2) bekezdése, 209/B. §-a, 239. §-ának (2) bekezdése, valamint 685. §-ának d) pontja;

b) az Európai Parlament és a Tanács 1999/44/EK irányelve (1999. május 25.) a fogyasztási cikkek adásvételének és a kapcsolódó jótállásnak egyes vonatkozásairól; a törvény 248. §-ának (1)–(3) bekezdése, 277. §-ának (1)–(3) bekezdése, 305. §-ának (2) bekezdése, 305/A. §-a, 306. §-ának (1)–(2) és (5) bekezdése, 307. §-ának (2) bekezdése, 308. §-ának (4) bekezdése, 308/A. §-ának (2) bekezdése, 309. §-ának (1) bekezdése, 311. §-a, 372. §-ának (2) bekezdése, valamint 685. §-ának d)–e) pontja;

c) az Európai Parlament és a Tanács 2000/35/EK irányelve (2000. június 29.) a kereskedelmi ügyletekhez kapcsolódó fizetési késedelem leküzdéséről; a törvény 209. §-ának (2) bekezdése, 301/A. §-a és 368. §-ának (1) bekezdése;

d) az Európai Parlament és a Tanács 2002/47/EK irányelve (2002. június 6.) a pénzügyi biztosítékokról szóló megállapodásokról; a törvény 270–271/A. §-a.

A Polgári Törvénykönyv hatálybalépése

Ptké.1. § A Magyar Köztársaság Polgári Törvénykönyvéről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) az 1960. évi május hó 1. napján lép hatályba.

Ptké.2. §⁴⁶⁴

Tvr.19. § Felhatalmazást kap a Kormány, hogy megállapítsa

a) a gazdálkodó szervezetek szerződéseire vonatkozó részletes szabályokat;

b) a külkereskedelmi tevékenységet folytató gazdálkodó szervezetek belföldi szerződéses kapcsolatainak szabályait, s ennek keretében eltérjen a törvény Negyedik Részének az egyes szerződésekre vonatkozó III. Címében foglalt rendelkezésektől;

c) a vásárlói kifogások intézésével kapcsolatos költségek elszámolásának rendjét.

*Tvr.20. § Felhatalmazást kap a művelődési és közoktatási miniszter, hogy – az igazságügy-miniszterrel, a pénzügyminiszterrel és a belügyminiszterrel egyetértésben – meghatározza a jognyilatkozat tárgyának azt az értékét, amelynél a törvényes képviselő jognyilatkozatának érvényességéhez a gyámhatóság jóváhagyása szükséges.*⁴⁶⁵

Tvr.21. § Felhatalmazást kap a pénzügyminiszter, hogy az érdekelt miniszterekkel egyetértésben meghatározza azokat a közérdekű célokat, amelyekre a bíróság által, a személyekhez fűződő jog megsértőjével szemben kiszabott bírság fordítható.

*Tvr.22. § Felhatalmazást kap az ipari és kereskedelmi miniszter, hogy az igazságügy-miniszterrel egyetértésben rendelettel megállapítsa a kiskereskedelmi forgalomban eladott dolgokra vonatkozó szavatossági és jótállási igényeknek a törvény rendelkezései szerint történő intézésének eljárási szabályait.*⁴⁶⁶

*Tvr.23. § (1)*⁴⁶⁷

*(2)*⁴⁶⁸

*Tvr.24. §*⁴⁶⁹

Átmeneti rendelkezések

Ptké.75. § (1) A Ptk. rendelkezéseit – ha ez a törvényerejű rendelet másként nem rendelkezik – a hatálybalépése előtt keletkezett jogviszonyból eredő és jogerős határozattal még el nem bírált jogokra és kötelezettségekre is alkalmazni kell.

⁴⁶⁴ A Ptké. 2. §-át az 1978: 2. törvényerejű rendelet 25. § (1) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte.

⁴⁶⁵ Lásd a 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendeletet.

⁴⁶⁶ Lásd a 49/2003. (VII. 30.) GKM rendeletet.

⁴⁶⁷ A Tvr. 23. §-ának (1) bekezdése hatályon kívül helyező rendelkezést tartalmaz, közlését mellőztük.

⁴⁶⁸ A Tvr. 23. § (2) bekezdését az 1986: 11. törvényerejű rendelet 43. § (2) bekezdésének d) pontja hatályon kívül helyezte.

⁴⁶⁹ A Tvr. 24. § szövege beiktatva az 1952: III. törvény 342. § (1) bekezdésénél és a 396. §-ánál.

(2) Ha a Ptk. valamely jognyilatkozat érvényességéhez alakszerűséget kíván meg, és ez a törvényerejű rendelet másként nem rendelkezik, a Ptk. hatálybalépése előtt ilyen alakszerűség nélkül tett jognyilatkozat érvényességét a korábbi jogszabályok rendelkezései alapján kell elbírálni.

Tvr.9. § A törvény rendelkezéseit – ha ez a törvényerejű rendelet másként nem rendelkezik – a hatálybalépése előtt keletkezett jogviszonyból eredő és jogerős határozattal még el nem bírált jogokra és kötelezettségekre is alkalmazni kell.

Hatályukat veszítő, illetőleg hatályban maradó jogszabályok

Ptké.95. § A felszabadulás előtt alkotott polgári jogi tartalmú jogszabályok illetőleg a felszabadulás előtt alkotott jogszabályok polgári jogi tartalmú rendelkezései – az e törvényerejű rendelet mellékletében felsorolt kivételekkel – hatályukat veszítik.

Ptké.96. § (1) Hatályukat veszítik a felszabadulás után alkotott következő jogszabályok, illetőleg a felszabadulás után alkotott jogszabályok következő rendelkezései:

- a törvényes öröklésre vonatkozó egyes jogszabályok módosításáról szóló *1946. évi XVIII. tv.*;
- a szövetkezetekről szóló *1947. évi XI. tv.*;
- a szövetkezetekről szóló 1947. évi XI. törvény egyes rendelkezéseit módosító *1947. évi XXIV. tv.*;
- a szövetkezetekről szóló 1947. évi XI. törvény egyes rendelkezéseinek újabb módosításáról, illetőleg kiegészítéséről szóló *1948. évi XXXI. tv.*;
- az alapítványokra vonatkozó kérdések szabályozásáról szóló *1949. évi 2. tvr.* 9–10. §-a;
- a szövetkezetek felügyeletéről szóló *1949. évi 10. tvr.* 2–3. §-a;
- a múzeumokról és műemlékekről szóló *1949. évi 13. tvr.* 27. §-a (2) bekezdése második mondatának a találo jutalmazására vonatkozó rendelkezése;
- az állami vállalatokról szóló *1950. évi 32. tvr.*,
- az állami vállalatokról szóló 1950. évi 32. törvényerejű rendelet módosítása tárgyában kiadott *1952. évi 5. tvr.*;
- a házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény hatálybalépése és végrehajtása, valamint a személyi jog egyes kérdéseinek szabályozása tárgyában kiadott *1952. évi 23. tvr.* 11. §-a, 21–41. §-a;
- az ipari termékek minőségének védelméről szóló *1953. évi 12. tvr.* 11. és 16. §-a;
- a kisajátításról szóló *1955. évi 23. tvr.* 11. §-ának (2) bekezdése;
- az egyesületek feletti felügyeleti jogkör gyakorlásáról szóló *1957. évi 3. tvr.*;
- a termelési és terményértékesítési szerződésről szóló 1958. évi 17. törvényerejű rendelet kiegészítése tárgyában kiadott *1958. évi 33. tvr.*;
- a részvénytársaságok és szövetkezetek igazgatóságának és felügyelő bizottságának kiegészítése, valamint közgyűlésük megtartásának kivételes engedélyezése tárgyában kibocsátott *3.100/1945. (VI. 18.) ME rendelet*;
- a vasút kártérítési kötelezettségének módosításáról szóló *2.830/1946. (III. 23.) ME rendelet*;
- a kereskedelmi társaságokra vonatkozó egyes rendelkezésekről szóló *4.370/1946. (IV. 21.) ME rendelet*;
- a szövetkezetek alapszabálymódosító közgyűlésére vonatkozó hirdetmény tartalmáról szóló *11.000/1947. (IX. 14.) Korm. rendelet*;
- a Magyar Szövegírók, Zeneszerzők és Zeneműkiadók Szövetkezetéről szóló *12.110/1947. (X. 15.) Korm. rendelet*;
- a halásznemű szövetkezetekről szóló *12.440/1947. (X. 24.) Korm. rendelet*;
- egyes hitelintézetek jogi helyzetének rendezéséről szóló *12.810/1947. (XI. 8.) Korm. rendelet*;
- a kölcsönös biztosító társaságok mint szövetkezetek tárgyában kibocsátott *12.820/1947. (XI. 8.) Korm. rendelet*;
- a Magyar Szőlősgazdák Országos Borértékesítő Szövetkezete, a „MEGA” Hegyvidéki Bortermelők Értékesítő Szövetkezete, valamint a Hegyközségek és Szőlősgazdák Országos Szövetkezete működésének szabályozásáról szóló *12.850/1947. (XI. 8.) Korm. rendelet*;
- a hitelszövetkezetekről és az Országos Szövetkezeti Hitelintézetről szóló *12.890/1947. (XI. 19.) Korm. rendelet* 1–40. §-a, 54. §-a, 61. §-a, 65–67. §-a;

a biztosító magánvállalatok alaptőkéjének és biztosítási alapjának újabb szabályozásáról szóló 5.900/1942. ME rendeletben és a biztosító magánvállalatok életbiztosítási díjtartalékának gyűjtésével kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 8.830/1939. ME rendeletben pengőben meghatározott összegeknek forintérték átszámítása tárgyában kibocsátott 1.120/1948. (I. 29.) Korm. rendelet;

az állami érdekeltégű biztosító magánvállalatok üzemvitelének egységes irányításáról szóló 6.430/1948. (VI. 11.) Korm. rendelet;

az ipari központokról szóló 7.210/1948. (VI. 11.) Korm. rendelet;

a megszűnő szövetkezet vagyonának bejelentéséről, átruházásáról és iparjogosítványról szóló 7.890/1948. (VII. 27.) Korm. rendelet;

a földművesszövetkezetekről szóló 8.000/1948. (VIII. 13.) Korm. rendelet; 1–3. §-a, 4. §-ának (2) és (3) bekezdése, 5–14. §-a, 15. §-a (1) bekezdésének b) és c) pontja, valamint (2) bekezdése, 16. §-a, 17. §-ának (3) bekezdése, 18. §-a (2) bekezdésének harmadik mondata és (3) bekezdése, 19–28. §-a, 32. §-a, 34–38. §-a;

egyes szövetkezeteknek közigazgatási úton való feloszlításáról szóló 10.160/1948. (X. 5.) Korm. rendelet;

a földbérő szövetkezetekről szóló, továbbá a földművesszövetkezetekről szóló 8.000/1948. (VIII. 13.) Korm. rendelet egyes rendelkezéseinek módosítása, illetőleg kiegészítése tárgyában kibocsátott 12.000/1948. (XI. 7.) Korm. rendelet;

a háború folytán szükségessé vált kivételes holtak nyilvánítási szabályok megállapításáról szóló 12.200/1948. (XII. 4.) Korm. rendelet;

a földbérő szövetkezetek tagjaira vonatkozó rendelkezések kiegészítéséről szóló 13.010/1948. (XII. 19.) Korm. rendelet;

az ügyleti biztosítékkadás szabályozásáról szóló 870/1949. (I. 29.) Korm. rendelet;

a nem ipari vállalatok kezelése és közvetlen irányítása céljából központok létesítése tárgyában kiadott 980/1949. (I. 29.) Korm. rendelet;

a 4.800/1926. ME rendelet állományátruházást szabályozó rendelkezéseinek az állami érdekeltégű biztosítókra való alkalmazásáról szóló 1.360/1949. (II. 12.) Korm. rendelet;

a termelőszövetkezeti csoportok egyes vagyoni kérdéseiről szóló 2.550/1949. (III. 19.) Korm. rendelet;

a Magyar Országos Szövetkezeti Központ, az Országos Szövetkezeti Tanács és a Szövetkezeti felügyelői állások megszűnéséről szóló 4.049/1949. (V. 22.) Korm. rendelet 1–2. §-a, 3. §-ának (2) bekezdése, 4–14. §-a;

a Szövetkezetek Országos Szövetségének alakulásáról szóló 4.050/1949. (V. 22.) Korm. rendelet 1–2. §-a, 3. §-ának (1)–(3) bekezdése, 4. §-a, 6. §-a, 7. §-a (2) bekezdésének f) pontja, valamint (3) és (4) bekezdése, 8–9. §-a, 14–16. §-a, 17. §-ának (2) bekezdése, 19. §-a;

a természetben járó magánjogi tartozások teljesítésének szabályozásáról szóló 4.224/1949. (IX. 6.) MT rendelet;

a földművesszövetkezetekről szóló 8.000/1948. (VIII. 13.) Korm. rendelet kiegészítése tárgyában kibocsátott 4.236/1949. (IX. 16.) MT rendelet 2–4. §-a;

az alapítványokra vonatkozó kérdések szabályozásáról szóló 1949. évi 2. törvényerejű rendelet végrehajtása tárgyában kibocsátott 4.245/1949. (IX. 20.) MT rendelet 5. §-a;

a volt kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter szövetkezeti hatáskörének átszállásáról szóló 4.325/1949. (XI. 20.) MT rendelet;

a bírói úton érvényesíthető kamat legmagasabb mértékének megállapításáról szóló 4.325/1949. (XII. 30.) MT rendelet;

az egyesületekről szóló 102/1950. (IV. 4.) MT rendelet 1. §-ának (3) bekezdése, 10. §-a, 12–14. §-a;

a holtak nyilvánítási eljárás során kibocsátott hirdetmény közzétételének korlátozásáról szóló 130/1950. (V. 3.) MT rendelet;

a központi fűtő- és melegvízszolgáltató berendezések üzemeltetéséről szóló 177/1950. (VI. 25.) MT rendelet 10. §-ának (2) bekezdése;

a feloszlított egyesületek egyes vagyoni viszonyainak rendezéséről szóló 231/1950. (IX. 7.) MT rendelet;

az állami ingatlanvagyon tulajdonjoga, kezelése, nyilvántartása és forgalma tárgyában kibocsátott 244/1950. (X. 1.) MT rendelet 4. §-ának a Ptk. 169. §-ával ellentétes rendelkezései;

a trösztökről szóló 122/1951. (VI. 17.) MT rendelet 1. §-ának (3) bekezdése, 9. §-a;

a biztosítási díj fizetésének szabályozásáról szóló 152/1951. (VIII. 11.) MT rendelet;

a hitelrendszerről szóló 19/1952. (III. 13.) MT rendelet 6. §-ának (3) bekezdése;

a törvényes zálogjog vagy visszatartási jog címén a szálloda birtokában levő ingóságok értékesítéséről szóló 70/1952. (VIII. 23.) MT rendelet 1. és 2. §-ának a visszatartási joggal kapcsolatos rendelkezése, 4–5. §-a;

a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (Pp.) hatálybaléptetése folytán szükséges rendelkezések tárgyában kibocsátott 105/1952. (XII. 28.) MT rendelet 10. §-a;

az állami szervek jogi képviseléről szóló 50/1953. (X. 23.) MT rendelet;

a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény hatálybaléptetése tárgyában kibocsátott 105/1952. (XII. 28.) MT rendelet módosító 46/1954. (VIII. 1.) MT rendelet 3. §-a;

a szállítási szerződésekről szóló 50/1955. (VIII. 19.) MT rendelet 13. §-ának (1) bekezdése, valamint 16. §-ának (3) bekezdése;

a döntőbizottságokról és a döntőbizottsági eljárásról szóló 51/1955. (VIII. 19.) MT rendelet 28. §-ának (2) bekezdése, 42. §-ának (1)–(6) és (8) bekezdése;

az állami kiskereskedelmi vállalatok árurészletügyleteiről szóló 5/1956. (II. 21.) MT rendelet 2. és 3. §-a;

a lakásbérletről szóló 35/1956. (XI. 30.) MT rendelet 13. §-ának (2)–(4) bekezdése, 15. §-a, 17. §-ának (2) bekezdése, 21. §-ának (3) bekezdése, 23. §-a, 29. §-a, 44. §-a (2) bekezdés b) pontjának a bérlet felmondásával kapcsolatos rendelkezése;

az egyesületek feletti felügyelet és ellenőrzés szabályozásáról szóló 3/1957. (I. 20.) Korm. rendelet;

a lakásbérletről szóló 35/1956. (IX. 30.) MT rendelet végrehajtása tárgyában kibocsátott 15/1957. (III. 7.) Korm. rendelet 31. §-a;

az új szövetkezeti törvény megalkotásáról szóló 1.088/1956. (IX. 4.) Mt. h.;

az egyes szövetkezetek feloszlata szemponyjából tekintetbe jövő körülményekről szóló 101.400/1947. (V. 1.) KSzM rendelet;

a földművesszövetkezetek alapszabálymintájának közzétételéről szóló 122.000/1948. (XI. 7.) KSzM rendelet;

a holtak nyilvánításra vonatkozó hirdetmények és végzések közzétételéről szóló 100.000/1949. (XII. 16.) IM rendelet;

a szállítási kötelezettséget elmulasztó szerződés sertéshizlalók és tenyésztők kártérítési felelősségéről szóló 4/1954. (III. 27.) BgyM rendelet;

a magánkereskedés gyakorlásáról szóló 1957. évi 17. törvényerejű rendelet végrehajtása tárgyában kibocsátott 1/1957. (III. 12.) BkM rendelet 8. §-ának második mondata;

a szállodákban (penziókban) érvényesíthető árak és díjak megállapításáról szóló 1/1957. (V. 15.) BkM–ÁH rendelet 6. §-a (1) bekezdésének első mondata;

a hagyatéki eljárásról szóló 6/1958. (VII. 4.) IM rendelet 1. §-ának (3) bekezdése.

(2) Hatályukat veszítik a különféle szabályzatoknak a Ptk. valamint e törvényerejű rendelet szabályaival ellentétes rendelkezései.

Ptké.97. § (1) Ha valamely jogszabály e törvényerejű rendelettel hatályon kívül helyezett jogszabályra, illetőleg valamely jogszabálynak e törvényerejű rendelettel hatályon kívül helyezett rendelkezésére utal, ehelyett a Ptk.-t vagy e törvényerejű rendeletet, illetőleg ezek megfelelő rendelkezéseit kell érteni.

(2) Ha valamely jogszabály pénztartozás késedelmes fizetése esetére kötbérfizetési kötelezettséget ír elő, az ilyen rendelkezést késedelmi kamatfizetési kötelezettséget előíró rendelkezésnek kell tekinteni.

(3) Ha valamely jogszabály a határidőszámítással kapcsolatban vasárnapot vagy ünnepnapot említ, ezek helyett munkaszüneti napot kell érteni.

A határidők számítása

Ptké.3. § (1) A napokban megállapított határidőbe a kezdő napot nem kell beleszámítani.

(2) A hetekben, hónapokban vagy években megállapított határidő azon a napon jár le, amely elnevezésénél vagy számánál fogva megfelel a kezdő napnak; ha ilyen nap az utolsó hónapban nincs, a határidő a hónap utolsó napján jár le.

(3) Ha a határidő utolsó napja munkaszüneti nap, a határidő a következő munkanapon jár le.

Ptké.4. § (1) Ha a felek a határidőt meghosszabbítják, az új határidőt kétség esetén az eredeti határidő elteltét követő naptól kell számítani.

(2) A határozott naphoz kötött jogszerzés a nap kezdetén következik be.

(3) A határidő elmulasztásának vagy a késedelemnek a jogkövetkezményei csak a határidő utolsó napjának elteltével állnak be.

Tvr.25. § (1) A törvény hatálybalépésével egyidejűleg hatályát veszti

a) a Polgári Törvénykönyv hatálybalépéséről és végrehajtásáról szóló 1960. évi 11. törvényerejű rendelet (a továbbiakban: Ptké) 2. §-a, 6. §-a, 14. §-a, 23. §-ának első mondata, 24/A. §-a, 25. §-a, 30. §-a, 31/A. §-a, 55. §-a, 57. §-a, 58. §-a, 59. §-a, 60. §-a, 61. §-a, 62. §-a, 63. §-a, 70. §-a és 74. §-a;

b) a Ptké mellékletével hatályában fenntartott 1875. évi XXXVII. törvény 47. §-a, az 1966. évi 3. tvr., az 1967. évi 2. tvr. 1., 2. §-ai, az 1967. évi 39. tvr. 1–4. §-ai, 7–20. §-ai és a 27. §-ának második mondata, az 1971. évi 2. tvr. 1–5. §-a, az 1971. évi 31. tvr., az 1975. évi 6. tvr. 2. §-ának az 1959. évi IV. tv. 132. §-ának (1) bekezdésére vonatkozó rendelkezése és az 1976. évi 24. tvr. 25. §-a;

c) a 105/1952. (XII. 28.) MT rendelet 47–56. §-ainak még hatályban levő rendelkezései.

(2)–(5)⁴⁷⁰

(6) Felhatalmazást kap az igazságügy-miniszter, hogy a Ptké mellékletét egységes szerkezetben közzétegye és ezzel kapcsolatban az egységes szövegen átvezesse a hatályos jogszabályok folytán szükségessé vált szöveges módosításokat is.

Ptké.98. § Ez a törvényerejű rendelet az 1960. évi május hó 1. napján lép hatályba.

Tvr.26. § Ez a törvényerejű rendelet 1978. évi március hó 1. napján lép hatályba.

Tvr.27. §⁴⁷¹ Ez a törvényerejű rendelet a következő uniós jogi aktusoknak való megfelelést szolgálja:

a) a Tanács 93/13/EGK irányelve (1993. április 5.) a fogyasztóval kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen szerződési feltételekről, 6. cikk (2) bekezdés, 7. cikk (2) bekezdés [a törvényerejű rendelet 5/C. §-ának (2) bekezdése, illetve 5. §-a];

b) az Európai Parlament és a Tanács 98/27/EK irányelve (1998. május 19.) a fogyasztói érdekek védelme érdekében a jogsértés megszüntetésére irányuló eljárásokról, 4. cikk (1) bekezdés [a törvényerejű rendelet 5. §-ának f) pontja];

c) az Európai Parlament és a Tanács 1999/44/EK irányelve (1999. május 25.) a fogyasztási cikkek adásvételének és a kapcsolódó jótállásnak egyes vonatkozásairól, 7. cikk (2) bekezdés [a törvényerejű rendelet 5/C. §-ának (2) bekezdése];

d) az Európai Parlament és a Tanács 2000/35/EK irányelve (2000. június 29.) a kereskedelmi ügyletekhez kapcsolódó fizetési késedelem leküzdéséről, 3. cikk (5) bekezdés (a törvényerejű rendelet 5/D. §-a).

Melléklet az 1960. évi 11. törvényerejű rendelethez⁴⁷²

- ⁴⁷³ Hatályban maradnak a felszabadulás előtti jogszabályok következő rendelkezései:
a kereskedelmi törvényről szóló 1875. évi XXXVII. törvény 291–298., 434., 436–452. §-a;
- Továbbra is hatályban maradnak a jelzáloggal és a biztosító egyesületekkel kapcsolatos – a Ptk.-val és e törvényerejű rendelettel nem ellentétes – rendelkezések.
- Továbbra is hatályban maradnak a nemzetközi egyezmények polgári jogi tartalmú rendelkezései.

⁴⁷⁰ A Tvr. 25. §-a (2)–(5) bekezdéseinek szövege beiktatva az 1960: 11. törvényerejű rendelet megfelelő szakaszainál.

⁴⁷¹ A Tvr. 27. §-át a 2006: III. törvény 14. §-a iktatta be. E módosító törvény 16. § (2) bekezdése alapján a rendelkezést a 2006. március 1. napját követően kötött szerződésekre kell alkalmazni.

⁴⁷² A Ptké. mellékletét módosította az 1985: 16. tvr., az 1986. 11. tvr., az 1986: 34. tvr. és az 1987: 28. törvényerejű rendelet. A melléklet közzétéve az Igazságügyi Közlöny 1978. évi 5. számában.

⁴⁷³ A Ptké. mellékletének 1. pontja az 1988: VI. törvény 331. §-ának megfelelően módosított szöveg.